ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ

ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ἐ[illegible]
Τυπογραφεῖον Β. Θ. Κιρσβάουμ
1904.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ

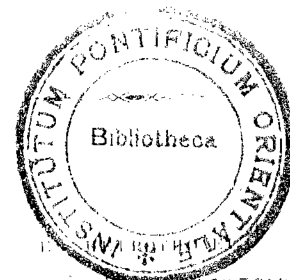
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΣΤΟΥΔΙΤΟΥ

ΜΕΓΑΛΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

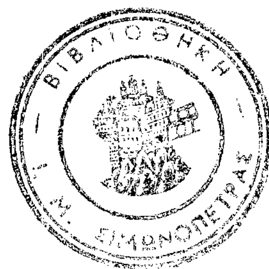
ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΓΡΑΦΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ἐν Πετρουπόλει
Τυπογραφεῖον Β. Θ. Κίρσμπαουμ
1904.

Печатано по распоряженію Императорской
Археографической Коммиссіи.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Α΄

Ἡ ἐν Πετρουπόλει Αὐτοκρατορικὴ Ἀρχαιογραφικὴ Ἐπιτροπὴ ἐκδιδοῦσα τύποις τὰ μεγάλα τοῦ πάσης Ῥωσίας μητροπολίτου Μακαρίου μηνολόγια, ἐν οἷς, ὡς γνωστόν, ἐμπεριέχονται παλαιαὶ σλαβικαὶ μεταφράσεις μαρτυρίων καὶ βίων ἑλληνικῶν ἁπάντων σχεδὸν τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ὁσίων καὶ τῶν πατέρων τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἔτι δὲ πανηγυρικῶν καὶ κατηχητικῶν λόγων, συγκατεχώρισεν ἐν τῷ μηναίῳ τοῦ Νοεμβρίου καὶ συλλογὴν ἑκατὸν εἴκοσι καὶ τεσσάρων τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου κατηχήσεων, μεταπεφρασμένων καὶ τούτων ἐξ ἑλληνικοῦ κειμένου εἰς γλῶσσαν σλαβικήν, ὅμως δὲ πολλαχοῦ παντελῶς ἀκαταλήπτων. Καὶ αὕτη μὲν ἡ μετάφρασις ὡς εἶχε διὰ τὴν φιλολογικὴν αὐτῆς χρησιμότητα

κατεχωρίσθη ἐν τῷ 1-ῳ τόμῳ τοῦ Νοεμβρίου τῶν Великія Минеи Четіи (ἐν Πετρουπόλει 1897, σ. 482—789), ὅμως δὲ τῇ Ἐπιτρόπῃ πόθος ὑπῆρχε νὰ εὑρεθῇ που καὶ τὸ πρωτότυπον αὐτῆς ἑλληνικὸν κείμενον καὶ οὕτω νὰ ἐκδοθῇ καὶ τοῦτο πρὸς κατάληψιν ἢ διόρθωσιν τοῦ σλαβικοῦ· ὅπερ ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν, ἃς ἔφερεν, οὐδεμίαν εἶχε σχέσιν πρὸς τὰς ἤδη γνωστὰς καὶ μικρὰς λεγομένας τοῦ ὁσίου Θεοδώρου κατηχήσεις, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγας τινὰς ἐν τῇ τοῦ καρδιναλίου Μαΐου Nova Patrum Bibliotheca (τόμ. 9) περιεχομένας ὁμιλίας, αἵτινες εἶναι μέρη τῶν λεγομένων μεγάλων κατηχήσεων· ὧν τὸ κείμενον πηγάζει ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου τῆς ἐν Παρισίῳ Bibliothèque Nationale κώδικος (anc. fonds № 891). ὅστις εἶχε γραφῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ ἐκεῖ μονῇ τῆς Πέτρας, ἔτει 1136-ῳ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ αὐτῆς Ἀρσενίου καὶ «ἐξ ἐπιταγῆς καὶ συλλογῆς τοῦ καθηγουμένου τῆς αὐτῆς μονῆς μοναχοῦ κυροῦ Μαξίμου». Ἐν

τῷ κώδικι τούτῳ ὑπάρχουσιν 77 μεγάλαι κατηχήσεις, ἐξ ὧν 23 μόναι ἀνεγνωρίζοντο ἐν τῷ σλαβικῷ μηνολογίῳ· ἐπειδὴ δὲ εἶναι καὶ σφόδρα ἀμελῶς ἐκτετυπωμέναι, ἡ ἐξ αὐτῶν βοήθεια εἶχεν ἐγκαίρως ἀναγνωρισθῇ ὡς μικροῦ λόγου ἀξία ἐν τῷ καιρῷ τῆς τυπώσεως τοῦ σλαβικοῦ κειμένου ὅλων τῶν 124 μεγάλων κατηχήσεων· ἀλλὰ καὶ ἂν ἔτι κατωρθοῦτο νὰ συμβουλευθῇ τις τοὺς ἄλλους εἰς εὐρωπαϊκάς τινας βιβλιοθήκας εὑρισκομένους κώδικας, ἐν οἷς ὑπάρχουσί τινες κατ' ἐκλογὴν μεγάλαι κατηχήσεις, πάλιν ἡ πρὸς σαφηνισμὸν τοῦ σλαβικοῦ κειμένου χρῃζομένη ἐργασία ἤθελεν εἶσθαι σχετικῶς ὀλίγη, ἀλλὰ καὶ πολυδάπανος καὶ πολυκαίριος, ἂν τις λάβῃ ὑπ' ὄψει τὸ πλῆθος τῶν βιβλιοθηκῶν. Καὶ μικρὰ πράγματι θὰ ἦτο ἡ ἐργασία, διότι ἡ Ἐπιτροπὴ εἶχε βεβαιωθῇ διὰ τῶν ἐντύπων καταλόγων τῶν ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς βιβλιοθήκαις ἑλληνικῶν χειρογράφων, ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ τούτων ἐσῴζετο τὸ ὁλικὸν πρωτότυπον τοῦ σλαβικοῦ κειμένου· πιθανὸν

δὲ μόνον ἐφαίνετο νὰ συναποτελεσθῇ μὲ πολλὰ χάσματα, ἂν ἤθελέ ποτε κατορθωθῇ νὰ ἐξετασθῶσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον πολλαὶ δεκάδες ἑλληνικῶν χειρογράφων εἰς διαφόρους ἐσκορπισμένων τόπους.

Τέλος ἐδόθη προσοχὴ ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὸ ἐκδοθὲν ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς ἐν τῷ Ἄθῳ μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ὀγκῶδες βιβλίον Добротолюбіе въ русскомъ переводѣ, οὗ ὁ 4-ος τόμος (τυπωθεὶς ἐν Μόσχᾳ τῷ 1889) περιέχει ἐν ἑαυτῷ 223 μεγάλας κατηχήσεις τοῦ ὁσίου Θεοδώρου ῥωσιστὶ κατὰ δύο χειρόγραφα ἑλληνικὰ τῆς εἰρημένης μονῆς, ὧν τὸ ἕτερον σῴζει ἑλληνιστὶ ὅ τι καὶ τὸ σλαβικόν. Οὕτως ἡ Ἀρχαιογραφικὴ Ἐπιτροπὴ ἀνακαλύψασα τὸ πρωτότυπον κείμενον ἐζήτησεν αὐτὸ ἐκ τῆς εἰρημένης μονῆς· καὶ ἀπεστάλη τοῦτο πράγματι πρὸς αὐτὴν προθύμως ὑπὸ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, ἐκεῖθεν δὲ καὶ μετεγράφη ἐν Πετρουπόλει· ἀλλ' ἦτο κἀκεῖνο νεώτατον καὶ μεταγεγραμμένον διὰ

τῆς χειρὸς τοῦ πρό τινος χρόνου ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ ἀποθανόντος Πηλουσίου μητροπολίτου Ἀμφιλοχίου ἐκ τοῦ μοναδικοῦ παλαιοῦ τῶν μεγάλων κατηχήσεων ἀντιγράφου, ὅπερ εὑρίσκεται ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ περιδόξου μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου.

Τὸ ἀντίγραφον τοῦ μητροπολίτου Ἀμφιλοχίου, γενόμενον πρὸς σκοπὸν ἁπλῶς θρησκευτικόν, δὲν ἦτο φυσικῶς δυνατὸν νὰ παριστᾷ ἀκριβῶς τὴν κατάστασιν τοῦ παλαιοῦ πατμιακοῦ πρωτοτύπου· ὅθεν ἐξεδηλώθη δικαία ἐπιθυμία νὰ συμπαραβληθῇ τοῦτο πρὸς ἐκεῖνο καὶ οὕτω νὰ ἄρξηται ἡ τύπωσις αὐτοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἡ Ἐπιτροπὴ τὸ ἑαυτῆς ἐκ τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ληφθὲν ἀντίγραφον ἀπέστειλεν εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥωσικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Θεόδωρον Οὐσπένσκην μετὰ τῆς εὐχῆς, ὅπως ἓν τῶν παρεπιδημούντων ἐκεῖ μελῶν αὐτοῦ εὐαρεστηθῇ νὰ συμπαραβάλῃ

ἐκεῖνο ἐν Πάτμῳ πρὸς τὸ πεφυλαγμένον αὐτόθι πρωτότυπον. Τὸν οὐχὶ μικρὸν τοῦτον κόπον ἐξετέλεσε προθυμότατα καὶ λίαν εὐσυνειδήτως ὁ κ. Ἀλέξανδρος Θαδδαίου μηνὶ Αὐγούστῳ τοῦ 1896-ου ἔτους, ὅστις καὶ ἀπέστειλε τὸ ἐπιτεθεωρημένον ἀντίγραφον διὰ τοῦ Ἰνστιτούτου εἰς Πετρούπολιν μετὰ λεπτομεροῦς τινος ἐκθέσεως περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἐν Πάτμῳ πρωτοτύπου κώδικος. Οὕτως ἡ Ἐπιτροπὴ πορισθεῖσα τέλειον καὶ ἀκριβὲς αὐτοῦ ἀντίγραφον, ἀπεφάσισε τέλος τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ, τὴν δὲ πρὸς τοῦτο ἀναγκαίαν ἐπιστασίαν ἐνεπιστεύθη τῷ γράφοντι τὸν πρόλογον τοῦτον.

Ἀλλ' ἡ ἐπιστασία αὕτη ἐφάνη τούτῳ ἐξ ἀρχῆς οὐχὶ εὐχερής, διότι κείμενον οὕτως ἐκτενές, στηριζόμενον εἰς ἓν καὶ μόνον ἀντίγραφον, καὶ τοῦτο ἐν πολλοῖς ἀμφιβόλου ὀρθότητος, εἶχε πρὸ τῆς ἐκδόσεως ἀνάγκην πολλῆς προπαρασκευῆς καὶ δὴ καὶ συμπαραβολῆς πρὸς ἄλλα παλαιὰ καὶ νῦν γνωστὰ ἀντίγραφα πολλῶν μεγάλων κατηχήσεων τοῦ

ὁσίου Θεοδώρου. Ὤφειλε δηλαδὴ νὰ γνωρισθῶσι πρῶτον τὰ ἤδη ἔντυπα συγγράμματα τοῦ ὁσίου Θεοδώρου καὶ οὕτω διὰ μακρᾶς αὐτῶν μελέτης νὰ ἐξοικειωθῇ τις μὲ τὰ συντακτικὰ καὶ γλωσσικὰ ἔθιμα τοῦ συγγραφέως, ἅτινα ἄλλως οὐδ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἐντύπων δύναταί τις νὰ καθορίσῃ, ἂν μὴ συμβουλευθῇ διαφόρων ἐποχῶν ἀντίγραφα· διότι πρέπει νὰ γνωρίζωμεν, ὅτι τὰ παρὰ τῷ Migne καὶ τῷ Mai καὶ τῷ Auvray συσσωρευμένα ἔργα τοῦ ὁσίου Θεοδώρου παριστῶσιν οὐχὶ αὐστηρὰν ἔκδοσιν φιλολογικήν, ἀλλ' ἢ ὅλως αὐθαίρετον ἢ καὶ πολλαχοῦ ἀμελεστάτην. Ὤφειλε λοιπὸν μὲ τὴν βοήθειαν τούτων καί τινων ἀντιγράφων νὰ προκαθορισθῇ κανών τις ὁδηγητικὸς εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν 124 κατηχήσεων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ σαφηνισθῶσιν οἱ ἐν αὐταῖς δυσνόητοι τόποι καὶ αἱ ἰδιόρρυθμοι καὶ ἀσυνεπεῖς πρὸς ἑαυτὰς συντάξεις.

Ἀλλὰ τῷ συντάκτῃ τοῦ προλόγου τούτου δὲν ὑπῆρχεν ὁ διαθέσιμος τῆς προπαρασκευῆς

χρόνος, οὐδὲ πάλιν ἠδύνατο νὰ πορισθῇ ἄλλοθεν ἕτερα ἀντίγραφα, ἂν μὴ πασῶν, ἀλλὰ τουλάχιστον ἐνίων ἐκ τῶν κατηχήσεων.

Ἡ ἀνάγκη ὅμως τῆς ταχείας ἐκτελέσεως τῆς ἐπιστασίας ὤθησεν αὐτὸν νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τῶν κατηχήσεων ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου διαθεσίμου ἀντιγράφου· ὅτε δὲ ἐπερατώθη ἡ ὁλικὴ αὐτοῦ τύπωσις, κατωρθώθη ἀγαθῇ τύχῃ νὰ εὑρεθῇ δεύτερον ἀντίγραφον 33 μόνον κατηχήσεων ἐν τῇ πέρυσι γνωσθείσῃ πολυτίμῳ συλλογῇ διαφόρων ἑλληνικῶν χειρογράφων τοῦ μακαρίτου ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίνου.

Ἀλλὰ πρὶν ἢ λεχθῶσι τὰ δέοντα περὶ τοῦ δευτέρου τούτου κώδικος, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ὁμιλήσωμεν πρότερον περὶ τοῦ πρώτου ἀντιγράφου, ὅπερ ἐξεδόθη νῦν ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ ὅσιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης σὺν τοῖς λοιποῖς αὐτοῦ συγγράμμασι κατέλιπε καὶ πολυαρίθμους πρὸς τοὺς μοναχοὺς τῶν Στουδίου λόγους διδακτικούς, οὓς εἶχεν αὐτὸς διαι-

ρέσει εἰς τρία διάφορα γενικὰ τμήματα. Τὸ πρῶτον τούτων συγκείμενον ἐκ λόγων 134 ὠνόμασε Μικρὰν Κατήχησιν· τὸ δεύτερον ἐκ πολλῶν ὁμοῦ λόγων συγκείμενον ὠνόμασε Μεγάλην Κατήχησιν, ἣν καὶ διῄρεσεν εἰς τρία βιβλία· ἐκ πόσων δὲ λόγων ἕκαστον τῶν βιβλίων τούτων συνέκειτο, δὲν λέγουσιν οἱ βιογράφοι τοῦ ὁσίου Θεοδώρου· ὅ τι δὲ λέγουσι περιορίζεται εἰς τὸ ὅτι ἡ Μεγάλη Κατήχησις «ἀνὰ μέρος τὰ καλὰ τοῦ κοινοβίου διαφαίνει παραγγέλματα, τὴν διδασκαλίαν ὡς οὐκ ἄν τις εἴπῃ διεξιοῦσα εἰς τὸ ὠφελιμώτατον»· καὶ πάλιν ὅτι τὴν Μεγάλην Κατήχησιν «οὐ σχεδιαστικῶς, ἀλλὰ νουνεχέστερον καθ' ἑαυτὸν συντάξας ἐκδέδωκεν». Τὸ τρίτον τμῆμα εἶχεν ἐπιγράψει ὁ ὅσιος Θεόδωρος Βίβλον Πανηγυρικήν· ἐν αὐτῇ δὲ εἶχε κατατάξει ὁμιλίας εἰς τὰς δεσποτικὰς καὶ θεομητορικὰς ἑορτὰς καὶ ἑτέρας εἰς τὰς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου «καὶ τινων ἄλλων ἐπιφανεστέρων ἁγίων» (Migne τ. 99, σ. 152 καὶ 264). Οὐδὲ

τῆς βίβλου πανηγυρικῆς τῶν ὁμιλιῶν ὁ ἀριθμὸς παρεδόθη ἡμῖν· ἀλλ' ἄν τις ἀποβλέψῃ εἴς τινας σπανίους κώδικας, ἐν οἷς ὑπάρχουσι διδακτικαὶ τοῦ ὁσίου Θεοδώρου κατηχήσεις τοὺς ἀριθμοὺς φέρουσαι 410-420, καὶ τούτους θεωρήσῃ λείψανα καθολικῆς ποτε τῶν ὅλων τοῦ ὁσίου Θεοδώρου λόγων ἀριθμήσεως, δύναται νὰ εἰκάσῃ τὸ πολυάριθμον τῶν κατηχήσεων, αἵτινες περιείχοντο ἐν ταῖς τρισὶ διαφόροις αὐτῶν συλλογαῖς.

Τῆς Μικρᾶς Κατηχήσεως ἀντίγραφα ἐγνώσθησαν ἄχρι τοῦδε πολυάριθμα, ἐξ ὧν καὶ προῆλθεν ἡ πολυμαθὴς ἔκδοσις τοῦ ἀββᾶ Ἐμμανουὴλ Auvray· τῆς δὲ Βίβλου Πανηγυρικῆς οὐδὲν εὑρέθη ἀντίγραφον, τινὲς ὅμως τῶν ἐν αὐτῇ λόγων ἐσκορπισμένοι ἐν ἄλλοις κώδιξιν ὑπάρχουσιν ἤδη γνωστοί· τῆς δὲ Μεγάλης Κατηχήσεως τὰ ἀντίγραφα οὐ μόνον σπανιώτατα εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἀτελῆ καὶ συγκεχυμένα ἐξ αὐθαιρέτων διαιρέσεων τῶν ἀντιγραφέων· διότι τούτων τινὲς μὲν ἐκ τῶν τριῶν ἐκείνης βιβλίων ἐκλέγον-

τες ὅσας ἤθελον κατηχήσεις, ἐποίουν μονόβιβλον, τινὲς δὲ διμερῆ συλλογήν, οἱ δὲ πλείους πολλὰς τῶν μεγάλων κατηχήσεων ἢ ἀνεμίγνυον ταῖς μικραῖς, ἢ προσέθετον εἰς τὸ τέλος αὐτῶν. Τῶν μεγάλων κατηχήσεων, διῃρημένων, ὡς εἴπομεν, ἐξ ἀρχῆς εἰς τρία βιβλία, παλαιὸς σλάβος ἑρμηνεὺς εἶχε μεταφράσει τὸ κείμενον 124, αὐτὰς δηλαδὴ τὰς ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ ῥώσου μητροπολίτου εὑρεθείσας καὶ νῦν ἐκδοθείσας ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς· ὁ δὲ ὑπ' ὄψει αὐτοῦ κῶδιξ ἔφερε τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην· «Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (= 11 Νοεμβρίου). Βιβλίον τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου, ἡγουμένου τῶν Στουδίου, λόγοι κατηχητικοὶ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς». Οὕτως ὁ ὑπ' ὄψει τοῦ σλάβου ἑρμηνέως ἑλληνικὸς κῶδιξ δὲν ἐφανέρου, ἂν οἱ ὑπ' αὐτοῦ μεταφρασθέντες λόγοι παρουσιάζον τὴν ὅλην Μεγάλην Κατήχησιν, ἢ ἓν τῶν τριῶν αὐτῆς βιβλίων· ὅτι δὲ τὸ δεύτερον ἐκεῖνοι συνεπλήρουν αὐτῆς βιβλίον, ἀπεκάλυψεν ἡμῖν

μόνος ὁ 111-ος τῆς ἐν Πάτμῳ βιβλιοθήκης ἑλληνικὸς κῶδιξ. Οὗτος ὁ κῶδιξ βεβαιοῖ πως τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν βιογράφων τοῦ ὁσίου Θεοδώρου περὶ τῆς τριττῆς διαιρέσεως τῆς μεγάλης αὐτοῦ κατηχήσεως, διότι περιέσωσεν ἀκεφάλως καὶ τὸ πρῶτον βιβλίον καὶ τὸ σύνολον τοῦ κατόπιν αὐτοῦ δευτέρου βιβλίου· ὅτι δὲ καὶ τρίτον ὑπῆρχε βιβλίον, τοῦτο βεβαιούμεθα ἐκ διαφόρων ἐν ἄλλοις τισὶ κώδιξι περιεχομένων ὁμοειδῶν κατηχήσεων, αἵτινες οὔτ' ἐν ταῖς μικραῖς περιέχονται κατηχήσεσιν, οὔτ' ἐν τοῖς δυσὶ πρώτοις βιβλίοις τῶν μεγάλων κατηχήσεων. Ἂν δέ τις καὶ ταύτας πάσας συναθροίσῃ εἰς ἕν, θὰ δυνηθῇ νὰ καταρτίσῃ τὸ ἤδη ἄγνωστον ἡμῖν τρίτον αὐτῶν βιβλίον. Οὕτως ὁ 112-ος κῶδιξ τῆς ἐν Πάτμῳ βιβλιοθήκης, ἂν καὶ παριστᾷ διαίρεσιν ὅλως ἄσχετον πρὸς τὴν ἀρχικὴν τοῦ ὁσίου Θεοδώρου, οὐχ ἧττον περιέχει ἐν ἑαυτῷ λόγους οὐκ ὀλίγους, οἵτινες οὔτ' ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Auvray περιέχονται, οὔτ' ἐν τῷ ἑτέρῳ 111-ῳ πατμιακῷ

χειρογράφῳ· πάντως δὲ πηγάζουσιν οὗτοι ἐκ τοῦ τρίτου τῆς μεγάλης κατηχήσεως βιβλίου, ὅπερ δύναται νἀποκατασταθῇ, ἂν προστεθῶσιν αὐτοῖς οἱ λοιποὶ ἐν διαφόροις κώδιξι περιεχόμενοι, οἷον οἱ ἐν τῷ 891-ῳ κώδικι τῆς ἐν Παρισίῳ Bibliothèque Nationale.

Αἱ τῆς σλαβικῆς μεταφράσεως 124 κατηχήσεις ἀντιστοιχοῦσιν ἀκριβῶς ταῖς περιεχομέναις ἰσαρίθμοις ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τοῦ πατμιακοῦ χειρογράφου, καὶ προβαίνουσιν οὕτως ἡ μία κατόπι τῆς ἄλλης, ὡς καὶ ἐν τούτῳ τῷ χειρογράφῳ. Ἐν τῇ σλαβικῇ μεταφράσει παρατηροῦνται δύο μόνα φαινόμενα σημειώσεως μὲν ἄξια, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν ἀσήμαντα. Πρῶτον λείπουσιν αἱ ἐπιγραφαὶ τῶν κατηχήσεων ιε′, ιϛ′, ιζ′· δεύτερον ἡ ἐν τῷ ἑλληνικῷ κειμένῳ ιη′ κατήχησις ἀριθμεῖται 22-α ἐν τῷ σλαβικῷ, ἂν καὶ εὑρίσκεται εὐθὺς ἀμέσως μετὰ τὴν 17-ην κατήχησιν· οὕτως ἀπὸ 22-ου ἀριθμοῦ προβαίνουσα καταλήγει ἡ τῶν κατηχήσεων ἀρίθ-

μησις οὐχὶ ὡς ἐν τῷ ἑλληνικῷ χειρογράφῳ εἰς ἀριθμὸν ρκδ', ἀλλ' εἰς 128-ον. Ἐδῶ ἔχομεν ἁπλῶς σφάλμα πηγάζον ἀμέσως ἐκ προφανοῦς παραδρομῆς τεσσάρων ἀριθμῶν, ἢ μεταπηδήσεως ἄλλως εἰπεῖν ἀπὸ ἑνὸς εἰς ἄλλον ἀριθμόν· αὐτῶν δὲ τῶν κατηχήσεων αἱ ἐπιγραφαὶ κατ' οὐδὲν ἐν τῷ σλαβικῷ κειμένῳ διαφέρουσιν ἀπὸ τῶν ἐν τῷ πατμιακῷ χειρογράφῳ.

Ἐν τῷ ἀνὰ χεῖρας λοιπὸν βιβλίῳ περιέχονται κατηχήσεις ἑλληνιστὶ 124, συναποτελοῦσαι μὲν κατὰ τὸν κώδικα τῆς Πάτμου τὸ δεύτερον βιβλίον τῆς μεγάλης κατηχήσεως, κατὰ δὲ τάξιν ἀριθμητικὴν ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰς ἐν τοῖς Μεγάλοις Μηναίοις τοῦ Μακαρίου περιεχομένας εἰς γλῶσσαν σλαβικήν. Οὕτως ἀφέθησαν ἀνέκδοτοι τοῦ πρώτου βιβλίου αἱ κατηχήσεις καὶ αἱ δυνάμεναι μετά τινα εἰδικὴν ἐξέτασιν νὰ συναποτελέσωσι τὸ τέως ἄγνωστον τρίτον βιβλίον. Θὰ ἦτο βεβαίως ἐπιθυμητὸν νὰ συνεξεδίδοντο ἐκ τοῦ πατμιακοῦ χειρογράφου καὶ αἱ περιεχόμεναι ἐν αὐτῷ τοῦ πρώτου βιβλίου κατη-

χήσεις· ὅμως δὲ αὗται δὲν ἠδύναντο νἀποτελέσωσι μέρος τῆς παρούσης ἐκδόσεως, ἥτις προωρίσθη μόνον εἰς τὸ νἀποκαταστήσῃ κατὰ τὸ δυνατὸν εὐκατάληπτον τὸ ἤδη προεκδοθὲν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς σλαβικὸν κείμενον, τὸ ἐν πολλοῖς ἀνακριβῶς μεταπεφρασμένον καὶ διὰ τοῦτο ἀκατανόητον ἄνευ συμπαραβολῆς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον.

Β'

Ὁ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Πάτμου 111-ος κῶδιξ εἶχε περιγραφῇ ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἰωάννου Σακκελίωνος (ἐν τῇ ἐκδοθείσῃ ὑπ' αὐτοῦ Ἀθήνησιν ἔτει 1890-ῳ Πατμιακῇ Βιβλιοθήκῃ) δι' οὕτω βραχυτάτων λόγων, ὥστε δὲν ἠδύνατό τις ἐξ αὐτῶν νὰ διακρίνῃ ὅτι θὰ ἐσῴζετο ἐν ἐκείνῳ τὸ πρωτότυπον ὅλων τῶν σλαβικῶν κειμένων. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο ἐγράφη κατὰ τὸν Σακκελίωνα περὶ τὸ τέλος τοῦ 10-ου ἢ περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ 11-ου αἰῶνος, κατὰ δὲ τὴν

ὑπ' ὄψει ἡμῶν λεπτομερῆ αὐτοῦ περιγραφὴν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Θαδδαίου συνίσταται ἐκ φύλλων μεμβρανίνων 339, μήκους 29 καὶ πλάτους 23 ἑκατοστῶν τοῦ γαλλικοῦ μέτρου· εἶναι δὲ καὶ ἰσχυρῶς ἐσταχωμένον, περιφραττόμενον ἄλλως ὑπὸ ξυλίνων πλακῶν. Τὸ κείμενον ἐν μιᾷ τῶν σελίδων ἑκάστη γραμμὰς ἀριθμοῦν 31 καὶ χῶρον καταλαμβάνον μήκους 24 ἑκατοστῶν καὶ πλάτους 145 χιλιοστῶν. εἶναι διῃρημένον εἰς δύο βιβλία· ἀτυχῶς ὅμως τοῦ πρώτου βιβλίου ἡ ἀρχὴ δὲν σῴζεται, διότι τὸ πρῶτον τοῦ κώδικος φύλλον ἀπωλέσθη ἐκ παλαιοῦ. Ἀμφότερα τὰ βιβλία εἶναι διακεκριμένα ἐν τῷ κώδικι ὑπὸ μιᾶς κενῆς σελίδος, ἥτις ἐξ ἀρχῆς εἶχεν ἀφεθῆ ἄγραφος ὑπὸ τοῦ καλλιγράφου. καὶ ὑπὸ ἑνὸς τετάρτου μιᾶς ἑτέρας σελίδος, ἀγράφου καὶ τούτου ἐξ ἀρχῆς ἀφεθέντος· ἡ ἐντελῶς ὅμως ἄγραφος σελὶς ἐχρησίμευσε κατόπιν ἐν τῷ 13-ῳ αἰῶνι εἰς τὸ νὰ πληρωθῇ διὰ γραμμάτων ἐρυθρῶν μέ τι κείμενον ἀνώνυμον "περὶ τοῦ δεῖν ἡμᾶς φεύ-

γειν τὰς διαβολικὰς πλάνας καὶ τὴν ψυχικὴν φυλάττειν ἁγνότητα".

Ἐκτὸς τῆς εἰρημένης ἐλλείψεως ὁ πατμιακὸς κῶδιξ παρουσιάζει πολλαχοῦ τὰ φύλλα διερρηγμένα, ἰδίᾳ δὲ ἐν ταῖς γραμμαῖς τοῦ χάρακος, ἐφ' ὧν ὁ καλλιγράφος ὤφειλε νὰ γράψῃ τὸ κείμενον αὐτοῦ, καὶ τοῦτο διότι ὁ χάραξ, ὡς φαίνεται, δὲν ἦτο πεποιημένος ἐκ χορδῶν νεύρων, ἀλλ' ἐξ ὕλης μεταλλικῆς· φθοράν τινα ἔπαθεν ὁ κῶδιξ καὶ ἐξ ὕδατος, βλάψαντος τὰ ἄκρα τῶν πρώτων αὐτοῦ φύλλων καὶ τὸ κείμενον τῶν τριῶν πρωτίστων σελίδων· ἐκ δὲ πυρὰς ὑπέστησαν φθορὰν αἱ κάτω γραμμαὶ ἓξ μόνον φύλλων, ἅτινα ὅμως ἀνήκουσιν εἰς τὸ 1-ον βιβλίον τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως (λόγ. ξ′-ξγ′)· ἐκ δὲ πολλῆς προστριβῆς εἶναι ὡσαύτως διεφθαρμένη ἱκανῶς ἡ ἐσχάτη τοῦ κώδικος σελίς· ἀλλ' ἐνταῦθα πᾶσαι αἱ διεφθαρμέναι καὶ ἠμαυρωμέναι λέξεις ἐγράφησαν καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἰχνῶν ὑπὸ τοῦ Πηλουσίου μητροπολίτου Ἀμφιλοχίου.

Τὸ κείμενον τοῦ πατμιακοῦ κώδικος γεγραμμένον διὰ μελάνης ὑποξάνθου ἢ κιτρίνου χρώματος βαθέος (κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Θαδδαίου), ἀνάγεται ἐκ παλαιογραφικῆς ἐπόψεως εἰς τὸ καλούμενον γραφῆς εἶδος alte Minuskel καὶ μορφὴν ἔχει καθόλου στρογγύλην· σπανίως δὲ καὶ πέραν ἐκτείνεται τῆς πρὸς δεξιὰν καθέτου τοῦ χάρακος γραμμῆς, ἥτις καθορίζει τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐκεῖ μαργελίου· κατὰ κανόνα ὅμως τοῦ καλλιγράφου ἔξω τῆς πρὸς ἀριστερὰν τοῦ μαργελίου γραμμῆς εὑρίσκεται διὰ παντὸς τὸ πρώτιστον γράμμα ἑκάστου λόγου, ὅπερ ὡς εἰκὸς εἶναι κεφαλαιῶδες. Τῶν δὲ κατηχήσεων αἱ ἐπιγραφαὶ εἶναι γεγραμμέναι δι' ὧν καὶ τὸ κείμενον γραμμάτων, ἀλλὰ κατὰ τρόπον μεγεθυντικὸν καὶ οὕτως ἀραιόν, ὥστε νὰ μὴ συνδέωνται πρὸς ἄλληλα. Τὸ δὲ ὑπογεγραμμένον ἢ προσγεγραμμένον ἰῶτα οὐδαμοῦ τοῦ κώδικος ἀπαντᾷ· ἀλλὰ καὶ λέξεις ἐπιτετμημέναι πάνυ ὀλίγαι ἀπαντῶσιν, οἷον θς (= θεός), πνα (= πνεῦμα), ουνων (= οὐρανῶν), σρια

(= σωτηρία), π^ι (= περί), χω (= Χριστῷ), αμ (= ἀμήν), αι^ω (αἰῶνας). Τέλος δὲ ὁ ἐν τῷ κώδικι τονισμὸς τῶν λέξεων καὶ ὁ πνευματισμὸς αὐτῶν οὐδὲν ἔχει τὸ διακριτικόν, καθότι δὲν ἀνήκει εἰς τὸ γωνιῶδες, ἀλλ' εἰς τὸ κοινότατον εἶδος.

Τὸ πρῶτον τοῦ κώδικος τούτου βιβλίον ἀριθμεῖ κατηχήσεις 87, καὶ βεβαίως ἡ τάξις αὐτῶν θὰ παριστᾷ τὴν πρωτότυπον τοῦ συγγραφέως διάταξιν, διότι ἐν ἄλλοις ἤδη γνωστοῖς ἀντιγράφοις ἐκλογή τις μόνον ἀδιαίρετος εὑρίσκεται τῶν κατηχήσεων τούτων. Οὕτως ἄγνωστοι κατηχήσεις ἐν τοῖς τοιούτοις ἀντιγράφοις μένουσιν, ὡς φαίνεται, αἱ ἑξῆς τοῦ πατμιακοῦ ἀντιγράφου· γ', ζ', η', ι', ια', ιβ', ιγ', ιε', ις', ιζ', ιθ', κ', κβ', κγ', κδ', κε', κς', κζ', κη', κθ', λ', λα', λδ', λε', λζ', λθ', μγ', μδ', με', μς', μζ', ν', να', νβ', νδ', νζ', νη', νθ', ξ', ξα', ξβ', ξδ', ξς', ξζ', ξη', ξθ', ο', οα', οβ', οδ', οε', οζ', οθ', π', πα', πς', πζ'. Κώδικες δέ, ἐν οἷς περιέχονται κατηχήσεις τινὲς τοῦ 1-ου βιβλίου,

εἶναι τόγε νῦν εἰς ἡμᾶς γνωστοὶ οἱ ἑπόμενοι [1].

Laudianus 89.
Matritensis 4.
Coislinianus 272.
Nanianus 62.

Τέλος αἱ ἐν τῷ πατμιακῷ 111-ῳ χειρογράφῳ κατηχήσεις, αἱ συναποτελοῦσαι τὸ 1-ον τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως βιβλίον, εἶναι ἐπιγεγραμμέναι οὕτω [2].

α') Κατήχησις ἀκέφαλος, ἧς αἱ πρῶται λέξεις ἔχουσι νῦν οὕτως· «- - - ὁ γὰρ θεὸς καὶ ῥήματος» κτλ.

β') «Περὶ τῆς πανωλεθρίου παῤῥησίας καὶ τοῦ εὐχαρίστως ὑποφέρειν τὰς νόσους».

[1] Ὅρα H. O. Coxe, Catal. cod. manuscr. bibl. Bodleianae I, σ. 575—577. J. Iriarte, Regiae bibliothecae Matritensis codices graeci MSS., I, σ. 5—19. B. de Montfaucon, Bibliotheca Coisliniana, σ. 366—388. [Mingarelli], Graeci codices manuscripti apud Nanios - - - asservati, σ. 88—101.

[2] Λυπηρὸν ὅτι ὁ κ. Ἀλέξανδρος Θαδδαίου δὲν ἐσημείωσε τὰς πρώτας λέξεις μιᾶς ἑκάστης τῶν κατηχήσεων τούτων.

Πρβλ. Κώδ. Matriten. 4, α'. Coislin. 272, α'.

γ') «Περὶ τοῦ ἡνῶσθαι τοὺς ἀδελφοὺς πνευματικῶς ὡς ἓν σῶμα, κἂν εἰς πολλὰ μέλη διαιροῦνται».

δ') «Περὶ τοῦ μετὰ φόβου θεοῦ καὶ πάσις (γρ. πάσης) ἀπαθείας τόν τε κανονάρχην, τὸν κανδηλάριον καὶ τὸν νοσοκόμον ἐπικρατεῖν τὰς αὐτῶν διανοίας». Πρβλ. κώδ. Matrit. 4, β'. Coislin. 272, β'.

ε') «Περὶ τῶν διακονιῶν, ὅτι ὁ προθύμως ἐργαζόμενος ἐν αὐταῖς τῷ Χριστῷ προσφέρει θυσίαν καθαράν». Πρβλ. κώδ. Matrit. 4, γ'. Coislin. 272, γ'.

ϛ') «Περὶ τῆς ἀειφώτου ἐξαγγέλσεως καὶ τοῦ ἀντέχεσθαι παντὸς ἀγαθοῦ διὰ τῆς ταπεινώσεως». Ἐν τῷ κώδ. Matrit. 4, δ'. Coislin. 272, γ'.

ζ') «Περὶ τοῦ καρτερῶς ὑποφέρειν τὰ λυπηρὰ τοῦ κατὰ θεὸν βίου ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς».

η') «Περὶ τοῦ διεξάγεσθαι τοὺς ἐπομένους θεοπρεπῶς, κἂν ἀπόντες ὦσι τῷ πνεύματι».

θ') «Περὶ τοῦ χωρισμοῦ τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ ὅτι μεγάλη βοήθεια ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἡ τῶν δακρύων ἐκδυσώπησις». Κῶδ. Matrit. 4. ε'. Coislin. 272 ε'.

ι') «Περὶ τοῦ κτήσασθαι τὰς ἀρετὰς ἐν τῇ συμμετρίᾳ τῆς διαίτης καὶ ἀπαλλάττεσθαι τοῦ κόσμου».

ια') «Περὶ τῆς ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἐν ᾗ ἀπολαύσουσιν οἱ ἐνθέως εὐβιώσαντες τὴν δόξαν τὴν ἀπέραντον».

ιβ') «Περὶ τοῦ ἀρνήσασθαι κόσμον καὶ συγγενείας καὶ τοῦ ἑλέσθαι ἔργα ἀρετῆς».

ιγ') «Περὶ τοῦ ἐν σαρκὶ ὄντας ὑπὲρ τὴν σάρκα φρονῆσαι καὶ κεκτῆσθαι ἐπηγγελμένα ἀγαθά».

ιδ') «Περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης καὶ τὸ (γρ. τοῦ) σπουδαίους εἶναι ἐν πάσαις ταῖς ψαλμῳδίαις καὶ λειτουργίαις». Κῶδ. Matrit. 4, ϛ'.

ιε') «Περὶ τοῦ ἀποδράσαντος ἀδελφοῦ Ταρασίου, ὃς καὶ ἐπαλινδρόμησε διὰ τῆς τοιαύτης κατηχήσεως».

ιϛ') «Περὶ τοῦ προεστῶτος ποταπὸν αὐτὸν ἀπαιτεῖ εἶναι ὁ λόγος προλέγοντα τοῖς ὑπηκόοις τὰ μέλλοντα».

ιζ') «Περὶ πίστεως ἀληθινῆς καὶ ὅτι δι' αὐτῆς οἱ προοδεύσαντες τὴν καλὴν ὁδὸν ἤνυσαν».

ιη') «Περὶ τῶν ἐν τῷ κοινοβίῳ ζώντων, ὅτι τῶν ἀποστόλων τοῦ Χριστοῦ τὸν βίον ἐζήλωσαν». Κῶδ. Matrit. 4, ζ'. Coislin. 272, ϛ'.

ιθ') «Περὶ τοῦ προσέχειν καὶ νήφειν ἑκάστοτε πρὸς τὰ πειρατήρια τοῦ διαβόλου καὶ μὴ ἐθελοθρησκεῖν».

κ') «Περὶ τοῦ ἐν πάσῃ ἀκριβείᾳ τὰ τῶν πατέρων ἐξετάζειν δόγματά τε καὶ κατηχήσεις (γρ. κατηχήσεις)».

κα') «Περὶ τῆς ὑψοποιοῦ ταπεινώσεως, καὶ μᾶλλον ὁ σπουδαῖος ἐν τοῖς ἔργοις κα-

ταβεβλημένῳ φρονήματι διαλάμπῃ». Κῶδ. Matrit. 4, η'.

κβ') «Περὶ τοῦ εὐχαρίστως πάντα ὑποφέρειν καὶ μὴ καταπονηρεύεσθαι τῶν πρωτευόντων».

κγ') «Περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου, ὅτι οὐ χρὴ παραβλέπειν ἐξ αὐτῶν οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν».

κδ') «Περὶ τοῦ ῥῆξαι πάντα τὰ σαρκικὰ φρονήματα διὰ τῆς τῶν θελημάτων ἐκκοπῆς».

κε') «Περὶ τῆς προστασίας τῶν ἀδελφῶν, ὅτι δέος πολὺ διεξάξει πως ὁ προηγούμενος κατὰ τὸ βούλημα τοῦ θεοῦ».

κϛ') «Περὶ τοῦ φωτίζεσθαι τὴν ψυχὴν ἐν τῇ ὑπομονῇ τῆς ἀρετῆς».

κζ') «Περὶ τοῦ μὴ ἐρωτᾶν τινας τοὺς ἐξερχομένους ἐκ τῆς φυλακῆς τὸ τί καὶ πῶς καὶ περὶ τῆς ἀναφανδὸν ἐξαγγέλσεως τοῦ ἀδελφοῦ Θεοσώστου».

κη') «Περὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν

τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ ὅτι δρόμου χρεία εἰς τὸ σωθῆναι».

κθ') «Περὶ τῆς ματαιότητος τῶν κοσμικῶν προσπαθειῶν καὶ ἀνάγγελσις τῆς δεξιᾶς καὶ ἀριστερᾶς ὁδοῦ».

λ') «Παραινετικὴ πρὸς τὸ μηδὲν λογίζεσθαι τὰ πρόσκαιρα διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν».

λα') «Περὶ βίου ὀρθοῦ καὶ ὅτι ἡτοίμασται στέφανος οὐράνιος τοῖς διὰ θεὸν πάντα ἐγκρατευομένοις».

λβ') «Περὶ τοῦ ὅτι οἱ ἀφίσαντες (γρ. ἀφήσαντες) πάντα καὶ ἀκολουθήσαντες Χριστῷ, κἂν εὐτελῆ τυγχάνωσιν, ἀπολήψονται μεγάλα ἀγαθά». Κῶδ. Matrit. 4, θ'. Coislin. 272, ζ'.

λγ') «Περὶ τοῦ ἐν τῷ κοινοβίῳ σκάμματος, ὅτι τῶν ἴσων στεφάνων τοῖς μάρτυσιν ὁ ἀθλῶν παρὰ Χριστοῦ κομίζεται». Κῶδ. Matrit. 4, ι'. Coislin. 272, η'.

λδ') «Παραίνεσις περὶ τοῦ ἐναρξαμένου

καλῶς πρὸς τὸ μὴ παλινδρομῆσαι πρὸς τὰ φαῦλα».

λε') «Προτρεπτική, ὅτι κόρος ἀκόρεστος καὶ ἀπόλαυσις αἰώνια τῶν ἀθεωρήτων ἀγαθῶν».

λϛ') «Περὶ τῶν νοσούντων, ὅτι δεῖ ὑπομένειν ἐν τοῖς διδομένοις καὶ πολὺς ὁ μισθός». Κῶδ. Matrit. 4, ια'. Coislin. 272, θ'. Laud. 89, xi.

λζ') «Περὶ τῆς ὁσίας ταπεινοφροσύνης, ὅτι ὁ καρπὸς αὐτῆς γλυκὺς καὶ ἐπέραστος».

λη') «Περὶ τῶν λαθροκακούργως ποιούντων πρὸς ἀλλήλους φιλίας». Κῶδ. Matrit. 4, ιβ'. Laud. 89, xii.

λθ') «Περὶ τῆς κεκαθαρμένης ψυχῆς, ὅτι γνωστῶς γνωρίζει τὰ ἀποκυήματα τῆς ἁμαρτίας».

μ') «Περὶ τοῦ ὑποτάσσεσθαι τῷ προεστῶτι ὡς σίδηρος τῷ χαλκεῖ καὶ ἐκ τούτου ἀμερίμνως διαβιοῦν». Κῶδ. Matrit. 4, ιγ'. Coisl. 272, ι'. Laud. 89, xiii.

μα') «Περὶ τοῦ ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ τῶν

ἔργων διαβιβάζοντας τὸν καιρὸν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτεύξεσθαι». Κῶδ. Matrit. 4, ιδ'. Laud. 89, xiv.

μβ') «Περὶ τοῦ μὴ μεγαλύνειν ἄλλον βίον πλεῖον τῶν κοινοβιακῶς διαβιούντων». Κῶδ. Matrit. 4, ιε'. Coisl. 272, ια'. Laud. 89, xv.

μγ') «Περὶ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας τῆς κρίσεως καὶ τῶν ἡτοιμασμένων κολάσεων τοῖς ἁμαρτωλοῖς».

μδ') «Περὶ τοῦ καθηλῶσθαι τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου τοὺς προσερχομένους, καὶ περὶ τῆς ἀποταγῆς τοῦ ἀδελφοῦ Πέτρου».

με') «Περὶ τῶν ἐξ ἀπροσεξίας καὶ ἐν ἀφελότητι καρδίας δοξαζόντων τὸν οἰκονόμον ἴσα τοῦ ἡγουμένου».

μϛ') «Περὶ νηστείας καὶ τῆς μελλούσης φρικτῆς ἡμέρας».

μζ') «Περὶ τοῦ ἀσκητικοῦ καὶ ἰσαγγέλου βίου διαγορεύσεις».

μη') «Περὶ τῆς πανωλεθρίου παρρησίας». Κῶδ. Matrit. 4, ιϛ'. Laud. 89, xvi.

μθ') «Περὶ τῶν πανουργιῶν (γρ. πανουρ-

γιῶν) τῶν ἀκαθάρτων δαιμόνων καὶ τοῦ μισθοῦ τοῦ προκειμένου τῶν διακονούντων καλῶς». Κῶδ. Matrit. 4, ιζ′. Laud. 89, XVII.

ν′) «Περὶ διακρίσεως, πῶς διεξάγεσθαι τοὺς ἀστικωτέρους καὶ ἐγχωρίους».

να′) «Περὶ τῶν θείων ἐντολῶν καὶ τοῦ μὴ τύπτειν τινὰ ἐν τῇ ἀδελφότητι, καὶ περὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ὀρσισίου».

νβ′) «Περὶ τῆς συμπληρώσεως τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, καὶ περὶ τῆς μακαρίας σιωπῆς, καὶ περὶ τοῦ φοβεροῦ κρίματος τοῦ ἐκκεχυμένου γέλωτος».

νγ′) «Περὶ τῶν ζωοποιῶν παθημάτων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ (τοῦ) εὐπιθῶς (γρ. εὐπειθῶς) δέχεσθαι τὰς διακονίας τοὺς ἀποτεταγμένους». Κῶδ. Matrit. 4, ιη′. Laud. 89, XVIII.

νδ′) «Περὶ τῆς εὑρέσεως τῶν λειψάνων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ εἰς τοὺς νεκροὺς ἅπαντας».

νε′) «Περὶ τοῦ ὀλίγῳ οἴνῳ χρῆσθαι καὶ τοῦ δέχεσθαι τοὺς παῖδας καὶ τοὺς κυλοὺς

(γρ. κολλοὺς) καὶ τοὺς ἀναπήρους». Κῶδ. Matrit. 4, ιθ′. Laud. 89, XIX.

νς′) «Περὶ τοῦ μὴ διδεῖν ἢ λαμβάνειν τι ἐν βρώμασιν ἢ ἐν πόμασιν ἐν τῇ ἀδελφότητι ἄνευ εὐλογίας». Κῶδ. Matrit. 4, κ′. Laud. 89, XX.

νζ′) «Περὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀποδημίας καὶ διάταξις πρὸς τὸ ὑπείκειν τῷ πρεσβυτέρῳ ἀντὶ ἡγουμένου ὅλην τὴν ἀδελφότητα».

νη′) «Ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ οἰκονόμον».

νθ′) «Περὶ εἰρήνης καὶ ἀγάπης καὶ συνασπισμοῦ τῶν κατὰ θεὸν θελόντων ζῆν».

ξ′) «Περὶ τοῦ ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν προεστῶτα καὶ παραίτησις ἑαυτοῦ πρὸς τὸ ὕψος τῆς προεδρίας».

ξα′) «Περὶ νιστείας (γρ. νηστείας) καὶ τὸ πω . . . . . . πομένοντας ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ ἐργαζομένους ταῖς ἰδί(αις χερ)σὶν εὐχαρίστως μεταλαμβάνειν τροφῆς».

ξβ′) «Περὶ τῆς φοβερᾶς κρίσεως καὶ τοῦ

εὐχαριστεῖν ὑπὲρ ὧν ἐρρύσθη ἕκαστος (τῶν) νῦν πειρατηρίων τοῦ διαβόλου».

ξγ') «Περὶ τοῦ ἐν ἐπιμελείᾳ καὶ προσοχῇ καρδίας ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς μονῆς ὡς τοῦ κυρίου». Κῶδ. Matrit. 4, κα'. Laud. 89, xxi.

ξδ') «Περὶ τοῦ μὴ σκανδαλίζεσθαι ἐπὶ τοῖς προσερχομένοις τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ καὶ μὴ ὑπομένουσιν».

ξε') «Περὶ τῶν πιπτόντων· τὸ πῶς δεῖ ἀνίστασθαι, καὶ ἐξήγησις ὠφέλημος (γρ. ὠφέλιμος) περὶ ἐπιτιμήσεως καὶ δέσεως ἁγίου γέροντος». Κῶδ. Matrit. 4, κβ'. Laud. 89, xxii.

ξϛ') «Περὶ προβολῆς τοῦ ἡγουμένου τῶν Καθαρὰ καὶ τοῦ περιχαρῶς εἰσδέξασθαι τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν».

ξζ') «Περὶ τῆς δυστροπίας τοῦ κόσμου, ὅτι δεῖ εὐχαριστεῖν λυτρωθέντας ἡμᾶς ἐξ αὐτῆς».

ξη') «Περὶ τῶν παγίδων τοῦ διαβόλου ἀναγγελτική, πῶς δεῖ παρελθεῖν αὐτάς».

ξθ') «Περὶ τοῦ μεσάσματος τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς καὶ προθυμοποίησις πρὸς τὸ ἑξῆς τῆς ἀσκήσεως». Κῶδ. Nanian. 62, ξη'.

ο') «Περὶ τοῦ οἰκονόμου Ἀρσενίου, ὅπως δεῖ ἐπιτιμᾶν συμπαθητικῶς, καὶ τοῦ ὑπομένειν τοὺς ἐπιτιμωμένους».

οα') «Περὶ τῆς ἀνέσεως τῶν ἡμερῶν τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ὅτι ἐνεργεῖται ὁ θάνατος ἡμέραν καθ' ἡμέραν, καὶ τὸ δεῖ ἐνμερίμνους εἶναι».

οβ') «Περὶ τῶν θείων πατέρων ἡμῶν καὶ πῶς ἐν ταῖς ἀρεταῖς διέλαμψαν καὶ ἐδοξάσθησαν».

ογ') «Περὶ τοῦ εὐχερῶς ὑποφέρειν τοὺς προσκρουσμοὺς καὶ διαπληκτισμοὺς ἐλπίδι τῶν μελλόντων ἀγαθῶν». Κῶδ. Matrit. 4, κγ'. Laud. 89, xxiii.

οδ') «Περὶ τοῦ θείου φόβου καὶ ὅτι ὑποτασσόμενοι ἐν ἀληθείᾳ αὐτοὶ καθ' ἑαυτῶν τὴν ψῆφον τοῦ θεοῦ ἐκφέρομεν».

οε') «Περὶ τῆς χαρᾶς τοῦ προεστῶτος, ἐπὰν οἱ αὐτῷ ἑπόμενοι κατὰ θεὸν εὐδρομοῦσιν, ἢ καὶ τὸ ἔμπαλιν».

οϛ') «Περὶ τοῦ λυπεῖσθαι καὶ ὑπερεύχεσθαι· τῶν ἐξ ἀβουλίας ἀποῤῥησσομένων τῆς ἀδελφότητος, καὶ τοῦ φεύγειν τὸν ὄλεθρον». Κῶδ. Matrit. 4, κδ'. Laud. 89, xxiv.

οζ') «Περὶ τοῦ ἐπανελθεῖν διὰ τῆς ἀσκήσεως ὅθεν ἐξεληλύθαμεν καὶ μὴ ἀμελῶς ζῶντας παραδοθῆναι τῷ αἰωνίῳ πυρί».

οη') «Περὶ τῶν συμβαινουσῶν θλίψεων ἐν τῷ κοινοβίῳ καὶ πῶς πληθυνομένης τῆς ἀδελφότητος κύριος ὁ θεὸς πορίζει τὰς χρείας ἀδειαλείπτως» (*γρ.* ἀδιαλείπτως). Κῶδ. Matrit. 4, κε'. Laud. 89, xxv.

οθ') «Περὶ τῆς κατὰ θεὸν ὁμολογίας τῶν ἀποτασσομένων».

π') «Περὶ τοῦ ταπεινοφρονεῖν τοὺς ἐξ ἀστικοῦ βίου ἐληλυθότας ἐν τῇ μονῇ καὶ μὴ κατεπαίρεσθαι τῶν τινῶν καὶ τοῦ ἐν εἰρήνῃ πάντας διάγειν».

πα') «Περὶ τοῦ προθυμοποιεῖσθαι ἕκαστον ἐν τῇ ἀδελφότητι καὶ κατασπάζεσθαι τὰ ἐπιτίμια».

πβ') «Περὶ τοῦ ἀγαπᾶν ἔσχατον εἶναι καὶ ἐν ἀτιμίαις καὶ ὕβρεσιν εὐχαρίστως ὑπομένειν». Κῶδ. Matrit. 4, κϛ'. Laud. 89, xxvi.

πγ') «Περὶ τοῦ ὑποφέρειν γενναίως τὰ ἐπερχόμενα πρὸς τὸ γενέσθαι μιμητὴν τοῦ Χριστοῦ, τοῦ πολλὰ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν». Κῶδ. Matrit. 4, κζ'. Laud. 89, xxvii.

πδ') «Περὶ τοῦ ἐν εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ διάγειν τὴν ἀδελφότητα». Κῶδ. Matrit. 4, κη'. Laud. 89, xxviii.

πε') «Περὶ τοῦ βίον ὀρθὸν κεκτῆσθαι καὶ τοῦ ἀποστρέφεσθαι τοὺς πονηρευομένους καὶ στρεβλοκαρδίους». Κῶδ. Matrit. 4, κθ'. Laud. 89, xxix.

πϛ') «Περὶ τοῦ ἐν ἀφελότητι καρδίας καὶ ἁπλῷ ἤθει διέρχεσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ περὶ τῶν νοσερῶν τοῦ ἐν ὑπομονῇ διατελεῖν».

πζ') «Περὶ τῆς τῶν δαιμόνων πολυμηχάνου πανουργίας, καὶ πῶς καταργοῦνται καὶ ἐξαφανίζονται αἱ μεθοδεῖαι αὐτῶν».

Μετὰ τὰς κατηχήσεις ταύτας, αἵτινες ἀποτελοῦσιν, ὡς ἤδη ἐλέχθη, τὸ πρῶτον βιβλίον τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως τοῦ ὁσίου Θεοδώρου, ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἡμετέρῳ 111-ῳ πατμιακῷ κώδικι πᾶσαι αἱ τοῦ δευτέρου βιβλίου 124 κατηχήσεις, καθ' ἣν δηλαδὴ τάξιν εὑρίσκονται αὗται ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει, φέρουσαι ὡσαύτως ἐκεῖ ἃς καὶ ἐνταῦθα ἐπιγραφάς. Δεύτερον δὲ ἀντίγραφον ὅλων τούτων τῶν κατηχήσεων ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν ἐκ τῶν ἐντύπων καταλόγων τῶν ἐν ταῖς διαφόροις βιβλιοθήκαις φυλαττομένων ἑλληνικῶν χειρογράφων· καὶ ὅμως οὐκ ὀλίγαι αὐτῶν εὑρίσκονται συνήθως μετὰ τῶν μικρῶν κατηχήσεων ἐν πολλοῖς κώδιξιν, οἵτινες παρουσιάζουσι τῶν κατηχητικῶν λόγων τοῦ ὁσίου Θεοδώρου ταξινομήσεις ὅλως αὐθαιρέτους, ὀφειλομένας δὲ εἰς καλλιγράφους μεταγενεστέρους τῶν χρόνων αὐτοῦ τοῦ ὁσίου Θεοδώρου. Οἱ βιβλιογράφοι Φαβρίκιος καὶ Harles συνέλεξαν ἐκ τῶν γνωσθέντων μέχρις αὐτῶν κωδίκων τὰς ἐπιγραφὰς 217 κατηχήσεων, τούτων δὲ 134

συναποτελοῦσι τὴν πρώτην συλλογήν, ἤτοι τὴν Μικρὰν Κατήχησιν· ὥστε μένουσιν ἀνήκοντες εἰς τὴν τριμερῆ Μεγάλην Κατήχησιν λόγοι ἐν συνόλῳ 83· ἀλλ' ἐκ τούτων πάλιν ἀνήκουσιν εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως 75 μόνοι, περιεχόμενοι ὡς εἰκὸς νῦν ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ. Οἱ ἀντιστοιχοῦντες δὲ τῷ καταλόγῳ τοῦ Φαβρικίου καὶ τοῦ Harles λόγοι τῆς ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν ἐκδόσεως εἶναι οἱ ἑπόμενοι, οἷς προστιθέμεθα τὸν ἐν τῷ πατμιακῷ κώδικι ἀριθμόν, τὸν συνήθη ἐν τοῖς μικτοῖς κώδιξιν, ἔτι δὲ τὸν ἀντίστοιχον ἀριθμὸν τοῦ Harles.

Κῶδιξ Πατμιο.		Μικτοὶ κώδικες.		Fabric. Harles
β'	=	οα'	=	148
ε'	=	οβ'	=	149
ζ'	=	ογ'	=	150
η'	=	οδ'	=	151
θ'		οε'	=	152
ι'		οϛ'	=	153
ια'		οζ'	=	154
ιγ'		οη'	=	155

Κῶδιξ Πάτμου.		Μικτοὶ κώδικες.		Fabric. Harles
ιϛ'	=	οθ'	=	156
ιζ'	=	π'	=	157
ιη'	=	πα'	=	158
ιθ'	=	πβ'	=	159
κ'	=	πγ'	=	160
κα'	=	πδ'	=	161
κβ'	=	πε'	=	162
κε'	=	πϛ'	=	163
κϛ	=	πζ'	=	164
κη'	=	μα'	=	41
λα'	=	ι'	=	9
λβ'	=	πη'	=	165
λδ'	=	πθ'	=	166
λε'	=	νβ'	=	52
λϛ'	=	υι'	=	167
λζ'	=	υια'	=	168
λη'	=	υιβ'	=	169
λθ'	=	υιγ'	=	170
μ'	=	υιδ'	=	171
μα'	=	υιε'	=	172
μβ'	=	υιϛ'	=	173

Κῶδιξ Πάτμου.		Μικτοὶ κώδικες.		Fabric. Harles
μγ'	=	υιζ'	=	174
μδ'	=	υιη'	=	175
με'	=	υιθ'	=	176
μϛ'	=	υκ'	=	177
μζ'	=	νδ'	=	54
μη'	=	ρα'	=	178
μθ'	=	ρβ'	=	179
ν'	=	ργ'	=	180
να'	=	ρδ'	=	181
νδ'	=	ρε'	=	182
νϛ'	=	ρϛ'	=	183
οβ'	=	ρζ'	=	184
οδ'	=	ρη'	=	185
οε'	=	ρθ'	=	186
οϛ'	=	ρι'	=	187
οη'	=	ρια'	=	188
οθ'	=	ριβ'	=	189
π'	=	ριγ'	=	190
πα'	=	ριδ'	=	191
πβ'	=	ριε'	=	192
πγ'	=	ριϛ'	=	193

Κῶδιξ Πάτμου.		Μικτοὶ κώδικες.		Fabric. Harles
πδ'	=	ριζ'	=	194
πε'	=	ριη'	=	195
πς'	=	ριθ'	=	196
πζ'	=	ρκ'	=	197
πθ'	=	ρκα'	=	198
Ϟα'	=	ιγ'	=	13
Ϟβ'	=	ρκβ'	=	199
Ϟγ'	=	ρκγ'	=	200
Ϟε'	=	ρκδ'	=	201
Ϟς'	=	ρκε'	=	202
Ϟζ'	=	ρκς'	=	203
ρ'	=	ρκζ'	=	204
ργ'	=	ρκη'	=	205
ρε'	=	ρκθ'	=	206
ρη'	=	ρλ'	=	207
ρι'	=	ρλα'	=	208
ρια'	=	ρλβ'	=	209
ριβ'	=	ρλγ'	=	210
ριγ'	=	ρλδ'	=	211
ριδ'	=	ρλε'	=	212
ριε'	=	ρλς'	=	213

Κῶδιξ Πάτμου.		Μικτοὶ κώδικες.		Fabric. Harles.
ριη'	=	ρλζ'	=	214
ρκα'	=	ρλη'	=	215
ρκβ'	=	ρλθ'	=	216
ρκγ'	=	ρμ'	=	217

Σημειώσεως ἄξιος ἰδίᾳ εἶναι ὁ παρισιακὸς κῶδιξ 891, ἐν ᾧ τοῦ δευτέρου βιβλίου τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως ἐσώθησαν ἐν συνόλῳ 24 λόγοι, περιεχόμενοι ὡς εἰκὸς καὶ ἐν τῷ πατμιακῷ κώδικι καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει. Ὁ παρισιακὸς κῶδιξ μεμβράνινος ὢν ἐγράφη κατὰ τρόπον φιλόκαλον ἔτει 1136-φ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ ἐκεῖ μονῇ τοῦ Προδρόμου, ἥτις ἔκειτο ἔγγιστα τῆς κινστέρνης Ἀετίου, "διὰ χειρὸς τοῦ μοναχοῦ Ἀρσενίου, ἐξ ἐπιταγῆς καὶ συλλογῆς τοῦ καθηγουμένου τῆς αὐτῆς μονῆς μοναχοῦ κυροῦ Μαξίμου". Καὶ οὗτος ὁ κῶδιξ ἔχει μικτὸν χαρακτῆρα, διότι ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ 170 λόγων 93 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Μικρὰν Κατήχησιν, οἱ δὲ λοιποὶ 77 εἰς τὴν Μεγάλην Κατήχησιν. Χαρακτηριστικὸν

ἐνταῦθα εἶναι, ὅτι ἀντὶ τῶν συνήθων ἐπιγραφῶν οἱ λόγοι πάντες ἀνεξαιρέτως φέρουσιν ἐμμέτρους ἐπιγραφάς, ἑκάστης δηλαδὴ τῶν συνήθων ἐπιγραφῶν ἡ ἔννοια περιορίζεται ἐντὸς ἑνὸς καὶ μόνου ἰαμβικοῦ στίχου. Ἐντεῦθεν ὡς εἰκὸς εἶναι ἀδύνατον νὰ διακρίνωμεν τίνες ἐκ τῶν δευτέρων 77 λόγων ἀνήκουσιν εἰς τὸ πρῶτον, εἰς τὸ δεύτερον ἢ εἰς τὸ τρίτον βιβλίον τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι εἶναι ἤδη ἐκδεδομένοι, ἡμεῖς τῇ βοηθείᾳ τῶν πρώτων αὐτῶν λέξεων ἠδυνήθημεν νὰ γνωρίσωμεν, ὅτι 24 ἐκ τῶν 77 τούτων λόγων ἀνήκοντες εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον περιέχονται καὶ ἐν τῷ πατμιακῷ κώδικι, ἑπομένως δὲ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει. Οἱ λόγοι οὗτοι ἀντιστοιχοῦσι τοῖς ἑπομένοις ἀριθμοῖς.

Πατμ. κώδ.	Ἐκδ. Mai.	Ἐπιγραφή.
ια'	= κγ'.	«Σπεύδειν πρὸς ἄθλους ἀνεπιστρόφῳ δρόμῳ».
ιγ'	= λζ'.	«Μὴ δεῖν ἀθυμεῖν προσβολαῖς τῶν δαιμόνων».

Πατμ. κώδ.	Ἐκδ. Mai.	Ἐπιγραφή.
ιε'	= νδ'.	«Καύσωνα φεύγειν τῆς κακῆς παρρησίας».
ις'	= νε'.	«Μὴ συλλαλεῖν αἴσχιστα πρὸς κρυπτοὺς τόπους».
ιη'	= μδ'.	«Πολλοὺς γινώσκειν ὄψει τοὺς ἀντιστάντας».
ιθ'	= κζ'	«Στέγειν τὰ πάντα, πλὴν μετ' εὐχαριστίας».
κγ'	= λα'.	«Ἐν τῷ κυκλοῦν ὄφλημα πατέρων βίους».
κδ'	= κ'.	«Μὴ βαρυθυμεῖν πνευματικοῖς ἐν πόνοις».
κς'	= λη'.	«Τῆς ὑποταγῆς μεῖζον οὐδὲν ἐν βίῳ».
κζ'	= λβ'	«Φωτῶν ἑορτὴν μὴ πάθει σκοτιστέον».
λγ'	= νζ'.	«Κόπτειν τὰ πάθη σὺν τροφαῖς ταῖς ποικίλαις».
λη'	= μ'.	«Ἐκ τοῦ κατηχεῖν οὐ μικρὸν κέρδος φέρειν».

Πατρ. κώδ.		Ἐκδ. Μαΐ	Ἐπιγραφή.
μ'	=	δ'.	«Ἀκηδίας πόρρωθεν ἄττειν ἐν κόποις».
μβ'	=	ιθ'.	«Προσσχεῖν ἀπειλαῖς νουθεσίαις πατέρων».
μζ'	=	κθ'.	«Ζηλοῦν ἑκοντὶ νηπίων ἀκακίας».
μθ'	=	ε'.	«Ἀπευχαριστεῖν καὶ φιλεῖν εὐταξίαν».
οα'	=	ιγ'.	«Φρονεῖν ταπεινὰ καὶ τοὺς εὐτάκτους βλέπειν».
ϟ'	=	γ'.	«Σὺν ἐγκρατείᾳ τὴν ταπείνωσιν φέρειν».
ϟβ'	=	ι'.	«Πῶς ἀντικρούειν δαίμονας δεῖ ταῖς πάλαις».
ργ'	=	κδ'.	«Πίστιν κατ' ἐχθρῶν ὡς ὅπλον προβλητέον».
ριγ'	=	ια'.	«Τῆς ὑποταγῆς θλιβερὰ πάντα στέγειν».
ριδ'	=	ιδ'.	«Γραφὰς ἐρευνᾶν τὰς θεοπνεύστους χρέος».

Πατρ. κώδ.		Ἐκδ. Μαΐ	Ἐπιγραφή.
ριε'	=	σγ'.	«Ἔνθεν μέχρις αἵματος ἀγωνιστέον».
ριϛ'	=	θ'.	«Τὴν τῶν Βαΐων αἰσίως τιμητέον».

Ἕτερος ἡμῖν γνωστὸς καὶ πρόχειρος κῶδιξ, ἐν ᾧ περιέχονται τινὲς τοῦ 2-ου βιβλίου τῶν Μεγάλων Κατηχήσεων, εἶναι ὁ μετὰ τὴν τύπωσιν τοῦ παρόντος βιβλίου περιελθὼν ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίνου εἰς τὴν κατοχὴν τῆς ἐν Πετρουπόλει Αὐτοκρατορικῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης. Ὁ κῶδιξ οὗτος (ἀριθ. 569 καὶ 570) ὀγκωδέστατος ὢν ἐξ ἀρχῆς διῃρέθη ὕστερον εἰς δύο ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀντωνίνου, ὅστις καὶ ἰδιοχείρως ἀνεπλήρωσε βοηθείᾳ ἑτέρου τινὸς ἀντιγράφου πολλὰ τῶν ὅσα ἐκείνῳ ἔλειπον ἐξ ἐκπεσμοῦ φύλλων τινῶν. Οὕτως ὁ διμερὴς οὗτος κῶδιξ ἀριθμεῖ νῦν φύλλα χάρτινα 237 + 217, τὸ δὲ παλαιὸν ἠρίθμει φύλλα υνη'. Ἐγράφη ἔτει 1438-φ

καὶ τὸ κείμενον ἔχει μονόστηλον· μία δ' ἑκάστη τῶν τελείων αὐτοῦ σελίδων ἀριθμεῖ γραμμὰς 24. Τὸ πρῶτον τοῦ κώδικος τούτου μέρος (ἀριθ. 569) περιέχει ἐν ἑαυτῷ ἀποκλειστικῶς λόγους τοῦ ὁσίου Θεοδώρου ἠριθμημένους ιβ'· ἂν δὲ προστεθῶσιν αὐτοῖς καὶ οἱ μὴ ἠριθμημένοι λόγοι καὶ οἱ φέροντες ὃν καὶ οἱ πρότεροι ἀριθμόν, τότε πάντες οἱ ἐν τούτῳ τῷ κώδικι λόγοι ἀνέρχονται εἰς 100. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα εὑρισκόμεθα πρὸ κώδικος, ἐν ᾧ περιέχονται κατηχήσεις μικταί, εἰλημμέναι δηλαδὴ ἐκ τῆς Μικρᾶς τῆς Μεγάλης καὶ τῆς Πανηγυρικῆς Κατηχήσεως τοῦ ὁσίου Θεοδώρου. Τοῦτο εἶναι δῆλον ἀρκούντως καὶ ἐκ τῶν ἀριθμῶν τῶν ἐν τῷ κώδικι λόγων. Λόγου χάριν μετὰ τὸν λόγον λϛ' ὑπάρχει δεύτερος ἐν αὐτῷ λόγος μὲ τὸν αὐτὸν ἀριθμόν, ἀναφερόμενος εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανίων, ἐπομένως δὲ φαίνεται νὰ πηγάζῃ ἐκ τῆς ἀγνώστου ἡμῖν συλλογῆς τῆς Πανηγυρικῆς Κατηχήσεως. Ὡσαύτως μετὰ τὸν μδ' λόγον εὑρίσκεται ἕτερος μὲ τὸν αὐτὸν ἀριθμόν, ὅστις

ἐξ ἀρχῆς θ' ἀπετέλει μέρος ἴσως ἢ τοῦ 1-ου ἢ τοῦ 3-ου βιβλίου τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως. Καὶ πάλιν ὑπὸ τὸν νϛ' ἀριθμὸν εὑρίσκεται λόγος ἀντιστοιχῶν τῷ λγ' τῆς ἡμετέρας ἐκδόσεως· μετὰ δὲ τοῦτον ὑπάρχει δεύτερος ἐν τῷ κώδικι νϛ' λόγος, ὅστις εὑρίσκεται ἐν τῇ Μικρᾷ Κατηχήσει. Καὶ πάλιν ὑπ' ἀριθμὸν ν' εὑρίσκονται τρεῖς ἀλλεπάλληλοι λόγοι μὲ τὸ χαρακτηριστικὸν «ἕτερος ν'». Τέλος ἐν τούτῳ τῷ κώδικι εὑρέθησαν ἀνήκοντες εἰς τὸ δεύτερον βιβλίον τῆς Μεγάλης Κατηχήσεως λόγοι ἐν συνόλῳ τριάκοντα καὶ τέσσαρες, οἵτινες ἀντιστοιχοῦσι τοῖς ἑξῆς ἀριθμοῖς τοῦ πατμιακοῦ κώδικος, ἐπομένως δὲ καὶ τῆς ἀνὰ χεῖρας ἐκδόσεως.

Πατμ. κῶδιξ.		Πετρουπ. κῶδιξ 569.		
ιβ'	—	«Ἕτερος ν'»,	φύλλ.	112^{α}.
ιγ'	=	ξϛ',	»	155^{α}.
ιε'		ξζ',	»	157^{β}.
κ'		ξη',	»	159^{β}.
κα'		ξθ',	»	164^{α}.
κδ'		ο',	»	167^{β}.

Πατμ. κῶδιξ.		Πετρουπ. κῶδιξ 569.		
κς'	=	οα'.	φύλλ.	β691
κη'	=	«Ἕτερος νζ'».	»	133$^{\beta}$.
κθ'	=	«Ἕτερος νη'».	»	138$^{\alpha}$.
λ'	=	οβ'.	»	171$^{\alpha}$.
λα'	=	ογ'.	»	176$^{\beta}$.
λγ'	=	νς'.	»	127$^{\alpha}$.
λς'	=	οδ'	»	179$^{\beta}$.
με'	=	οε'.	»	182$^{\beta}$.
μζ'	=	ος'.	»	185$^{\beta}$.
νζ'	=	οζ',	»	188$^{\alpha}$.
ξε'	=	οη',	»	190$^{\alpha}$.
ξς'	=	οθ',	»	193$^{\alpha}$.
οδ'	=	π',	»	195$^{\alpha}$.
οε'	=	πα'.	»	197$^{\beta}$.
π'	=	πβ'.	»	200$^{\beta}$.
πζ'	=	πζ'.	»	203$^{\beta}$.
πη'	=	πδ'.	»	207$^{\alpha}$.
ϟα'	=	«Ἕτερος ν'».	»	114$^{\beta}$.
ϟγ'	=	(πδ').	»	209$^{\beta}$.
ϟδ'	=	πε'.	»	212$^{\alpha}$.
ϟζ'	=	«Ἕτερος με'».	»	100$^{\beta}$.

Πατμ. κῶδιξ.		Πετρουπ. κῶδιξ 569.		
ϟη'	=	ϟ',	φύλλ.	226$^{\alpha}$.
ρδ'	=	πς',	»	215$^{\alpha}$.
ρζ'	=	ϟα'.	»	230$^{\alpha}$.
ρια'	=	ϟβ',	»	232$^{\beta}$.
ριη'	=	πζ',	»	217$^{\alpha}$.
ρκγ'	=	πη'.	»	220$^{\beta}$.
ρκδ'	=	πθ',	»	223$^{\alpha}$.

Γ'.

Ἐν τῇ παρούσῃ ἐκδόσει, καθὼς προείπομεν, ἐλήφθη ὑπ' ὄψει τὸ γενόμενον ἐν Πετρουπόλει ἀντίγραφον (ἐκ τοῦ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος αὐτογράφου τοῦ Πηλουσίου μητροπολίτου Ἀμφιλοχίου) μὲ τὰς ἐν αὐτῷ περιεχομένας τοῦ κ. Ἀλεξάνδρου Θαδδαῖεβ διορθώσεις, τὰς γενομένας ἐκ συμπαραβολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν ἐν Πάτμῳ 111-ον κώδικα. Ἄλλως εἰπεῖν ἐτυπώθη τὸ κείμενον αὐτοῦ τοῦ πατμιακοῦ χειρογράφου· ἀλλ' ἐπειδὴ ἱκανοὶ λόγοι ἦσαν ἤδη γνωστοὶ ἐκ τῆς Nova

Bibliotheca Patruum (τ. IX, pars II), ἐκρίθη ἀναγκαῖον εἰς διάκρισιν τῶν διαφόρων ἀναγνωσμάτων ὁ μὲν κῶδιξ τῆς Πάτμου νὰ διακριθῇ ἐν ταῖς σημειώσεσιν ἢ μὲ τὴν συντετμημένην λέξιν κωδ. ἢ μὲ τὸ γράμμα P, ἡ δὲ τοῦ Μαΐου καὶ Cozza-Luzi ἔκδοσις μὲ τὸ γράμμα V. Οὕτως ἐν αὐτῷ τῷ βιβλίῳ δηλοῦνται εἴκοσι καὶ μιᾶς κατηχήσεων διάφορα ἀναγνώσματα, ἅτινα συνηθροίσθησαν ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ Μαΐου καὶ Cozza-Luzzi, ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι ταῦτα ἔχουσιν οὕτως καὶ ἐν τῷ παρισιακῷ 891-ῳ κώδικι. Ὅτε δὲ ἐξετυπώθη ὅλον τὸ κείμενον, παρετηρήθη, ὅτι τρεῖς ἕτεραι κατηχήσεις ἦσαν προεκδεδομέναι, τουτέστιν αἱ κατηχήσεις ιη', ιθ', λα'.

Ἡ πρώτη τῶν κατηχήσεων τούτων, ἡ ὑπ' ἀριθ. ιη', εὑρίσκεται ἐν τῇ Nova Bibliotheca Patruum (IX, pars II, p. 122-125), συγκριθεῖσα δὲ παρουσίασε τὰς ἑξῆς ὀλίγας διαφοράς.

Σελ. 127, 10 ἄξωος] ἀείζωος V. Σελ. 128, 1 καταιρεῖ] καταβάλλει V || 11 ἀρτοποιήσεως] ὀψοποιήσεως V || 20 ὡς ἀληθῶς ὁ πᾶς τῆς ζωῆς ἡμῶν V. — Σελ. 129, 1 φρονοῦντες] φρονήσαντες V || 7 δοξάζοντας] δοξάσαντας V.

Ἡ δευτέρα ὑπ' ἀριθ. ιθ' κατήχησις εὑρίσκεται ὡσαύτως ἐν τῇ Nova Bibliotheca Patruum (IX, pars II, p. 75—77), παρουσιάζει δὲ καὶ αὕτη τὰς ἑξῆς ὀλίγας διαφοράς.

Σελ. 132, 6 ἐξέσπασεν] ἀνέσκασε V.—Σελ. 133, 6 γονέων] ἰδίων V || 10 ὡς] μὴν V.—Σελ. 134, 13 περιπορευόμενοι] περιαγόμενοι καὶ περιποιούμενοι V.—Σελ. 135, 2 καὶ εἰς γῆν V.

Ἡ δὲ τρίτη ὑπ' ἀριθ. λα' κατήχησις εἶχε προεκδοθῆ ἐν τῇ Bibliotheca graeca τοῦ Φαβρικίου — Harles (τ. XII, σ. 633) καὶ κατόπιν ἐν τῇ Patrol. graeca τοῦ Migne (τ. 99, σελ. 687—692). Ἡ ἔκδοσις αὕτη, ἣν χαρακτηρίζομεν ἐνταῦθα μὲ τὸ γράμμα Γ, συγκρινομένη πρὸς τὸ κείμενον τοῦ πατμιακοῦ ἀντιγράφου παρουσιάζει τὰς ἑπομένας διαφοράς.

Σελ. 224, 7 τὸ] τῷ Γ.—Σελ. 225, 3 ἀδελφοί

μου Γ.—Σελ. 226, 12 ἀναβράζειν] ἀναμερίζειν Γ.—Σελ. 227, 14 ἀντὶ < Γ || 17 λουσμάτων] λουτρισμάτων Γ.—Σελ. 228, 3 ἀρρήτως ὁρωμένων καὶ ἀθεάτως θεωρουμένων || 6 ἔτι] ἐκεῖ Γ. || 16/17 ἀπολαύσας] ἀπολαύσεων Γ.—Σελ. 229, 5 ὑμῶν] ἡμῶν Γ || 6/7 ἐπιμένητε || διαρκέσητε || 19 ὡς] ᾧ Γ.—Σελ. 230, 2 ἡμᾶς Γ || 8 λοιποὶ] πιστοὶ Γ || 18 Ἐφραίμιος] Ἀβραΐμιος Γ || 19 περιφανὴς] ἐπιφανὴς Γ.

Τέλος ἡ ἀνὰ χεῖρας ἔκδοσις ἐν πολλοῖς τόποις ἤθελεν εἶσθαι πάντως ὀρθοτέρα, ἂν ἐν τῷ καιρῷ τῆς τυπώσεως ἦτο πρόχειρος ὁ πρὸ ὀλίγου καιροῦ ἀποκτηθεὶς ὑπὸ τῆς ἐν Πετρουπόλει Δημοσίας Αὐτοκρατορικῆς Βιβλιοθήκης 569-ος κῶδιξ, ὅστις πολλαχοῦ δίδει νύξεις εἰς διόρθωσιν δυσνοήτων τινῶν τόπων τοῦ κειμένου. Ὅ τι δ' ἐκ τοῦ νέου τούτου ἀντιγράφου ποριζόμεθα, δὲν εἶναι πάντως ἀσύμφορον νὰ σημειωθῇ ἐν τούτῳ τῷ προλόγῳ. Πρὸς χρῆσιν λοιπὸν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν καταγράφομεν ἐνταῦθα τὰς διαφόρους ἐξ αὐτοῦ γραφάς, παραλείψαντες, ὡς

εἰκός, μόνον τὰς μικροσημάντους, τουτέστι τὰς ἀναφερομένας ἁπλῶς εἰς τὸ ὀρθογραφικὸν σύστημα τοῦ καλλιγράφου· ὅπου δ' ὅμως τὸ σύστημα τοῦτο συνδέεται μετὰ φανερᾶς λεκτικῆς πρὸς τὸ κείμενον τοῦ Πατμιακοῦ χειρογράφου διαφορᾶς, ἡ ὀρθογραφία τοῦ ἐν Πετρουπόλει κώδικος τηρεῖται ἀκριβῶς. Ἐνταῦθα λοιπὸν παρατίθεται ὁ ἑξῆς πίναξ, ἐν ᾧ μὲ τὸ στοιχεῖον Ρ δηλοῦται τὸ πατμιακὸν χειρόγραφον καὶ μὲ τὸ ἕτερον στοιχεῖον Δ τὸ ἐν Πετρουπόλει χειρόγραφον· ὅπου δὲ ἀπαντᾷ τὸ στοιχεῖον Σ, τοῦτο σημαίνει ἁπλῶς, ὅτι τὸ χειρόγραφον Δ σύμφωνεῖ πρὸς τὸ ἑλληνικὸν χειρόγραφον, ὅπερ εἶχεν ἀνὰ χεῖρας ὁ σλάβος μεταφραστής· ἀλλ' ἡ πρὸς τοῦτο παραβολὴ γίνεται ἐνταῦθα τυχαίως καὶ οὐχὶ συστηματικῶς· ὅπου δὲ πάλιν ὑπάρχει τὸ σημεῖον <, δῆλον ὅτι τοῦτο δείκνυσιν ἐν τῷ Δ παράλειψιν λέξεως ἢ λέξεων.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΒ'. — Σελ. 77, 8 ὑπακουσάντων Ρ, ἐπακουσάντων Δ || 9 καταλειψάντων ΡΣ, καταλαμψάντων Δ || Σελ. 78, 12 ἐδεσμεύθητε Ρ, ἐδεσμήθητε Δ || Σελ. 73, 12 ὑμῶν Ρ, ἡμῶν ΔΣ || 17

κατακομίσηται Δ || Σελ. 86, 6 τῆς ἐκλησίας τοῦ Χριστοῦ ΡΣ, τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας Δ || 19 μετὰ τὸ σ φ α γ ῆ ς ὁ κῶδιξ Δ ἔχει ταῦτα: ὁ ς τ ο ὺ ς ὗ σ || Σελ.82, 2 δόξα] ὁ κῶδ. Δ προστίθησι μετὰ τοῦτο: κ α ὶ τ ὸ κ α ύ χ η μ α || 10 κάκιστον. οὐδέ Ρ, καὶ κάκιστον. σὺ δέ ΔΣ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΓ'. — Σελ. 86, 3 ἢ κατακεντᾶσθε, ἢ ὅτι ὑποσκελίζεσθε < Δ || Σελ. 87, 16/17 παρεμβολὰς Ρ, προσβολὰς Δ || Σελ. 88, 14 ἀχύρων Ρ, ἄχοιρον Δ || 16 προβαλοῦ Ρ, προβάλλου Δ || 19 τε Ρ, σε ΔΣ || Σελ. 89, 19 ὑπνιάριοί Ρ, ὑπνιαροί Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΕ'. Σελ. 98, 19 προῤῥιζῶν Ρ, πρόρριζον Δ || Σελ. 99, 1 ἀηδίαι Ρ, ἀκηδίαι Δ | 4 ναί Ρ, καὶ Δ || 7 εἰσί(=ή)εσαν Ρ, εἰσί Δ || 18 παρεστώτων Ρ, μετὰ ΔΣ || Σελ. 100, 18 παροξυμμάτων Ρ, παροξυσμάτων Δ || Σελ. 101, 4 Ἀκούω ὅτι Ρ, ἀκούω οὖν ὅτι Δ || 5 μηλάκια Ρ, μη(=ει)ράκια Δ || Σελ. 102, 11 ἀναγινωσκόμενα Ρ, ἀναγνωσθέντα Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Κ'. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ τὸ Δ παραλείπει τὸ μ ὴ καὶ μετὰ τὸ ἐ γ κ α λ λ ω π ί ζ ε σ θ α ι προστίθησιν «ἱματίων καὶ ζωνῶν καὶ τῶν ἑξῆς» || Σελ. 137, 8 ὑμεῖς < Δ || 14/15 τρέφησθε Ρ, τρέφεσθε Δ || Σελ. 138, 4 ἡμᾶς Ρ, ὑμᾶς ΔΣ || Σελ. 139, 7 συγκρουμάτων Ρ, συγκρουσμάτων ΔΣ || 18 ἀνατρέποντες Ρ, ἀντιτρέποντες Δ || Σελ.

140, 11 ἐπειδὴ Ρ, ἐπεὶ Δ || 12 τοὺς μαρτυρικοὺς στεφάνους Δ || 17 εἴκετε [=ἥκετε] κ. συνήλθετε Ρ, ἥκατε κ. συνήλθατε Δ || Σελ. 141, 14 ὀφειλόντως ἐπεσκεψάμεθα Ρ, ὀφείλοντος ἐπισκεψόμεθα Δ || 18 τούτῳ Ρ, τοῦτο Δ || Σελ. 142, 15 ἄλλως Ρ, ἄλλος Δ || Σελ. 143, 9 χαλκὸν Ρ, χαλκοῦν Δ || 9 γραμμοειδῆ Ρ, γραμματοειδῆ Δ || Σελ. 144, 2 ὅτε Ρ, ἔτι Δ || 4 εἶδον Ρ, ἴδω Δ || Σελ. 145, 1 τὸν πεζοποροῦντα < Δ || 6 πρὸς τὰ Ρ, τὰ πρὸς τὰ Δ || 8 ἔγωγε μόνος Ρ, ἐγὼ γενόμενος ΔΣ || 9 ἐπισκέπτων Δ || 13 ἡμῶν Ρ, ὑλῶν ΔΣ || 16 τὸ εἶδος Ρ, τοῦ εἴδους Δ || Σελ. 146, 10 λίχνων ὀφθαλμῶν Ρ, καὶ λίχνον ὀφθαλμῶν ΔΣ || Σελ. 147, 9 μικρὰν Ρ, πικρὰν ΔΣ || 10 τὰ μεγάλα Ρ, εἰς τὰ μεγάλα ΔΣ || 22 σταματίσοιτε Ρ, βηματίσοιτε Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΑ'. —Σελ. 149, 7 ἥκοντες Ρ, ἐκκοπέντες ΔΣ || 15 ἕκαστον καὶ γρηγορέναι Δ || Σελ. 150, 2 λυπεῖν Ρ, λύπην Δ || 10/11 ἐγκαταλείπει Δ || 12 διατρεφόμενοι καὶ θαλπόμενοι Ρ, διατρεφ. καὶ ποτιζόμενοι καὶ σκεπόμενοι καὶ θαλπούμενοι ΔΣ || 16 συνιστῶν Ρ, συνιστὰν Δ || Σελ. 151, 7 ἡμεῖς Ρ, ὑμεῖς Δ || 15/16 ὑπομνήσκω Ρ, ὑπομιμνήσκω Δ || 13 δοξάζηται Ρ, δοξάζειτε Δ || 18 ἐστι < Δ || Σελ. 153, 8 ἀναλογίαν Ρ, ἀντιλογίαν ΔΣ (εἶτα ἐν τῷ Δ τούτου ὁ λόγος τὸν ἐσχάτου ἔχοντος) || 19 τὸ < Δ || Σελ. 154, 14 καὶ

ὁ ἀρτοποιῶν P, καὶ ὁ ὀψοποιῶν ὀψοποιεῖ καὶ ὁ ἀρτοποιῶν ΔΣ || 15 παρίειμι P, πάρειμι Δ || Σελ. 155, 1 διανέμονται P, διανείμονται Δ || 7 λαληθεῖσι P, ἀληθεῖσιν Δ || 14 καλλιγραφοῦντες P, καλλιγράφοι Δ || Σελ. 156, 1 ἕκαστον < Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΔ′. – Σελ. 168, 9 ἁμιλλώμεθα P, πρόσαμιλώμεθα Δ || Σελ. 169, 1 ταχυφαγία < Δ || 10 καινοποιούμεθα (PΔ), μόχθους ἐπὶ μόχθους Δ || Σελ. 170, 5 οἷοι P, υἱοὶ Δ || 6 καταλειπεῖν Δ || 16 ἄπειτε Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Κϛ′.—Σελ. 179, 2 ὑμῶν PV, ἡμῶν Δ || 9 δέδοται PV, δίδωτε Δ || Σελ. 180, 12 παθ. ἐσμῶν Δ || 18/19 υἱοὶ ἐστὲ κ. ὑ. οἱ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ Δ || Σελ. 181, 9 λόγον PV, λόγους Δ || 21 χαυμενίας διαννοομένων Δ || Σελ. 182, 4 καὶ τὸ πορφυρικὸν Δ || Σελ. 183, 11 καταπιέζει PV, καταπιάζει Δ || Σελ. 184, 3/4 προσλαμβάνουσα PV, πρόσλαμβάας Δ || 7 προάγοντες PV, προσάγοντες Δ || 9 ὧδε ἐμακ., ὧδε ἐταλανίσθημεν < Δ || 19 ψυχὰς Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΗ′.—Σελ. 194, 9 ἐπιτεταγμένον Δ || 13 καὶ ὑποδηματορραφήσεσι < Δ || 14 ἀλλ' ὅτι Δ || Σελ. 195, 12 σκοτωδενσοῦντος Δ || 13 κηπουρουργοῦντος Δ || 16 ἡμᾶς P, ὑμᾶς Δ || Σελ. 196, 2 ὀψόχημα Δ || Σελ. 197, 1 ἀξιοπιστότερος P, ἀξιόπιστός τε Δ || 4 θερμότης Δ || 10 διαβαίνει Δ || 11 ἱστορεῖ Δ || 13 ἐπεὶ P, ἐπειδὴ Δ || Σελ. 198, 2 ἐχθράναν P, ἔχθρα ἂν Δ || 5 ἐγγίζειμεν Δ || 15 οἰκτιρμόνως ἐρωτᾷ ὁ ἀληθής P, οἰκτίμον. ὡς ἔρωτα ὁ ἀλαθής Δ || 17 τῶν δύο Δ || Σελ. 199, 1 ἐν P, ἐπὶ Δ || 4 ὁ τῆς πνοῆς Δ || 14 ἑορτάζομεν PΔ || 16 τριάκοντα ἔτη ζήσαντος P, τριακονταετήσαντος Δ || 17 ἀνάζησιν P, ἀναζήτησιν Δ || Σελ. 200, 1 καὶ τὸ ἱερὸν P, καὶ πιερὸν Δ || 4 Χριστὸν εἰσιόντα Δ || 8 καὶ ὄνον υἱὸν Δ || 15 μακρὰν P, μικρὰν Δ || 17/18 σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ < Δ

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΘ′.—Σελ. 201, 8 ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ < Δ || Σελ. 202, 3/4 καταρτήσει ἐνσθενώσει ἐνποιμαίνειν Δ || 6 δοίη P, δύη Δ || 7 ἐν ἡμᾶς P, ἓν ἡμᾶς Δ || 15 εὐεργέτη P, εὐεργέτην Δ || Σελ. 203, 6 τὸ ἀξίωμα Δ || 17 κατὰ < P || 18 αὐτὸν P, αὐτῷ Δ || Σελ. 204, 2 διασπασταὶ P, διασπάσται Δ || 8 διανήψεως Δ || 9 διελέγξεως P, ἐλέγξεως Δ || Σελ. 205, 2 ὡς γὰρ ἂν Δ || 8/9 φονῶντος P, φονοῦντος Δ || 20 φραγγέλωσιν Δ || Σελ. 206, 1 παικτὴν P, παικτικὴν Δ || 4 τίς ἐστιν < Δ || 18 συνανοίσωμεν P, συνανύσωμεν Δ || Σελ. 207, 3/4 ἂς προσέχωμεν Δ || 13 παραθημάτων PΔ || 15 τρεῖς P, τρὶς Δ || Σελ. 208, 8 παλάστρας Δ || 10 καὶ ὀκνῶ] μετὰ τὸ καὶ ἑτέρα χεὶρ προσέθηκεν ἐν τῇ ᾤᾳ τοῦ Δ ταῦτα· ὄφον

ἀνδριότατον Σαμψὼν τὸν ἐξεπαγγελίας μνήσκου. διὰ τὸν κόρον βρωμάτων καὶ πομάτων ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπόλεσε καὶ κατάγελος ἐγίγνη [ὑ]πὲρ» || 13 κατὰ P, κακὰ Δ || Σελ. 209, 1 ἁμαρτίας P, ἀμετρίας Δ || 4 κινεῖταί τε τὰ πάντα· συγκεινεῖτε (= συγκινεῖται) τὸ σῶμα Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Λ΄.—Σελ. 211, 18 ἐπισύμβασις Δ || Σελ. 212, 15 πεῖνα καὶ] μετὰ τὸ καὶ περιέχεται ἐν τῷ Δ τὸ ψίδα, ὅπερ διορθωτέον εἰς δῖψα || 21 νῦν P, ἦν Δ || Σελ. 213, 18 δεχόμεθα P, ἐρχόμεθα Δ || 20 ὑφεξαιροῦντες Δ || Σελ. 214, 1 κατάγνωστοι Δ || 3 δυνήσηται Δ || 7 αἱρέσεως P, προαιρέσεως Δ || 19 ὑμῶν] ἡμῶν ΔΡΣ || Σελ. 215, 3 τῷ χωρίῳ Δ || Σελ. 216, 2 ἀποδιδοῦντες Δ || 6 ὤφελον Δ || 8 σκορόδων P, σκόρδων Δ || 12 ἔπεσον P, ἔπεσαν Δ || 17 μὲν νηπιότης τῆς σκιᾶς P, μένει ἡ πιότης τῆς κακίας Δ || Σελ. 217, 7 ἀνέωκτο P, ἠνέωκτο Δ || 19 κροῦμα P, κροῦσμα Δ || Σελ. 218, 13 ἤκετε P, ἤκατε Δ || 14 εὐχ. P, ηὐχαριστήσατε Δ || 15 ἠνέσατε θεὸν Δ || 17 ἀπελ. P, ἀπηλαύσατε Δ || 18 ἐν ἑτέροις Δ || 18/19 ἀσυμπαθεῖς P, ἀσύμπαθοι Δ || Σελ. 219, 14 ἀναχωρεῖν Δ || 14/15 πεπωκέναι] πεπτωκέναι Δ || 20 ἐπεὶ καὶ τριφαγεῖν < Δ || 18 μετὰ τὸ ἀλλὰ καὶ δέον κατὰ τὴν ἐν τῇ ᾦᾳ τοῦ Δ σημείωσιν ν' ἀναγνωσθῇ τὸ κείμενον οὕτως· «[οἱ] γο[γγ]ύζοντες διὰ τὴν κοιλίαν, καὶ θέλοντες χορτάζεσθ(αι). διφαγεῖν. ψαροφαγεῖν. ἐλαιοφαγεῖν. καὶ οἰνοποτεῖν πλέον τῶν τριῶν ποτηρίων» || Σελ. 221, 6 χωρίου Ἰησοῦ Δ || 14/16 ἐν τῷ πληθ. τῆς ἀδελφ. οἱ ἐγκαρτ. ἐν ταῖς δοκιμ. τοῦ θεοῦ < Δ || 16 προϊέμενοι P, προέμενοι Δ || Σελ. 222, 4-5 πάλιν καὶ πάλιν Δ || 6/7 ὁπηλίκας ΡΔ || 15 τιναὶ αὗται. μέλιττα ἔλ. τόρος Δ· τὸ τιναὶ καὶ ἐν τῷ P || Σελ. 223, 13 τῷ ἁγίῳ Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΑ΄. — Σελ. 224, 11 τοῦτα ΔΡ || Σελ. 225, 3 ἀδελφοί μου ΔΣ || 7 καὶ ὑψοῦσθε καὶ ἁγιάζεσθε < Δ || 9 ὁμονοητικὸν] προστίθησι μετὰ τοῦτο τὸ ΔΣ «καὶ ὁμόψυχον καὶ ἀγαπητικὸν καὶ ὑποτακτικὸν» || 18 ὑμῶν ΔΡ || Σελ. 226, 3 εὑρεθὲν P, ἐφευρεθὲν Δ || 4/5 ἑαυτοῖς P, ἑαυτοὺς Δ || Σελ. 227, 2 πρὸς ὁδὸν P, προσόδοις Δ || 17 λουσμάτων P, λουτρισμάτων ΔΓ || Σελ. 228, 3 ἀρρήτως ὁρωμένων καὶ ἀθεάτως θεωρουμένων ΔΣ || 6 ὅσον ΡΓ, ὅσον ὅσον Δ || Σελ. 229, 1 νεανίδας Δ || 5 ὑμῶν] ἡμῶν ΡΔΓ || 8 διαρκήσατε (= διαρκέσητε) P, διαρκείσητε Δ || Σελ. 230, 2 ἡμῖν] ἡμᾶς ΡΔΓ || 8 ὦ ἀδελφοί Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΓ΄. — Σελ. 238, 6 κατηχεῖν PV, κατέχειν ΔΣ || Σελ. 239, 20 ψάλλω] ψαλλέτω Δ || Σελ. 241, 14 ἀντιεφίονται V, ἀντιφέρονται ΔΡ || Σελ. 242, 6 τέσσαρις Δ || 17 διοικήσωσιν Δ || 18 ὁ ἐπιζητῶν Δ || Σελ. 243, 8 ὅτι

τοῦ πατρὸς πάντα διαφέρει Δ ‖ 10 ὁρᾶτε Δ ‖ 14 νοσῶ ἐσθίων καὶ πίνων Δ ‖ 18 μὴ διδεῖν P, μηδιαδεῖν Δ ‖ 12 ληρῆτε Δ ‖ Σελ. 245, 2 βλέπει P, ἀποβλέπει Δ ‖ 7/8 ἐπιζητεῖν Δ ‖ 9 ἀποσκοπεῖν .. Δ ‖ 10 πρὸς τὸν ἀντίλογον - - - γογγυστικόν . Δ ‖ 11/12 καλοφορητικόν P, καλοφρονητικόν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Λς'. — Σελ. 263, 2 ἀνόνητος P, ἀνονήτος (= ἀνονήτως) Δ ‖ 16 θεῷ PΣ, Χριστῷ Δ ‖ Σελ. 265, 5 ἡμῶν P, ὑμῶν ΔΣ ‖ 14 ἅγιοι καὶ < Δ ‖ 15 σεσωσμένοι καὶ ἅγιοι Δ ‖ 15 ἀποθέσεως] ἀποθέως Δ ‖ Σελ. 266, 17 ἑψῶν P, ἕψων Δ ‖ Σελ. 267 1 προσρίπτειν Δ ‖ 4 συνθετὰ Δ ‖ 12 ποιεῖτε]ποιεῖτω Δ ‖ 13 ὁ παροικονόμων Δ ‖ 21 οὗτος] οὕτως Δ ‖ Σελ. 268, 2 καὶ κύριον ΔΣ ‖ Σελ. 269, 12 ὑφαντῆς Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΕ'. — Σελ. 323, 14/15 τίς δέ ἐστι < ΔΣ ‖ Σελ. 324, 4 βραχυγκαίρων Δ ‖ 6 τοῦδε P, τούτου Δ ‖ 13 ἀνάκουστον Δ ‖ 18 ὀλλυμένων P, ὀλωμένων Δ ‖ Σελ. 325, 3 ἀπέλθατε ἀπέλθατε Δ ‖ 6/7 ἀκούσωμεν P, ἀκούσαιμεν Δ ‖ 20 ἐνκαυσιαίως οὐδ' Δ ‖ Σελ. 326, 5 φησὶν Δ ‖ 9 ἑαυτῷ PΔ ‖ 16 ὑπερηφάνια Δ ‖ 20 κατεπίστασις Δ ‖ Σελ. 327, 11 γράφων] γράφει P, γραφῇ Δ ‖ Σελ. 328, 2 ἀναγαγεῖν Δ ‖ 4/5 ἀποσκοτώσεως Δ ‖ Σελ. 329, 10 τοιγαροῦν P, γὰρ οὖν Δ ‖ Σελ. 330, 2 ὑπομιμνήσκω Δ ‖ 11 τῶν οἰκείων P, τὸν οἰκεῖον Δ ‖ 12 ἀγωνιζό-

μενον Δ | 14 συγχορεύοντες Δ | 15 τὴν ἁγίαν καὶ μακαρίαν ΔΣ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΖ'. —Σελ. 339, 6 τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι Δ ‖ 28 ηὐξήνθη Δ ‖ Σελ. 340, 8 ἵνα παραζηλοῦμεν PVΔ ‖ Σελ. 341, 11 ὅτι PV, ὄντι Δ ‖ Σελ. 342, 8 οἱ πάντες Δ ‖ 16 δι' αὐτῶν Δ ‖ 19 ἵνα σκοτίζουσιν Δ ‖ Σελ. 344, 2/3 προθέσεως PV, προαιρέσεως Δ ‖ 4 δῴη P, δοίη VΔ ‖ 13 τῶν οὐρανῶν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΖ'. — Σελ. 404, 15 χαριστήριον P, εὐχαριστήριον Δ ‖ Σελ. 405, 6 ἄλλου λογιστέον P, ἄλλου λιγιστέον Δ ‖ 8 χρυσὸς ἐν τῇ καμίνῳ καὶ ἐν χωνευτηρίῳ Δ ‖ Σελ. 406, 10 χρησάμενοι μετανοίᾳ Δ ‖ Σελ. 407, 17 μοῦ P, μοί Δ ‖ Σελ. 408, 5 ὑπερευξόμεθα διὰ πάντων Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΞΕ'.—Σελ. 454, 9 εὐφράνθη Δ ‖ 10 ἡμῖν Δ ‖ 11 ὑμῶν πατρί Δ ‖ 12 καὶ < Δ ‖ 13 μαστιγεῖ δὲ οἷον Δ ‖ Σελ 455, 5 ἄλλη τις P, ἀλλ' εἴτις Δ ‖ 6 προερχομένη Δ ‖ Σελ. 456, 4 μου < Δ ‖ 16 κἀγὼ P, ἐγὼ Δ ‖ 19/20 εἰκαιολογίαν P, εἰκολολογίαν Δ ‖ 20 τινα ῥημάτων P, τὰ ῥήματά μου Δ ‖ Σελ. 457, 18 λογοθετεῖται PΔ ‖ Σελ. 458, 7 τὸν θεὸν Δ ‖ 14 ἀλλὰ μηδὲ < Δ ‖ 16 στοιβάσεσι Δ ‖ Σελ. 459, 1 γελοιάζητε Δ ‖ 3 ἐκθερμαίνηται Δ ‖ 1/5 πίνητε Δ ‖ 6 τοῦτο ὧδε Δ ‖ 8 ἀρκοῦσι τὰ ἔσωθεν κύματα < Δ ‖ 10 οἰνικὸν P,

ὀνικὸν Δ || 11 ἐκκαυθήσει καὶ ἐμπρησθήσει ἐμπρισμὸν Δ || 14 διὰ < Δ || 18 γενόμενα Δ || 18 πάλιν φησίν < Δ || Σελ. 460, 4 αὐτ. ὧν κ. μ. πορνεύων Δ || 11 φανεροῦντες P, φανεροῦται Δ || 14 μετρίους Δ || Σελ. 461, 1 ἀλλὰ Δ || 1/2 ἀνθυποστρέψας P, ἀνθυποστρέφει Δ || 3 γέμων P, γεμόντων Δ || 4 προσαγορεύει Δ || 7 καθαρῶν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ξϛ'.—Σελ. 463, 4 ποτὸς Δ || 6 χεῖραν Δ || 12 με P, μοι Δ || 14 ἀπολείψῃ Δ || 13 παρρησιάζει P, παρρησιάζεται Δ || 19/20 φιλιάζωσι Δ || Σελ. 464, 7 ἐφ' P, πρὸς Δ || 12/13 προαγγέλω Δ || 14 οὔτ' PΔ || 17 γε < Δ || Σελ. 465, 7 ἀποδίδει Δ || 15 οἱ < Δ || Σελ. 466, 2 τὸ αὐτὸ PΔ || 9 μὴ γίνεσθε Δ || 10 μὴ γίνησθε Δ || 11 μὴ γίνησθε Δ || 14 ὑπὸ τὴν Δ || 15 ἢ ὑπὸ κτίσμα < Δ || Σελ. 467,7 μὴ ἐκδῷ ἑαυτὸν Δ || 14 φυλάξει κ. στηρίξει κ. βραβεύσει Δ || 16 καταξιώσει PΔ || 17 ἀπολαβεῖν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΔ'.—Σελ. 507, 8 ὅτι τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ διανόστε < Δ || 15 ἐν κοπαῖς P, ἐγκοπαῖς Δ || Σελ. 508, 2 ῥακκοδυσία PΔ || 5 ἔτι P, ὅτι Δ || 10 ἐσθιάτωρ P, ἑστιάτωρ Δ || 14 ἀκηδείας, ἀλλ' ὅθεν Δ || Σελ. 509, 7 εἵλεσθε P, εἵλασθε Δ || 10 καὶ ἰδίων < Δ || 14 τούτῳ P, τοῦτον Δ || Σελ. 510, 5 οὐθενὸς Δ || 7 ὑμᾶς P, ἡμᾶς Δ || 20 κόριν Δ || Σελ. 511, 9/10 τὴν ἰδιόγνωμον Δ || 16 ὁ θεὸς Δ || Σελ. 512,12 δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΕ'[1]. — Σελ. 513, 8 ὑμῖν P, ὑμῶν Δ || 11 ὑποστροφήν P, ἐπιστροφήν Δ || Σελ. 516, 16 χιλιάδας Δ || 17/18 μιμήσαιντο P, μιμήσονται Δ || Σελ. 517, 2 οὐκ ἕνεκεν Δ || 12 τοὺς ἔτι ἐπιβιοῦντας Δ || 13 εἶεν P, εἰσὶν Δ || Σελ. 518, 6 ὑπενεχθέντας Δ || 11 δείγματα λαμβάνοντα Δ || 19 ἑστῶτες βλέποντες Δ || Σελ. 519,1 πως < Δ || 7 εὖ οἶδ' Δ || 8 ἀπομαρανθέντες Δ || 16 Μωϋσέως Δ || Σελ. 520, 7 παρέχετε P, παρέχητε Δ || 8 ἐπιτιμῶν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Π'. — Σελ. 559, 5 ἡμῶν < Δ || 10 ὑμῶν Δ || Σελ. 561, 11 ὅσον . . . καὶ μοναδικοῦ < Δ || 16 ἐξηχηθῆναι P, ἐξαχθῆναι Δ || Σελ. 562, 7 κατ' P, καθ' Δ || 12 ἐκτὸς P, ἐκ τοῦ Δ || 21 πατέρες ἡμῶν Δ || Σελ. 563, 6 ἐγκομβοῦσθαι ἡμᾶς P, ἐγκομβούμεθα ὑμᾶς Δ || 7 ὑπακοὴν ἐναργῆ. τὴν Δ || 20 ὅλοι εἰλικρινεῖς < Δ || Σελ. 564, 20 ἄκραις P, αὔραις Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΖ'.—Σελ. 616, 11 πράσσοντα Δ || Σελ. 617, 1 διεξάγω μου τ. τ. ζωήν Δ || 5

[1] Ἕνεκα τῆς ἐν τῷ κώδικι Δ ἀποκοπῆς τοῦ φύλλου μεταπηδᾷ τὸ κείμενον μεταπηδᾷ ἀπὸ τῆς λέξεως μετεωρίζει (514, 2) εἰς τὸ καθ' ἑκάστην (516, 11).

ὀφείλω P, ἐφείλων Δ || 7 ὑμῖν P, ἡμῖν Δ || 7 καὶ < Δ || 13/14 ἀποκρίσεως P, κρίσεως Δ || 17 συμπιέζομαι Δ || 21 ὑπολαμβάνειν Δ || Σελ. 618, 2 μίαν < Δ || 4/5 μικρὸς Δ || 10 οὖν < Δ || 12 συστρατικὸς (!) Δ || Σελ. 619, 2 δεόντως P, δέοντος Δ || 6 ἀπαγωγὴν P, ἀγωγὴν Δ || Σελ. 620, 13/14 παντάπασιν P, κατάπασιν Δ || Σελ. 621, 5/6 ἐνδίδωσι P, ἐκδίδωσι Δ || Σελ. 622, 2 ἀλλ' Δ || 6 θέλγημα P, θέλημα Δ || 16 ἢ τόδε Δ || 20 εὐνομούντων καὶ τὰ τῶν εὐγνωμονούντων, τὰ των νόθων ἀλλ' οὐχ υἱῶν Δ || Σελ. 623, 2 τὴν δι' ἐκκοπῆς Δ || 5 θυμιδία Δ || 9 κἂν δόξει τὴν ἀτελεστάτην Δ || 11 ὁρώμενον P, φαινόμενον Δ || 15 ἐπὶ καλῷ P, ἐπικαλῶν Δ || 17 σκώλυκα ἔχοντα Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΗʹ.—Σελ. 625, 7 μᾶλλα . . θαρσαλαῖα Δ || 10 τρέμειν Δ || Σελ. 626, 3 ἀκούσει Δ || 21 χώρους P, χορούς Δ || Σελ. 627, 16 ἀλλὰ καὶ εἰ δέος αὐτὰ Δ || 18 τὰ ὀστᾶ Δ || Σελ. 628, 4 αὐτὸν Δ || 15 παριστῶντες Δ || 18 ἀροτριοῦμεν Δ || Σελ. 629, 2 καταλογίζεται καὶ ἀποθησαυρίζεται Δ || 5 διὰ γὰρ ταραχῆς Δ || 7 κατ' ἀλήθειαν Δ || 9 κοίδιμον P, δίκαιον Δ || 10 ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος < Δ || 17 ἐκβομεῖσθαι Δ || 18 ἐκκηρύττεσθαι P, ἀνακηρύττεσθαι Δ || Σελ. 630, 3 ἐν ὥρα Δ || 4 δι' ἀπαθείας Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ϞΑʹ.—Σελ. 645, 13 ὑπερβάλλεσθαι Δ || Σελ. 646, 3 ὁ τῆς γαστρ. δ. Δ || 6 μακαρίσομεν Δ || 8 εὐχαριστήσομεν Δ || 14 αἴσθωνται Δ || Σελ. 647, 13 λοιπὸν < Δ || 14 ἐπιστρεφόμεθα Δ || 16 ἀναμιμνησκόμεθα Δ || 17 τῶν ἐκεῖ κρ. τε καὶ λεάντων Δ || 20 βλέπομεν, εἰς ὧνπερ Δ || Σελ. 648, 5 ἐπιτύχαμεν Δ || 15 ἐξαλματικά, ὀργανικά Δ || 20 παρθενίαν καὶ ἀκτημοσύνην || Σελ. 649, 2 καὶ τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ < Δ || 4 Ἰησοῦ < Δ || 9 καὶ εὐφραντικώτερον καὶ ὑψηλότερον Δ || 10 ὑμᾶς PΔ || 19 ἐπάξιον P, ἄξιον Δ || Σελ. 650, 1 ῥυθμιζόμεθα καὶ εἰκονιζόμεθα καὶ διαμορφούμεθα Δ || 5 ἐπαρθείημεν P, ἐποφθείημεν Δ || 11 τέκνον P, τέκτων Δ || 12 τις ἄλλος P, τοῖς ἄλλως Δ || 15 ἢ P, οὐ Δ || 18 λαυρητικός Δ || Σελ. 651, 3 καταλήψομεν Δ || 4 ὑμῶν Δ || 10 ἀσυντύχως P, ἀσυγχήτως Δ || 14 καθοπτεύω καὶ καθοπτεῦσαι Δ || 20 τὰ δὲ ἄκαιρα καὶ ἄτακτα < Δ || Σελ. 652, 2 καταπιάζομεν P, κατασπάζοιμεν Δ || 7 ἐπιτεύξοισθε Δ || 11 τιμὴ καὶ πρ. συναγίῳ Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ϞΓʹ.—Σελ. 664, 11 συνεργεία P, συνεργία Δ || 13 ἀνατέθειλε Δ || Σελ. 665, 3 βελτιωθέντας P, βεβαιωθέντας Δ || 3 καὶ μᾶλλον Δ || 6 πλεῖον P, πλέον Δ || 20 φατρεῖαι Δ || 21 αὐταρέσκεται Δ || Σελ. 666, 1 πορεύεται Δ || 13 πᾶσιν] τοῦτο μετὰ τὸ ἐπιτελεῖται ἐν τῷ Δ || Σελ.

667, 1 ἄλλως P, ἄλλος Δ || 2 ἄλλως P, ἄλλος Δ || 3 ὑπουργιτικὴ Δ || 4 ἐπιστηρικὸς Δ || 6 ἀκούειν Δ || 8 ἕκαστον P, ἕτερον Δ || 11 ἕκαστα Δ || 17 ἄμητος Δ || Σελ. 668. 5 ὑμῶν Δ || 10 ἀπονοστάζεις Δ || 11 νήφομεν Δ || 17 ἐκβιβαζόμενοι Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ϞΔ'. — 671, 10 τύχει Δ || 14 χαίροντες κατηχοῦμεν Δ || 16 γίνεσθαι Δ || 19 πλουτίσωμεν Δ || Σελ. 672, 17 περὶ P, πρὸς Δ || Σελ. 673, 2 ἡμῖν, εἰς τὸ Δ || 6 ὑμῶν Δ || Σελ. 674, 3 ἀρετῶν P, οὐρανῶν Δ || 9 νηφαλαίως Δ || 14 καὶ ἀγαπῶν Δ || 17 εἶ μὴ Δ || 18 καὶ τὰ P, κατὰ Δ || Σελ. 675, 1 ἐπιδοίει Δ || 9 οἱ ἐπιτηροῦντες < Δ || 13 οἱ ταξιαρχοῦντες < Δ || 15 ἀροστοποιοῦντες Δ || 17 ὀρδεινίας Δ || 19 ὑποδηματοφοροῦντες Δ || 20 χάρις < Δ || Σελ. 675, 12 διελέχθημεν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ϞΖ'.—Σελ. 694, 8 γενομένης Δ || 14 εἰ P, εἰς Δ || Σελ. 696, 5 μὴ P, οὐκ Δ || 8 κολαίνει Δ || 13 ὁρῶμεν P, ὁρῶ Δ || 18 in marg. cod. Δ γρ. ἀρχαιότητι: in textu ἀρχαιότατον || 20 ἑλκύσαι P, ἑλκύσας Δ || Σελ. 697, 3 δ'] δὲ Δ || 16 εὐηρεστήκεσαν Δ || Σελ. 698, 7 τοῦτ. ὀφείλομεν γενέσθαι Δ || 11 ἡμῖν < Δ || 13 εἰπεῖν P, ἡμῖν Δ || 18 ἐπιστήκης Δ || 19 διανείμων Δ || Σελ. 699, 6 ἐφιτάριον Δ || 7 κατ' P, κατὰ Δ || 8/9 ἀνηδέκ Δ || 12 ὑπαλλαγάς P, ἀπαλλαγάς Δ || 14 σὺ P, σου Δ || 17 διεφθαρμένου Δ || Σελ. 701, 1 ὀφθαλμῶν P, ὀφθαλμοὺς Δ || 2 σκοιτείου Δ || 13/14 τινὶ μὲν καιρῷ ἀναπαυόμενοι, ἡνίκα πάρεστιν ὁ τοιοῦτος, αὖθις δὲ διανιστάμενοι < Δ || 18 ὡς πρὸς P, ὥσπερ πρὸς Δ || Σελ. 701, 7 τ'ἀναντία Δ || 8 τὰ < Δ || 10 ἐπιφαίνηται P, ἐμφαίνοιται Δ || 17 ἔργων < Δ || 19 περιχωρῶμεν P, περιχαρῶμεν Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ϞΗ'. — Σελ. 704, 4 προθυμώτερον Δ || 10 τε < Δ || 12 ἐνδοίη P, ἐνδόει Δ || 16 ἀπαρασκεύαστοι Δ || 18 ἐπισταίη ἡμῖν P, ἐπισταίημεν Δ || 19 ἐπιδόει Δ || Σελ. 705, 7 ἀποδράσοντας Δ || 17 ἀποθησαυρίζεται < Δ || 19 φυλάσσοιτε Δ || Σελ. 706, 6 καὶ στερεώτεροι < Δ || 8 τε < Δ || 10 ἀθετητικαῖς P, ἀθετικαῖς Δ || 19 ἀναγινώσκετε Δ || 21 ἢ καὶ τὰ κατὰ P, εἶτα καὶ κατὰ Δ || Σελ. 707, 4 ἀπορριγνῦσθαι Δ || 7 ὑμῶν κ. καθ' ἡμῶν Δ || 9 ἵνα εἰ ὄντε Δ || Σελ. 708, 4 ἐν τοῖς Δ || 6 στηρίζεσθε Δ || 19 ἄρχεσθαι καὶ Δ || Σελ. 709, 18 θέλετε Δ || Σελ. 710, 16/17 διαμένοις P, διανείμοις Δ || 16 ἀνιμάντης (cod. ἀμιάντης) P, ‥/αμάντη/// Δ || Σελ. 711, 13 λειποτάκτης Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΔ'. Σελ. 760, 7 ἠνιάθητε P, ἠνιάθη Δ || 11 ἔχοιτε P, ἔχετε Δ || Σελ. 761, 5/6 καρπογονίαν P, καρποφορίαν Δ || 12 καταγίνεται P, καταγίνηται Δ || 16 ἀδρυνθεὶς] ἀνδρυνθεὶς PΔ || Σελ. 762, 4 καταδεχώμεθα P, καταδεχώμεθα Δ || 16 ἀλλ' < Δ || Σελ. 763, 3 ἐπισκέπτεται P.

ἐπιβλέπει Δ || 6, 7 ὑπακοῆς - - - συνέσεως < Δ || 9 ἀπαρτήσωμεν ΡΔ || 20 εὐπρόσιτα Ρ, εὐπρόσδεκτα Δ || Σελ. 764, 2 ὑπομείνομε Δ || 17 ἀνδρειούμεθα ΡΔ || 17/18 μεταχειριζόμεθα Δ || Σελ. 765, 2 καταλαλητικόν, φατριαστικόν < Δ || 3 οὕτως συναγειρόμεθα Δ || 8 ὀλιγολάλοι Ρ, ὀλιγόλαλοι Δ || 16/17 πολυκραυγάζετε Ρ, πολυκραυγάζητε Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΖ'. — Σελ. 783, 6 ἔκγονα Ρ, ἔγγονα Δ || 10 περιαθροῦσα καὶ < Δ || 11 ἐρανίζει τὰ τῆς τροφῆς ἐπιτίδια Δ || Σελ. 784, 10 ἀποφύγετε Δ || 15 ὑποφέρειν Ρ, ἐπιφέρειν Δ || Σελ. 785, 13 βλέπει ΡΔ || 19 τόπον· ἐκεῖ οὐκ ἔστι Δ || Σελ. 786, 1 ἐπιτιμίων Ρ, ἐπιτιμιῶν Δ || 2 χαίρετε Ρ, χαίρεσθε Δ || 4 διδόντες Ρ, δίδοντες Δ || 10 συμβουλεύει Ρ, συμβουλεύεται Δ || Σελ. 787, 7 εὐπραγήσητε Ρ, εὐπραγίσησθε Δ || 7/8 εὐθυπορήσοιτε Ρ, εὐθυπορήσητε Δ || 10 ἡμᾶς] ὑμᾶς ΡΔ || 14 ἐρανισάμεθα Δ || Σελ. 788, 6 τελέσοιτε Ρ, τελέσητε Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΑ'. — Σελ. 818, 4 ὑποπτήσαντες Δ || 18 κυρίου Ρ, κυρίω Δ || 19 εὐπροθετῆτε Ρ, εὐπροθετεῖτε Δ || 20 μεθίστασθαι Ρ, μεθίστασθε Δ || Σελ. 819, 2 ὦ ἀδελφοί Δ || 15 αὐτοῦ < Δ || Σελ. 820, 4 5 ἐνίκησαν < Δ || 6 ἡ νίκη Ρ, ἐνίκησαν Δ || 11 τοὺς ῥαπισμούς Ρ, τοὺς πειρασμούς, τοὺς ῥαπισμούς Δ || Σελ. 821, 4 ἢ] εἰ

Ρ, ἢ Δ || 5/6 παθεῖν . . ἐγώ < Δ || 12 θλῖψις κόσμων Ρ, θλίψεις κόσμου Δ || 16 καὶ σπηλαίοις < Δ || Σελ. 822, 3 ἀποτρέπεσθε Δ || 10 φυλάττεσθε Ρ, φυλάττεται Δ || Σελ. 823, 4 ἢ Ρ, καὶ Δ || 9 σώσει ΡΔ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΗ'.—Σελ. 876, 11 ὑπομνησκόμενοι Ρ, ὑπομιμνησκόμενοι Δ || 12 νηφαλαιωδέστεροι ΡΔ || Σελ. 877, 1 θρεμμάτων Ρ, θερμάτων Δ || 5 ἀπειθείας Ρ, εὐπειθείας Δ || 6 σαθρωμένους Ρ, σαθρουμένους Δ || 16 ἀποπληροῖν Δ || Σελ. 878, 20 κατέχεσθαι < Δ || Σελ. 879, 1 ἐν πᾶσι Ρ, ἐνάπασιν Δ || 1 κραταιούμενος Ρ, κροτούμενος Δ || Σελ. 880, 5 καταπλουτῆσαι Ρ, πλουτῆσαι Δ || 12 οὐδέ ἐστιν Ρ, οὐδὲ ἔστιν Δ || 20 προβεβηκῶς ΡΔ || Σελ. 881, 14 ὁποῖον Ρ, ὁποιῶν Δ || Σελ. 882, 11 ἡγουμενεύσοντα Ρ, ἡγουμενεύσαντα Δ || 12 ἀπ' ἐμοῦ Ρ, ὑπ' ἐμοῦ Δ || 15 ἐπιζεῖν με δι' ὑμᾶς Ρ, ἐπιζῆσαί με δι' ἡμᾶς Δ || Σελ. 883, 3 τοιγαροῦν Ρ, γὰρ Δ || 6/7 πιστεύω Ρ, πίστεως Δ || 11 μου Ρ, μοι Δ || 18 τοῦτόν μοι Δ || Σελ. 884, 8 ποιεῖσθε Ρ, ποιῆσθε Δ || 9 ὡς αἴτιος ἀταξίας < Δ || 10 κρατύνη Δ || 14 τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, τοὺς σφαλλομένους καὶ τοὺς εὐδρομοῦντας Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΓ'.—Σελ. 918, 5 ὁμιλεῖν Ρ, ἀμελεῖν Δ || 6 ἑκάστῳ Ρ, ἑκάστη Δ || 9 ἀποδόσων ΡΔ || Σελ. 919, 3 προθυμώτερον Δ || 8 νηφα-

λαιώτερον PΔ || 11 επισυμβαίνη Δ || 13 ὑμῶν βίον P, βίον ὑμῶν Δ || 14 ἀνατελεῖ ὑμῖν Δ || Σελ. 920, 4 υἱοθεσίαν κ. βασιλείαν P, υἱοθεσίας κ. βασιλείας Δ || Σελ. 924, 1 ἀπαρέγκλητοι P, ἀπαράκλητοι Δ || 6/8 σὺν τῷ πατρὶ - - - καὶ ἀεὶ καὶ < Δ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΔ´.— Σελ. 925, 3 σπείρει P, σπέρει Δ || 4 θερίσῃ P, θερίσει Δ || 5 πραγματευόμενος P, πραγματευτής Δ || 10 ποιῶσιν αἱ ἁμαρτίαι μου Δ || 13/14 ὑπομνήσκομεν P, ὑπομιμνήσκομεν Δ || 14 ἀκοῆς P, ὑπακοῆς Δ || 14 ὑμῶν < Δ || Σελ. 926, 5 ἡ ἀσθένεια < Δ || 10 ἀναγγέλλωσι; τί διαμαρτύρωνται Δ || 12 ὑμῖν ἐπ' ὄψιν Δ || Σελ. 927, 1 ἄντικρυς P, ἀντικρὺ Δ || 18/19 εἰς χαύνωσιν - - - ἀκούοντος < Δ || Σελ. 928, 5 καὶ < Δ || 17 ἀπηλαύσαμεν Δ || 18 καὶ συστέλλεσθαι Δ || Σελ. 929, 2 ὑπαναχώρησιν P, ἀπαναχώρησιν Δ || 5 ἕλκοντες P, ἕλκοντος Δ || 19 ἀλλοιόμεθα Δ || Σελ. 930, 11 οἱ μεμεληκότες P, οἱ ἠμελετηκότες Δ || 15 στενάξωμεν, πονέσωμεν τῷ ὄντι ἐκ Δ || 19 εἰσδέξηται PΔ || Σελ. 931, 2 ἀναπαῆναι Δ || 3 ἐν < Δ || 4 τινά < Δ || 9 διατελῶμεν P, διατελοῦμεν Δ || 9 ὁμαλόν P, ἄμαχον Δ || 12 λάβιεν ἄνευ τοῦ Δ || 17 τύχωμεν P, τύχοιμεν Δ || 19 ἀνάρχῳ πατρί Δ || 20 ἁγίῳ P, παναγίῳ Δ.

Πρὶν ἢ δώσωμεν πέρας εἰς τὸν παρόντα πρόλογον, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ σημειωθῶσιν ἐν αὐτῷ καὶ αἱ δυσχέρειαι, αἵτινες ἐκ φιλολογικῆς ἐπόψεως παρουσιάσθησαν ἐν τῇ τυπώσει τοῦ κειμένου. Πρώτη τούτων ἦτο νὰ διακριθῶσι κατὰ τὸ δυνατὸν αἱ ῥήσεις, ἃς ὁ ὅσιος Θεόδωρος Στουδίτης ἢ παρέλαβεν αὐτολεξεὶ ἐκ τῶν βιβλίων τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Διαθήκης, ἢ ἁπλῶς ὑπηνίχθη. Αὗται εἶναι πολυάριθμοι, μεγάλως δ' ἐκοπιάσαμεν εἰς τὴν διάγνωσιν καὶ τὴν διάκρισιν αὐτῶν, ὡς ἀποδεικνύουσιν αἱ ὑπὸ τὸ κείμενον παραπομπαί· ἄλλας δέ τινας ἐδηλώσαμεν ἐν τῷ τμήματι τῶν διορθώσεων.

Δευτέρα δυσχέρεια παρουσιάσθη ἐκ τοῦ συνεχοῦς ἰωτακισμοῦ τοῦ ἐν Πάτμῳ κώδικος ὅστις συνεχῶς συγχέει τὸ ο μὲ τὸ ω καὶ τἀνάπαλιν, τὸ αι μὲ τὸ ε, τὸ η μὲ τὸ ει κτλ. Τὰ παραδείγματα τῶν τοιούτων συγχύσεων εἶναι πολυάριθμα, ὡς δὲ εἰκὸς ἔμελλεν οὐκ ὀλίγα ἐξ αὐτῶν νὰ μένωσιν ἐκ παραδρομῆς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τετυπωμένῳ κειμένῳ· τέλος

ὅμως καὶ ταῦτα διορθωθέντα κατόπιν ἐσημειώθησαν ἐν τῷ τμήματι τῶν διορθώσεων, ἐν ᾧ ἔχουσι δηλωθῇ καὶ ὅσα ἄλλα συνέβη νὰ γενῶσι σφάλματα.

Ἡ τρίτη καὶ μεγίστη τῶν δυσχερειῶν προήρχετο ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὕφους τοῦ ὁσίου Θεοδώρου· παρετηρήθη δηλαδὴ μετὰ τὴν ἐκτύπωσιν οὐκ ὀλίγων σελίδων, ὅτι τὸ ὕφος αὐτοῦ δὲν εἶναι πανταχοῦ κανονικὸν ἐν ταῖς μεγάλαις αὐτοῦ κατηχήσεσι· τοῦτ' αὐτὸ εἶχε παρατηρηθῇ ἐκ τῶν ἀντιγράφων καὶ ἐν ταῖς μικραῖς αὐτοῦ κατηχήσεσιν. Ὁ ὅσιος Θεόδωρος ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου του δὲν προσεῖχεν εἰς τὸ νἀρχαΐζῃ ἢ ἑλληνίζῃ ἀκριβῶς. Σκοπὸν εἶχε νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ συμβουλεύῃ τοὺς ἀκροατάς του, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ εἶναι σαφής, εὔληπτος· διὸ καὶ ἄφινεν ἑαυτὸν νὰ ἐπηρεάζηται οὐκ ὀλιγάκις ἐκ τῆς συνήθους ὁμιλουμένης ἐν τῇ ἐποχῇ του ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἐκ τούτου ἀνεπτύχθη ἐν ταῖς κατηχήσεσιν αὐτοῦ ὕφος μικτόν, ἐν ᾧ παραλλήλως ταῖς ἕξεσι τοῦ ἀρχαίου κοινοῦ ἑλ-

ληνικοῦ λόγου ἀναφαίνονται καὶ ἕξεις τοῦ βυζαντινοῦ λόγου.

Σχηματίζει ὁ ὅσιος Θεόδωρος οὐκ ὀλιγάκις ἰδίας λέξεις μὲ μορφὴν κανονικήν, αἵτινες δύνανται νὰ προστεθῶσιν εἰς τὰ λεξικά· ἀλλ' ἐνίοτε πλάττει καὶ λέξεις μετὰ μορφῆς παραδόξου. Οὕτως ἐκ τῶν παθητικῶν ἀορίστων *παρασυνεβλήθην* καὶ *παρεβλήθην* ὡρμήθη νὰ μορφώσῃ τὰ ῥήματα *παρασυμβλήσκομαι, παραβλήσκομαι* (σ. 460, 1. 830, 18). Ἀλλαχοῦ ἀντὶ τοῦ *ἀποβύων* παρεσύρθη ἐκ τοῦ μέλλοντος *ἀποβύσων* νὰ σχηματίσῃ ῥῆμα *ἀποβύσσω* καὶ ἐκ τούτου μετοχῆς ἐνεστῶτα *ἀποβύσσων* (σ. 674, 14). Ἐκ τοῦ πιπράσκω ἐσχημάτισεν ἀόριστον *ἐπίπρασε* (595, 21). Ἀντὶ τοῦ *διδόναι* γράφει *διδεῖν* (537, 7), ἀντὶ τοῦ *ἵνα διδῷς*, γράφει *ἵνα διδῇς* (438, 13). Ἀλλαχοῦ *ἀποδιδεῖ* ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ *ἀποδώσει* (465, 7) καὶ *ἀποδιδεῖν* = ἀποδώσειν (24, 9)· καὶ πάλιν *ἐκβεῖν* = ἐκβῆναι (625, 11), *ἱκανεῖν* = ἱκανοῦν (559, 12/13), *δεδιᾶ* =

δεδίττομαι (21, 13. 22, 11. 578, 6. 727, 8), *δεδιάτε* = δεδίττεσθε (43, 5), *δράμει* = τρέχει (283, 4), *χαιρόμενοι* = χαίροντες (536, 2), *χαιρώμεθα* = χαίρωμεν (168, 7), *άμεῖται* = ἁμᾶται (10, 9), *λάβει* = λήψεται (424, 3) κτλ.

Οἱ παρακείμενοι μένουσιν ἐνίοτε παρὰ τῷ Θεοδώρῳ καὶ ἀναύξητοι καὶ ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ· λόγου χάριν *ἐκμαθηκὼς* = ἐκμεμαθηκὼς (636. 7). *ἐργασμένος* (596, 5/6). *ἐξαγκωνισμένοι* (716, 11). Ἄλλοτε ἐν ῥήμασι συνθέτοις ἐκ προθέσεων τίθησιν ἀναδιπλασιασμὸν καὶ ἔξω τῆς προθέσεως, οἷον *κεκαιωρθώκαμεν* (157, 15). Μετεχειρίσθη καὶ διπλῆν αὔξησιν, οἷον *ἀπεκαιεσιάθημε* 436, 15). Συχνὴ εἶναι παρ' αὐτῷ καὶ ἡ χρῆσις ἀρσενικῶν τύπων τῆς μετοχῆς ἐν ἀπολύτῳ λόγῳ ἀντὶ τύπων θηλυκῶν· οἷον· «ἐπισυμβαινόντων τινῶν στενοχωριῶν» (215, 19). «μὴ ὄντων τινῶν προσόδων» (615. 1). «μελλόντων ἀναπαύσεων» (668, 14). «ῥυέντων διδασκαλιῶν» (346, 2/3), «συνεργούντων τῶν εὐχῶν» (347, 8).

Ὁ μέλλων *ἔσομαι* ἐγένετο παρὰ τῷ Θεοδώρῳ καὶ ἀόριστος ὑποτακτικῆς, ἀντικαταστήσας οὕτω τὸν ἐνεστῶτα τῆς αὐτῆς ἐγκλίσεως· ἐξ οὗ ἀναγινώσκομεν συνεχῶς *ἐσώμεθα* -ῶμεν (31. 21. 134, 9. 261, 2. 303, 16. 414, 10)· ἀλλὰ τὸ ἔσομαι ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ εἰς γένεσιν τύπου προστακτικοῦ· οἷον *ἔσεσθε* = ἐστὲ (230, 10. 482, 20). Τὸ δὲ *ἵνα* συντάσσῃ ὁ Θεόδωρος καὶ μετὰ τῆς ὁριστικῆς, οἷον *ἵνα λ. ἦμεν, ἵνα μηδεὶς ἔσαι* (478, 21), *ἵνα ἐσὲ* (403, 5).

Παρὰ τῷ Θεοδώρῳ φαίνεται καὶ ἡ χρῆσις τοῦ νεοελληνικοῦ *ἅς* ἢ *ἄς*, ἂν δώσωμεν πίστιν εἰς τὸν καλλιγράφον τοῦ κώδικος Δ, διότι αὐτὸς εἰς τὸ ἐν σελίδι 207, 3/4 *προσέχωμεν* ἔχει παραγεγραμμένον φανερῶς ἐν *ἅς*. Ἂν ὁ καλλιγράφος οὗτος παρέλαβε τὸ *ἅς* ἐξ ἀρχαιοτέρου ἀντιγράφου, τότε πρέπει νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι οἱ κατὰ καιροὺς ἀντιγραφεῖς προσεπάθουν νὰ ἐκβάλωσιν ἐκ τῶν

συγγραφῶν τοῦ Θεοδώρου ὅ τι ἐφαίνετο αὐτοῖς δημῶδες· ἄλλως δὲ εἶναι ἤδη γνωστὸν ἐκ τῶν ἀντιγράφων τῶν μικρῶν κατηχήσεων, ὅτι ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσιν ἐκ ταύτης τῆς ἐπόψεως αὐθαίρετοι μεταλλαγαί.

Ἡ ἐπίδρασις τῆς δημώδους εἶναι φανερὰ τοὐλάχιστον ἐν αὐταῖς ταῖς μεγάλαις κατηχήσεσι. Σημειωτέον λόγου χάριν τὰ εἰς *ᾶς* λήγοντα νεοελληνικὰ ὀνόματα· οἷον *ἀγκισιρᾶς, κανισκᾶς, καπηναρᾶς, μεμβρανᾶς*· εἶτα τὰ εἰς *άριον* ὀνόματα, οἷον *καλαμάριον, κελλάριον, κενιωνάριον, κοιτάριον, κωδιάριον, μαλλωτάριον, μεμβρανάριον, μηλωτάριον, ξυλάριον, ὀρνιάριον, ὀψάριον* κτλ. Καὶ πάλιν τὰ εἰς *άριος* ὀνόματα, οἷον *πρωτοορδινάριος, κανδηλάριος, κανισκάριος, καυχησιάριος*. Ἐκ τοῦ δημώδους *ὁμάδιν* ἐμόρφωσεν ὁ Θεόδωρος ῥῆμα *ὁμαδεύεσθαι*, παρὰ τὸ *λῶρος* καὶ *λωρίον* ἠξίωσε νὰ δεχθῇ καὶ τὸ δημῶδες *λουρίδιον*· ἔγραψεν ὡσαύτως *κηροπήλιον, κανονάρχια* (421, 12), *κανονάρχος, καλοκαίριον* (= ἔαρ), *κρομύδιον* (= κρόμμυον), *γέλοια, ἐμπαλωμένου* (421, 12), *καλλιώτερον* (610, 9. 748, 19/20), *ἀπ' ἐκεῖνον* (603, 8/9), *ἀπεντεῦθεν* (611, 2. 623, 5/6. 630, 8) κτλ.

Ἐπηρέασε τὸν Θεόδωρον καὶ ἡ σύνταξις τῆς δημώδους, λόγου χάριν· *οὐκ ἐγράψατέ με* ἀντὶ *μοι* (485, 4), *προηγουμένου ὑμᾶς* = σας (466, 3), *χαρὰ ἡμῶν ἐστιν* (ἐν τῷ κώδικι) = χαρά μας εἶναι, *ἀντιπέμποντες ἡμᾶς* = μας (230, 2, κατὰ τοὺς κώδικας ΡΔ). Ἡ ἐπίδρασις τῆς δημώδους συντάξεως ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοδώρου εἶναι πολλαχοῦ σταθερά, ἂν καὶ παλαίει οὗτος πρὸς τὴν ἀρχαίαν σύνταξιν. Οὕτω παρὰ τὴν συχνὴν σύνταξιν τοῦ *ἵνα* μεθ' ὑποτακτικῆς ἔχομεν ὡσαύτως συχνὴν σύνταξιν αὐτοῦ μεθ' ὁριστικῆς, ἣν παρετηρήσαμεν ἀφοῦ εἶχε προχωρήσει ἡ τύπωσις τινῶν φύλλων. Ἡ διπλῆ αὕτη σύνταξις ἀπαντᾷ πολλάκις παραλλήλως. Παραδείγματά τινα θὰ καταστήσωσιν ἐνταῦθα σαφῆ τὴν διττὴν ταύτην σύνταξιν.

13, 11/14 ἵνα - - ἐξανύετε - - καὶ διδοῖ (κῶδ.). — 23, 15/17 ἵνα βαλ. μὴ καταπίπτομεν, ἀλλ' ἀντικρούομεν καὶ ἀντιπεμπόμεθα. — 42, 2/4 ἵνα - - ἀπηλλάγησαν. - 175, 8/10 ἵνα στηρίζεσθε καὶ κρατύνεσθε καὶ ἐναγωνίως ἔχητε. — 177, 5 ἵνα γινώσκω - - καὶ γινώσκωμαι (κῶδ. Ρ). — 209, 8/11 ἵνα - - καὶ φάγωμεν καὶ πίωμεν καὶ κοιμηθῶμεν καὶ διεγερθῶμεν καὶ ὁμιλήσωμεν καὶ προσχαριούμεθα. — 340, 8 ἵνα παραζηλοῦμεν (κώδικες ΡVΔ). — 340, 18/19 ἵνα παροξύνει ἢ παραπλήξει ἢ ὀνειδίσει (ΡVΔ). — 342, 19 ἵνα σκοτίζουσιν (Δ). — 406, 15 ἵνα μὴ - - - γίνεσθε. — 435, 14/15 ἵνα - - παρακαλεῖται καὶ ἀγαθύνεται καὶ δυσωπεῖται. — 452, 2 ἵνα εἴρηται = λέγηται. — 543, 12/13 ἵνα ἐπιδείκνυμι. — 492, 8/10 ἵνα μὴ ὑπεραιρώμεθα, ἵνα μὴ φυσιούμεθα. — 688, 11/14 ἵνα - - - γινώσκηται - - - πολεμοῦμεν καὶ ἀποτρεπόμεθα. — 634, 3/4 ἵνα τοῖς καρποῖς πρόσεισι τὰ φύλλα. — 629, 1/3 ἵνα καταλογίζεται καὶ ἀποθησαυρίζεται (κῶδ. Δ). — 619, 12 ἵν' - - ἐλεήσετε, βοηθήσετε (κῶδ. Δ). — 562, 22 ἵνα μὴ καταισχύνωμεν (Δ καταισχύνομεν). ἀλλὰ - - - τελοῦμεν.

Τὸ *ἡνίκα* συντάσσει ὁ Θεόδωρος ἄνευ τοῦ ἂν καὶ μεθ' ὁριστικῆς καὶ μεθ' ὑποτακτικῆς· οἷον

137, 3 ἡνίκα - - ἥκασι. — 265, 5/6 ἡνίκα - - - ἀναλάβωμεν. — 300, 2 ἡνίκα ἀκούω. — 334, 17 ἡνίκα προτεθνήκατε. — 316, 20 ἡνίκα τοίνυν ἀπομονάσῃ - - - καὶ ἄρξηται. — 662, 1 ἡνίκα ἀκούσωμεν. — 682, 17/20 ἡνίκα ἥξει - - - καθίσῃ. — 354, 11 ἡνίκα ἀκούωσι καὶ μανθάνωσι. — 52, 11 ἡνίκα ἀκούητε. — 265, 5/6 ἡνίκα - - - ἀναλάβωμεν. — 124, 7 ἡνίκα φθάσῃ. — 176, 12/13 ἡνίκα - - παρέσχεν.

Τὸ *μὴ* ἐν τῇ ἐννοίᾳ προτροπῆς μετ' ἀπαγορεύσεως, ὅπερ οἱ ἀρχαῖοι συνέταττον μεθ' ὑποτακτικῆς, ὁ Θεόδωρος συντάττει ἀδιαφόρως μικτῶς, καὶ μεθ' ὑποτακτικῆς καὶ μεθ' ὁριστικῆς· οἷον 66, 3/6 ὑμεῖς μὴ κρῖμα ἑαυτοῖς θησαυρίζητε - - -, μὴ ἁμαρτίας - - - προστί-

θετε. Τοιαῦτα παραδείγματα δύναταί τις νὰ συλλέξῃ πολυάριθμα ἐκ τῶν ἀνὰ χεῖρας κατηχήσεων. Οὐχ ἧττον ὅμως σημειώσεως ἄξιος εἶναι ὁ τόπος 80, 1/7, ἔνθα τὸ *μὴ* κεῖται δωδεκάκις μεθ' ὁριστικῆς· ἀλλ' ὁ καλλιγράφος τοῦ κώδικος Δ συνέταξε τοῦτο ὀκτάκις μεθ' ὑποτακτικῆς καὶ τετράκις μεθ' ὁριστικῆς, νομίσας ὅτι ὁ Θεόδωρος θὰ παρίστατο τὴν γλῶσσαν ἀττικός.

Μικτὴ σύνταξις παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ χρήσει τῶν *ει*, *ει μὴ*, *ἐὰν*, *εἴπερ*, *εἴτε εἴτε*, *ὅπως*, *ὡς ἂν*, *ἐπὰν* καὶ ἑτέρων.

Παρατιθέμεθα ἐνταῦθα καὶ τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικὰ παραδείγματα ἐκ τοῦ ὕφους τοῦ ἡμετέρου συγγραφέως.

314, 15/16 ἢ ἐξ ἄλλοθι τόπου.—317, 13 ἢ τὸ τίδε ἢ τὸ τίδε πρᾶγμα = τόδε ἢ τόδε τὸ πρᾶγμα. — 464, 14 οὔτ' ὑπ' - - - οὔτ' ὑπ' (οὕτως οἱ κώδ. ΡΔ). — 717, 1 εἰ τοίνυν ἄρα. — 661, 5/7 ὦ τάλανες - - - ὢ ἐκζητηταί - - - τολμᾷς. — 632, 17 Ἴδε ἀδελφοί μου. — 123, 1/2 Ἴδε οἱ εὐθεῖς τῇ

καρδίᾳ, ἴδε οἱ θέλοντες ἀγωνίζεσθαι τὰ ὑψηλότερα, ἴδε οἱ μετὰ τῆς οἰκείας σωτηρίας κτλ. — 421, 9. 678, 16 δείσιμος = δεισίμων.—533, 2 ἵνα μὴ ἀποτίννοτε.—222, 6/7 ὁπηλίκας (κῶδ. ΡΔ) = πηλίκας. — 209, 5 δαψιλώτερον = δαψιλέστερον.—158, 13 τῶν πασῶν κόπων καὶ σπουδῶν. — 164, 18 ποῦ μοι ὁ τίσδε καὶ τίσδε = ὁ τοιόσδε καὶ τοιόσδε; — 407, 5 καθήρθημεν = ἐκαθάρθημεν. — 100, 21/101, 3 καὶ οὗτος ὁ καλὸς ἀγὼν ὑμῶν, καὶ οὗτος (= τοῦτο) τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως, καὶ οὗτος ἡ ἀθλητικὴ προκοπὴ ὑμῶν, καὶ οὗτος ἡ στεφανηφόρησις ὑμῶν. — 613, 15 μή ποτε εἴποισαν.

Μετὰ τοιαύτην λεκτικὴν καὶ συντακτικὴν ἀστασίαν τοῦ ἡμετέρου κειμένου δὲν ἠδύνατο βεβαίως ἢ νὰ προσκόψῃ πολλαχοῦ ἡ παροῦσα πρώτη ἔκδοσις, καὶ μάλιστα ἐκεῖ, ἔνθα καὶ περιττῶς καὶ ἐκ μετεωρίας τοῦ διορθωτοῦ ἐγένοντο ἄτοποί τινες φωνητικαὶ μεταβολαί, φθείρασαι δυστυχῶς καὶ τὴν ἐνιαχοῦ ὀρθὴν τοῦ κώδικος γραφήν. Μεθ' ὅλα ταῦτα ἡ ἀνὰ

χεῖρας δοκιμαστικὴ ἔκδοσις μέρους τῆς ἀνεκδότου Μεγάλης Κατηχήσεως τοῦ ὁσίου Θεοδώρου ἔδωκεν ἡμῖν ἀφορμὴν νὰ πιστωθῶμεν, ὅτι ἡ ἱστορία τῆς βυζαντινῆς καὶ νέας ἑλληνικῆς γλώσσης μέλλει νὰ ὠφεληθῇ μεγάλως ἐκ τῶν συγγραφῶν αὐτοῦ, ἂν συμβῇ ποτε πᾶσαι αὗται νὰ συνεκδοθῶσιν ἐν γνώσει τῶν παλαιοτέρων καὶ πιστοτέρων ἀντιγράφων· διότι πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι καὶ τῆς μικρᾶς κατηχήσεως ἡ νεωτάτη ἔκδοσις καὶ ἡ παρὰ τῷ Migne καὶ Mai συγκέντρωσις τῶν λοιπῶν τοῦ Θεοδώρου πονημάτων παριστῶσι κείμενα πολλαχοῦ ἀναξιόπιστα ἐξ ἐπόψεως τοῦ πραγματικοῦ αὐτοῦ ὕφους.

Τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τῆς ἀνὰ χεῖρας Μεγάλης Κατηχήσεως τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου ἡ ἐκτύπωσις καὶ τοῦ πρὸς αὐτὸ τοῦτο σχετιζομένου προλόγου ἡ σύνταξις ἀνετέθη παρὰ τῆς Αὐτοκρατορικῆς Ἀρχαιογραφικῆς Ἐπιτροπῆς τῷ Α. Παπαδοπούλῳ-Κεραμεῖ.

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ καὶ ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ.

Σελ. 2, 15 παραπόληται] Γρ. παραπόλῃ κατὰ τὸν κώδικα.

Σελ. 6, 2 ἡμῶν, ἀπὸ] Τὸ μετὰ τὸ ἡμῶν κόμμα ὀβελιστέον.

Σελ. 7, 11/13 εἰ μὴ εὐζωήσομεν - - εἰ μὴ εὐθετήσομεν, εἰ μὴ εὐτακτήσομεν] Τὸ πρῶτον εἰ μὴ εἶναι συντεταγμένον ἐν τῷ κώδικι μετὰ μέλλοντος ὁριστικῆς, τὰ δὲ δύο ἕτερα μετ' ἀορίστου ὑποτακτικῆς. Τὸ εἰ μὴ ἐνταῦθα σημαίνει τὸ ἐὰν μή, ἐὰν δέν, ἂν δὲν ἢ ἂν μή· ἐν τοιαύτῃ δὲ σημασίᾳ ὁ Θεόδωρος τὸ εἰ μὴ συντάσσει μικτῶς, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς μεθ' ὑποτακτικῆς.

Σελ. 13, 13/14 ἐξανύητε - - - διδῷ] Ἀνάγνωθι κατὰ τὸν κώδικα ἐξανύετε - - - διδοῖ.

Σελ. 14, 11/12 κατορθώσομεν - - ἐπειχθησόμεθα] Ἀνάγνωθι ὡς ἐν τῷ κώδικι κατορθώσωμεν - - ἐπειχθησώμεθα.

Σελ. 17, 14 ἐξόβλητοι] Γρ. ἐξώβλητοι.

Σελ. 19, 14 ἐπάραι] Γρ. ἐπᾶραι.

Σελ. 37, 2 ὑψηλότατον] Οὕτω διωρθώσαμεν τὸ ψιλώτατον ὁδηγηθέντες ὑπὸ τοῦ σλάβου ἑρμηνευτοῦ.

Σελ. 38, 12 διορθώσαιτο. καὶ σώσειεν] Γρ. κατὰ τὸν κώδικα διορθώσηται καὶ σώσει (= σώσῃ).

Σελ. 47, 9 ψάλλῃ] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γράφε ψάλῃ.

Σελ. 50, 1 ἐπὶ τὸ πτῶμα] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· προφανῶς διορθωτέον εἰς ἐπὶ τῷ πτώματι || 8 μεθοδείας] Ἐν τῷ κώδ. μεθοδίας.

Σελ. 52, 11/12 ἀκούετε] Ἐπειδὴ τὸ ἡνίκα ἄνευ τοῦ ἂν ὁ Θεόδωρος συντάσσει συνεχῶς μεθ' ὑποτακτικῆς, ἀναγκαίως ἔχει νὰ τηρηθῇ καὶ ὧδε τὸ τοῦ κώδ. ἀκούητε.

Σελ. 58, 9 Τὸ μετὰ τὸ εἰπεῖν κόμμα περιττεύει.

Σελ. 67, 1 πεπόκατε] Οὕτως ἐν τῷ κώδ. Γράφε πεπώκατε.

Σελ. 67, 21 καταπίει - ἐξαρπάσει] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γράφε καταπίῃ - ἐξαρπάσῃ.

Σελ. 70. Ἐν τῇ ὑποσημειώσει ἀντὶ τοῦ οὐατικανῆς ἀνάγνωθι παρισινῆς.

Σελ. 71, 15 θεοῦ τὸ δῶρον] Πρβλ. Ἐφεσ. β', 8.

Σελ. 74, 2/3 συμβασιλεύσομεν] Ἐν τῷ κώδ. συμβασιλεύσωμεν.

Σελ. 79, 4 συμπιεσμάτων] Γράφε κατὰ τὸν κώδ. συμπιασμάτων.

Σελ. 80, 10 ἀπήει] Γράφε ἀπείη, ὡς ἐν σελ. 273, 7. Ἐν τοῖς κώδιξι ΡΔ ἀπίῃ.

Σελ. 81, 12 Τὸ μετὰ τὸ ἀναγγείλαντα κόμμα περιττεύει.

Σελ. 85, 19 Τὸ μετὰ τὸ στρατιώτην κόμμα περιττεύει.

Σελ. 88. 2 παράξηται] Γρ. παρατάξηται. Ὅρα ψαλμ. κς', 3.

Σελ. 89. 11 πρωτοκλησίας] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, κατὰ δὲ τὸν κώδ. Δ πρωτοκλισίας.

Σελ. 92, 16 παρθενείαν] Γρ. κατὰ τὸν κώδικα παρθενίαν.

Σελ. 94, 1 πέποκεν] Οὕτως ἐν τῷ κώδ. Γρ. πέπωκεν.

Σελ. 97, 8 Τὸ μετὰ τὸ ψυχῆς κόμμα εἶναι περιττόν.

Σελ. 97, 13—98, 1. Στίξον οὕτω: «ὁμιλίαν, τί καὶ πῶς - - - ἐμπορευσόμεθα εἰς - - - οὐρανῶν· καὶ γὰρ» κτλ.

Σελ. 98, 19 προῤῥιζῶν] Γρ. κατὰ τὸν κώδ. Δ πρόῤῥιζον.

Σελ. 101, 5 μαλάκια] Γράφε κατὰ τὸν κώδικα μηλάκια ἢ μιλάκια || 19 οὐ] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, κατὰ δὲ τὸν κώδ. Δ ἀντὶ τοῦ οὐ γράφε οἱ, καὶ οὕτω θὲς ἓν κόμμα μετὰ τὸ τρέχοντες.

Σελ. 105, 6 ἵνα] Τοῦτο ὑπάρχει ἐν τῷ κώδικι, καὶ ἂν εἶναι ἀναγκαῖον, δέον μετ

αὐτὸ νὰ ὑπονοηθῇ τὸ ἐνέγκωμεν || 10 ἔχομεν] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι, ἡ δὲ παρουσία τοῦ ἵνα ὁδηγεῖ νὰ γράφωμεν ὧδε ἔχωμεν.

Σελ. 116, 14. Ὀβέλισον τὸ μετὰ τὸ ἀσθενοῦσιν περιττὸν κόμμα.

Σελ. 120, 14 παρεαθέντων] Ἀνάγνωθι κατὰ τὸν κώδικα παρεθέντων, ὡς ἐν σελίδι 328, 13.

Σελ. 120, 15—121, 10 Τὰ ἐνταῦθα κατὰ τὸν κώδικα τεθειμένα ἐρωτηματικὰ σημεῖα ἁρμόζει νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἁπλᾶ κόμματα, διότι αἱ μεταξὺ αὐτῶν φράσεις ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἢ καὶ τῇ ἀναλογίσει (15)· συνέβησαν δὲ κατὰ τὴν τύπωσιν καί τινα παραναγνώσματα. Τὸ χωρίον 120, 19—121, 10 ἀνάγνωθι οὕτως· «- - ἀπαγωγῇ (ἐν τῷ κώδ. ἀπαγωγῆς) τε τῶν ἀγγέλων - - - καὶ λόγον. ποῦ καὶ πῶς ἄρα εὑρεθήσεται ἡ ψυχὴ ἡ ταπεινή, καὶ εἰ ἄρα - - - παραστάσει, καὶ εἰ ἄρα - - - Ἀβραάμ, καὶ εἰ ἄρα ἐν τῷ θείῳ νυμφῶνι· ἢ μήπως (ὅπερ ἀπείη) μετὰ τῶν ἐρίφων - - - ἀγγέλοις αὐτοῦ».

Σελ. 122, 9 εἰσὶ δ' ἄλλοι, οἳ] Γρ. εἰσὶ δ' ἄλλοι οἱ || 14 πεποκότες] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. πεπωκότες.

Σελ. 123, 31 διεξοδικώτερον] Ἐν τῷ κώδικι διεξωδικώτερον.

Σελ. 124, 14/15 Ἀνάγνωθι κατὰ τὸν κώδικα ποντοπορίας.

Σελ. 126, 17 εὐανδρείας] Γρ. εὐανδρίας.

Σελ. 128, 4 ᾗ] Γρ. ἧς· οὕτω καὶ ἐν τῷ κώδικι. Πρβλ. Ἐφεσ. δ', 1 «Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς - - - ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε».

Σελ. 129, 20 πως ποτὲ] Γρ. πῶς ποτε.

Σελ. 141, 19 τούτους] Γρ. τούτοις.

Σελ. 142, 9 ἔχω, ὅπερ ἔχω"] Γρ. ἔχω ὅπερ ἔχω, τὸ δὲ εἰσαγωγικὸν σημεῖον θὲς μετὰ τὸ δεύτερον οὕτως (11) || 16/17 ἀτιμωτέρᾳ] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. ἀτιμοτέρᾳ.

Σελ. 143, 16 "ἀλλ' οὐχ ὅτι καὶ - - - κατακολίονται"] Γρ. ἀλλ' οὐχ ὅτι "καὶ - - - κατακολίονται";

Σελ. 145, 13 ἡμῖν] Ἐν τῷ κώδικι τῆς Πάτμου ἡμῶν· γρ. ὑλῶν κατὰ τὸν κώδικα Δ.

Σελ. 147, 9 μικρὰν] Οὕτως ἐν τῷ Ρ· τὸ Δ ὀρθῶς ἔχει ἀντὶ τούτου τὸ πικρὰν || 22 σταματίσοιτε] Τοῦτο οὕτως ἐν τῷ Ρ, ὁ δὲ κῶδιξ Δ ἔχει ἀντὶ τούτου τὸ βηματίσοιτε.

Σελ. 153, 2 Γρ. δοκεῖτέ με || 8 ἀναλογίαν] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, ἀντιλογίαν κατὰ τὸ Δ.

Σελ. 154, 15 παρίημι] Ἐν τῷ κώδικι παρίειμι.

Σελ. 161, 5 ἐπιμένοιμεν] Ἐν τῷ κώδικι ἐπιμείνοιμεν.

Σελ. 180, 4 γάννονται] Οὕτως ἐν τοῖς κώδ. PVΔ, γρ. γάνυνται.

Σελ. 183, 11 καταπιέζει] Ἐν τῷ Δ καταπιάζει.

Σελ. 195, 12 σκοτοδευσοποιοῦντος] Γρ. σκοτοδεψοῦντος· οὕτω διορθωτέον τὸ τοῦ κώδικος σκοτοδευσοῦντος.

Σελ. 197, 11 Τὸ μετὰ τὸ Λάζαρος κόμμα εἶναι περιττόν.

Σελ. 202, 7 ἐν ἡμῖν] Ἀνάγνωθι ἐν ἡμᾶς.

Σελ. 205, 10 ἄβαλε] Οὕτω ΡΔ, γρ. ἀβάλε.

Σελ. 205, 7 Ἀπάλειψον τὸ μετὰ τὸ πέπονθεν κόμμα καὶ τὸ μετὰ τὸ Καϊάφα (10).

Σελ. 206, 18 συνανοίσομεν] Γράφε κατὰ τοὺς κώδικας ΡΔ συνανοίσωμεν.

Σελ. 208, 13 κατὰ] Γρ. κακά.

Σελ. 212, 18 αὐτὸν] Γρ. αὐτὸν || 21 νῦν] ἦν κατὰ τὸν κώδικα Δ.

Σελ. 213, 2 ἀπελογήσασθε] Ἐν τοῖς κώδ. ΡΔ ἀπελογίσασθε.

Σελ. 218, 3 εὐθυνοῦντο] Γρ. εὐθηνοῦντο.

Σελ. 219, 14/15 πεποκέναι] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, γρ. πεπωκέναι.

Σελ. 224, 11 τούτου] Γρ. τοῦτο, κατὰ τὸν κώδικα.

Σελ. 226, 13 ὑποπιάσατε] Οὕτω ΡΔ. Γρ. ὑπωπιάσατε || 22 Ῥωμ. ιγ', 14] γρ. Κορινθ. 1, θ', 27.

Σελ. 227, 4 γεροντικὸν] Γράφε Γεροντικόν, διότι νοεῖται ὧδε τὸ οὕτω καλούμενον βιβλίον.

Σελ. 230, 1 γραμματοφόρους] Οὕτω καὶ Fabricius· ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ κώδικες ΡΔ ἔχουσιν ἀντ' ἐκείνου τὸ γραμματιφόρους, δέον τοῦτο ἁπλῶς νὰ διορθωθῇ εἰς γραμματηφόρους· ἄλλως δὲ ὁ Θεόδωρος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτοῦ χρῆται μόνον τῷ τύπῳ τούτῳ || 2 διαλείπητε] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, γρ. διαλίπητε || 3 ἔχει] Ἐν τῷ Ρ ἔχῃ.

Σελ. 236, 1 ἀσπασόμεθα] Γράφε κατὰ τὸν κώδικα ἀσπασώμεθα.

Σελ. 241, 18. Μετὰ τὸ τέκνα θὲς σημεῖον ἐρωτηματικόν.

Σελ. 245, 14 υἱὸς ἀπειθείας] Πρβλ. Ἐφεσ. β', 2. ε', 6. Κολοσ. γ', 6 || 14/15 υἱὸς τοῦ σκότους] Πρβλ. Θεσσαλ. ε', 5.

Σελ. 250, 14 ἀμαράντινον στέφανον τῆς δικαιοσύνης] Πρβλ. Πέτρου ἐπ. 1, ε', 4. Τιμοθέῳ 2, δ', 8 || 15 μισθαποδότου] Πρβλ.

Ἑβρ. ια', 6 || 21 Γρ. ἐ π έ χ ο μ ε ν, ἢ - - - ἐ ν τ ά λ μ α τ α:

Σελ. 259, 4 Γρ. (δυνατὸν γάρ ἐστιν) || 7 Ἀπάλειψον τὴν μετὰ τὸ κ α τ ο ρ θ ώ μ α σ ι παρένθεσιν.

Σελ. 260, 1 Γρ. λ ῦ π α ι.

Σελ. 266, 17 ἔψῶν] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, ἕ ψ ω ν ἐν τῷ Δ.

Σελ. 268, 22 μακάριοί ἐστε καὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσεσθε] Πρβλ. Ματθ. ε', 7. 9. Ἰωάν. ιγ', 17,

Σελ. 271, 10/11 "ἕκαστος δὲ ἴδιον χάρισμα ἔχει"] Κορινθ. 1, ζ', 7.

Σελ. 277. 20—278, 1 "οὗτος ὁ λαὸς - - - σέβονταί με"] Πρβλ. Ἠσαΐου κθ', 13. Ματθ. ιε', 8. Μάρκου ζ', 6, 7.

Σελ. 278, 9 Γρ. ἐ π ι τ υ χ ε ῖ ν χ ά ρ ι τ ι κτλ.

Σελ. 282, 3, 5 Ἀπάλειψον τὰ μετὰ τὸ χ ρ ε ί α καὶ τ α ῦ τ α περιττὰ κόμματα.

Σελ. 283. 8 ἡμῶν] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι. Γρ. ὑ μ ῶ ν.

Σελ. 296, 14 Ἀπάλειψον τὸ μετὰ τὸ π ο λ έ μ ῳ περιττὸν κόμμα.

Σελ. 302, 11 παρελθόντος] Ἀνάγνωθι κατὰ τὸν κώδικα π α ρ ε θ έ ν τ ο ς καὶ πρβλ. σ. 328. 13, ἔνθα τὸ π α ρ ε θ έ ν τ ω ν.

Σελ. 308, 6 βαστάξα] Γρ. β α σ τ ά ξ α ι.

Σελ. 316, 15 συγκαθείσθω] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. σ υ γ κ α θ ή σ θ ω.

Σελ. 317, 12 ἀφελφοί] Γρ. ἀ δ ε λ φ ο ί.

Σελ. 318, 12 Ἀνάγνωθι μ ε τ α π ί π τ ο ν τ α ς ὡ σ ὰ ν (=ὥσπερ) || 17 Γρ. α ὐ τ ο ὺ ς ἢ ἐξ ἑαυτῶν.

Σελ. 319. 14/15 Γρ. δ ι η λ λ ά γ η μ ε ν ἐν τῇ π. τ. ε ἰ σ ε λ θ ό ν τ ε ς; || 18 Μετὰ τὸ Τ ε τ ρ α δ ο π α ρ α σ κ ε υ α ῖ ς ἀντὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ σημείου θὲς ἁπλῶς τελείαν στιγμήν.

Σελ. 328, 8/9 Γρ. ἐκείνων ὡς φιλάδελφοι, καθὼς χρὴ εὐξώμεθα κτλ.

Σελ. 330, 11 τοὺς οἰκείους] Ἐν τῷ Ρ τ ῶ ν ο ἰ κ ε ί ω ν, κατὰ δὲ τὸ Δ γραπτέον τ ὸ ν ο ἰ κ ε ῖ ο ν.

Σελ. 332, 8 οὗ] Γρ. οὗ τὸ ἔ ρ γ ο ν.

Σελ. 336, 5/6 Στίξον οὕτω· "ἕκαστον. καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τὸ πρόθυμον καὶ τὸ δύσθυμον" κτλ.

Σελ. 342, 9 μέλετε] Γρ. μέλλετε.

Σελ. 346, 23 Γρ. παρετίθουν, ὡς ἐν σελίδι 352, 6.

Σελ. 363, 3 βιωτεύουσι] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. βιοτεύουσι.

Σελ. 378, 1 ὠνήσασθαι] Γρ. ὀνήσασθαι.

Σελ. 399, 12/13 λειποτακτιτῶν] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. λιποτακτιτῶν || 20 λειποταξίῳ] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. λιποταξίῳ.

Σελ. 402, 12 διβολήματα] Ἡ λέξις αὕτη, μὴ εὑρισκομένη ἐν τοῖς λεξικοῖς τῆς παλαιᾶς γλώσσης, ἦτον ἡμῖν πρότερον ἀκατάληπτος· ἀλλ' ἐμάθομεν ὕστερον ὅτι σῴζεται καὶ σήμερον ὑπὸ τὴν μορφὴν διβόλισμα ἢ διβώλισμα = binage. Βλ. Σχινᾶ καὶ Λιβαδέως Λεξικὸν γαλλελληνικόν. Ἀθήνησιν 1861, τ. 1, σ. 374. Ἀ. Βλάχου Λεξικὸν ἑλληνογαλλικόν. Ἐν Ἀθ. 1897, σελ. 250.

Σελ. 411, 17 πῶς προηγεῖσαι] Τηρητέος ὧδε ὁ ἐν τῷ κώδικι ὑποτακτικὸς τύπος προηγῆσαι· διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ πῶς συντακτικὴν χρῆσιν πρβλ. Μάρκ. ιδ', 11.

Σελ. 412, 7 Τὸ μετὰ τὸ πράσσων κόμμα περιττεύει.

Σελ. 416, 8 Τὸ μετὰ τὸ ὁμῶν κόμμα εἶναι περιττόν.

Σελ. 417, 18 οἰκείας] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. οἰκίας.

Σελ. 422, 21 ἄρα] Γρ. ἆρα.

Σελ. 423, 19 ἄγελοι] Γρ. ἄγγελοι.

Σελ. 426, 6 τεταμμένως] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. τεταμένως.

Σελ. 436, 3/5 Γρ. τίς ἆρα - - - ἡμῖν, πάντων κτλ.

Σελ. 439, 16 Γράφε κατὰ τὸν κώδικα φυλάξοι.

Σελ. 457, 18 λογοθεθεῖτε] Γράφε κατὰ τὸν κώδικα λογοθετεῖται.

Σελ. 458, 18/19 φωτεινώτεροι] Οὕτως ἐν τοῖς κώδ. ΡΔ· γρ. φωτεινότεροι.

Σελ. 461, 4 προσαγορεύσει] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, ἀλλ' ἐν τῷ Δ προσαγορεύει.

Σελ. 467, 14. Ἐν τῷ κώδ. Ρ φυλάξοι, στηρίξοι, βραβεύσοι. Ἐν τῷ Δ φυλάξει, στηρίξει, βραβεύσει.

Σελ. 500, 8/12 Ἀνάγνωθι οὕτω· «τόπον περιβλεπόμενος καὶ κατασκοπούμενος. τίς ἆρα καὶ ποταπὴ ἡ κατάστασις αὐτῶν, - - - ἐν ὁδῷ ἀμώμῳ. οἴδατε» κτλ.

Σελ. 510, 9, 10 καὶ 11 ἄρα] Οὕτω τρὶς ἐν τῷ κώδικι· γρ. ἆρα.

Σελ. 511, 17 πολινστροφίας] Γρ. παλινστροφίας.

Σελ. 514, 2 μεταιωρίζει] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. μετεωρίζει.

Σελ. 518, 12/13 Γρ. ὄφεως τῶν ἡδονῶν τὰς πτέρνας τῶν ἀνθρώπων.

Σελ. 523 7, 9 Τὰ πρὸ τοῦ ὅσον καὶ τοῦ οἷα κόμματα εἶναι περιττά.

Σελ. 537, 2 ὑμᾶς] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. ἡμᾶς. Πρβλ. 536, 16 || 12 ὑμῖν] Οὕτως

ἐν τῷ κώδικι· γρ. ἡμῖν || 13 κεκραμένης] Ἐν τῷ κώδικι κεκραμμένης.

Σελ. 539, 1 Γρ. ἀλλ' ἢ μᾶλλον.

Σελ. 540, 2 αὗτὸν] Γρ. αὐτὸν.

Σελ. 545, 11, 12 καὶ 546, 16 ἡμῖν] Ἐν τῷ κώδικι ὑμῖν.

Σελ. 547, 13. Ἀντὶ τῆς τελείας στιγμῆς θὲς κόμμα μετὰ τὸ κατακαμπτόμεθα.

Σελ. 551, 5 Μετὰ τὸ καθίστησιν θὲς τελείαν στιγμήν.

Σελ. 564, 20 ἄκραις] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι Ρ, ἀλλ' ἀναγνωστέον κατὰ τὸ Δ αὔραις.

Σελ. 568, 14 Γρ. ἀσπάζεται τὴν ταπείνωσιν.

Σελ. 573, 21 εἰσπηδώντων] Ἐν τῷ κώδικι εἰσπηδόντων.

Σελ. 574, 8 ἐνεργείᾳ] Ἐν τῷ κώδικι ἐνεργίᾳ || 18 ὄντος] Ἐν τῷ κώδικι ὄντως.

Σελ. 589, 9 ἐπίστασθε (κῶδ. ἐπίσταται) τίνες εἰσὶν] Γράφε ἐπιστάται τινές εἰσιν.

Σελ. 607, 11 Ἡ μεταξὺ τῶν κερδαίνειν ἔτι ἄνω τελεία εἶναι περιττή.

Σελ. 616, 13/14 Γράφε ἀληθές, ἔξω γάρ τινα ῥᾳστώνην εἰπών, ἐν ὀδύνῃ κτλ.

Σελ. 622, 6 θέλγημα] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, κατὰ δὲ τὸν κώδ. Δ ἀναγνωστέον θέλημα || 12 ῥακκοδοτῇ] Οὕτως ἐν τοῖς κώδιξι· γρ. ῥακοδοτῇ.

Σελ. 633, 2/3 Γρ. πηγή τίς ἐστι.

Σελ. 642, 3/4 "ὑπήκοος γενόμενος τῷ θεῷ καὶ πατρὶ μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ"] Φιλιπ. β', 8.

Σελ. 646, 14 τετριμμένον] Οὕτως ἐν τοῖς κώδιξι· γρ. τετρημένον || 14 εἰς πίθον τετρημένον ἀντλοῦντες] Πρβλ. Corp. paroem. II, σ. 752.

Σελ. 648, 19 παρθενίας καὶ ἀκτημοσύνης] Οὕτως ἐν τῷ Ρ· ἀλλὰ κατὰ τὸ Δ ἀνάγνωθι παρθενίαν καὶ ἀκτημοσύνην.

Σελ. 649, 7 ὑμῶν] Οὕτως ἐν τοῖς κώδιξι ΡΔ, ἀλλ' ἀνάγνωθι ἡμῶν.

Σελ. 650, 5 ἐπαρθείημεν] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, ἐν δὲ τῷ κώδ. Δ ὀρθῶς ἐποφθείημεν || 11 τέκνον] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, κατὰ δὲ τὸ Δ ἀνάγνωθι ὀρθῶς τέκτων· ἐν τῷ σλαβικῷ златарь.

Σελ. 651, 10 ἀσυντόχως] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, κατὰ τὸ Δ ὀρθῶς ἀσυγχύτως || 11 τοῦ ἀπὸ τοῦ] Γρ. ἀπὸ τοῦ.

Σελ. 657, 6 ἀπωλέσειε] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. ἀπολέσειε.

Σελ. 662, 5 ἐπὶ τοῦτο] Οὕτως ἐν τοῖς κώδιξι ΡV· γρ. ἐπὶ τούτῳ.

Σελ. 664, 3 δελφοί] Γρ. ἀδελφοί.

Σελ. 668, 10 ἀπονυστάζειν] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, κατὰ τὸ Δ ἀπονυστάξεις· τοῦτο δὲ διορθωτέον εἰς ἀπονυστάξειε.

Σελ. 671, 15 ἀξιούμεθα] Ἀνάγνωθι ἠξιώμεθα κατὰ τὸν κώδικα, ὃν βεβαιοῖ καὶ τὸ Δ.

Σελ. 673, 6 ἡμῶν] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, κατὰ δὲ τὸ Δ ὀρθῶς ὑμῶν.

Σελ. 684, 8 ἄρα] Γράφε ἆρα || 12 Γράφε ἀπαυθαδιάσωμεν· ἐν τῷ κώδ. ἀπαυθαδειάσωμεν.

Σελ. 692, 5 Μετὰ τὸ ἀπογέγραπται θὲς ἄνω τελείαν ἀντὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ σημείου.

Σελ. 698, 7 Γρ. ἐφιέμεθα τούτων, ὀφείλομεν γενέσθαι Τὸ ὀφείλομεν ἐκ τοῦ κώδικος Δ.

Σελ. 704, 10 Γρ. πρεσβῦται.

Σελ. 730, 3/6 Μετὰ τὸ οὕτως θὲς κόμμα, τὸ δ' ἕτερον μετὰ τὸ πλέοντος κόμμα περιττεύει.

Σελ. 738, 7/8 ἀπόλωλεν ὡς εἰπεῖν μετ' ἤχου καὶ τοῦ μνημονεύεσθαι] Πρβλ. Ψαλμ. θ', 7.

Σελ. 741, 9 ἐγκαλινδούμενοι] Ἀνάγνωθι (κατὰ τὸν κώδικα) ἐγκυλινδούμενοι.

Σελ. 752, 2/3 γινήσεται] Γρ. γενήσεται; || 13 πεποίωται] Οὕτως ἐν τοῖς κώδιξι PV· γρ. πεπόωται.

Σελ. 780, 16/17 ἄρα] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. ἆρα || 21 τῷ δοκεῖν] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γρ. τὸ δοκεῖν.

Σελ. 783, 11 τρυφῆς] Οὕτως ἐν τῷ Ρ, ὀρθῶς δὲ κατὰ τὸ Δ τροφῆς.

Σελ. 785, 12 Γρ. ἀπώλειαν, καὶ οὐχ ἕξει ὅθεν κτλ.

Σελ. 789, 8/9 ἂν εἴπωμεν] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γράφε ἁπλῶς εἴπομεν, τὸ δὲ ἂν ὀβελιστέον.

Σελ. 795, 14/15 "ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ"] Ἡσαΐου α', 3.

Σελ. 810, 7 ἐπιτεταμμένως] Γρ. ἐπιτεταμένως.

Σελ. 811, 6 μανδίου] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γράφε μανδύου.

Σελ. 812, 8 ἐγενήθημεν] Γρ. ἐγεννήθημεν.

Σελ. 815, 19 εὐανδρείας] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· γράφε εὐανδρίας, ὡς ἐν σελίδι 848, 17/18.

Σελ. 823, 9 σώσεις] Γρ. σώσῃ. Ἐν ἀμφοτέροις τοῖς κώδιξι ΡΔ σώσει.

Σελ. 825, 12/13 σὺν τῆς - - ἀγαθῆς καὶ ἱερᾶς προθυμίας] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι· περὶ δὲ τῆς τοιαύτης συντάξεως τοῦ σὺν μετὰ γενικῆς ὅρα Α. Ν. Jannaris, An

historical greek grammar. London 1897, σ. 396, § 1670.

Σελ. 828, 2 Τὸ μετὰ τὸ ἄξιοι κόμμα περιττεύει.

Σελ. 877, 6 σαθρωμένους] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι Ρ, ὀρθῶς δὲ ἐν τῷ κώδ. Δ σαθρουμένους.

Σελ. 897, 2/3 αὐθαδειάζεσθαι] Γρ. αὐθαδιάζεσθαι.

Σελ. 908, 15. Τὸ μετὰ τὴν λέξιν κράτος κόμμα περιττεύει.

Σελ. 920, 4 γλιχόμεθα υἱοθεσίαν καὶ βασιλείαν] Οὕτως ἐν τῷ κώδικι Ρ, ἐν δὲ τῷ Δ γλιχ. υἱοθεσίας καὶ βασιλείας.

Σελ. 927, 14/15 μυοπάζομεν] Γράφε μυωπάζομεν.

Σελ. 949, στ. 2, γρ. 16 Μετὰ τὸ ἀχόρταστος τροφὴ πρόσθες τὴν λέξιν ἀχρήσιμος.—245.

Σελ. 956, στ. 1, γρ. 20. Τὸν ἀριθμὸν 131 διόρθου εἰς 231.

Σελ. 962, στ. 2, γρ. 9 καλίχροον] Γρ. καλλίχροον.

Σελ. 965, στ. 2, γρ. 19 λειποτάκτης] Γρ. λιποτάκτης.

Σελ. 971, στ. 1 Μεταξὺ τῶν λέξεων παραβιβάζω καὶ παράγγελσις πρόσθες τὸ ἄρθρον παραβλήσκομαι.—830 (πρβλ. τὸ προεμβλησκομένων τοῦ Στουδίτου ἐν Nova Bibl. Patruum, t. 9, pars II, σ. 114).

Σελ. 977, στ. 1, γρ. 9 σκυτοδευσοποιῶν] Γρ. σκυτοδεψῶν.

Σελ. 981, στ. 1. Μεταξὺ τῶν ὑπεξαγωγὴ καὶ ὑπεραπέχω πρόσθες τὴν λέξιν ὑπεραναπτᾶν.—268.

Σελ. 988, 11 Οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες] Διάφορος τῆς κατηχήσεως ταύτης εἶναι ἄλλη τις ἐν τῷ κώδ. Πετρουπόλεως 569, φύλλ. 73, ἥτις ἄρχεται ἀπὸ τῶν λέξεων τούτων· "Οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τρέχουσι".

Σελ. 990. 13 Ὁ ἀριθμὸς 925 διορθωθήτω εἰς 625.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΤΩΝ ΣΤΟΥΔΙΟΥ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΑΥΤΟΥ ΜΑΘΗΤΑΣ

βιβλίον δεύτερον

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Α'.

Ὅτι χρὴ ἡμᾶς μὴ ἀδιαφόρως ζῆν, ἀλλὰ προσέχειν ἑαυτοὺς καὶ ἐν ἑτοιμασίᾳ εἶναι τὸ καθ' ἑκάστην.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, εἰ μὲν περὶ ἄλλου τινὸς ἡμῖν τῶν σωματικῶν καὶ γηΐνων ἦν ὁ ἀγών, ἠρκούμεθα ἂν τυχόν, ἕως τοῦ παρόντος πολλάκις λαλήσαντες, τὸ ὀφειλόμενον ἀποπληρῶσαι· ἐπεὶ δὲ περὶ ψυχῆς ἐστιν ὁ λόγος τῆς ἀθανάτου καὶ ἀθάνατα

κολασθησομένης ἢ ἐπαινεθησομένης, δι' ἀρετὴν ἢ κακίαν, ὡς ἔφη τις τῶν ἁγίων, ἀναγκαῖον πρὸς τοῖς λαληθεῖσι καὶ ἔτι λαλῆσαι, καὶ πρὸς τοῖς κατηχηθεῖσι καὶ ἔτι κατηχῆσαι, καὶ τοῦτο μέχρις ἂν ἐμπνέωμεν, ἵνα οὕτω δυνηθείημεν περισῶσαι τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος, πονηροῦ ὄντος, κατὰ τὰς ἐπιφορὰς τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν.

Διήλθομεν τοίνυν, τέκνα, καὶ τὰς ἤδη ἐπιγενομένας ἑορτάς, τῶν τε θεοφανίων φημὶ καὶ ἐπιφανίων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ χρόνος παριππεύων ἐστὶ καὶ ἕλκων ἡμᾶς πρὸς τὸ πέρας τῆς παραυτίκα ζωῆς. τίς οὖν, ὡς πολλάκις λέγομεν, φρονῶν ὑπάρχει, ἵνα μὴ παραπόληται τὸν χρόνον ἐν τῇ ἀδιαφόρῳ ζωῇ καὶ ἐν τῇ κακοτεχνίᾳ τῶν τοῦ διαβόλου πανουργευμάτων; τίς προσέχων πορεύεται, μὴ ὑποσυρόμενος τῇ ἀμελείᾳ, ἀλλ' ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ θανάτου τὸ καθ' ἑκάστην συνέλκων ἑαυτὸν καὶ συμ-

5 κῶδ. *ἐμπνέομεν*. 12 κῶδ. *παριπεύων*. 15 κῶδ. *παραπόλῃ*.

παριστῶν καθαρὸν αὐτοῦ τὸ ἔργον, τό τε πνευματικὸν καὶ σωματικόν, κατὰ πρόσωπον τοῦ παντοκράτορος θεοῦ; τίς οὖν ἐστιν αἴρων τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἄνω εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπιβλέπων τὰ κάλλη τῶν ἐκεῖ θεαμάτων ἀμυδρῶς πως, καὶ ὅλον τὸν ἔρωτα μετατιθέμενος πρὸς τὴν ἐκεῖσε ἐπιθυμίαν καὶ συμμετεωροπορούμενος ταῖς ἀνωτάτω δυνάμεσι, καὶ πρὸς ταῦτα μηδὲν ἡγούμενος ἐπαχθές, ἀλλὰ φέρων καὶ ὕβριν καὶ ἐξουδένωσιν καὶ κακοπάθησιν, πεῖνάν τε καὶ δίψαν, ψῦχός τε καὶ θάλπος, καὶ κυλιόμενος ἐν μέσῳ τῆς ἀδελφότητος ὡς λίθος ἅγιος, κατὰ τὸ γεγραμμένον;

Καὶ γοῦν ἐγὼ ὁρῶ ἐξ ὑμῶν οὐχ ἕνα, οὐ δύο, ἀλλὰ καὶ πολλούς, κατὰ τὸ ζητούμενον ὅλους εὐπειθεῖς καὶ εὐπαρακλήτους, προσηνεῖς τε καὶ μειλιχίους, ὑπηκόους καὶ φερεπόνους, εὐεξαγγέλτους τε καὶ πιστοτάτους. καὶ τάχα οὐδὲ πολλῶν γραμμάτων

6 κῶδ. *πῶς*. 9 κῶδ. *ἐπαχθείς*. 11 κῶδ. *ψύχος*. 12/13 Ζαχαρ. θ', 16 «διότι λίθοι ἅγιοι κυλίονται ἐπὶ τῆς γῆς».

*

εἰσὶν ἐπιτυχόντες, οὐδὲ σοφισμάτων καὶ ἀναγνωσμάτων, οὐδὲ ἐκστηθισμάτων καὶ διαψαλμάτων· ἓν δὲ ἔχουσιν, ὃ ζητεῖ ὁ λόγος καὶ ᾧ τινι ἀφομοιοῦσιν ἑαυτοὺς τῷ Χριστῷ, τὴν ταπεινοφροσύνην λέγω καὶ τὴν πραότητα· "μάθετε γάρ", φησίν, "ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ". ἐπιβλέψατε τοιγαροῦν, τέκνα μου ἠγαπημένα, εἰς τὸ φῶς καὶ εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ εἰς τὴν εὐθύτητα καὶ εἰς τὴν μακαριότητα, καὶ εἰς τὴν ἠπιότητα καὶ εἰς τὴν ἀγαθότητα, καὶ μὴ ὅτι εἰς ἐμαυτὸν περιέλκοντα δόξαν ταῦτα διαλέγειν με οἴεσθε, ἀλλ' ὅτι δι' ὑμᾶς τοὺς ποθητούς μου καὶ φιλητούς, κυρίους τε καὶ δεσπότας, καὶ μέντοι καὶ τοῦ θεοῦ ὑπάρχοντας, δι' οὓς καὶ ὁ ἀγών μου καὶ ἡ σπουδή, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. διὰ τοῦτο συστείλατε ἑαυτούς, παρακαλῶ, ἀπὸ πάσης ὀξυχολίας, ἀπὸ πάσης καχεξίας· "υἱοὶ ἀνθρώπων", φησίν, "ἕως πότε βαρυκάρ-

3 ὃ] κώδ. ὁ. 6 Ματθ. ια', 29. 10 κώδ. ἠπιώτητα. 20 Ψαλμ. δ', 3.

διοι; ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος"; ἵνα τί "ὀνειδιεῖ ὁ ἐχθρός, παροξυνεῖ ὁ ὑπεναντίος";

Σύγγνωτέ μοι· αἰσχύνομαι τοὺς ἀγγέλους, ἐπειδὴ ἐπιβλέπουσι τὰ καθ' ἡμᾶς, ὡς φύλακες ἡμῶν ὑπάρχοντες· αἰσχύνομαι τοὺς ἁγίους καὶ ὁσίους πατέρας ἡμῶν, ὧν τὴν πολιτείαν ἐπανῃρήμεθα καὶ ὧν τὸν βίον διεξάγομεν. ὁσίως τὰ ὅσια ἐκτελέσωμεν, ἀδελφοί μου, καὶ ἁγίως τὰ ἅγια ἀποπληρώσωμεν, τεκνία μου. μή, παρακαλῶ, μὴ σκληροὶ καὶ ἀπειθεῖς καὶ ἀντίλογοι, μὴ τραχύφωνοι καὶ θυμικοὶ καὶ μεγαλοῤῥήμονες, μὴ σκῶπται καὶ συκοφάνται καὶ διασύρται, μὴ πολύλογοι καὶ γελοιασταὶ καὶ παῤῥησιασταί. φιλόθεοι, ἀλλὰ μὴ φιλόπορνοι γίνεσθε· φιλοήσυχοι, ἀλλὰ μὴ φιλόλαλοι· δυσείμονες, ἀλλὰ μὴ φιλόκαλοι, κάτω νενευκότες, ἄνω δὲ τὸν νοῦν ἔχοντες, πανταχόθεν περισκοποῦντες ἑαυτούς,

2 Ψαλμ. ογ', 10. 8 κώδ. *πολιτείαν*. 13 κώδ. *μεγαλορήμονες*.

μή που πληγὴ συνεισέλθῃ, ἀφυλάκτως ἐχόντων ἡμῶν, ἀπὸ τῶν βελῶν τῆς ἁμαρτίας.

Εἶτα τί ἐκ τούτων; ἀντὶ τῶν κόπων αἱ ἀναπαύσεις ἑτοιμασθήσονται, ἀντὶ τῶν ἄθλων οἱ στέφανοι, ἀντὶ τῶν ὕβρεων αἱ τιμαὶ καὶ αἱ δόξαι, ἀντὶ τῶν ἐξουδενώσεων αἱ εὐφημίαι καὶ [αἱ] εὐδοξίαι, ἀντὶ τῶν συγχωρήσεων αἱ ἀφέσεις καὶ αἱ χαρμοσύναι, ἀντὶ τῆς ὑποταγῆς τὸ ἄρχειν "ἐπάνω δέκα πόλεων", ἀντὶ τῶν γονικῶν καὶ συγγενικῶν στερήσεων αἱ κληρονομίαι καὶ [αἱ] συγκληρονομίαι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀντὶ τῆς κοπῆς τοῦ θελήματος ἡ μετὰ τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου συναυλία, καὶ τὰ μὲν πρόσκαιρα καὶ ἐλαφρότατα καὶ ὡς σκιὰ παριπτάμενα, τὰ δὲ αἰώνια καὶ ἀθάνατα καὶ τέλος οὐκ ἔχοντα. ἐὰν θέλητε βασιλείας οὐρανῶν ἐπιτυχεῖν, ἐὰν θέλητε ζωῆς ἀθανάτου ἀπολαῦσαι, ἐὰν θέλητε υἱοθεσίας ἐπιτυχεῖν, ἐὰν θέλητε οἰκισταὶ τοῦ Παραδείσου γενέσθαι, ἐὰν θέλητε

7. 11 αἱ] προσέθηκα τοῦτο κατὰ τὰ ἡγούμενα καὶ ἑπόμενα παραδείγματα. 9 Λουκᾶ ιθ', 17. 20 κώδ. *οἰκησταὶ*.

ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραὰμ εἰσαχθῆναι, ἐὰν θέλητε εἰς τὸν ἀχειροποίητον νυμφῶνα ἐντρυφῆσαι, ἤ τι τῶν ἄλλων ἐπιλήψεσθαι, ἔξεστιν ὑμῖν καὶ ἁρπακτόν ἐστιν καὶ ὑπὸ χεῖρας ὑμῶν καὶ ἑτοιμότατον· ἐὰν δὲ ἐφίεσθε τὴν ἑτέραν μερίδα, πῦρ ἀτελεύτητον, σκώληκα ἰοβόλον, τὴν φλόγα τῆς Γεέννης, τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, τὴν τῶν ἐρίφων στάσιν, τὴν ἀπόφασιν τῶν κατηραμένων, ἢ καὶ ἄλλο τι εἰπεῖν, καταντήσει ὑμῖν. ὃ μὴ γένοιτο· ἀλλ' οὐκ ἄν, μὴ γένοιτο, εἰ μὴ εὐζωήσομεν, ὡς εἴρηται, τέκνα μου, εἰ μὴ εὐθετήσομεν, εἰ μὴ εὐτακτήσομεν. κερδανεῖ τις οὕτως καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, κερδανεῖ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ κἀμὲ τὸν ἄθλιον, εὖ πράττων καὶ θεοσεβῶς πορευόμενος, καὶ τί-

2 νυμφῶνα] Ματθ. θ', 15. Μάρκ. β', 19. Λουκ. ε', 34. 4 κώδ. *ἡμῖν*. 5 κώδ. *ἡμῶν*. 6 πῦρ - βρ. ὀδόντων] Μάρκ. θ', 44. Λουκᾶ ιγ', 28. 7 κώδ. *σκώλυκα*. 8 ἐρίφων στάσιν] Ματθ. κε', 32. 33. 9 ἀπόφ. τ. κατηραμένων] Ματθ. κε', 41. 10 κώδ. *ἄλλό τι·* οὕτω καὶ κατόπι. 13 κώδ. *εὐθετήσωμεν* ‖ κώδ. *εὐτακτήσωμεν*. 16 κώδ. *εὐπράττων*.

μιος ἐναντίον κυρίου, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ μακάριός ἐστι καὶ μακαριζόμενον τὸ ὑπόμνημα ἐγκαταλείψει.

Τί λοιπὸν ὠφελεῖ τῷ σκληρευομένῳ ἡ σκληρότης καὶ τῷ ἀπειθεῖ ἡ ἀπείθεια καὶ τῷ δυσηκόῳ ἡ δυσηκοΐα καὶ τῷ ὑπερηφάνῳ ἡ ὑπερηφανία; ἢ οὐχὶ θησαυρίζει ἑαυτῷ "ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ δικαιοκρισίας θεοῦ καὶ ἀποκαλύψεως"; ἢ οὐχὶ ἔοικε τὸ ἔργον αὐτοῦ ξύλοις καὶ χόρτοις καὶ καλάμοις, καὶ πληροῦται ἐν αὐτῷ [τὸ] "εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός"; καὶ γὰρ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τῷ κολαστικῷ πυρὶ ἀποκαθαρθησόμεθα τῆς ὑλώδους κακίας· μενοῦμεν δὲ εἰς τὸ ἀεὶ καιόμενοι καὶ μὴ κατακαιόμενοι, ἐνορῶντες τὴν δόξαν τῶν ἁγίων καὶ ἐφιέμενοι ταύτης καὶ ἀποστερούμενοι,

8 Ῥωμ. β', 5. 10 Κορινθ. 1, γ', 12, 13. 11/13 Κορινθ. 1, γ', 15 || τὸ] προσέθηκα τοῦτο ὡς ἀναγκαῖον || εἴ τινος] κώδ. *οὔτινος*. 12 αὐτὸς] κώδ. *οὕτως*, ὅπερ ἔθηκα σὺν τῷ *δὲ* μετὰ τὸ *σωθήσεται*.

καὶ διὰ τοῦτο ὀδυρόμενοι καὶ καταθρηνούμενοι ἀνόνητα καὶ ἀνήνυτα. μὴ οὖν φθάσῃ τις ἡμῶν, τέκνα, εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, μηδὲ εἰς τὴν στάσιν ταύτην· ἀλλ' ἕως ἐσμὲν ἐνταῦθα, ἑαυτοὺς ἀποκαθάρωμεν τῷ πυρὶ τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ, ἵνα τῆς μελλούσης φλογὸς ἀπείρατοι διαμείνωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

2 ἀνόνητα] κώδ. *ἀνόητα*.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Β'.

Ὅτι χρὴ ἡμᾶς μετὰ καθαροῦ συνειδότος τὰς διακονίας ὑπεξέρχεσθαι καὶ μὴ ποιεῖν τὰ ἔργα κυρίου ἀμελῶς.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες, εἰ ὁ σπορεὺς χαίρει καταβαλλόμενος τὰ σπέρματα τῇ γῇ, πόσον οὐχὶ μᾶλλον εὐφρανθήσομαι κἀγὼ ὁ ταπεινός, σπερματίζων ὑμῖν τὸν λόγον τῆς κατηχήσεως; ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἀμᾶται τοὺς στάχυας, σώματος ἐπίκηρον τροφήν, ἐγὼ δὲ [τὰ] κατορθώματα ὑμῶν, ψυχικὴν ἀπόλαυσιν αἰωνίαν. διὰ τοῦτο χαίρω, τέκνα, καὶ ἀγάλλομαι, ἓν λυπούμενος καὶ μόνον, τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν τιμίων ὑμῶν ψυχῶν εὐπορεῖν με λέγειν· ἀλλὰ δέχεσθε

9 κῶδ. ἀμεῖται. 11 τὰ] προσέθηκα τοῦτο κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἄρθρον τοῦ στάχυας. 14 κῶδ. κατααξίαν.

τὰ τῆς πτωχείας καὶ ταπεινώσεώς μου, καὶ τῇ οἰκείᾳ ὑμῶν εὐπορίᾳ πλουτίζετέ με τὸν πτωχὸν καὶ πένητα τῶν ἀρετῶν· οὐ γὰρ ὡς πατὴρ ἔχω θησαυρίζειν ὑμῖν τοῖς τέκνοις, κατὰ τὸν ἀπόστολον.

Ἓν μὲν δὴ τοῦτο τῆς ἐμῆς ἀπολογίας· δεύτερον δέ, ἐπειδὴ γεωργίας πρᾶγμα ἀεὶ τὰς χώρας ἐπισκέπτεσθαι τὸν γεηπόνον καὶ φιλοκαλεῖν αὐτὰς ἀπὸ πάσης ἀκανθώδους καὶ ὑλώδους παρεκφυήσεως, ἀναγκάζομαι, τέκνα μου, κἀγὼ ἐπιβλέπειν τὰς ψυχὰς ὑμῶν διὰ τῶν ἔξωθεν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν καὶ τὰ ἔνδον καταστοχάζεσθαι. βλέπετε τοίνυν πῶς αὐξάνεσθε, πῶς ἀνάγεσθε, πῶς τελειοῦσθε, πῶς καρποφορεῖτε θεῷ καὶ ἡμῖν τὴν ἀρίστην πολιτείαν ὑμῶν. ἐν τῇ ὑποταγῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, ἐν τῇ ταπεινώσει ὑμῶν ὑψώσατε τὸ κέρας τῆς διαβιώσεως ὑμῶν, ἐν τῇ ὑπακοῇ ὑμῶν ἐνδείξασθε "μαρτύριον τῆς συνειδήσεως" ὑμῶν, ἀδόλως καὶ

4/5 Κορινθ. 2, ιβ', 14, 15. 18 κῶδ. διαβιώσεως. 20 Κορινθ. 2, α', 12.

ἀκαπηλεύτως τὰς διακονίας ὑπεξερχόμενοι. οἷόν τι ἀποτέτακται ὃ μὲν εἰς τήνδε, ὃ δὲ εἰς τήνδε τὴν χρείαν, μὴ προσπαθῶς, μηδὲ ἐχθρωδῶς, μηδὲ καταφρονητικῶς ἐνεργείτω, παρακαλῶ, ἀλλ' ὡς ἐν ἐποψίᾳ θεοῦ εὐκρίτως καὶ εὐσυνειδήτως καὶ ἀξιολόγως ἢ διδότω ἢ λαμβανέτω ἕκαστον τῶν παρισταμένων, ἵνα ἀκούσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· "εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου"· οὐ γάρ εἰσι τῆς φωνῆς ταύτης ἄξιοι, συγχωρήσατε, οἱ ἱμάτιον ἢ ὑπόδημα, ἢ δαπάνημα, ἢ ἀνάγνωσμα, ἢ διάταγμα, ἢ ἀπάντημα, ἢ ἐπιτίμημα, ἢ τόδε ἢ ἐκεῖνο, βέλτιον λέγω, ἢ ἄλλο τι ἐπιδιδόντες ἀθεοφόβως τῷ ἀδελφῷ· μᾶλλον δὲ ἐκείνης τῆς λεγούσης· "ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε", λέγει κύριος, καὶ ὅτι "ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ποιῶν τὰ ἔργα κυρίου ἀμελῶς".

4 κῶδ. ἐχθροδῶς. 9 Ματθ. κε', 23 || ἧς] κῶδ. εἷς. 17/18 'Αββακ. α', 5. 19/20 Ἱερεμ. λα', 10.

Τί γὰρ καὶ ἐντεῦθεν οὐκ ἀναφύεται; δουλοπάθεια, ὁρῶντος τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον καὶ σκανδαλιζομένου, ὡς τὸ εἰκός, κατὰ τοῦ δώσαντος. τοῦτο δὲ λέγω, οὐχ ἵνα ἐξαναστῆτε οἱ λαμβάνοντες πρὸς ἐπιζήτησιν σφαλερὰν καὶ διάκρισιν πονηρὰν καὶ ἐπίβλεψιν δολερὰν τοῦ φορήματος ἢ τοῦ ὑποδήματος ἐκείνου ἢ τοῦδε τοῦ ἀδελφοῦ — στέργειν γὰρ ἐπὶ πᾶσιν ἀναγκαῖον ὑμῖν, ἐχόντων τὸ κρῖμα, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, τῶν τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων —, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς οἱ διανομεῖς τῶν τοιούτων φόβῳ θεοῦ καὶ πόθῳ ἐξανύητε καλλίστως τὰς ἐγχειρισθείσας ὑμῖν ἀρχὰς καὶ διδῷ ὁ δίδων ἀπροσπαθῶς καὶ κατ' ἀξίαν ἢ τὸ ἱμάτιον, ἢ τὸ ὑπόδημα, ἢ τὸ βιβλίον, ἢ τὸ ἀνάγνωσμα, ἢ τὸ καλλιγράφημα, ἢ τὸ δαπάνημα, ἢ ἄλλο τι οὖν, ἵνα μὴ λεπτολογῶμεν τὰ πράγματα· καὶ οὕτως ποιούντων ὑμῶν εὐστάθεια καὶ γαλήνη ἔτι καὶ ἔτι ἀναφανήσεται ἐν ὑμῖν τοῖς ἠγαπημένοις μου. ναί, ναί, παρακαλῶ καὶ δέο-

13 κῶδ. ἐξανύετε. 14 κῶδ. διδοῖ.

μαι, ἀδελφοί μου ἡγιασμένοι, πληρώσατε τὰς καρδίας ὑμῶν παντὸς ἀγαθοῦ ἐπιτηδεύματος· δότε ἀλλήλοις δι' ἀγάπην ἑαυτούς, χαίρετε τῇ ἀλλήλων εὐδοκιμήσει, λυπεῖσθε ἐπὶ τῇ τοῦ πέλας καταπτώσει. "οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί", φησί, "καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι"· ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν ὁ ἐπουράνιος ἀγαπᾷ ἐλεημοσύνην καὶ κρίσιν, καὶ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ πλήρης ἡ γῆ, ὡς ψάλλει Δαβίδ. ὁμοιωθῶμεν αὐτῷ καὶ ἡμεῖς, καὶ νῦν μὲν τοῦτο κατορθώσομεν, νῦν δὲ πρὸς τὸ ἑξῆς ἐπειχθησόμεθα, καὶ μηδὲ ἐν τῇ ἐλλείψει ἀθυμήσωμεν, μηδὲ ἐν τῇ ἐπικτήσει κενοδοξήσωμεν, ἀλλὰ ἐπὶ μὲν τῷ εὐχαριστήσωμεν κυρίῳ—"οὐ γὰρ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος", φησίν, "ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος θεοῦ"—, ἐπὶ δὲ τῷ ἐπιμένοιμεν καὶ γενήσεται· "ὁ ζητῶν γάρ", φησίν, "εὑρήσει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται".

5/7 Κορινθ. 1, ιε', 48. 10 Ψαλμ. ριη', 64. 11 κώδ. *κατορθώσομεν*. 12 κώδ. *ἐπειχθησώμεθα*. 15/17 Ῥωμ. θ', 16. 18 Ματθ. ζ', 11. Λουκ. ια', 10.

Οὕτως οὖν, τέκνα μου, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὸ σωτήριον τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἐργάζεσθε, ἀναβιβαζόμενοι ἐπὶ τὰ ὑψηλότερα. χαρᾶς οὖν καιρὸς τῆς ἀληθινῆς πραγματείας, τῆς οὐκ ἀπολλυμένης· δρόμου καιρός, ἀλλὰ τοῦ πνευματικοῦ· πλουτισμοῦ καιρός, ἀλλὰ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. μακάριος ὁ τρέχων, τρισμακάριος ὁ ὑπομένων, παμμακάριος ὁ πῦρ πυρὶ ἐπιθυμίας καὶ ἀγάπη θεοῦ ἀνάπτων [ἐν] ἑαυτῷ καθ' ἑκάστην. οὐκ ἀποθανεῖσθε, τέκνα μου, ἀλλὰ ζήσεσθε· οὐ χωρισθήσεσθε, ἀλλὰ συναφθήσεσθε· οὐκ ἀτιμασθήσεσθε, ἀλλὰ δοξασθήσεσθε, ἐάν περ τὴν ὁμολογίαν ὑμῶν βεβαίαν καὶ ἀκλινῆ μέχρι τέλους τῆς ὁσίας ὑποταγῆς ἀραρότως τῇ εὐχῇ τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν κατέχητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

10 προσέθηκα τὸ ἐν. 15 κώδ. *ἀραρώτως*.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Γ'.

Ὅτι χρὴ μισεῖν ἡμᾶς τὴν φιλαυτίαν καὶ ὑπερηφανίαν, δι' ἃς ἐξεπέσομεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἀγγελικῆς ἡμῶν διαγωγῆς.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, μικροῦ δεῖν πρὸς τὰ παριστάμενα οὐδὲ γρύξαι ἤθελον τῇ φωνῇ μου, οὐχ ἵνα κατηχῶ ἐν εὐθυμίᾳ, διότι βίον ἥσυχον, κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου, ἄρτι οὐκ ἔχομεν διάγειν ἐκ τῆς ἀκαταστασίας τοῦ κόσμου. ὧδε ἡμεῖς ἄλλον βασιλέα κηρύσσομεν, οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἔξω ἕτερον· ξίφη ἀκονοῦνται κατὰ τῶν ὁμοφύλων, στρατόπεδα κινοῦνται· θυμός, ὁ δεινὸς ὁπλίτης, ἐξάπτεται καὶ χριστιανὸς χριστιανὸν ἐπαρᾶται καὶ ἐπιθυμεῖ φοινίξασθαι τὴν ἑαυ-

6 κῶδ. γρύξαι.

τοῦ μάχαιραν κατὰ τοῦ πλησίον ἄνθρωπος, καὶ τέλος ὅρκοις φρικτοῖς ἐπαφῇ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ὑπὲρ τοῦ σφετέρου ἑκάτερα τὰ μέρη μέχρις αἵματος ἐμπεδοῦσι, τί ἄλλο ἢ αὐτὸν τὸν ἀναιρέτην τοῦ θανάτου ἀναισθήτως ἀναλαμβάνοντες; οὐ γὰρ ἔχει φύσιν τοὺς δύο ἄρχειν ἐν μιᾷ βασιλείᾳ.

Ὢ τῆς ἐλεεινῆς συμφορᾶς! ὢ τῆς τοῦ πονηροῦ σκαιωρίας! ὢ τῆς πικρᾶς φιλαρχίας, δι' ἧς ἐκ πρώτης ἡμέρας τὰ κακὰ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον· ἠγαπήσαμεν γὰρ τὴν φιλαυτίαν καὶ ἰσόθεοι ἐδόξαμεν γενέσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεπέσομεν ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς ἀγγελικῆς διαγωγῆς, ἐξόβλητοι τοῦ Παραδείσου γενόμενοι. καὶ ἐπεὶ τοῦτο συνέβη, οἱονεὶ σειρά τις ἔκτοτε μέχρι τῆς δεῦρο ἡ ἀνθρωπίνη κακία παρεκτείνεται. ἤρξατο οὖν ὁ θάνατος ἀπὸ τοῦ Ἄβελ καὶ τοῦ Κάιν· οὐ γὰρ ἦν πρότερον, οὐδὲ τί ἦν ἐγινώσκετο. δύο ἀδελφοὶ ὄντες οὐκ ἤνεγκαν τὴν εἰς ἀλλήλους παρευδοκίμησιν, ἀλλ' ἔσφαξεν ὁ μεί-

18/1 Γενέσ. δ', 8.

ζων τὸν ἐλάσσονα. φεῦ τοῦ πονηροῦ δράματος! ἐκλείσθη τὰ σπλάγχνα, ἐπωρώθη ἡ καρδία, ἠλλοιώθη ὁ νοῦς. πῶς οὐκ ἐπέσχε τὴν χεῖρα κατὰ τοῦ συγγόνου ὁ φονάδελφος; πῶς οὐκ ἐνάρκησε συμπλακῆναι καὶ πατάξαι ἄνευ ἀνάγκης τὸν ὁμογάστριον ὁ ἀπανθρωπότατος; κἂν τοὺς γεννήσαντας πῶς οὐκ ᾠκτείρησεν ὁ τάλας; πῶς οὐκ ᾐδέσθη; ποίῳ προσώπῳ ὀφθῇ αὐτοῖς; ποίοις λόγοις ἀπολογήσηται τὴν μιαιφονίαν; ἀλλ' ἦν ὁ κινῶν καὶ στρατηγῶν αὐτόν, ὁ λῃστὴς ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ σκολιός, ὁ δράκων ὁ πικρός, ὁ Σατανᾶς, ὁ ὡς ἀστραπὴ πεσὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐφ' ὅσον ἦρκται τὸ κακόν, ὁ φθόνος ἔλαβε νομὴν ἐν ταῖς καθεξῆς γενεαῖς, οὕτως καὶ ἀλλοίως, πολυτρόπως ταῖς ἀλληλοφονίαις διερχόμενος μέχρι τῆς σήμερον, ὥσπερ ἀναγινώσκομεν.

Ταῦτα πῶς οὐχὶ στεναγμῶν καὶ δακρύων δίκαια, ἀδελφοί μου; Ἱερεμίου ἐστὶν ἄρα καὶ νῦν τοῦ πολυθρηνοτάτου χρεία καὶ εἰπεῖν, τίς δώῃ τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ τοῖς βλε-

22 Ἱερεμ. Θ', 1.

φάροις μου πηγὴν δακρύων, καὶ καθίσομαι καὶ κλαύσω ἐπὶ τῷ συντρίμματι, οὐ τῶν πάλαι Ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ τῶν χριστιανῶν ἄρτι; ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐκεῖνος, ἀλλ' ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ τέως κἂν ὑπὲρ ἀδελφῶν ὡς ἀδελφοὶ βοήσωμεν, στενάξωμεν, παρακαλέσωμεν, καὶ τίς οἶδεν, εἰ μεταμεληθῇ κύριος, κατὰ τοὺς Νινευΐτας, καὶ παραγάγῃ τὴν ὀργήν; τάχα δὲ καὶ προοίμια τῶν δεινοτέρων ἀνιαρῶν τὰ παρόντα προτρέχουσι καὶ διὰ τῶν προαναπτομένων σπινθήρων τὸ ἐκκαιόμενον πῦρ παραδηλοῦται. τί πρὸς ταῦτα λοιπόν; ἀλλ' ἤ, ὡς εἴρηται, τὸ πενθῆσαι, καὶ σκυθρωπάσαι καὶ ἐπᾶραι χεῖρας πρὸς θεόν, τὸ δέεσθαι νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὅπως παραβιβάσῃ κύριος, οἵοις οἶδε τρόποις σοφίας, τὸν πειρασμόν, τοῦ συμβιβασθῆναι τὸ διαιρεθὲν εἰς αὐτοκρατορίαν μίαν, τὸ λυθῆναι τὰ ἐν μέσῳ σκῶλα, τὸ βραβευθῆναι τὴν οἰκουμένην ἐν εἰρήνῃ.

Γινώσκετε τοίνυν τὴν ἡμέραν θλίψεως εἶναι. γινώσκετε αὐτὴν πειρασμοῦ μεγάλου

ὑπόθεσιν. πλὴν τί λέγει ὁ θεῖος Δαβίδ; ὅτι "θλίψεις καὶ ἀνάγκαι εὕροσάν με, ἀλλ' αἱ ἐντολαί σου μελέτη μου". τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν καὶ πορευώμεθα ἐν τοῖς τοῦ κυρίου μαρτυρίοις, καὶ φυλαττώμεθα τὴν κατάστασιν ἡμῶν ἐν ἁγιασμῷ σωφροσύνης, τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβούμενοι, τὴν ἀγάπην ἀσπαζόμενοι καὶ τὴν ὑπακοὴν θωρακιζόμενοι. δεήσει τοῦ πατρός μου καὶ ὑμῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

2 Ψαλμ. ριη', 143. 3 σου] κώδ. οί. 6 ἐν ἁγιασμῷ σωφροσύνης] Τιμοθ. 1, β', 15. 7 τὴν ταπειν. ἐγκομβούμενοι] Πετρ. 1, ε', 5.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Δ'.

Περὶ τοῦ φυλάττειν τὴν πόλιν τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων διὰ φυλακῆς τῶν θείων ἐντολῶν.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, δεινὴ μέν ἐστι καὶ ἡ νῦν ἀταξία γενηθεῖσα ἐν τοῖς χριστιανοῖς, καθὼς προειρήκαμεν, στοχαζόμεθα δὲ ὅτι καὶ τὰ ἑξῆς πονηρὰ καὶ τραγῳδίας ἀνάμεστα· οὔπω δὲ τοσοῦτο δέδοικα ἐγὼ ὁ τάλας ταύτην, κἂν ξίφη κατ' ἐμοῦ ἀκονίσῃ τις, κἂν πληγὰς ἐπιθήσῃ, κἂν ἐξορίαν ἐπενέγκῃ, κἂν θάνατον προτείνῃ, ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ μόνον καὶ τῆς ἀληθείας· δεδιῶ δὲ καὶ φοβοῦμαι τὴν ἐν τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ ἐπανισταμένην διαβολικὴν ἐπήρειαν, ἡνίκα βασιλεύει ἐν τῷ θνητῷ μου σώματι ἡ ἁμαρτία,

15/16 κώδ. βασιλεύῃ.

οἷον ἀνασοβήσασα κατὰ τῆς ἀρετῆς τῷ πλήθει τῶν στρατευομένων ὑπ' αὐτῆς ἀναριθμήτων παθῶν. καὶ τοῦτό μοι φοβερόν, τὸ βέλος τὸ τῆς ἡδονῆς, ὅτι τιτρώσκει οὐ σάρκα, ἀλλὰ καρδίαν· καὶ τοῦτό μοι φρικτόν, τὸ αἷμα, ὃ οὐ διαῤῥεῖ ἐπὶ τὴν γῆν διὰ ξίφους, ἀλλ' ὃ ἐκχέεται ἐπὶ ψυχὴν διὰ μαχαίρας ἀοράτου, λιμὸν δὲ ἐκεῖνον, καθὼς ᾄδει ὁ προφήτης, οὐκ ἄρτου, οὐδὲ ὕδατος, ἀλλὰ τοῦ ἀκοῦσαι λόγον κυρίου. ταῦτα τοίνυν ἐγὼ δεδιῶ καὶ ἐν τούτοις εἰμὶ τρομάσσων, πάντως δὲ καὶ ὑμεῖς οἱ θεοδίδακτοι, ὥστε, ἀνεπιβουλεύτους ἡμᾶς διαμένοντας ἐκ τῆς μηχανουργίας τοῦ κοσμοκράτορος τοῦ αἰῶνος τούτου, ἄρχεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν ἁπάντων καὶ δεσπότου θεοῦ διὰ τῆς ἐπιδείξεως τῶν καλῶν ἔργων καὶ ἀλλοτριώσεως τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων.

Προσέχωμεν λοιπόν, ἀδελφοί μου, ἑαυτοῖς καὶ σκοπῶμεν, μήπως ἐμπηδήσῃ τις ἐν τῇ πόλει τῆς ψυχῆς ἡμῶν ὡς ἐπίβουλος καὶ

8/10 Ἀμὼς η', 11.

ἀλλότριος, ἢ νοῦς ὑπερήφανος, ἢ λογισμὸς ἐμπαθής, ἢ ἡδονὴ ὑποσύρουσα κλέπτρια, ἢ παρακοὴ ἐξοστρακίζουσα, ἢ ἰδιοῤῥυθμία ἐξαπατῶσα καὶ ἀπολλύουσα, ἢ σκληρότης ἀκατάνυκτος, ἢ ἀπείθεια ἀπαράκλητος, ἢ δικαιολογία ἀσυμβίβαστος, ἢ εἴ τι ἄλλο τῶν δυναμένων ταράξαι ψυχήν· ἀλλ' ὡς ἐπάλξεσί τισι περιτειχίσωμεν ἑαυτοὺς ταῖς θείαις ἐντολαῖς καὶ σῶοι πάντοτε διαμένοιμεν. εἰ δὲ καὶ συμβῇ λῃστὴν τοιοῦτον εἰσελθεῖν, θᾶττον ὑφοράσθω καὶ δεσμείσθω καὶ ἀποπεμπέσθω πόῤῥω που ἀφ' ἡμῶν, καὶ ἀναλαβώμεθα, εἰ βούλεσθε, παρακαλῶ, ἕξιν μᾶλλον πρὸς τὰ πάθη καὶ στιβαρότητα καρδίας καὶ κραταίωσιν πνεύματος, ἵνα βαλλόμενοι μὴ καταπίπτωμεν, ἀλλὰ ἀντικρούωμεν καὶ ἀντιπεμπώμεθα τοὺς ἀοράτως ἡμῖν ἐπανισταμένους ἐχθρούς. σήμερον οὗτος ὁ δαίμων βάλλει, αὔριον ὁ ἕτερος ἐξανίσταται, εἶτα πάλιν

3 κῶδ. *ἰδιορυθμία.* 14 κῶδ. *στιβαρώτητα.* 16 κῶδ. *καταπίπτομεν* ά. *ἀντικρούομεν.* 17 κῶδ. *ἀντιπεμπόμεθα.*

ὁ ἄλλος, [ὁ] τῆς πορνείας φημί, τῆς γαστριμαργίας, τῆς ὑψηλοφροσύνης, τῆς ὑπερηφανίας, τῆς δειλίας, τῆς θρασύτητος, τῆς ἰδιοπραγμοσύνης, τῆς ἀβουλίας, τῶν ἄλλων μυρίων παθῶν, ὧν τὰ ὀνόματα οὐ καιρὸς λέγειν. πρὸς ἅπαντας ὑπαντᾶν ὀφείλομεν, τοὺς πάντας πολεμεῖν, καταργεῖν ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέλλοντος ἡμῖν ἀποδιδεῖν τὸ βραβεῖον τῆς νίκης ἐν ἡμέρᾳ ἀνταποδόσεως.

Καὶ μακάριός ἐστιν, ἀδελφοί μου, ὁ ἀκούων καὶ συνιῶν καὶ φυλάσσων, ὁ βιαζόμενος ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ νοητῷ πολέμῳ· βίαιον γάρ ἐστι τὸ σῴζεσθαι, καὶ οἱ βιασταὶ ἁρπάζουσι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ὀφείλετε ξενίζεσθαι, ἐπὰν συμβῇ ὑμῖν πειράζεσθαι, πρὸς δοκιμασίαν ὑμῶν τοῦ τοιούτου γινομένου. διὸ μὴ ὀλιγωρήσητε ἐλεγχόμενοι, ἐπιτιμώμενοι, νουθετούμενοι, ἀφοριζόμενοι, παραπληκτιζόμε-

2 κῶδ. *ὑπεριφανίας*. 15 Ματθ. ια', 12. 19 κῶδ. *ὀλιγορήσητε*.

νοι, ὀνειδιζόμενοι, ἔστιν ὅτε καὶ ὑβριζόμενοι, εἰ τοῦτο δέοι· ἀλλ' εὐθυμεῖτε καὶ εὐθαρσεῖτε καὶ εὐψυχεῖτε, ὅτι ἐν τούτοις ὑμῶν ἡ σωτηρία, ἐν τούτοις ἡ προκοπή, ἐν τούτοις ἡ μαρτυρία, ἐν τούτοις οἱ στέφανοι, καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τὴν ὥραν παραλειπτέον· ὁ δὲ κύριος καὶ θεὸς τοῦ πατρός μου καὶ νῦν καὶ πάντοτε φυλάττων φυλάξει καὶ διασῴζων διασώσει ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ, ἀπὸ πάσης θλίψεως καὶ ἀνάγκης, ἀπὸ πάσης ἔχθρας καὶ μανίας δαιμόνων, ἐν αὐτῷ φρουρουμένους, ἐν αὐτῷ διασῳζομένους, ὅτι αὐτῷ πρέπει τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ε'.

Περὶ τοῦ κεκαθηλῶσθαι ἡμᾶς τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ, ὡς ἂν μὴ κατακυριευώμεθα ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, τί ὑμῖν ἐν τῇ προτέρᾳ κατηχήσει ὑπέμνησα; οὐχὶ τοῦτο, ὅτι προσέχωμεν μήπως εἰς ἑαυτοὺς ἐπιβουλὴν πάθωμεν κατὰ ψυχήν, ὡς ἔτι τὴν ἔξωθεν καὶ κοσμικὴν ἀνασοβὴν καταθρηνοῦμεν; ἰδοὺ οὐκ εἰς μακρὸν καὶ τοῦτο αἱ ἁμαρτίαι μου ἤγαγον ἐπὶ τὸν ἀποδράσαντα ἀδελφὸν ἡμῶν, τὸν ἐλεεινὸν λέγω Ἀββακούμ, ὃς πάντως μὴ ἔχων φυλακὴν νοητήν, μηδὲ τοὺς στρατηγοῦντας αὐτῷ λογισμοὺς πιστοὺς καὶ εὐσεβεῖς πρὸς θεὸν

3 κώδ. κατακυριευόμεθα. 9 ἔτι] κώδ. ἔστι.

κτώμενος, ἀλλὰ πεπλανημένους καὶ ἀκανονίστους, ἔπαθεν ὃ ἔπαθεν καὶ ἐξωστρακίσθη ἐκ μέσου ἡμῶν, ὀπίσω τοῦ διαβόλου πορευόμενος, καὶ τὸ χαλεπώτατον, ὅτι συνηπάτησε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ συνῃχμαλώτευσε καὶ τὸ παιδίον τὸν Φινεές. καὶ βλέπε μοι ποῦ ἄρτι πορεύεται ὡς πρόβατον θηριάλωτον ἐκτὸς ὁδηγίας, ἐκτὸς φωτισμοῦ· πῶς γὰρ δύναται ἔτι ψάλλειν ἢ ὑμνεῖν τὸν θεόν, ἐξ οὗ διέστη διὰ τῆς ἀρνητικῆς ἀθετήσεως καὶ τῶν συνθηκῶν αὐτοῦ; πῶς δύναται ᾄδειν "μακάριος ἀνήρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν", ταύτην τὴν ὁδὸν ὁ τάλας στελλόμενος; ἢ πῶς δύναται λέγειν "αὕτη ἡ κατάπαυσίς μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος· ὧδε κατοικήσω, ὅτι ᾑρετισάμην αὐτήν", ἠθετηκὼς τὴν φρικτὴν καὶ ἀγγελογράφον ὁμολογίαν αὐτοῦ; τὸ γὰρ "ὑπομένων ὑπέμεινα τὸν κύριον καὶ προσέσχε μοι καὶ εἰσήκουσε τῆς

2 κώδ. ἐξωστρακίσθη. 5 κώδ. συνηπάθησε. 12/13 Ψαλμ. α', 1. 14/15 Ψαλμ. ρλα', 14. 18/1 Ψαλμ. λθ', 1.

φωνῆς τῆς δεήσεώς μου" πόῤῥω ἀπ' ἐκείνου. οἰκεῖον δὲ ψαλμὸν εὕροι ἂν ψάλλειν, εἴπερ ἐπαρᾶται ἑαυτὸν λέγων· "ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου". ἐπικατάρατος οὖν ἐστιν, ὡς ἀληθῶς, καὶ ἀποδεδοκιμασμένος, εἰ μὴ κύριος ὁ θεὸς ταῖς εὐχαῖς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, συνυπουργούσης καὶ τῆς ὑμετέρας δεήσεως, προφθάσῃ εἰς ἐπιστροφήν.

'Αλλ' ἵνα τί οὕτω γίνεται, τέκνα μου, καὶ διατί λαμβάνει ἡμᾶς ὑποχειρίους αὐτοῦ ὁ Σατανᾶς; καὶ πῶς οὐκ ἐσμὲν καθηλωμένοι ἐν τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ; πῶς οὐκ ἐσμὲν τεθωρακισμένοι ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, μηδαμῶς κατακυριευόμενοι ὑπὸ τῶν ἰδίων ἐπιθυμιῶν, ἀλλ' οὕτως χλιαροὶ καὶ νόθοι καὶ σκαιοί, ἀκαρτέρητοί τε καὶ ἀφερέπονοι καὶ ἀῤῥίζωτοι, ἵν' οὕτως εἴπω, καὶ ἀκαρποφόρητοι δεικνύμεθα; ποῦ ἡ πατρικὴ πίστις; ποῦ ἡ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀγάπησις; τί εἴπω πρὸς ταῦτα ὁ τάλας καὶ ἀκάθαρτος

1 κῶδ. φονῆς. 3/4 Ψαλμ. ριη', 21.

ἐγώ; τῷ δοκεῖν φροντίζειν ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν καθ' ἑκάστην — ὡς εἰπεῖν — τιτρώσκομαι καὶ φλέγομαι καὶ κόπτομαι, ἱμειρόμενος ὑμῶν καὶ τὰ ψυχικὰ καὶ τὰ σωματικά. καὶ ἐν τούτῳ συνθλιβόμενος καὶ ἐν τούτῳ συμπεριστατούμενος μετὰ τοῦ πατρός μου καὶ τῶν ἐξεχόντων, μάλιστα ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, πῶς ἄρα διατραφῆτε ἑκατέρωθεν, ἢ πῶς διασωθῆτε ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ νοητῶν πειρασμῶν; καὶ αὐτοὶ οὔπω ἀκμὴν ἥψασθε τῶν λυπηρῶν καὶ θᾶττον ἐκλύεσθε· οὐκ εἰδότες τὸ στάδιον τρέπεσθε εἰς τὰ ὀπίσω. πῶς ὑμῖν πιστεύσω, ὅτι ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης διὰ τῆς ἐπ' ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ πεποιθήσεως τίθεσθε τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα ὑμῶν καὶ ὑπομένετε θλίψεις καὶ στενοχωρίας, λιμούς τε καὶ διωγμούς, ἐξορίας τε καὶ βασάνους καὶ θανάτους; κἂν τοὺς τοῦ κάτω βασιλέως στρατιώτας οὐ θεωρεῖτε, πῶς ὑπὲρ αὐτοῦ τινες πιστὰ φυλάττοντες,

1 κῶδ. φροντίζων. 8 κῶδ. διατραφεῖτε. 15 κῶδ. τίθετε.

ἢ φόβῳ, ἢ ἀγάπῃ, καὶ ὑβρίζονται καὶ ξυρίζονται, δέρονται καὶ ἐκδέρονται, φθάσῃ δέ, κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ τὰ αἵματα κενοῦσιν, ὡς καί τινες, καὶ ταῦτα ὑπὲρ τίνος; ἵνα πλείους ἢ τιμὰς ἢ ἀξίας δέξωνται; ἀλλ' οὐχὶ τοιοῦτοι οἱ ἡμέτεροι ἀγῶνες, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ἀφθάρτου καὶ ἀοράτου καὶ μόνου βασιλέως τῶν ὅλων θεοῦ, ὑπὲρ τοῦ βασιλείας οὐρανῶν ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, ὑπὲρ τοῦ συγκληρονόμους ἡμᾶς γενέσθαι Χριστοῦ, ὑπὲρ τοῦ ἀπολαῦσαι ἡμᾶς "ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη". καὶ ὅμως ῥέγχομεν καὶ κοιμώμεθα, καὶ ὅμως ἀποβουκολούμεθα καὶ ἐξαπατώμεθα. οὐκ ἀνανήφομεν; οὐ κραταιούμεθα; οὐ στεῤῥοποιούμεθα; οὐ γνήσιοι υἱοὶ γεγενήμεθα; οὐχὶ "υἱοὶ φωτὸς" χρηματίζομεν; οὐχὶ τέκνα εὐπειθείας φανερούμεθα; οὐχὶ σπέρμα ἅγιον ἀποδεικνύμεθα; οὐκ αἰχμαλω-

3/4 κῶδ. καινοῦσιν. 9 συγκληρονόμους - Χριστοῦ] Ῥωμ. η', 17. 11/13 Κορινθ. 1, β', 9. 17 υἱοὶ φωτὸς] Θεσσαλ. 1, ε', 5.

τίζομεν πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ; οὐχ ὑπεράνωθεν τῶν κοσμικῶν φρονημάτων προσανατρέχομεν; οὐχὶ κἂν πολλάκις τῆς ἡμέρας δεῖ θανεῖν διὰ Χριστὸν τεθνηξόμεθα;

Ναί, ναί, παρακαλῶ, τέκνα μου ἠγαπημένα· γενώμεθα υἱοὶ δυνάμεως, ὁπλῖται Χριστοῦ, λαὸς περιούσιος, χορὸς ἀγγελικός, σύστημα ἀκαταγώνιστον, κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας ἡμῶν, κατὰ τοὺς μακαρίους ὑποτακτίτας, ἵνα ἔχωμεν τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν πατούμενον καὶ ἐκνευρούμενον, ὡς ἐκεῖνος ὁ ἅγιος Σιλβανός, ὡς ἐκεῖνος ὁ ὅσιος Δοσίθεος, ὡς ἐκεῖνος ὁ ἀοίδιμος Ζαχαρίας, ὡς πάντες οἱ τῶν πάντων ὁσίων φοιτηταὶ χρηματίσαντες. ἐπεὶ δὲ οὐ μόνος Δοσίθεος, οὐδὲ μόνος Σιλβανός, οὐδὲ μόνος Ζαχαρίας δεδόξασται, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ συμφοιτηταὶ συνθεωροὶ καὶ συμμέτοχοι τῆς ἐκείνων δόξης γίνονται, κἂν προλάμπωσιν οὗτοι ὡς ὑψηλότεροι, ἐσώμεθα καὶ ἡμεῖς,

21 ἐσώμεθα] οὕτως ἐν τῷ κώδικι.

δέομαι, ὡς οὗτοι, καὶ μὴ ἐπιβουλευώμεθα, μὴ ἀνασοβευώμεθα, μὴ ἀποκτεννώμεθα τὸν τῆς ἁμαρτίας θάνατον, ἀλλ' ἔτι τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας ἢ ὥρας τοῦ βίου ἡμῶν ζήσωμεν εὐαρέστως θεῷ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

1 κῶδ. ἐπιβουλευόμεθα. 2 κῶδ. ἀνασοβευόμεθα.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ϛ'.

Ὅτι χρὴ ἡμᾶς μὴ ἀτονεῖν ἐν τῷ πνευματικῷ ἡμῶν ἔργῳ, ἀλλ' εὐτόνως καὶ εὐμαρῶς ἐξανύειν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ἴδετε εἰς ποίας ἡμέρας ἐτηρήθημεν πονηρὰς καὶ χαλεπωτάτας, κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου, ἐν αἷς ἀφήρηται τὸ καλὸν τῆς εἰρήνης, εἰσαχθείσης διχονοίας ἐν τοῖς χριστιανοῖς, καὶ ἄρτι ἠσφάλισται ἡ πόλις καὶ φρουρεῖται ὑπὸ στρατιωτικῆς χειρὸς ἐπὶ πᾶν αὐτῆς μέρος, ἐπὶ τῷ τῆς Χρυσοπόλεως περάματι παρεμβαλόντων τῶν ἀνταράντων ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ ὁπλιζομένων καταλήψεσθαι τὴν πόλιν ὡς νοσσιάν.

5 κῶδ. ἴδε. 12/13 κῶδ. παρεμβαλλόντων.

Ταῦτα μὲν οὖν δεινὰ καὶ χαλεπὰ καὶ πολλῶν ἄξια δακρύων, καὶ δεῖ προσκεῖσθαι ἡμᾶς τῷ θεῷ ἐκτενῶς νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, μετὰ στεναγμῶν καὶ δακρύων, ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς τῆς ὀργῆς καὶ ἀποκαταστάσεως τῆς εἰρήνης, καθ' ὃν τρόπον οἶδεν ἡ ἀνεξιχνίαστος αὐτοῦ σοφία· "ἃ γάρ", φησίν, "ὁ θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει; καὶ τὴν χεῖρα [αὐτοῦ] τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει"; χρὴ δὲ ἡμᾶς, τέκνα, μὴ ἐξαπορεῖν, ὡς ἐγκαταλελειμμένους ὑπὸ θεοῦ, μηδὲ ἀτονεῖν ἐκ τοῦ ἔργου ἡμῶν τοῦ πνευματικοῦ, ἀλλ' ἔχεσθαι τῆς σπουδῆς καὶ τῆς ἐργασίας ἡμῶν τῆς θεοπράκτου· "τοῖς γὰρ ἀγαπῶσι τὸν θεόν", εἴρηκεν ὁ ἀπόστολος, "πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν". ὥστε οὔτε αὐτὴ ἡ παροῦσα ἀταξία, οὔτε ἑτέρα τις συμφορὰ δεινοτέρα, μᾶλλον δέ, ἵνα ἀποστολικῶς εἴπωμεν, "οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε

7/10 Ἠσαΐα ιδ', 27. 15 Ῥωμ. η', 28. 19 Ῥωμ. η', 38, 39.

ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὕψωμα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται χωρίσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν". διὸ πρὸς θεὸν ὁρῶντες καὶ βλέποντες, καὶ πρὸς τὰ ἀποκείμενα ἡμῖν ἀγαθὰ ἀποσκοποῦντες, τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα ἐξανύωμεν εὐμαρῶς καὶ εὐσταθῶς καὶ εὐτόνως, μήτε τῇ ἀκηδίᾳ χαυνούμενοι, μήτε τῇ νηστείᾳ ἐξατονούμενοι, μήτε τῇ ἀγρυπνίᾳ ἐκνευρούμενοι, μήτε τῇ προσευχῇ ὀκνηριαζόμενοι, μήτε ταῖς ἄλλαις ἐντολαῖς ἀποναρκούμενοι, ἀλλ' ὡς εἰς χαράν, ὡς εἰς ζωήν, ὡς εἰς εὐφροσύνην, ὡς εἰς ἀγαλλίασιν, καὶ ἔτι μείζω τούτων, ὡς εἰς φῶς, ὡς εἰς θεὸν τρέχωμεν καὶ διώκωμεν καὶ εἰσερχώμεθα ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν τῶν ἐντολῶν καὶ ἐκ δόξης εἰς δόξαν τῶν ἀρετῶν, μεταμορφούμενοι καὶ ὅλοι βελτιούμενοι καὶ ἀεὶ λαμπρυνόμενοι καὶ τὰ θεῖα καταπλουτούμενοι, ἕως ἂν φθάσωμεν εἰς τὴν

7 κώδ. *ἐξανοίωμεν*. 16 κώδ. *εἰσερχόμεθα*. 17 ἐκ δόξης εἰς δόξαν] Κορινθ. 2, γ', 18.

*

ἑνότητα, φησί, τῆς πίστεως, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' ὃν κόσμῳ ἐσταυρώθημεν καὶ κόσμος ἡμῖν ἐσταύρωται, δι' ὃν ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἡγησάμεθα σκύβαλα εἶναι, ἵνα αὐτὸν κερδήσωμεν.

Βλέπετε οὖν, τέκνα μου, ὁποῖον καὶ ἡλίκον ἐξετελέσαμεν ἔργον, φυγόντες κόσμον καὶ ἀπειπάμενοι πάντα τὰ βιωτικά, καὶ συγγένειαν καὶ πατρίδα καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, πόλεις, οἴκους, ἰδίους, πάντα συλλήβδην τὰ σαρκικὰ καθήκοντα; μὴ οὖν ἄρτι μωμηθῇ τὸ τηλικοῦτον ἔργον ἡμῶν, παρακαλῶ καὶ ἀντιβολῶ, δι' ἀτονίας, δι' ἀμελείας, δι' ἀπροσεξίας τοῦ νοῦ. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐὰν ἀρχώμεθα τελεῖν τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ ἐκτελεῖν τὰ τῆς ψυχῆς παθήματα, οἷον ἐπιζητοῦντες τοῦτο, ἐκεῖνο, ἱμάτιον καλόν, καὶ τοῦτο αὐτόχροιον ἢ κοκκόβαφον, ἢ πολύκολπον, ὑψηλότατον κουκούλλιον, καὶ τοῦτο καινότατον ἢ βαθυφόρητον, ἢ φιλοῦφαντον, ἢ πολύσταυρον, ἅτινά εἰσι τῶν νηπιοφρόνων τὰ νεωτερίσματα· πρὸς τούτοις τὸ ἐπιζητεῖν ζώνας μεταξοῤῥάφους καὶ εὐγραμμίστους, καλίκια ὀλένδυτα, εὐμάλακτα μανδύα πολύτιμα, βαθύτατα, καλόχροια, περιστέλλειν δὲ τοὺς χιτῶνας καὶ ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς γραμμίζεσθαι καὶ στιβίζεσθαι, ὡς αἱ κόραι· οὐκ αἰσχυνόμεθα οἱ ἀναίσχυντοι ταῦτα ἐπιτηδεύοντες; ἀλλ' οὐχὶ τοιοῦτοι οἱ ὅσιοι καὶ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν· αὐτῶν γάρ εἰσιν τὰ πολύῤῥαφα κεντωνάρια, τὰ εὐτελῆ κουκούλλια, τὰ ἐξ ἀρμένων μαφόρια, τὰ πολυπέζωτα ὑποδήματα, ἐξ ὧν ἡ θεομίμητος

1 κῶδ. *ἐνώτητα* || φησί] Ἐφεσ. δ', 13. 3 κόσμῳ ἐσταυρώθημεν] Γαλατ. ε', 24 «οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν». 4 κόσμος ἡμῖν ἐσταύρωται] Γαλατ. ς', 14 «δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ». 5 Φιλιπ. γ', 8.

1 αὐτόχροιον] οὕτως ἐν τῷ κώδικι || κοκκόβαφον] κῶδ. *κορόβαφον*· ὁ σλάβος ἑρμηνεὺς **краспоочервленныхъ**. 2 πολύκολπον = πολύπτυχον] κῶδ. *πολύκορφον*· σλαβ. **много верховныхъ** || ὑψηλότατον] κῶδ. *ψιλώτατον* || κῶδ. *κουκούλιον*. 7 κῶδ. *εὐγραμίστους*. 8 κῶδ. *μανδύα* || κῶδ. *καλλόχροια*. 14 κῶδ. *πολύραφα*. 15 κῶδ. *ἀρμένων*.

ταπείνωσις, ἡ ἀδιάκριτος ὑπακοή, ἡ εἰλικρινὴς πίστις, τὸ πρὸς τὸν κόσμον μῖσος, τὸ πρὸς θεὸν φίλτρον, ὁ εἰς αὐτὸν ἔρως ἄληκτος, οἱ ἀγῶνες οἱ θαυμαστοί, οἱ φωτισμοὶ οἱ ψυχικοί, τὰ ὅσια ἀποτελέσματα.

Τούτους οὖν μιμησώμεθα καὶ ἡμεῖς, τέκνα καὶ ἀδελφοί, καὶ ἑαυτοὺς ῥυθμίσωμεν, καὶ ἑαυτοὺς ἐκβιασώμεθα τοῖς ἴχνεσι τῶν ἁγίων κατακολουθοῦντες, ἵνα καὶ τῆς μερίδος αὐτῶν καταξιωθῶμεν. καὶ μὴ βαρέως φέρετε ὑπομιμνησκόμενοι· οὐ γὰρ περὶ πάντων ὁ λόγος, ἀλλὰ περί τινων, οὓς ὁ κύριος διορθώσαιτο καὶ σώσειεν, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

7 κῶδ. ῥυθμίσομεν. 12 κῶδ. διορθώσηται.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ζ'.

Ὅτι χρὴ ὑποῖσαι ἡμᾶς καὶ πεῖναν καὶ δίψαν καὶ πᾶσαν ἄλλην στενοχωρίαν μέχρι θανάτου, καθὼς ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἡμῶν θεῷ συνεθέμεθα.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες, ἐκ τῆς συμβάσης μοι κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου ἀσθενείας διέκοψα κατὰ τὸ σύνηθες κατηχεῖν· ἐπεὶ δὲ ἔῤῥωταί μοι νῦν τὸ πανάθλιόν μου σῶμα, εἰ καὶ οὐ παντάπασιν ἐκαθαριεύθη θερμασίας, ἀναγκαῖον ἡγησάμην πάλιν ἔχεσθαι τῆς διακονίας μου· ἡ γὰρ διακονία μου αὕτη ἐστίν, ἵνα ὑμᾶς τοὺς ἀειποθήτους μου, τοὺς διὰ πνεύματος ἁγίου γεννηθέντας μοι, καθυπομνήσκω καὶ ὑποβάλλω τὰ χρήσιμα καὶ

9 μοι] κῶδ. μου.

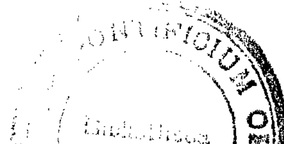
σωτήρια, καὶ οἱονεὶ καθ' ἑκάστην διεγείρω καὶ ἀνακαινίζω τὸ νηφάλιον τῶν ψυχῶν ὑμῶν φρόνημα, καὶ οὔπω κέκτημαι τὸ τοιοῦτον χάρισμα. "ἐργάζεσθε οὖν", ὥς φησιν ὁ κύριος, "μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον", τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ δηλονότι, τὰ δικαιώματα, ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ μελετῶντες ἡμέρας καὶ νυκτός, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς "ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων", καθὼς ψάλλει ὁ θεῖος Δαβίδ, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν ἐπιδοθήσεται ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλλον ὑμῶν τῆς σωτηρίας οὐκ ἀποῤῥυήσεται, δηλαδὴ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. "οὐχ οὕτως οἱ ἀσεβεῖς δέ, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ ὡσεὶ χνοῦς, ὃν ἐκρίπτει ὁ ἄνεμος ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς".

Ἀσεβεῖς δὲ εἶεν ἂν οὐ μόνον ἀλλόπιστοι, ἀλλὰ καὶ οἱ παραβάται τῶν τοῦ

2 κῶδ. *νηφάλαιον*. 4/6 Ἰωάν. θ', 27. 7 κῶδ. *δῆλον ὅτι* || δικαιώματα] Ψαλμ. ριη', 16, 117. 8 Ψαλμ. α', 2. 9/17 Ψαλμ. α', 3, 4. 16 κῶδ. *χνοὺς*.

κυρίου ἐντολῶν. καὶ ἵνα ἐπὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς συστήματος ἐκλάβοιμεν τὸ ῥῆμα, τί βούλονται ἄλλο εἶναι οἱ ἀνήκοοι, οἱ ὑπερήφανοι, οἱ τροπολόγοι, οἱ τεχνασταί, οἱ ἀλαζόνες, οἱ παῤῥησιασταί, προσθήσω δὲ καὶ οἱ λαθροφάγοι, οἱ γογγυσταί, οἱ φιλόκαλοι, οἱ περίεργοι, οἱ ἀεργοί, οἱ ἀδιάφοροι, οἱ ψιθυρισταί, οἱ ἰδιογνώμονες, οἱ κατάλαλοι, ἔτι δὲ μᾶλλον οἱ ἀχάριστοι καὶ ἐκζητηταὶ τῶν μὴ προσηκόντων; οὐ γὰρ ἀρκοῦνται ἐφ' οἷς αἱ δωρεαὶ τοῦ θεοῦ δίδονται, ἀλλὰ προφασιζόμενοι "προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις", καὶ λόγους συνηγόρους τοῖς πάθεσιν αὐτῶν ἐφευρίσκοντες, καὶ τὸ ὅλον ἀφέντες τοῦ περὶ ψυχῆς ἀγωνίζεσθαι, ἡδυπαθοῦντες περὶ τὸ σῶμα καὶ καταδουλούμενοι τῷ διαβόλῳ, ζητοῦσι καὶ ἐκζητοῦσι καὶ διαμάχονται περὶ βρωμάτων καὶ πομάτων, ὧν οὐκ εἰσὶν ἄξιοι, καταιτιώμενοι τὸν οἶνον καὶ τὸ ἑψητόν, καὶ προβαλλόμενοι τὴν φύσιν καὶ τὴν ἕξιν καὶ τὴν ἀσθένειαν. ὡς ὤφελέν

6 κῶδ. *φιλόκαλλοι*. 12 Ψαλμ. ρμ', 4. 21 κῶδ. *ὤφελον*.

γε τοὺς τοιούτους καὶ σπληνιᾶσαι, καὶ ἡπατιᾶσαι, καὶ ὑδεριᾶσαι καὶ τεθνᾶναι, ἵνα τοῦ μεγίστου τῶν ἀῤῥωστημάτων, κακίας καὶ ἀχαριστίας, ἀπηλλάγησαν! εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὸ ὄψον ἀεὶ ἐπιζητοῦντες καί τινα προπόματα καὶ καρυκεύματα. καὶ ὡς ἀπολελήθασιν οἱ τάλανες τί ἐν τῇ εἰσαγωγῇ αὐτῶν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ θεῷ συνέθεντο καὶ καθωμολόγησαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων, ἀοράτων τε καὶ ὁρωμένων! οὐχὶ πεῖναν καὶ δίψαν, θλῖψιν καὶ στενοχωρίαν, λιμὸν καὶ διωγμόν, βασάνους καὶ θανάτους; καὶ ἄρτι περὶ διαφορᾶς οἴνου καὶ βρωμάτων τὴν διαμάχησιν ποιοῦνται! ἀλλ' οὖν, ὡς ἐνέπαιξαν, ἐμπαιχθήσονται, καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐπόπτην καὶ ἀκροατὴν τῶν ὁμολογιῶν αὐτῶν, φοβοῦμαι μὴ παραδώσῃ αὐτοὺς εἰς ἀδόκιμον νοῦν ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα καὶ ὀλέθρια.

Ἀνανήψατε οὖν, ὦ οὗτοι, μᾶλλον δὲ ἐκνήψατε ἀπὸ τοῦ νυσταγμοῦ τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

10 κώδ. ὀρομένων. 21 κώδ. ἐκνέψατε.

ἀπὸ τῆς θείας καταφρονήσεως, ἀπὸ τῆς χθαμαλότητος, ἀπὸ τῆς χλιαρότητος· πυρώθητε τῷ θείῳ πόθῳ καὶ φόβῳ· "δράξασθε παιδείας", ἀναλάβετε "ὅπλα δικαιοσύνης"· τρέμετε καὶ δεδιᾶτε καὶ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς προκειμένοις τῇ τραπέζῃ. οὐ λέγω, ὅτε ὄψοι καὶ τυροὶ καὶ βρωμάτια καὶ τηγανίσματα καὶ λαγανίσματα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μόνῳ ἄρτῳ καὶ ἐλαιωμένῳ λαχάνῳ καὶ κυάμῳ, ὀσπρίοις ἄλλοις καὶ ὀπώραις καὶ μιᾷ κράσει ἢ δύο οἴνου, ὅτι καὶ αὐτὴ μεγάλη παράκλησις. καὶ τίς ταπεινοφρονῶν οὐ δέδοικεν, διὰ τῆς ἀναπαύσεως ταύτης ἀποστερεῖσθαι δοκῶν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν; ἐγὼ τέως, ἵνα τὸ κατ' ἐμὲ ἐξείπω, κολάσεως ἐφόδιον λογίζομαι τὸ βρῶμα καὶ τὸ πόμα μου, καὶ μάλιστα τὸ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ δοθέν μοι· πιστεύσατε δέ μοι, εἰ καὶ παραφρονῶν λέγω, ὅτι, εἰ μὴ φόβος πολὺς παρακοῆς με τοῦ κοινοῦ πατρὸς ἐπίεζε καὶ

2 κώδ. χθελαμώτητος. 3 Ψαλμ. β', 12. 4 Ῥωμ. ς', 13 || κώδ. δικαιοσύνης. 7 κώδ. βρωμάλια. 8 κώδ. ἐλαιμόνω. 16 κώδ. λόμμα.

τῆς ὑμῶν περικλονήσεως καὶ διοικήσεως ὁ ἐν διακρίσει λόγος, ἐπεὶ οὐκ ἂν μετήλλασσον, τὴν βρῶσιν καὶ τὴν ἕξιν μου λέγω, μέχρις ἂν "παρῴκησε τῷ ᾅδῃ ἡ ψυχή μου", ἀλλὰ καὶ ἔφαγον καὶ ἔπιον, καὶ ταῦτα διάφορα, ἀλλ' ἵνα καὶ πάλιν ἐν ἀφροσύνῃ εἴπω, μετ' ὀδύνης καὶ στεναγμοῦ καὶ χολῆς, τὸ μὲν διὰ τὴν ἀναξιότητα, τὸ δὲ διὰ τὴν ὑμῶν αὐτῶν τῶν ἀσθενούντων ἐπιμερίμνησιν καὶ σπανιότητα.

Πλὴν ὅ τι χάριτι Χριστοῦ ἔχομεν καὶ ἔχετε, καὶ δότε δόξαν θεῷ οἱ ἀγνώμονες· καὶ γὰρ καὶ οἰνοποτήσαμεν καὶ ἐλαιοφαγήσαμεν καὶ ὀψαροφαγήσαμεν καὶ ἐνοσοκομήθημεν καὶ ἐθεραπεύθημεν οὐχ ἅπαξ, οὐ δίς, ἀλλ' ὡς ἔπος εἰπεῖν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν. καὶ ἀδελφὸς ἐκλελεγμένος ἐστὶ πεῖραν εἰληφὼς καὶ ἰατρικῆς, ὁ πρωτονοσοκόμος, συνυπουργοὺς ἔχων τρεῖς καὶ τέσσαρας καὶ πέντε, ἴδιον ὀψοποιόν, ἴδιον κελλαρίτην, ἔλαια κατασκευάζων καὶ καταπλάσματα

4 Ψαλμ. ϟγ', 17. 13 κῶδ. *οἰνοποτίσαμεν*.

καὶ μοτώματα, ἀενάως τὴν διακονίαν ἐπιτελῶν. καὶ ἔξοδοι οὐκ ὀλίγαι· καθ' ἑκάστην τυχὸν τὰ ὀψάρια δίδονται, εἴτε ἀπὸ τῶν ἀποτεταγμένων τριῶν καὶ τεσσάρων ἁλιέων, εἴτε ἐξ ἀγορασίας. οἶνοι πόσοι καὶ ἡλίκοι ἐδαπανήθησαν καὶ δεδαπάνηνται! ἔλαια πόσα! μέλιτα ὡσαύτως! ἄρτοι καθαροὶ γίνονται κατὰ ζυμωσίαν, ἄλλα τινά, ἵνα μὴ ἓν καθ' ἓν ἐπιλέγων μηκύνω τὸν λόγον. ἐν τούτοις πᾶσιν, ὦ ἀχάριστοι, οὐκ εὐχαριστήσωμεν; οὐκ αἰνέσωμεν; οὐκ ᾄσωμεν; οὐ δῶμεν δόξαν τῷ θεῷ, οὐδὲ τοῦτο ἐπινοοῦντες, ὅτι οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸ μοναστήριον, οὐδὲ ἐξ ἐργασίας ἡμῶν εἰσφορά τις συμπεπόρισται; καὶ γάρ ἐσμεν οἱ τοιοῦτοι οἱονεὶ σεύτλια δίεφθα, ἢ ὡς κρόμμυα ἐνδεδυμένοι, ἢ ὡς μαλάκια κουφότατα, μόνον φερόμενοί τε καὶ θεωρούμενοι, καὶ ἄλλο οὐδέν, οὐδὲ κἂν πρὸς παράστασιν πυλῶνος χρησιμεύοντες, οὐδ' ἂν πρὸς τραπεζοποιΐαν, οὐδ' ἂν πρὸς ἄλλο τι τῶν παιδικῶν καὶ γερόντων. ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνο ἐπαισθανόμεθα οἱ ἀναίσθητοι ἀληθῶς καὶ

ἀλογώτατοι, ὅτι ἴσως καὶ ἐσχατίζομεν, καὶ ὅτι ἄλλοι οἱ τίμιοι καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀδελφοὶ καὶ πατέρες. οἳ μὲν ἔσω, οἳ δὲ ἔξω, ἐν χειμῶνι καὶ ἀέρι, ἐν πυρὶ καὶ καύσωνι, ὡς δοῦλοί τινες ἀποταγέντες ἀροτριῶσι, σκάπτουσι, κλαδεύουσι, κηπεύουσι, ξυλεύουσι, τεκτονεύουσι, μυλεύουσι, δευσοποιοῦσι, ὀψοποιοῦσι, χαλκεύουσι, πλύνουσι, ῥάπτουσι, κακοφοροῦσι, περιπατοῦσι, διακονοῦσι, πεζοποροῦσιν ἢ ἐν πόλεσιν, ἢ ἐν ἀγροῖς, ἢ ἐν ὄρεσιν, ὠνούμενοι πράγματα, ἀποδιδόμενοι, καὶ ταῦτα θλιβόμενοι, καταπονούμενοι. ἀλλ' ὄντως τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Βλέπε δὲ σύ, ὦ τυφλέ, ὦ σκληρέ, ὦ πονηρέ, ὦ ἀπηλπισμένε, μήποτε ἀκούσῃς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, "δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἐκβάλετε εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον". Αἴ, αἴ, καταφρονεῖτε θεοῦ, ὡς μὴ ἀνταποδιδόντος παραυτίκα. ὡς ἀληθῶς περὶ ὑμῶν

9/10 πεζοποροῦσιν] κῶδ. *πεζοποιοῦσιν*. 17/18 Ματθ. κβ', 13.

εἴρηται· "εἶπεν ἄφρων ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, οὐκ ἔστι θεός". διατί; ὅτι διαφθείρεσθε καὶ βδελύσσεσθε ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑμῶν, μὴ ποιοῦντες χρηστότητα. ἀλλ' ὁ κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διακύπτει καθ' ἑκάστην καὶ βλέπει τίς ἐστιν ὁ συνιῶν καὶ ἐκζητῶν αὐτόν, καὶ τοὺς τοιούτους καταγράφεται, τοὺς δὲ ἄλλους παραγράφεται. φοβοῦμαι μὴ ἔλθῃ ὁ ἅγιος Δαβὶδ καὶ ψάλλῃ περὶ ὑμῶν καὶ εἰς ἔργον ἐκβῇ τὸ ψαλλόμενον· "διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν". τίνας; δῆλον ὅτι τοὺς τοιούτους πονηροὺς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶς πορευομένων. ἀλλὰ σύνετε ταῦτα οἱ ἐπιλανθανόμενοι τοῦ θεοῦ, μή ποτε ἁρπάσῃ καὶ οὐ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος, κἀμοὶ συγχωρήσατε τῷ ἄφρονι, τέκνα ἠγαπημένα, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν ἐξ ἀγάπης μετὰ δακρύων ταῦτα λέλεχα, συμφέρον ἡγούμενος τῷ λόγῳ μου μαστίξαι ὑμᾶς, ἢ τῶν μαστίγων πειραθῆναι

1 Ψαλμ. ιγ', 1 ‖ κῶδ. *ἄφρον*. 4 χρηστότητα] Ῥωμ. γ', 12. 6 συνιῶν καὶ ἐκζητῶν] Ῥωμ. γ', 11. 10 Ψαλμ. ιϛ', 14. 11 κῶδ. *δηλονότι*.

ὑμᾶς τῶν αἰωνίων· ὧν ῥυσθείημεν πάντες χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα, τιμὴ καὶ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Η΄.

Περὶ τοῦ μὴ συνεδριάζειν καὶ συμβολοκοπεῖν μετ' ἀλλήλων τὰ φθάνοντα εἰς κατάλυσιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, πάλιν πειρασμός, πάλιν σκάνδαλον! πάλιν ἐγὼ ὁ ἐλεεινὸς πενθῶν καὶ σκυθρωπάζων, ὅτι ἀπελάκτισαν οἱ ἠγαπημένοι, ὅτι ἐβλήθησαν κάτω οἱ ὑψηλοπολίτευτοι, ὅτι οἱ δοκοῦντες εἶναι σοφοὶ ἐσκοτίσθησαν, ὅτι οὐ πολὺν καὶ πολυχρόνιον ἐπιφερόμενοι τὸν ἀγῶνα καὶ ἱδρῶτα τῆς εὐσεβείας, μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ ἐξεκένωσαν ἅπαντα καὶ ἐγενήθησάν μοι ἀντὶ ἀμπέλου ἄκανθαι καὶ ἀντὶ εὐφροσύνης πικρία, καὶ ἀντὶ προσδοκίας ἀποτυχία. καὶ οὐκ

7 κῶδ. *σκιθρωπάζων*. 9 κῶδ. *ὑψιλοπολίτευτοι*.

οἶδα τί εἴπω, ἢ τί λαλήσω ἐπὶ τὸ πτῶμα καὶ τῇ συντριβῇ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ἢ καθήσομαι καὶ κλαύσομαι μόνον καὶ λέξω ἐκεῖνο, "εἰ ταῦτα οὕτως, τίς ἄρα, κύριε, σωθήσεται"; καὶ ὄντως οὐκ ἔστιν ἄνδρα ἐπαινέσαι ἕως τῆς ἐξόδου αὐτοῦ. καὶ ὄντως δυσδιεξάνυστος ἡ ὁδὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν, καὶ τίς ἐκφεύξεται τὰς τηλικαύτας μεθοδείας τοῦ διαβόλου; καὶ τίς οὐ μεριμνήσει μέχρις αὐτῆς τῆς ἐξόδου αὐτοῦ;

Τοῦτο καλῶς εἰδὼς ὁ ἅγιος ἐκεῖνος πατήρ, ἤδη ἐπὶ θύραις ὢν τοῦ θανάτου καὶ εἰπόντος πρὸς αὐτὸν τοῦ διαβόλου, ὅτι "ἐξείλησάς με", "οὐκ οἶδα" ἐκεῖνος ἀνταπεκρίνετο. τοσοῦτον ἦν τὸ ἐναγώνιον αὐτῷ, ὅτι μηδὲ ἐν τῇ μιᾷ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἐδόκει ἔχειν τὸ ἀσφαλὲς τῆς σωτηρίας αὐτοῦ, κατὰ τὸ πολὺ τῶν εὐσεβῶν πόνων αὐτοῦ μέτρον. ἡμεῖς δέ, ἐπειδὰν πενταχρονίσωμεν, ἤτοι δεκαχρονίσωμεν, ἢ τὰς καταστάσεις τοῦ μοναστηρίου ἐκμάθωμεν, ἢ βραχέα τῆς Γραφῆς ῥήματα ἐκστηθίσωμεν, ἢ τόσον δὲ καὶ τόσον γονυ-

κλιτήσωμεν, ἢ προσευξώμεθα, ἢ νηστεύσωμεν, ὡς τὸ πᾶν τετελεκότες οἰηματιζόμεθα καὶ μεγαλοφρονοῦμεν. διὰ τοῦτο ὡς τὰ φύλλα πίπτομεν καὶ "τὰ ὀστᾶ ἡμῶν" συντρίβονται "παρὰ τὸν ᾅδην"· πρὶν ἐκσπασθῆναι ξηραινόμεθα καὶ ἐσμὲν σοφοὶ ἐν ἀμαθίᾳ καὶ ἐλλόγιμοι ἐν ἀλογίᾳ, καὶ χειροτονοῦμεν ἑαυτοὺς διδασκάλους, ζηλωτάς τε καὶ ἀκριβευτάς, καὶ ὡς ἐν ἡμῖν μόνοις τὴν ἀλήθειαν γνωρίζομεν ἑστῶσαν. διὰ τοῦτο ταῦτα ἡμῖν συνέβη, διὰ τοῦτο σκότος ἀντὶ φωτὸς δεχόμεθα, διὰ τοῦτο ὡς ἐκ παραδείσου ἐξόριστοι γινόμεθα τῆς αὐλῆς τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ.

Προσέχετε τοιγαροῦν, ἀδελφοί μου, παρακαλῶ, καὶ μὴ κατ' ὀλίγον ἐκδαπανᾶτε τὴν ἀρετὴν ὑμῶν καὶ τὴν εὐπιστίαν, καὶ τοσοῦτον πτωχεύετε, ὥστε κατεσθίειν τὴν οὐσίαν ὑμῶν πᾶσαν τῆς ψυχῆς ἀλογίστως καὶ ἔρχεσθαι ἐπ' αὐτὸ τὸ τῆς μεταβάσεως πτῶμα·

3 ὡς τὰ φύλλα πίπτομεν] Παροιμ. ια', 14. 4/5 Ψαλμ. ρμ', 7.

*

ἐν τῷ γὰρ λέγειν καὶ ἀκούειν ὑμᾶς τοὺς περὶ τῶν τοιούτων λόγους καὶ συγκαταβαίνειν ἀλλήλοις ἐπισφαλῶς καὶ ὑποστέλλεσθαι ἢ αὐτοὶ αὐτοὺς διορθοῦν, ἢ ἀναφέρειν ἡμῖν τὰς αἰτίας, ἵνα καὶ θᾶττον τὰ ἰάματα δίδωνται. πίπτετε καὶ συμπίπτετε καὶ συγκόπτεσθε, καὶ οὐκ οἶδα τί τέξεται ἡ ἐπιοῦσα ἐπὶ πᾶσιν ὑμῖν τοῖς οὕτως πορευομένοις. καλῶς ταῦτα οὕτως συνεδριάζετε, οὕτως καθέζεσθε, οὕτως συμβολοκοπεῖτε, ἵνα εἰς κατάλυσιν τῶν ψυχῶν ὑμῶν φθάνητε; τί, ἡνίκα ἀκούετε τὰ τοιαῦτα, οὐκ ἀποστρέφεσθε καὶ καταφοβεῖτε τὸν ἐπιλέγοντα καὶ νουθετεῖτε ἀποφεύγειν αὐτόν, ὡς ἀπὸ πυρὸς καὶ ὡς ἀπὸ ὄφεως, ἀλλὰ τῇ ὁμαλότητι καὶ τῇ δῆθεν χρηστότητι καὶ τῇ δῆθεν ἀδιαβλησίᾳ καὶ ἀγάπῃ τοῦ ἀδελφοῦ εὑρίσκεσθε ἀνθρωποκτόνοι καὶ μισάδελφοι καὶ αἷμα ἀθῷον ἐκχέοντες, ἐκζητηθησόμενον ἐκ τῶν ψυχῶν ὑμῶν; ἤδη δὲ λελάληκα, ἀδελφοί μου, καὶ ἤδη προ-

2 κῶδ. τοῖς - - λόγοις. 3 κῶδ. ἀλλήλους. 8 κῶδ. πορευόμενος. 12 κῶδ. ἀκούητε.

μαρτύρομαι, ὡς καὶ προεμαρτυρησάμην, μετὰ πόνου καὶ ἀγῶνος καὶ ὀδύνης.

"Ἄκουε", φησίν, "οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου γῆ". μηδεὶς μηκέτι προφασιζέσθω, μηδεὶς λεγέτω, ὅτι οὐκ οἶδα, οὐδὲ δεδίδαγμαι, οὐδὲ ἀκήκοα. καὶ οἴδατε καὶ ἐδιδάχθητε καὶ ἠκούσατε, καὶ πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς. ἢ εἰς τὴν ἐμὴν ἀπώλειαν τρέχετε καὶ ἡγεῖσθε ἀτιμώρητοι εἶναι ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, σχιζόμενοι καὶ ἀποχωριζόμενοι ἀπὸ θεοῦ διὰ τῆς ἀρνητικῆς ὁμολογίας ὑμῶν; οὐχ οὕτως ἔχει; ὁ θεὸς κριτὴς δίκαιός ἐστιν, ἐμὲ μὲν τιμωρήσων, κατ' ἀξίαν πάντως γε, ἀλλ' οὐδὲ οἱ τοιοῦτοι ἐκφεύξονται τοῦ κρίματος τῆς κολαστικῆς τιμωρίας, ἀλλὰ ἀποτίσουσι δίκην τῆς παραβάσεως αὐτῶν· παραβάται γὰρ νόμου θεοῦ γεγόνασι καὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τοῖς ὁμολογηθεῖσιν ἐνώπιον τοῦ βήματος αὐτοῦ, μεθ' ἧς καὶ ἡ ἀπόκαρσις καὶ ἡ ἄφεσις τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν γέγονεν διὰ τοῦ τῆς μετανοίας ἁγίου καὶ καθαρτικοῦ βαπτίσματος. τί

3 Ἠσαΐα α', 2. 19 ἧς=ὁμολογίας.

δὲ φῶσιν ἡμῖν, ὁ ταπεινὸς Εὐστάθιος καὶ ὁ ἐλεεινὸς Ἐπιφάνιος λέγω, καὶ ἕνεκεν τίνος καὶ διατί οὕτως εἰργάσαντο τὸ πτῶμα αὐτῶν; ἀλλ' οὖν οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν δίκαιον, ὅ τι ἂν ἐπινοήσωσιν, ἐφ' ὅσον γέγραπται "οὐαὶ οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον αὐτῶν ἐπιστήμονες", καὶ ἐφ' ὅσον γέγραπται "τῷ δὲ ἁμαρτωλῷ εἶπεν ὁ θεός, ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῇ τὰ δικαιώματά μου καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός μου"; οὐ γὰρ χρεία περισσοτέρως ἐκφαίνειν τὸν τρόπον, δι' ὅν περ ἔδοξαν εὖ ἔχειν, καὶ ἀνεξάρνητον καὶ ἀσπαστήν μοι τὴν λαθραίαν ἀναχώρησιν αὐτῶν. πλὴν ἐκεῖνο ἐπὶ πᾶσιν ἐρῶ, ὅτι ἐπισφαλὴς καὶ ὀλέθριος αὐτῶν ἐστιν ἡ ἔξοδος. οὐκ οἴδατε εἰς ὅ τι ἂν ἀποτελέσειεν διὰ τὴν εὐαπολόγητον πρόφασιν;

Εὐξώμεθα οὖν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες, παρακαλῶ, ὑπὲρ τῶν πλανηθέντων, ἵνα ἐπιστραφῶσιν, ἵνα φανερωθῶσιν, καὶ τὸ τρίτον,

6 Ἠσαΐα ε', 21 ‖ αὐτῶν] κωδ. ἑαυτῶν. 7/10 Ψαλμ. μθ', 16. 17 ὁ σλάβος ἀνέγνω: *αὐτῶν πρόφασιν*.

[ἵν'] οὐχ ὅπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ὅπερ αὐτὸς θέλει, γένηται ἐν αὐτοῖς καὶ ἢ ἄρτι, ἢ μετὰ ταῦτα, ὅπως ἀποληψώμεθα αὐτοὺς σώους· τότε γὰρ ἐκφανθήσεται τὸ τί καὶ ὁποῖον τὸ ἔργον αὐτῶν, κἄν τε θεϊκόν, κἄν τε σατανικόν. ὑμᾶς δὲ ἔτι ἀσφαλίζομαι, τέκνα, πρὸς τὸ εὐεξαγόρευτον, πρὸς τὸ ὑπομονητικόν, πρὸς τὸ ταπεινοφρονητικόν, ἵνα ἀνέχησθε ἀλλήλων, βαστάζητε ἀλλήλους, παραχωρῆτε, συμβιβάζησθε, εἰρηνεύητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

1 προσέθηκα τὸ *ἵν'*, ὅπερ ἔχει καὶ ὁ σλάβος.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Θʹ.

Περὶ τοῦ ὑποφέρειν ἡμᾶς πάντα τὰ ἐπισυμβαίνοντα λυπηρά, κατὰ τὴν κοινοβιακὴν ἡμῶν ζωήν, ὡς ἂν ἐπιτύχοιμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, εὐλογῶ τὸν θεὸν τοῦ πατρός μου καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὸν δυναμοῦντα καὶ κραταιοῦντα ὑμᾶς εἰς τὴν ἀθλητικὴν ὑμῶν ἔνστασιν τῆς ὑποταγῆς, καὶ ἡ ταπεινὴ εὐχή μου ἵνα ἐπὶ πλεῖον ἀνοίξῃ ὁ κύριος τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν διανοιῶν ὑμῶν ἐπιβλέψαι πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, εἰς τὸ λαβεῖν ὑμᾶς ἔρωτα τῆς περὶ αὐτὸν θείας ἀγάπης, καὶ κατακοιμῆσαι πάντα πόθον σαρκικὸν καὶ ὑπεράνω γενέσθαι τῆς

8 κραταιοῦντα] κῶδ. *κρατοῦντα·* σλαβιστὶ укрѣпляющаго.

τῶν παθῶν κατακρατήσεως, ὥστε εἶναι ὑμᾶς τετελειωμένους καὶ πεπληρωμένους ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ. τοῦτο δέ, ὡς ἴστε, τέκνα μου, οὐκ ἀμογητὶ γίνεται, οὐδὲ ἀταλαιπωρήτως, οὐδὲ ἐπισυντόμως, ἀλλ' ἐν πολλῷ μόχθῳ καὶ κόπῳ, νυκτὸς καὶ ἡμέρας βιαζομένων καὶ ἐκβιαζομένων ἡμῶν τὴν φύσιν καὶ φερόντων πάντα τὰ ἐπισυμβαίνοντα λυπηρά, εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, εἴτε ἐκ δαιμόνων, κατὰ τὴν κοινοβιακὴν ἡμῶν ζωήν· ὁ γὰρ μὴ ἀποκαμὼν ἐν τούτοις, ἀλλὰ βοηθείᾳ θεοῦ ὑπομένων καὶ καρτερῶν, καὶ λόγον ὑβριστικὸν καὶ ἐπίταγμα φορτικὸν καὶ κανόνα ἐπιτιμητικὸν ἀφορισμοῦ, ξηροφαγίας, παραστάσεως, ὀνειδισμοῦ, ἑτέρου τινὸς ἄλλου τῶν εἰωθότων, οὗτος λήψεται εὐλογίαν παρὰ κυρίου καὶ ἐλεημοσύνην παρὰ θεοῦ σωτῆρος αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποτεύξεται τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Λοιπὸν καλὸν καὶ μακάριον τὸ φέρειν τὰ

15 κῶδ. *εἰοθότων.* 16 οὗτος] κῶδ. *οὕτως.* 18 κῶδ. *ἀποτεύξηται.*

τοιαῦτα παθήματα καὶ γίνεσθαι ἀθλοφόρον Χριστοῦ, καὶ μὴ ἀπευδοκεῖν καὶ ἐμφέρεσθαι ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, οἱονεὶ ὀργὰς ἀναλαμβάνειν καὶ μάχας, αὐθαδείας τε καὶ οἰήσεις, ἀντιλογίας τε καὶ ἔχθρας, ἀνυποταξίας τε καὶ ἔριδας, πικρίας τε καὶ καταλαλιάς, συκοφαντίας τε καὶ ψευδολογίας, διαβολάς τε καὶ ἐπιφθονήσεις, παρακοάς τε καὶ γελωτοποιΐας, φθάζει δὲ ὁ λόγος εἰπεῖν, παλαίστρας τε καὶ δρόμους· τοσοῦτον γὰρ ἐξώκειλάν τινες ἐν ὑμῖν, καθὼς μανθάνω, ἄρτι εἰς κακίαν. καί γε οἱ τοιοῦτοι πῶς δύνανται εἶναι καὶ ἀκούειν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ; ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον υἱοὶ ἀπειθείας καὶ τέκνα ὀργῆς καὶ κληρονόμοι οὐ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ἀλλὰ τῶν ἀτελευτήτων βασανιστηρίων; μὴ γὰρ οὐκ ἀγγελικὸν ὑμῶν τὸ σχῆμα, ἀδελφοί μου; μὴ οὐ πανάγιος ὁ βίος; μὴ οὐ θεόληπτος ὁ δρόμος; τί λέγει ὁ μέ-

---

3 κῶδ. *ἀναλαμβάνων*. 10 κῶδ. *εἰς δρόμους*. 14 υἱοὶ ἀπειθείας] Ἐφεσ. β', 2. ε', 6. Κολοσ. γ', 6. 15 τέκνα ὀργῆς] Ἐφεσ. β', 3.

γας ἀπόστολος; "εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα", φησί, "ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι".

Ἀπεδυσάμεθα οὖν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὴν ἀπάτην τοῦ πολυμόρφου ὄφεως· ἀπεταξάμεθα τοῖς τῆς πρώτης καὶ πικρᾶς γεύσεως καὶ ἐξορίστου παρακοῆς, δι' ὧν ὁ πολυπαθὴς θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν· ἐάσαμεν τὰ τῆς μοχθηρᾶς γενέσεως ἡμῶν αἴτια, πρῶτον μὲν ἐν τῷ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος βαπτίσματι, ἔπειτα [δὲ] κατὰ μεγάλην φιλανθρωπίαν θεοῦ καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μετανοίας καὶ ἀποταγῆς βαπτίσματι, καὶ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν ἔχει θεὸς ἐγγεγραμμένας διὰ μαρτυρίας τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀγγέλων, ἔχω δὲ καὶ ἐγὼ ὁ τάλας σεσημειωμένας. ἀπεκάρθητε, ἐφωτίσθητε, ἐλύθητε τῶν δεσμῶν τῆς ἁμαρτίας, ἐνεδύσασθε τὸν νέον ἄνθρωπον,

---

1/3 Γαλατ. β', 18. 4 παλαιὸν ἄνθρωπον] Γαλατ. γ', 9. Ἐφεσ. δ', 22. 10 κῶδ. *τοῦ τὸ πρᾶτον*. 19 ἐνεδ. τὸν νέον ἄνθρωπον] Κολοσ. γ', 10.

τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα, ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ.

Τί αὖθις παλινδρομεῖτε; τί πρὸς τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέφετε; τί ὡς κύων ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, παροιμιακῶς εἰπεῖν, ὑπονοστίζετε; τί ἀνεύθετοι γίνεσθε, κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, διὰ τοῦ βαλεῖν τὴν χεῖρα ὑμῶν ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφῆναι εἰς τὰ ὀπίσω; ἀγαπῶν ὑμᾶς λέγω — μάρτυς κύριος —, φειδόμενος, ἀγωνιῶν, περιπονούμενος. τί λέγει ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν; ὅτι ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, ἐπειδὴ ὑπεμνήσκοντο τῶν κρομμύων καὶ κρεῶν καὶ λεβήτων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τῆς ἐκεῖσε δυστήνου αὐτῶν ζωῆς. τάχα καὶ ἡμεῖς ἐστράφημεν εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ ἃ ἐνεργοῦμεν ἐκεῖ πράττοντες ὧδε; οἴμοι! πῶς ὀφείλοντες εἶναι

3 κῶδ. *πάλιν δρομεῖτε*. 5 Παροιμ. κϛ', 11. Πέτρου 2, β', 22. 6/9 Λουκ. θ', 62. 13/16 Ἀριθμ. ια', 5. Ἐξόδ. ιϛ', 3. 15 κῶδ. *λεβίτων*.

ἰσάγγελοι, οὐδὲ ὡς οἱ εὐσεβεῖς λαϊκοὶ φαινόμεθα, ἐκ τῆς κατ' ὀλίγον ἀμελείας ἐρχόμενοι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ καίρια τῶν παραπτωμάτων!

Ἀλλ' ἔστω μου ἡ ταπεινὴ κατήχησις, εἰ βούλεσθε, παρακαλῶ, τοῖς μὲν ἀπτώτοις ἀσφάλεια, τοῖς δὲ πεπτωκόσιν ἰατήριον, τοῖς δὲ ἀμελοῦσιν ἀπειλητήριον, τοῖς δὲ σπουδαιοτέροις προθυμητήριον, τοῖς δὲ νεοπαγέσιν ἐπαρκτήριον, τοῖς δὲ ἀτονοῦσιν ὑπομονητήριον, τοῖς δὲ πολεμουμένοις βοηθητήριον, τοῖς δὲ ἀκηδιῶσιν διεγερτήριον, καὶ ἁπλῶς τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, εἴπερ καὶ ἔχετε σωτήριον· δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ τὸ λέγειν με ὅλως καὶ ἀναπνεῖν πάρεστιν, ἐπεὶ τὸ τῆς ἀλογίας μου καὶ ἀπανθρωπίας μου ἐπίσταμαι. ὁ δὲ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ ἐσφαλμένα διορθώσεται, καὶ τὰ κατωρθωμένα ἐπιβεβαιώσει, καὶ τὰ ἐλλιπῆ ἀναπληρώσει, καὶ ὡς ἐξήγαγεν ἡμᾶς τῆς κοσμικῆς Αἰγύπτου καὶ διήγαγε τῆς

8/9 κῶδ. *σπουδεοτέροις*. 19/20 κῶδ. *ἐλλειπῆ*.

ἁμαρτητικῆς ἐρήμου, διαβιβάσειεν καὶ τῆς τῶν παθῶν πονηρᾶς θαλάσσης, σχίσας αὐτὴν καὶ ἀποξηράνας καὶ ποιήσας ἡμῖν βάσιμον τὴν ἀρετήν, καὶ καθὼς ὠνόμασεν ὀνομάσειεν ἔτι λαὸν αὐτοῦ ἐκλεκτὸν καὶ ἔθνος ἅγιον, καὶ κατασκηνώσειεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθήν, τῶν ἀρετῶν, μᾶλλον δὲ διὰ θανάτου εἰς τὴν τῶν πραέων χώραν· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

1 κῶδ. *διαβηβάσειεν.* 5 Ἐξόδ. ιθ΄, 5, 6. 8 πραέων χώραν] Ψαλμ. λς΄, 11.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Γ΄.

Περὶ τοῦ μὴ ἐμματαιάζειν ἡμᾶς ἐν τοῖς τοῦ βίου τερπνοῖς, τοῖς διὰ θεὸν καταλελοιπόσι πάντα.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ὄντως κατὰ τὴν ἱερὰν ἐκείνην φωνὴν τοῦ Θεολόγου, χαλεποῦ ὄντος τοῦ ἄρχεσθαι κινδυνεύει πολλῷ χαλεπώτερον τούτου τὸ εἰδέναι ἄρχειν ἀνθρώπων· ὃ ἐγὼ οὐκ οἶδ' ὅπως κατὰ τὰς ἐμὰς ἁμαρτίας ἔλαχον ἐφ' ὑμῖν τοῖς δεσπόταις μου· εἰ μὲν γὰρ τὸν ἄνετον καὶ ἀταλαιπώρητον βίον διώξω κατά τινας τάχα, εἴπερ καὶ εἰσί, καταφρονοῦντας κριμάτων θεοῦ, οὐ πολύς μοι ὁ ἀγὼν καὶ ἡ φροντίς. ὅ τε γὰρ σῳζόμενος σῴζεται

---

7 κῶδ. *χαλαιποῦ.* 8 κῶδ. *χαλαιπώτερον.*

καὶ ὁ ἀπολλύμενος ἀπόλλυται, ὅ τε ἑστηκὼς ἵσταται καὶ ὁ πίπτων πέπτωκεν, ὅ τε διαρῥησσόμενος διαῤῥήσσεται καὶ ὁ νενοσηκὼς νοσηλεύεται, ὅ τε ἀρνούμενος ἐξήρνηται καὶ ὁ ἠθετηκὼς ἠθέτηκεν, ἐγὼ δὲ τὸ τῆς ἡγουμενίας ἀξίωμα περιβέβλημαι, κύριος καὶ πατὴρ ὀνομαζόμενος· φίλοι τε καὶ συγγενεῖς οὐ διαλιμπάνουσι, κλήτορές τε καὶ ὑπασπισταὶ οὐ σπανίζουσιν, δόξαι τε καὶ τιμαὶ καὶ μέχρι βασιλέως αὐτοῦ οὐκ ἀποδιδράσκουσιν. εἴπω τι εὐαγγελικῶς πρὸς ἐμαυτόν· "ψυχή, ἔχεις πολλὰ ἀγαθά. κάθου, φάγε, πίε, εὐφραίνου" καὶ τὰ λοιπά, ὡς φέρεται, φερέσθω.

Ἐπεὶ δὲ οὐχ οὕτως ἡ καθ' ἡμᾶς αὕτη ἀρχὴ καὶ ἡγεμονία, ἧς ὅσον τὸ ἀξίωμα, τοσοῦτον καὶ ὁ κίνδυνος, τῷ γε νοῦν ἔχοντι, ὥς φησι πάλιν ὁ θεολόγος Γρηγόριος, πολλοῦ δεῖ μοι τοῦ καμάτου, πολλοῦ τοῦ ἱδρῶτος, πολλῆς τῆς προθυμίας, τοσαύτης τῆς ἀγωνίας, τηλικαύτης τῆς ἀνδρείας, ὑπερτέ-

12 Λουκ. ιβ', 19.

ρας τῆς εὐδρομίας, ἀνεικάστου τῆς ἀγρυπνίας, ἀπληρώτου τῆς θεωρίας, πεπληρωμένης τῆς διακρίσεως. καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν; τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο λέξομαι· "ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων". τὴν ψυχήν μου οὖν τὴν ἄτιμον καὶ σφαλερὰν καὶ πολυπαθεστάτην χρεὼν ὑπὲρ ὑμῶν, τέκνα ἠγαπημένα, προθεῖναι μέχρις αἵματος. διὰ οὖν τοῦτο οὐκ ἀπειθῶ, οὐδὲ ἀντιλέγω πρὸς τὰ ἐπιφερόμενα. διὰ τοῦτο οὐκ ἀναδύομαι, οὐδὲ ὀλιγωρῶ, οὐδὲ ἀπευδοκῶ πρὸς τὰς δυσκολίας τοῦ μικροῦ τούτου ποιμνίου, ἀλλ' ἵνα τὸ ἀπόρρητόν μου τῆς ψυχῆς ἐξείπω, μετὰ τὸ οὕτως προσπλήσσεσθαί με καὶ τιτρώσκεσθαι καὶ οἱονεὶ σφαγιάζεσθαι ταῖς ὑπὲρ τῶν πιπτόντων καὶ ῥησσομένων θλίψεσί τε καὶ στενοχωρίαις καὶ ἐξαπορίαις, χαρά μοί πως ἐπεισέρχεται καὶ ἐλπὶς σωτηρίας εὑρισκομένῳ ἀμυδρῶς πως

4 Ἰωάν. ι', 11. 11 κῶδ. *ὀλιγορῶ*. 19 κῶδ. *εὑρισκομένου*.

ἐν τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων μου, ὅπερ καὶ ἐν ἀφροσύνῃ λέγω, πράγμασιν.

Ἀλλὰ βλέπετε, τέκνα μου, ὑμεῖς μὴ κρῖμα ἑαυτοῖς θησαυρίζητε τὴν ἐλεεινήν μου ἀνοχήν, μὴ ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις προστίθετε, τὴν ὑπὲρ τὸ δέον συγχώρησιν. τί οὖν ὅτι οὕτως γίνεται; καὶ γὰρ ἐκπλήττομαι καὶ οὐκ ἐκπλήττομαι τοῖς πραττομένοις, τὸ μὲν ὅτι ὁ ἀλάστωρ Σατανᾶς ἐστιν ὁ μαχόμενος ἡμῖν, τὸ δὲ ὅτι ἄνθρωποι λογικοὶ ὄντες, διὰ θεὸν πάντα καταλελοιπότες, καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου, καὶ τὸν ἐλαφρὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ ἀσπασάμενοι, ἐμματαιάζετε καὶ κοσμίζετε, μᾶλλον δὲ σατανίζεσθε ταῖς πράξεσιν. "ἀθετήσας τις νόμον Μωσέως", φησίν, "ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει". πόσῳ δοκεῖτε χείρονος ἀξιοῦσθαι τιμωρίας ὑμεῖς οἱ τὰς συμβιβάσεις τοῦ πνεύματος διασπῶντες, κατὰ τὸν ἅγιον Βασίλειον, διὰ τῆς ὑποτακτικῆς ἀθετήσεως, καὶ τὸ αἷμα τῆς

16 Ἑβρ. ι', 28. 18 κῶδ. *ἀξιοῦσθε*.

διαθήκης, ὃ πεπόκατε ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ κόσμον ἀποταγῆς καὶ πρὸς τὸν Χριστὸν συνταγῆς ὑμῶν, κοινὸν ἡγησάμενοι; οὕτως πρέπει; οὕτως οὐκ ἰσχύσατε τὴν μίαν ὥραν τῆς ζωῆς ταύτης πρὸς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας μὴ ἀπονυστάξαι πρὸς θάνατον διασχισμοῦ; αὗταί εἰσιν αἱ ὑπὸ μάρτυρι θεῷ ὁμολογίαι ὑμῶν ἐπ' ἀκροάσει τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἀγγέλων; τοῦτό ἐστι τὸ ἐπιδοθέν μοι ψαλίδιον, ὡς ἀπὸ παλάμης κυρίου, ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; αὗταί εἰσιν αἱ πρὸς τὰ κατηχούμενα κατὰ τὴν ἐκεῖσε ὥραν δακρυώδεις καὶ ταπεινοήθεις καὶ καταβεβλημένῳ φρονήματί τε καὶ βλέμματι κατανεύσεις τε καὶ ὑποσχέσεις ὑμῶν;

Ὢ, ὤ, τέκνα, πῶς ἀπελελήθατε, πῶς ἀπεβουκολήθητε! ποῦ ὁ ταπεινὸς Ἀμμοῦν; ἆρα οὐκ ἔστιν ἀληθές, ὅτι ὡς ἐπὶ λύκου ἑκάστοτε τῇ ποίμνῃ ταύτῃ ἐφίσταται ὁ δεινὸς καὶ παγχάλεπος λύκος τῶν ψυχῶν ἡμῶν διάβολος, "ζητῶν τίνα καταπίει", τίνα ἐξαρπάσει;

10 κῶδ. *ψαλλίδιον*. 21 Πέτρ. 1, ε', 8.

*

καὶ μέντοι ἐξήρπασεν αὐτόν, συνέτριψε τὰ ὀστᾶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἕως τοῦ παρόντος, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ φωτὸς γέγονεν υἱὸς σκότους, καὶ ὁ υἱὸς τῆς σωτηρίας γέγονεν υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀγαπώμενος μισούμενος, ὁ μαθητὴς προδότης δόλιος, ὁ ἐγγιστάριος ἀφεστηκώς. καὶ νῦν ποῦ πορεύεται; ἀλλ' εἰς τόπους καὶ κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἁμαρτίας, οὐκ ἔξω ὢν τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ φρικτοῦ καὶ παντεφόρου ὄμματος τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ συγχωρούμενος εἶναι τῇ ἰδίᾳ αὐτεξουσιότητι· ἥξει δὲ καὶ οὐ χρονιεῖ κρῖναι πᾶσαν τὴν κτίσιν ὁ ἀποδιδοὺς ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ἀλλὰ μὴ γένοιτο, μὴ γένοιτο· ἤδη γὰρ πάλιν καίομαι, ὡς ὑπὲρ τέκνου μου, καὶ ἀνακαλοῦμαι αὐτὸν ἀπολλύμενον, καὶ ζητῶ τὴν ἀνεύρεσιν αὐτοῦ, καὶ πάντως ἐπιτεύξομαι, θεοῦ εὐδοκοῦντος. ἀλλὰ τί ὅτι οὕτως γίνεται; τί ὅτι οὕτως κοπιῶμεν; τί ὅτι εἰς μάτην τρέχομεν; τί ὅτι τὰ πολυχρονίως κτη-

---

3 υἱὸς τοῦ φωτὸς] Ἰωάνν. ιβ', 36. 12/13 Ματθ. ις', 27. Ῥωμ. β', 6.

θέντα ἡμῖν ἄρδην ἀφανίζομεν; μή, παρακαλῶ, μή, δέομαι. τὰ ἀδελφικά μου σπλάγχνα, τὰ τεκνικὰ μέλη, καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ πληγέντες καὶ ὑποσκελισθέντες, οἱ πάντες ἀνανήψατε, οἱ πάντες ἀνακαινίσθητε, οἱ πάντες βελτιώθητε ἐν ἑνὶ φρονήματι, ἐν μιᾷ ἐλπίδι, ἐν μιᾷ καρδίᾳ, ὑμεῖς πρός με, κἀγὼ πρὸς ὑμᾶς, μεσιτευούσης τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου, καὶ ζήσωμεν καὶ ἐμπορευσώμεθα καὶ κερδήσωμεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

1 κῶδ. *ἀφανίζωμεν*.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΑ'.

Ὅτι χρὴ σπεύδειν καὶ ἀνδρίζεσθαι πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἡμῶν ἀγῶνας, ὡς ἂν ἀπολάβοιμεν τοὺς τῆς ὑπομονῆς στεφάνους.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, καλόν ἐστι τὴν εὐεργεσίαν τοῦ θεοῦ μὴ ἀποκρύπτειν, ἀλλὰ ἀναγγέλλειν, καιροῦ καλοῦντος, ἣν ἐφ' ὑμᾶς ἄρτι καθορῶ, ὅπως καὶ ἐκ τούτου μᾶλλον προθυμότεροι γενώμεθα· ἤδη γάρ, διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, τῇ ἐπαλλήλῳ κατηχήσει καὶ τῇ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὑπομνήσει καὶ τῇ καθ' ἑκάστην ὡς εἰπεῖν ἡμέρᾳ διαλαλήσει, γεγόνατε εἰς προκοπὴν

1 Προεξετυπώθη κακῶς ὑπὸ Cozza-Luzi κατὰ κώδικα τῆς οὐατικανῆς βιβλιοθήκης. Novae patrum bibliothecae tomus nonus. Romae 1888, pars II, σ. 63-65.

πνευματικὴν καὶ εἰς ἕξιν ἀγαθὴν καὶ εἰς σπουδὴν θεοφιλῆ, καὶ ὅτι ἀληθές, ὃ λέγω, καὶ ὑμεῖς ἀφ' ἑαυτῶν μαρτυρεῖτε· μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἀλήθεια, μαρτυρῶ δὲ καὶ ἐγὼ ὁ τάλας, κουφισμὸν δεξάμενος τῶν ἀλγεινῶν καὶ ὡς ἐν γαλήνῃ ἐκ τῆς πολλῆς φροντίδος ἐπὶ τὸ ἡσυχαστικὸν τῆς εὐταξίας ὑμῶν καταντήσας καὶ ἀγαλλιώμενος τῇ ψυχῇ.

Καὶ ὄντως ἀψευδὴς ὁ λόγος, ὅτι "πᾶσα παιδεία πρὸς τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς ἐγγεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης". ἀλλ' οὐκ ἐμὸν τὸ κατόρθωμα, οὐδὲ ἐξ ἐμῆς ἐπιμελείας, οὐδὲ ἐξ ἐμῆς ἐπιπονήσεως. θεοῦ τὸ δῶρον, ὑμῶν ἡ προθυμία, ἐπικουρία πατρική. καὶ ἵνα τί λοιπὸν ἐγὼ ὁ ἄχρηστος εἰς τοὺς ἑτέρων κόπους εἰσερχόμενος γάνυμαι καὶ ἐπιτέρπομαι; ὅλως ἕν ἐσμεν, ὑμεῖς ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν ὑμῖν, καὶ ἀμφοτέρων τὸ κατόρθωμα ἀμφοτέροις λελόγισται. δῴη δὲ κύριος ὁ φοβε-

1 κῶδ. ἕξην. 9/13 Ἑβρ. ιβ', 11.

ρὸς ἐν δυνάμει καὶ κραταιὸς ἐν ἰσχύι καὶ ἀπὸ τῆς δεῦρο νευρωθῆναι καὶ τονωθῆναι κἀμὲ πρὸς τὸ ὁσίως ἀφηγεῖσθαι τῇ ἐκζητήσει καὶ διερευνήσει τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν καὶ ὑμᾶς, τέκνα μου, ἐπὶ ὑποταγῇ ἀδιασπάστῳ καὶ ὑπακοῇ ἀνυποκρίτῳ καὶ πίστει ἀνυπερθέτῳ διαφυλάττων διαφυλάξειε, μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐναρέτους ἀποδεικνύων καὶ σπουδαίους ἀποφαίνων, χωροῦντας πρὸς πάντα τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα ἀνδρείως καὶ θαρσαλέως, πρὸς θλῖψιν, πρὸς στενοχωρίαν, πρὸς ἐπιτιμίαν, πρὸς ἀδολεσχίαν, πρὸς ταλαιπωρίαν, πρὸς πεῖναν, [πρὸς δίψαν], πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ μακάρια ἀσκητικά, ὅπως ἀήττητοι ἀποφανθέντες δέξησθε τὸν τῆς ὑπομονῆς στέφανον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μισθαποδοσίας τοῦ δικαίου κριτοῦ.

Ὄντως καλὸν ὑμῶν τὸ ἐμπόρευμα, ἀδελφοί· φθαρτὰ γὰρ καταλιπόντες, καὶ ὑμεῖς τὰ

11 κώδ. *θαρσαλαίως*. 13 πρὸς δίψαν] προσέθηκα τοῦτο ὧδε λαβὼν ἐκ τῆς σλαβικῆς ἑρμηνείας· ἐλλείπει δὲ τῷ πατμιακῷ κώδικι.

ἄφθαρτα ἀπολήψεσθε· γονέων ἀποστερηθέντες, τὸν κύριον πατέρα ἐκτήσασθε· ἀδελφῶν ἀπαλλοτριωθέντες, τῶν ἁγίων σύσκηνοι ἔσεσθε, γένος ἐκλεκτόν, βασίλειον ἱεράτευμα· ἀντὶ τῆς ἐνεγκαμένης καὶ θρεψαμένης ἡ ἄνω πόλις ὑμῖν πατρὶς διαγέγραπται, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργός, ὡς γέγραπται, ὁ θεός. ἀντὶ οἰκίας ἐπικήρου καὶ καταλυομένης αἱ τῶν ὁσίων καὶ δικαίων σκηναί, ἀντὶ δόξης κενῆς καὶ τιμῆς ἀπολλυμένης τὸ θεῖον καὶ ἰσάγγελον ἀξίωμα· ἀντὶ δωροφορίας καὶ εὐπαθείας σωματικῆς ἡ ἀπόλαυσις τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· ἀντὶ ὑποταγῆς καὶ θελημάτων ἐκκοπῆς ἡ μετὰ μαρτύρων ἀγαλλίασις· ἀντὶ μονώσεως καὶ ξενώσεως συγγενικῆς ἡ ἀγχιστεία τῶν ἁγίων ἁπάντων. τί λοιπὸν ῥαθυμοῦμεν; τί καταπίπτομεν ἤ τινες καὶ σκυθρωπάζομεν; εἴπωμεν ἕκαστος σὺν τῷ θείῳ Δαυίδ· "ἵνα τί περίλυπος εἶ, ἡ ψυχή μου; καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με; ἔλπισον ἐπὶ τὸν

4 βασίλειον ἱεράτευμα] Ἐξόδ. ιθ', 6. 19 Ψαλμ. μα', 12.

θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ". εἴπερ γὰρ πάσχομεν διὰ τῆς ἀσκήσεως, καὶ συμβασιλεύσομεν αὐτῷ. μαρτυρίου στέφανοί εἰσι κἀνταῦθα, ἐπεὶ καὶ στάδιον ἀθλήσεως ἀνηγόρευται τὸ κοινοβιακὸν σύνθημα.

Τί λοιπὸν μακάριος ὁ ὑποτακτικός! τί θεσπέσιος ὁ ἐξαγγελτικός! τί ὁσιώτατος ὁ ὑπομονητικός! τί θεομακάριστος ὁ πιστὸς καὶ ἀμετάθετος ἐν ταῖς ἐντολαῖς! διό, ἀδελφοί μου, μὴ ἀπονεύσωμεν, μὴ ἀποκλίνωμεν, μὴ δυστροπήσωμεν, μὴ ὀπισθοποδήσωμεν, μὴ προσαπομείνωμεν, μὴ δῶμεν νῶτα, ὦ συστρατιῶται, ὦ συνοδοιπόροι, ὦ συμμετανάσται. σάρκες εἰσί· μὴ φεισώμεθα· ὡς ὁ λόγος, ὀλιγοστὸς ὁ χρόνος, βραχυμερὴς ὁ βίος. κἂν περὶ τὰ ἑβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα ἔτη ἐκταθῇ ἡμῶν ἡ ζωή, εἰς οὐδέν ἐστι πρὸς τοὺς ἀπείρους αἰῶνας. προϊέμεθα, παρακαλῶ, ὀβολὸν καὶ ἀντέσχομεν μυριοκέντην· προϊέμεθα χρόνον βραχὺν καὶ κτησόμεθα

5 σύνθημα P, σύστημα V.   12 συναπομείνομεν V.

ἀπείρους αἰῶνας· ὑπενέγκωμεν ὡρινὸν κόπον· καὶ ἀποληψόμεθα ἀπεράντους ἀναπαύσεις· κλαύσωμεν, ἵνα γελάσωμεν τὸ μακάριον γέλως αἰδίως. θρηνήσωμεν διὰ τὸν πόθον τοῦ Χριστοῦ, ἵνα σκιρτήσωμεν εὐφροσύνας ἀτελευτήτους. ναί, ἀδελφοί μου, ναί, παρακαλῶ, εὐπροσωπήσωμεν κατέναντι κυρίου παντοκράτορος· γενώμεθα ὀνομαστοὶ καὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ, συνεπόμενοι τοῖς πατράσιν· ὑπομνήσωμεν ἀλλήλους ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, οὐκ ἐγκληματικῶς, οὐδὲ ὀδυρματικῶς, ἀλλ' εὐφραντικῶς μᾶλλον καὶ περιχαρῶς καὶ μακαριστικῶς, ὅτε αἱ τῶν βεβιωμένων ἀντιδόσεις, ὅτε ὁ κριτὴς ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ κάθηται, μυριάδων παρεστηκότων αὐτῷ καὶ χιλίων χιλιάδων λειτουργούντων αὐτῷ ἁγίων ἀγγέλων καὶ πάσης τῆς κτίσεως συμπαρούσης· ὅτε αἱ φοβεραὶ ἀποφάσεις, ὅτε ἡ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων παράστασις δηλοποιήσει τοὺς μὲν μετὰ δόξης καὶ τιμῆς

1 χρόνους ἀπείρους V.   3/4 τὸ γέλως] οὕτως ἐν τῷ κώδικι.   5 κῶδ. *σκυρτήσωμεν*.

εἰσιόντας εἰς τὰ οὐράνια βασίλεια καὶ χορεύοντας αἰώνια, τοὺς δὲ μετ' αἰσχύνης καὶ ἀτιμίας εἰσβαλλομένους εἰς τὰ ἀτελεύτητα κολαστήρια, ὅπου τὸ πῦρ οὐ σβεσθήσεταί φησι καὶ ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει.

Βαβαὶ τῆς φοβερᾶς ἀκοῆς! φεῦ τῆς πικροτάτης ἀγγελίας, ἧς ἐγὼ μόνος ὑπόδικος ἔσομαι, κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου! ὑμεῖς δὲ τρέχοντες τὸν καλὸν ἀγῶνα χαίρετε, ἀποσκοποῦντες τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, ἕως ἂν φθάσητε εἰς καιρὸν τελειώσεως καὶ τῆς ἐκ τῶν ἐντεῦθεν μεταναστάσεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

4/5 Μάρκ. θ', 44, 46, 48.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΒ'

Περὶ ἐγκρατείας, ῥηθεῖσα τῇ ἑβδομάδι τῆς Ἀποκρέου.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, στενὸς καὶ ἄγλωττός εἰμι, καὶ οὐχ ἱκανῶ παρακαλεῖν ὑμᾶς ἐν τῇ ταπεινῇ μου κατηχήσει· τί γὰρ εἴπω ἐπάξιον ὑμῶν τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ, τῶν ὑπακουσάντων τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ καὶ καταλειψάντων τὸν ἅπαντα κόσμον, καὶ ἐργασαμένων τὸ μέγα τοῦτο ἔργον τῆς μακαρίας καὶ τριποθήτου ὑποταγῆς; "ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς" θεός, κατὰ τὸν ἅγιον ἀπόστολον, παρακαλέσει καὶ ὑμᾶς τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἁγίου αὐτοῦ πνεύματος, καὶ ὁσιώσει καὶ δικαιώσει καὶ φωταγωγήσει ἐν

---

3 ἀποκρέου] οὕτως ἐν τῷ κώδικι. 12 Κορινθ. 2,ζ',6.

τῇ τρίβῳ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ, καὶ ἀναδείξει τῆς οὐρανίου αὐτοῦ βασιλείας κληρονόμους.

Αἴ, αἴ, ἀδελφοί μου, ποῖον ἔργον εἰργάσασθε! πῶς καλῶς ἐφρονήσατε! πῶς σοφῶς ἐβουλεύσασθε! πῶς συνετῶς ἐσκοπήσατε! πῶς καθαρῶς διεβλέψατε! πῶς θεοκλήτως ἐξεληλύθατε, κατὰ μίμησιν τοῦ προπάτορος Ἀβραάμ, ἐκ τῆς ἐνεγκαμένης γῆς ὑμῶν καὶ ἐκ τῆς συγγενείας ὑμῶν καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς ὑμῶν ἐλθόντες εἰς τὸν τόπον τῆς ἀσκήσεως τοῦτον, ὃν ἔδειξε καὶ εἰς ὃν καθωδήγησεν ὑμᾶς ὁ κύριος, καὶ γεγονότες ἀνώτεροι τῶν σαρκικῶν φρονημάτων, ὅτι διὰ τὸν θεὸν οὔτε φίλτρῳ γονέων ἐκρατήθητε, οὔτε συνηθείᾳ βίου ἐναπεμείνατε, οὔτε κληρονομίᾳ πατρῴᾳ κατεσχέθητε, οὔτε βασιλέως φθαρτοῦ στρατολογίᾳ ἐδεσμεύθητε, οὔτε τινὶ ἄλλῳ τρόπῳ περιεσχέθητε! πῶς οὐχὶ μακάριοι καὶ τρισμακάριστοι καὶ ἀκούετε καὶ λογίζεσθε; διὸ μὴ ῥαθυμήσητε, μηδὲ σκυθρωπάσητε, μηδὲ ἀτονήσητε, μὴ τὸν χρό-

8 Γενέσ. ιβ', 1.

νον, μὴ τὸν τόπον, μὴ τὸν τρόπον, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι, ἀλλὰ ταῖς ὑπὲρ τῶν παρουσῶν θλίψεων καὶ ἀσκητικῶν στενοχωριῶν καὶ συμπιεσμάτων ἐναποκειμέναις ὑμῖν ἐλπίσι πτερούμενοι γάνυσθε καὶ εὐφραίνεσθε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, διανύοντες τὸν δρόμον ὑμῶν, διαβιβάζοντες τὰς ἡμέρας ὑμῶν, διιππεύοντες καὶ κυκλεύοντες τοὺς χρόνους ὑμῶν ἐξ ἡμέρας εἰς ἑβδομάδα, ἐξ ἑβδομάδος εἰς μῆνα, ἐκ μηνὸς εἰς καιρόν, ἐκ καιροῦ εἰς ἐνιαυτόν. ἆρα οὐ κύκλος τις καὶ οἷον ἱππηλάσιον ὁ βίος ὑμῶν; εἴ τις οὖν μὴ ἀτονήσῃ τρέχων καὶ πυκτεύων, σταματίσει πάντως διὰ θανάτου· στάμα γὰρ ἑκάστῳ τῆς οἰκείας ζωῆς ἐστι. καὶ τί τὸ ἐντεῦθεν; τὸν ἀμαράντινον στέφανον τῆς δόξης ἀναδήσεται καὶ τὰ ἔπαθλα τὰ οὐράνια κατακομίσεται, ἀνακηρυττόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὅτε "προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ τὴν γῆν τοῦ διακρῖναι τὸν λαὸν αὐτοῦ".

Ταῦτα οὖν γινώσκοντες καὶ πάλιν λέγω,

17 κῶδ. *κατακοσμίσεται.* 19 Ψαλμ. μθ', 4.

μὴ ῥᾳθυμεῖτε, μὴ νυστάζετε, μὴ χλιαρεύεσθε, μὴ μάχεσθε, μὴ ἐρίζετε, μὴ ὑβρίζετε, μὴ κακολογεῖτε, μὴ παῤῥησιάζεσθε, μὴ περπερεύεσθε, μὴ γαστριμαργεῖτε, μὴ λαθροφαγεῖτε. προσθήσω δὲ ὅπερ οὐδὲ ἀκοῆς ἄξιον, ἀλλ' οὖν διὰ τοὺς τινάς, μηδὲ κλέπτετε. ὁ ἀρχόμενος οὖν κάρυον κλέπτειν προβήσεται καὶ εἰς τὰ μειζότερα. ὁ σεσυνηθικὼς γραφεῖον κλέπτειν ἐνεχθήσεται καὶ ἱμάτιον ἆραι καὶ τὰ πλείω ἀπῄει λέγειν. οὕτως ἐν ὑμῖν κλέμματα γίνονται ὅλως ἱματίων, πινακιδίων, γραφείων, ὀρταρίων, ζωναρίων, καλικίων, ἄλλου οὗτινος οὖν. ταῦτα καλῶς; ταῦτα οἱ δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ταῦτα οἱ ξένοι τοῦ κόσμου; ταῦτα οἱ μὴ γηΐνην κληρονομίαν, ἀλλὰ τὴν οὐράνιον λαχόντες; ταῦτα οἱ ἅγιοι καὶ εὐλογημένοι καλούμενοι καὶ προσκυνούμενοι ὑπὸ ἀνθρώπων; οὕτως τοσοῦτον ἡ σπουδή, ἡ προκοπή, ἡ βελτίωσις ὑμῶν; ἀλλ' οὐκ εἰς πάντας τὸ ἔγκλημα, καὶ μὴ θαυμάσητε, εἰ ἀπὸ ἐπαίνων εἰς ψόγους καταφέρομαι· πρὸς ἑκατέρους γὰρ τὰ ἑκά-

τερα ἀναγκάζεται προσφέρειν ὁ λόγος. ταῦτα, εἰ καὶ ἐγένετο, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νῦν μὴ γένηται, παρακαλῶ, ἀντιβολῶ, προστάσσω, ἀπειλῶ. εἴ τις μετὰ ταύτην μου τὴν κατήχησιν πράξει ἕν τι τοιοῦτον, ἔστω τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀλλότριος, εἰ μὴ διὰ μετανοίας καὶ ἐξαγορεύσεως θεὸν ἐξιλεώσηται. ἀλλὰ καὶ ὁ προκεκλοφὼς οὐκ ἂν ἄλλως ἰαθήσεται, ἢ διὰ τῆς φανερώσεως. ὥσπερ οὖν ἡ κλοπὴ τῆς γλώττης τῆς χρυσῆς τὸν Ἄχαρ λιθόλευστον ἀπειργάσατο, οὕτως τὸν ἁλόντα ἐν τῷ πάθει καὶ μὴ ἀναγγείλαντα, λίθοι ἀόρατοι λιθάσουσιν. διὸ ἀνάστηθι ὁ πεπτωκὼς καὶ ζῆθι ἐν κυρίῳ.

Ἡ ἀποκρεώσιμος τοίνυν πάρεστιν. μὴ πέμψητε ἐκεῖ τὰ στόματα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, ὅπου τὸ πρότερον ἐματαιοκοποῦμεν. ἐπειδὴ τρέφουσιν ἑαυτούς τινες "ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς", οἱ γαστέρα θεραπεύοντες γα-

---

2 κῶδ. γένητε. 10/11 Ἰησοῦς ζ', 20-26. 12 κῶδ. πάθη. 19 ὡς ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς] Ἰακώβου ε', 5.

στήρ εἰσιν, "ὧν ὁ θεός", φησίν, "ἡ κοιλία καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν". λάβε μοι οὖν τινα ἐκ τούτων μετὰ τὴν ἀκρασίαν ἐκείνην καὶ ὄψει αὐτὸν οἴνου ἀπόζοντα, καὶ τούτου σεσηπότος, ὡς ὁ λόγος, μηδὲν ἐκ τῶν πονηθέντων ἐπιφερόμενον, ἢ ἐρυγὰς καὶ ἀηδίας καὶ ἀλλοιώσεις πονηρὰς καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. τοῦτο ἐπιθυμητόν; εἰπέ μοι. τοῦτο σπουδαστόν; οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ λίαν φευκτόν, κάκιστον. οὐδέ, τέκνον μου, ἐμπίπλαθι διὰ τὴν ἀναγκαίαν χρείαν τὰ αὐτάρκη καὶ ἄκρεα καὶ ἀμέθυσα, ἐμφορήθητι δὲ μᾶλλον καὶ ὡς ἀληθῶς ἑόρτασον καὶ ἐξ ἐναντίας ἀποκρέωσον τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου χαρίσματα, τὴν εἰρήνην, τὴν ἀγάπην, τὴν ἐλπίδα, τὴν πίστιν, τὴν εὐχήν, τὴν ψαλμῳδίαν, τὴν στιχολογίαν, τὴν ὑπακοήν, τὴν ταπείνωσιν, τὴν ἀγρυπνίαν, τὴν διέγερσιν, τὴν ἀκακίαν, τὴν ἁπλότητα, τὴν καθαρόνοιαν, τὴν κατάνυξιν, τὸ δάκρυον τὸ καθαρτήριον, καὶ ἴδε πῶς καλῶς ἀπεκρέωσας, ἴδε πῶς καλῶς

1/2 Φιλιπ. γ', 19.

ἑώρτασας ὑπὲρ βασιλεῖς, ὑπὲρ ἄρχοντας, ὑπὲρ πάντα τὸν ἐμπαθῶς βιοῦντα ἄνθρωπον.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον, ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος τῇ εὐχῇ τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν δυναμώσοι μὴ ἀποκνεῖν τοῦ ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ ἐνωτίζεσθαι καὶ εἰς ἔργον προάγειν τὰ κατηχούμενα ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

*

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΓ'.

Περὶ τοῦ μὴ ὀλιγοψυχεῖν ἢ ἀπογινώσκειν τοῖς συμβαίνουσιν ἡμῖν πειρατηρίοις παρὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ἀναγκαῖόν ἐστι πάντοτε τὸν παρακλητικὸν ὑμῖν λόγον προσφέρειν, κάμνουσι καὶ κοπιῶσιν εἰς τὸ τοῦ θεοῦ ἔργον διὰ τῆς μακαριστῆς ταύτης καὶ πολυάθλου ὑπακοῆς. καὶ εἰ μὲν ὁ ἀγὼν ὑμῶν καὶ ὁ πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ ἀντικειμένου πόλεμος διεκόπτετο κατά τινα ὡρισμένον χρόνον, διεκοπτόμην ἂν κἀγὼ τῆς παρακλήσεως. ἐπεὶ δὲ ἀέγαός τίς ἐστι καὶ ἀδιάκοπος, μήτε ἡμέρᾳ μήτε

1 Παρὰ τῷ Μαΐῳ «λόγος λζ'. μὴ δεῖν ἀθυμεῖν προσβολαῖς τῶν δαιμόνων». Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 103-105.

νυκτὶ καταλήγων, εἰκότως ἂν ὀφείλω τὸ ἰσόμετρον συνεισφέρειν ὑμῖν, τὴν παρηγορίαν, τὴν προθυμίαν, τὴν εὐελπιστίαν, ἐπιδιδοὺς ὅπλα, δύναμιν, συμμαχίαν, ἐμπειρίαν, πρὸς καθαίρεσιν τῶν ἀοράτων ὀχυρωμάτων. δεῖ δὲ τὸν στρατιώτην, ὡς ἴστε, τὰ στρατιωτικὰ πράττειν καὶ τὰ τῷ ἐπιτηδεύματι ἀνήκοντα πάντα αἱρεῖσθαι ἀπαραλείπτως. διὰ τοῦτο ὑμεῖς οἱ ἀληθινοὶ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ βλέπετε οἷα καὶ τίνα τὰ ὅπλα ὑμῶν, εἴ γε εἷς ἕκαστος ὑμῶν ἔχοι τὴν ῥομφαίαν τῆς ὑπακοῆς, τὸν θώρακα τῆς πίστεως, τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, τὴν ἀσπίδα τῆς ταπεινοφροσύνης, τὸ τόξον τῆς προσευχῆς, τὸ κράνος τῆς ἐλπίδος καὶ εἴ τι οὖν ἐπιβάλλει καὶ καθήκει, ἵνα μὴ λεπτολογῶμεν ἕκαστον. οὐχ οὕτως ὡραῖον καὶ ἐκπλήξεως ἄξιον ἰδεῖν τὸν σαρκικῶς στρατευόμενον ὡπλισμένον, ὡς τὸν τοῦ Χριστοῦ στρατιώτην, ἔχοντα τὰ προειρημένα. διὰ τοῦτο λοιπόν, τέκνα μου, καὶ ὁπλίζεσθε καὶ φράττεσθε καὶ συνάλλεσθε καὶ πολεμεῖτε καὶ νικᾶτε

τὸν πολεμοῦντα ὑμᾶς διάβολον, καὶ μὴ ξενίζεσθε ἐν τοῖς συμβαίνουσιν, ἢ ὅτι καταπλήττεσθε, ἢ ὅτι κατακεντᾶσθε, ἢ ὅτι ὑποσκελίζεσθε, εἴπερ θᾶττον ἀνίστασθε.

Τινὲς ἀπεχθάνεσθε καὶ ξενοπαθεῖτε καὶ τυχὸν ἀπογινώσκετε, ὅτι τυραννεῖ ἡ αἰσχρότης ἢ ἡ ἔχθρα, ἢ ἡ βλασφημία, ἢ ἡ βασκανία, ἢ ἡ μεταβασία, ἤ τι τῶν τοιούτων· ἐγὼ δὲ ἀντιπανθάνω καὶ ἀποθαυμάζω εἰς τοὺς τοιούτους· εἰπὲ γάρ μοι, ἀδελφέ, ἀλλ' οὕτως ἀκαμάτως καὶ ἀταλαιπωρήτως καὶ ἀπολεμήτως καὶ ἀνικήτως βούλει λαβεῖν τοὺς στεφάνους σου; ἀλλ' ὅτι φησὶν ἔχω τόσα καὶ τόσα ἔτη καὶ ἐξηγόρευσα πόσα καὶ πλειστάκις, καὶ ἐνεδειξάμην τὸ καὶ τὸ καὶ ὑπερηυξάμην μετὰ δακρύων καὶ στεναγμῶν οὐκ ὀλίγων, καὶ ἐχρησάμην καὶ ἀδελφοῖς συνεπαμύνουσί μου τῇ ἀσθενείᾳ. βαβαὶ τῆς σοφίας! πόσα, ὦ οὗτος, λέγεις ἔτη ἔχειν ἐν τῷ πολέμῳ; τρία; πέντε; δέκα; πρός; ἀλλ' ἡ μακαρία ἀμμᾶς Σάῤῥα τεσσαράκοντα ἔτη κραταιῶς πολεμουμένη τῷ τῆς πορνείας δαίμονι ὑπήνεγκεν

γενναιότατα. ἐῶ λέγειν τὸν γέροντα Παχὼν καὶ τὸν ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπογυμνώσαντα καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ ἀββᾶ Ἀπολλὼ στηριχθέντα. καὶ τί δεῖ μοι λέγειν τὰ ἀμέτρητα παραδείγματα; καὶ μεθ' οἵων ἀγώνων καὶ κατορθωμάτων, ἐπίστασθε οἱ ἀναγινώσκοντες. οὐχ ὅλοις δὲ ἐννέα ἔτεσιν ὀχλούμενοι οἱ δύο ἀδελφοὶ πρὸς τὴν μετάστασιν καὶ δεσμοῦντες αὐτῶν τὰ μηλωτάρια διῆλθον πλανῶντες τὸν πλάνον διάβολον; καὶ ἄλλος πεντηκοστὸν ἔτος ἔχων, πρὸς αὐτὸ τοῦτο μαχόμενος, καὶ ἄλλος ἄλλως καὶ ἕτερος ἑτέρως καὶ οὐδαμοῦ ὁ περικακισμός, οὐδαμοῦ ἡ ὀλιγώρησις, οὐδαμοῦ ἡ ἀνανδρεία, μέχρις ἂν ἐνεδυναμώθησαν ἐν ταῖς ἀσθενείαις αὐτῶν, τῇ ἄνωθεν ῥοπῇ ἐκκλίνοντες τὰς παρεμβολὰς τῶν ἐναντίων. ἡμεῖς δὲ ὀλιγόψυχοι τὰ ὀλιγόψυχα καὶ ὀλίγωρα καὶ ἀπαίδευτα καὶ φθεγγόμεθα καὶ διαπραττόμεθα. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὑπομνήσκω, ἵνα ἀναφέρωμεν ἀπὸ τῆς συμπτώσεως καὶ στήκωμεν ἑδραῖοι καὶ ἀμε-

16 κῶδ. ῥωπῇ.

τακίνητοι τῇ ἐπὶ θεῷ πεποιθήσει, ψάλλοντες εἷς ἕκαστος· "ἐὰν παράξηται ἐπ' ἐμὲ παρεμβολή, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδία μου· ἐὰν ἐπαναστῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω". μήτε οὖν ἀπὸ τῶν τοιούτων πτοεῖσθε, μηδ' αὖ ἀπὸ τῶν δειμάτων καὶ φοβήτρων, ὡς ἐπέρχεται κατὰ φαντασίαν ἐν νυκτὶ ὁ δαίμων, δεικνὺς ταῦτα καὶ ἐκεῖνα, μετασχηματιζόμενος καὶ ἀλλοιούμενος, ἔστιν ὅτε καὶ φωνοβολῶν καὶ ὀνοματίζων. ἕωλός ἐστι καὶ ἀνίσχυρος, ἦ γὰρ ἂν ἐπάταξεν τοὺς πάντας ἄρδην. λέοντος εἶδος προβάλλει; ἀλλὰ σὺ θαρσαλέως κέντησον αὐτὸν τῇ ἀδειλίᾳ καὶ ἔσωθεν εὑρήσεις αὐτὸν ἀχύρων πεπληρωμένον. ὑψηλὸς φαίνεται, ἰσοστεγὴς καὶ μέλας; προβαλοῦ τὴν εὐχὴν καὶ ὡς ὁ μέγας Ἀντώνιος ἴδῃς αὐτὸν ἀπολήγοντα καὶ πιθηκιοῦντα. κἂν κατασείῃ τὸν νοῦν, ὡς ἤδη ἐρχόμενος καὶ ἐπιπεσούμενός τε ἢ καὶ συγκατασπάσων κατὰ σοῦ τὴν οἰκίαν, μὴ δειλαν-

2/5 Ψαλμ. κγ', 3. 13 κῶδ. *θαρσαλαίως*. 17 κῶδ. *ἴδεις*.

θῇς καὶ ἴσα ὀνείρῳ παρατρέχει. ἐκ τοῦ δὲ φοβεῖσθαι ὑμᾶς, οὗ οὐκ ἔστι φόβος, καὶ ἀγωνιᾶν, οὗ οὐκ ἔστιν ἀγών, ταῦτα συμβαίνει τοῖς πανθάνουσιν.

Προσέχετε λοιπόν, τέκνα, καὶ μὴ πτύρεσθε ἐν τοῖς ἀπτύρτοις, πτυρέσθω δὲ μᾶλλον ὁ πάμπτυρτος ὑφ' ὑμῶν διὰ τῆς ἐπὶ θεὸν ἐλπίδος καὶ εὐχῆς. πρὸς τούτοις καλὸν καὶ τοῦτο ὑπομνῆσαι, ἵνα μὴ φαρισαΐζωσί τινες, ὑπὸ τὸ "οὐαὶ" πίπτοντες ἐν τῷ ζητεῖν τὰς πρωτοκλησίας καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας· "ὁ γὰρ θέλων πρῶτος εἶναι ἐν ὑμῖν, ἔστω πάντων διάκονος", ὁ κύριος εἴρηκεν. ὑψοῦσθε οὖν ἐν τῇ ταπεινώσει, μᾶλλον πρωτεύετε ἐν τῷ ἐσχατιάζειν τῇ προθέσει· καὶ περὶ τοῦ ἔξω, ὡς ἂν συμβάλλῃ, δέχεσθε. ἐγὼ δὲ θαυμάζω, πῶς τινες καὶ τὰ πρῶτα φιλοῦσι καὶ τῶν πρώτων τὴν ἀρετὴν οὐ μεταδιώκουσιν, ἀνεκκλησίαστοί τινες ὄντες, ὑπνιάριοί τε καὶ γογ-

7 κῶδ. *ἡμῶν*. 9 κῶδ. *φαρισιάζωσι*. 10 οὐαὶ] Ματθ. κγ', 15, 23, 25, 27, 29. Λουκ. ια', 42, 43. 12/13 Ματθ. κ', 26.

γυστάριοι. δεῖ δέ, εἴπερ καὶ ἐφίενται τῶν πρωτείων, ἵνα καὶ τῶν προεχόντων τὰ ἔργα ἀναλαμβάνωσιν, ἐπεὶ πολὺ τὸ αἰσχρὸν ἔχει τὸ πρᾶγμα. πάντας οὖν κύριος ὁ θεὸς εὐχαῖς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν καὶ στηρίξοι καὶ συμβιβάσοι, μὴ μόνον ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔργον προάγειν πᾶν τὸ λεγόμενον ἀξιώσειεν, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμή, κράτος, προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

6 κῶδ. *στηρίξει καὶ συμβιβάσει.*

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΔ'.

Περὶ ἀπροσπαθείας καὶ ἐγκρατείας.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ἐμοὶ παραμυθία καὶ παράκλησις ἡ πρὸς ὑμᾶς ἐστιν ὁμιλία καὶ θεωρία, πείθομαι δὲ καὶ ὑμῖν ἡ πρὸς ἐμὲ τὸν ταλαίπωρον ἀνταγάπησις καὶ ἀντίβλεψις, ἐπειδή περ οὔτε ἐγὼ μετὰ θεὸν ἔχω τινὰ ἄλλον, οὐ πατέρα, οὐ μητέρα, οὐκ ἀδελφούς, οὐκ ἀδελφάς, οὐ συγγενεῖς, οὐ φίλους, πάρεξ ὑμῶν τῶν φιλτάτων μου μελῶν καὶ τέκνων καὶ ἀδελφῶν καὶ πατέρων, οὔτε ὑμεῖς πλὴν ἐμοῦ τοῦ ἀχρείου καὶ ἁμαρτωλοῦ. αὕτη ἡ κρᾶσις τοῦ ἁγίου πνεύματος· ταύτην τὴν συνάφειαν προεξένησεν ἡμῖν ἡ κόσμου φυγὴ καὶ ἀπαλλοτρίωσις καὶ ἡ ἄρνησις τῶν τεκόντων καὶ πάν-

των τῶν σαρκικῶν καθηκόντων. διὰ τοῦτο τὸ ἱερὸν τοῦτο σύνταγμα καὶ ἡ μία ἐν πᾶσι ψυχὴ καὶ τὸ ἓν θέλημα γνωρίζεται. οὕτως λοιπὸν χαίρω προσλαλῶν ὑμῖν ἑκάστοτε καὶ προσφθεγγόμενος, παραζηλῶν πως καὶ ἐκκαιόμενος ἐπὶ τῇ κατὰ θεὸν ἀγάπῃ καὶ σωτηρίᾳ ὑμῶν, ἵνα τὸ ἔργον ὑμῶν προκόπτον προκόπτῃ καὶ αὖξον αὔξῃ καὶ διαλάμπον διαλάμπῃ, πρὸς χαράν μου ἀνεκλάλητον.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, τέκνα μου, καὶ τανῦν στήκετε ἑδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι ἀπὸ τῆς εἰς θεὸν ἐλπίδος, καὶ τὰς πολυπλόκους μεθοδείας τοῦ διαβόλου διαῤῥήσσοντες ἀνώτεροι τῶν παθῶν φαίνοισθε, τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς καταπατοῦντες, τήν τε παρθενείαν καὶ ἁγνείαν ὑμῶν περιφρουροῦντες ἀπὸ ψυχῆς καὶ σώματος. βλέπετε, ὅτι ὁ καιρὸς ἐαρινός, ἐν ᾧ πᾶσα φύσις ἔμψυχος πρὸς ζωογονίαν κινεῖται· συμμέτρως ἔστωσαν οἱ ὕπνοι ὑμῶν, καθὼς ὑμᾶς ὑπέμνησα πρὸ τοῦ πάσχα· συγκεκανονισμέ-

16 κῶδ. *παρθενίαν.*

ναι ἔστωσαν αἱ τροφαί. "καλόν", φησὶν ὁ ἀπόστολος, "τὸ μὴ φαγεῖν κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου σκανδαλίζεται". λέγω κἀγώ, ἀδελφοί μου, συμβουλευτικῶς, οὐχ ὁριστικῶς, διὰ τὰς τιμίας ὑμῶν ψυχάς, καὶ οὐ τοῖς νοσοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ὑγιαίνουσι, καλὸν τὸ μὴ πίνειν τὸν οἶνον, μάλιστα ὑμῖν τοῖς νεωτέροις, δι' οὗ ἀναφλέγονται τὰ πάθη. ἔχομεν τοιγαροῦν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς τὸν κλύδωνα τῶν φυσικῶν ἡδονῶν· τί καὶ τὰς οἰνικὰς παρεισάγομεν τρικυμίας; γεύσασθε τοιγαροῦν καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸν ἡ περὶ τούτου ἐγκράτεια. ὄψει γὰρ σαυτὸν ἐν τῇ τοῦ οἴνου ἀποχῇ ἀνωφερῆ πως τῷ λογισμῷ καὶ ἀπύρεκτον κατὰ ψυχήν, καὶ διυπνισμένον πρὸς τὴν τοῦ θεοῦ ἀγάπην, καὶ διανεστηκότα πρὸς πολλὰ τὰ κρείττονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας. ὁ οἴνου ἀπεχόμενος πνεύματος ἁγίου ἐστὶν ἐμφορούμενος, ὁ ὑδρο-

2 Ῥωμ. ιδ', 21. 11 κῶδ. *οἰνικοὺς παρεισάγωμεν.* 14 κῶδ. *ἀνοφερῆ.*

ποτῶν τὰ τῆς κατανύξεως πέποκεν νάματα. πλήν, ὡς δύνασθε, τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος διατηρεῖν, ἢ καὶ κατὰ τὸν κάματον οὕτως πράξατε· οὐ γὰρ ἐπιταγήν, ἀλλὰ συμβουλὴν δίδωμι ἐν τῷ πράγματι. καὶ ἐν τοῖς βρώμασι δέ, τεκνία μου, τὸ αὐτὸ συμβουλεύω, φεύγειν τὰς ἀλόγους πλησμονὰς καὶ τοὺς ὑβριστικοὺς κόρους, ἐξ ὧν αἱ ἀσωτίαι καὶ τὰ σοδομιτικὰ σπέρματα. ἀλλ' οὕτως ὑμᾶς εἶναι ἔν τε τῷ ἐσθίειν καὶ πίνειν σὺν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν, ὥστε ἄρχειν καὶ μὴ ἄρχεσθαι ὑπὸ τῶν ἡδονῶν, καὶ κυριεύειν καὶ μὴ κυριεύεσθαι ὑπὸ τῆς σαρκός. καὶ οὗτος ἄριστος ὅρος ψυχῆς καὶ σώματος, μὴ τὸ κρεῖττον ὑπὸ τοῦ χείρονος δυναστεύεσθαι. πρὸς τὰς προόδους ἀσφαλῶς ἔχετε, πρὸς τὰς ὁμιλίας τὰς κοσμικάς, μὴ συνεισφέροντες ταραχὰς τῇ ἀδελφότητι. καὶ ὑμεῖς οἱ ἐν τοῖς πλοιαρίοις ἀποτεταγμένοι ἐν τῷ εἰσέρχεσθαι καὶ ἐξέρχεσθαι καὶ ἐπικομίζειν τὰ πρὸς τὴν χρείαν μὴ συνδυάζετε μετὰ κοσμικῶν, μηδὲ ὅμοια ἐκείνοις ἢ λαλεῖτε, ἢ κραυγάζετε, ἀλλὰ

σεμνοπρεπῶς γινέσθω ἡ διάπλευσις ὑμῶν, ἵνα ὁ θεὸς δοξάζηται ἐν τούτῳ.

Τινὲς μανθάνω, ὅτι κατέρχονται εἰς τοὺς κήπους καὶ ἐπιζητοῦσι παρὰ τοῦ κηπουροῦ λάχανα εἰς τὸ ἐσθίειν, καὶ μὴ λαμβάνοντες, διὰ τὸν κανόνα, διαμάχονται τῷ κηπουρῷ. καὶ τοῦτο ὅλον σατανικόν ἐστιν καὶ μηκέτι γένηται, ἐπεὶ ἐπιτιμίοις ὑποβληθήσεσθε οἱ τοιοῦτοι. οὐκ ἀρκετὸν τὰ παρατιθέμενα; πῶς πολεμήσεις πάθος ὁ ὑπὸ λαχάνου καταβαλλόμενος; ἀσθενέστερος γενήσῃ καὶ τοῦ πτεροῦ, εἰ μὴ στερεώσῃς ἑαυτὸν τῷ λογισμῷ, ταπεινέ μου ἀδελφέ, διὰ τῆς ἐγκρατείας. ὅλως ἐξ ἀτελῶν τέλειοι καὶ ἐκ μικρῶν μέγιστοι καὶ ἐξ ἀσθενῶν ὑγιεῖς καὶ ἐκ παίδων ἄνδρες καὶ ἐξ ἐμπαθῶν ἀπαθεῖς καὶ ἐξ ἀκρατῶν ἐγκρατεῖς καὶ γίνονται ἄνθρωποι καὶ γεγόνασι, καί γε καὶ ἡμεῖς καὶ γεγενήμεθα καὶ γενηθῶμεν, καὶ μὴ ῥαθυμήσωμεν, μηδὲ ἀποκνήσωμεν. κύριος δίδωσιν ἰσχὺν καὶ κρα-

18 κώδ. ὑμεῖς. 20 δίδ. ἰσχὺν καὶ κραταίωσιν] Ψαλμ. ξζ', 36.

ταίωσιν. "διεὶς τὰς πτέρυγας αὐτοῦ ἐδέξατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν μεταφρένων αὐτοῦ". οὕτως ἀγαπᾷ τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς, οὕτως "ἐγγύς ἐστι πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν". οὕτως οὖν ὁ κύριος τῆς δόξης παρακαλῶν παρακαλέσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ ἑδραιῶν ἑδραιώσει τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ περιζωννύων περιζώσει τὰς ὀσφύας ὑμῶν, τέκνα ἠγαπημένα, εἰς παράταξιν, εἰς πόλεμον τοῦ ἀντιπάλου, εἰς νίκην, εἰς ἀποτροπὴν τῶν ἐναντίων, εἰς δόξαν, εἰς αἴνεσιν αὐτοῦ, εἰς κληρονομίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

1/3 Δευτερ. λβ', 11. 4 Ψαλμ. ρμδ', 18. 5 οὕτως] κῶδ. οὗτος.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΕ'.

Περὶ τῆς ἐκκοπῆς τοῦ οἰκείου θελήματος καὶ ἀποφυγῆς τῆς δεινῆς παρρησίας.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ τέκνα, "τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ". διὰ τοῦτο οὐ κόπος μοι, οὐ στενοχωρία, εἰς τὸ ἐπισκέπτεσθαι ὑμᾶς διὰ τῆς κατηχήσεως καὶ διεγείρειν ὑμῶν τὸ πρόθυμον τῆς ψυχῆς, εἰς τὴν τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου ἐργασίαν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ εὐφροσύνης ὑπόθεσις καὶ ἀγαλλιάσεως ἀφορμὴ αὐτὸ τοῦτο τὸ λαλεῖν καὶ προσφθέγγεσθαι ὑμῖν καὶ κινεῖν τὴν περὶ τοῦ σώματος ὑμῶν ὁμιλίαν. τί καὶ πῶς καὶ πηλίκως διοδεύσομεν καὶ ἐμπορευσόμεθα, εἰς

---

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 148-151. 5 Κορινθ. 1, θ', 1.

ἐπιτυχίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν; καὶ γὰρ αἱ ὁδοὶ καὶ πολλαὶ καὶ μία· μία μέν, ὅτι ἡ ἀρετὴ μονογενής· πολλαὶ δέ, ὅτι διήρηται εἰς πολλὰ κατορθώματα ἡ αὐτή. ἐλώμεθα ταύτην, τέκνα μου ἠγαπημένα, πανσθενεί, καὶ ὃ μὲν τρεχέτω διὰ τῆς θεομιμήτου ὑπακοῆς δρόμον ἀνεμπόδιστον καὶ ἀκατάληκτον, ὃ δὲ διὰ τῆς χριστοφόρου ταπεινώσεως δρόμον ὁμαλώτατον καὶ συντομώτατον, καὶ οἱ ἀμφότεροι, μᾶλλον δὲ οἱ πάντες, τὴν ἐκκοπὴν τοῦ θελήματος ὡς θυσίαν ἄμωμον ἀσπασώμεθα. "τίς ἐστιν ἄνθρωπος", φησίν, "ὁ θέλων ζωήν, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθάς"; ἀλλ' ἢ ὁ ἐκκόπτων ἀληθῶς τὸ θέλημα, οὗτός ἐστιν, "ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον πτώματος, ῥυόμενος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ᾅδου". οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ φωτός, ὁ τὴν ψυχὴν κεκαθαρμένην ἔχων ἀπὸ πάσης περιπαθήσεως, διότι προῤῥιζῶν ἀνασπᾷ πᾶν πάθος. πόθεν συντρίμματα ἡμῖν καὶ λέσχαι,

5 ταυτα V. 12 Ψαλμ. λγ', 13. 15 Ψαλμ. πη', 49.

καὶ ἀηδίαι, καὶ ὕβρεις καὶ ἔριδες, καὶ ζῆλοι καὶ φθόνοι; ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τοῦ ζητεῖν ἱστᾶν τὸ θέλημα καὶ ἐξαυθεντεύειν τῶν οἰκείων ἐφέσεων; ναί, ὄντως, καὶ σχεδὸν οὐκ ἔστιν ἄλλη ὁδός, πλὴν ταύτης, ἡ ῥυομένη ἐκ πάσης μεθοδείας διαβόλου τοὺς ὑποτασσομένους.

Μεγάλαι τοίνυν καὶ θεριναὶ ἡμέραι εἰσήεσαν. καυματερὸς ὁ χρόνος· μὴ ἀκηδιάσωμεν, μὴ κατολιγωρήσωμεν. "ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ", φησίν, "ἐρεύγεται ῥῆμα, καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν", καὶ γὰρ παρυφίστανται καὶ παρεξίστανται. καὶ ὥσπερ τις ῥοῦς ποταμιαῖος, οὕτως ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐξυποσύρεται καὶ προσεγγίζει τῷ θανάτῳ. καὶ μακάριοί ἐστε, ὅτι διὰ μηδαμινὰ καὶ πρόσκαιρα κτίζεσθε τὰ αἰώνια καὶ ἐπουράνια. ἐλεύσεται οὖν ἡμέρα, ὅτε καθιεῖται ὁ θεὸς ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, παρεστώτων τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ προσκαλέσεται ὑμᾶς καὶ κατατάξει ἐν τῇ μερίδι τῶν δικαίων. ἀλλὰ τίνας; τοὺς ὑπηκόους, τοὺς εὐ-

1 κῶδ. ἀϊδίαι. 6 κῶδ. μεθοδίας. 7 κῶδ. εἰσίεσαν. 9/11 Ψαλμ. ιη', 3.

πειθεῖς, τοὺς εὐλαβεῖς, τοὺς φιλαρέτους, τοὺς φιλάγνους, τοὺς καθαροκαρδίους, τοὺς εὐκατανύκτους, τοὺς δακρυτικούς, τοὺς φιλεργούς, τοὺς εὐεξαγορεύτους, τοὺς φιλοπάτορας, τοὺς φιλαδέλφους, τοὺς φιλησύχους, τοὺς εὐκτικούς, τοὺς πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἀσχέτους, τοὺς πᾶσαν ἄλλην ἐργασίαν θείαν διαπραττομένους· εἰσὶ γάρ τινες ἐν ὑμῖν οὐχ ἑνί, πλείστοις δὲ κατορθώμασι κατακεκοσμημένοι, καὶ "ὡραῖός ἐστιν ὁ τοιοῦτος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων", ταῖς τοῦ πνεύματος χάρισι κατηγλαϊσμένος. μὴ τοίνυν λοιπὸν προσιέμεθα τὰ δυσειδῆ καὶ φθοροποιὰ τῆς κακίας αἴσχη, ἀλλὰ φεύγοντες ἀποφύγωμεν, τέκνα μου, ἀπὸ τῆς δεινῆς παῤῥησίας, τῆς εἰς ἀλλήλους πονηρᾶς διαβλέψεως, διαλυτικῶν μειδιαμάτων, πορνικῶν γελοιασμάτων, σατανικῶν γογγυσμάτων, πονηρικῶν παροξυμμάτων, δεχόμενοι δὲ πάντα εὐμενῶς, βρώματα, πόματα, ἐνδύματα, διακονήματα, οἷάπερ ἂν καὶ εἶεν. καὶ οὗτος ὁ καλὸς ἀγὼν

10 Ψαλμ. μδ', 2. 21 ὁ καλὸς ἀγὼν] Τιμ. 1, ϛ', 12. 2, δ', 7.

ὑμῶν, καὶ οὗτος τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως, καὶ οὗτος ἡ ἀθλητικὴ προκοπὴ ὑμῶν, καὶ οὗτος ἡ στεφανηφόρησις ὑμῶν.

Ἀκούῳ, ὅτι τινὲς ἀφρόνως, ὅτε ὁρῶσι τὰ παιδία καὶ τὰ μαλάκια, λέγουσιν ὅτι διὰ ταῦτα μέλλομεν ἀπολέσθαι καὶ ταῦτά εἰσιν ἡ κατάλυσις τοῦ μοναστηρίου, καὶ—ὢ τῆς ἀπονοίας—οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦ κυρίου κατηγοροῦσι, τοῦ λέγοντος· "ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν". οὐκ ἐνηπίασεν ὁ Χριστός; οὐκ ἐγαλακτοτρόφησεν; οὐχὶ παῖς ἐγένετο, οὐχὶ νεανίας—"ὅτε ἦν", φησίν, "δωδεκαέτης"—, οὐ νεώτερος, οὐκ ἀνὴρ τέλειος, ὑπὸ τριακοστὸν ἔτος ἀρχόμενος θαυματουργεῖν; τί λοιπὸν ἀλογεῖ καὶ διατί μὴ μᾶλλον ἑαυτὸν καταμέμφοιτο, ὅτι δι' ἑαυτοῦ ἐστιν ἡ ἀπώλεια; ταῦτα οἱ τοῦ ἡγουμένου φρονιμώτεροι καὶ συνετώτεροι, οὐ τοῦ δεξιοῦ δεξιώτερον

1 μαρτ. τῆς συνειδήσεως] Κορινθ. 2, α', 12. 4 ἀκούω οὖν V. 5 κῶδ. μιλάκια. 9 Ματθ. ιθ', 14. 13 Λουκᾶ β', 42. 18 κῶδ. φρονημώτεροι.

τρέχοντες οἱ τὸν θεὸν πλεῖον φιλονεικοῦντες φιλεῖν καὶ, οὐχ ὅσον συμφέρει, οἱ ἔξω τοῦ κανόνος φερόμενοι. εἰ δὲ μηδείς ἐστιν ὁ εἰπών, ἴσα καὶ τῶν ἀνέμων παρῆλθεν ὁ λόγος καὶ ἡμεῖς οὐ προσεγκαλέσομεν· εἰ δέ ἐστι, διορθωσάτω ἑαυτόν, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ εἰς παγίδα τοῦ διαβόλου. ὁ ἅγιος γέρων ἐκεῖνος τί εἴρηκεν; "ὃς ἂν ἐπιτάξῃ μοι παιδίον, λογίζομαι, ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ κυρίου μου ἐπιτέταχέ μοι". καὶ ὑμεῖς οὐ συνιεῖτε τὰ ἀναγινωσκόμενα; διατί μὴ μᾶλλον παιδεύετε αὐτὰ ἀτακτοῦντα, ἵν' ἔχωσι φόβον ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ μηδόλως παῤῥησιάζεσθε εἰς αὐτά; καὶ ἵνα μὴ εἰς μακρὸν ἐκτείνω τὴν κατήχησιν διὰ τὸ αὖγος, συγγνώμη πᾶσιν καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔστω μετὰ πάντων ὑμῶν νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

5 κῶδ. *προσεγκαλέσωμεν.*

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ις'.

Περὶ τοῦ ὑπενεγκεῖν ἡμᾶς τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας καὶ τὸ βάρος τῆς ἀσκήσεως, καὶ μὴ ἀποκάμνειν ἐν τῷ κλύδωνι τῶν πειρασμῶν.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ἀπερικάκητός εἰμι πρὸς τὴν ὑπόμνησιν τῆς σωτηρίας ὑμῶν. καὶ δῆλον μέν, ὅτι οὐκ ἐπαρκῶ τρέφειν ὑμῶν τὰς τιμίας ψυχὰς ἐπαξίως τοῖς λόγοις· εἰμὶ γὰρ πένης καὶ πτωχὸς καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ. ἀλλ' ἐπεὶ φίλον θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν, τὸ ὀφειλόμενον ἀποπληρώσω καὶ νῦν. τί δέ ἐστι τοῦτο; ἵνα κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου "ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσησθε τὰς

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 151-154. 14 Λουκ. κα', 19.

ψυχὰς ὑμῶν", ἵνα φέρητε τὸν κόπον καὶ τὸν καύσωνα τῆς ἀσκητικῆς διαβιώσεως ἀνολιγώρως, ἵνα ἐν τῷ νόμῳ κυρίου μελετᾶτε ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ ἐστὲ ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων. πολλὰ ὑμῶν τὰ ἀγωνίσματα ὡς ἀληθῶς, τὰ δωρήματα. πολὺς ὁ ἱδρώς, ἀλλ' αἰώνιος ὁ θησαυρισμός. ἀθλεῖτε, οἶδα, πυκτεύετε, μαρτυρεῖτε, λογχεύεσθε, σταυροῦσθε ταῖς κοπαῖς τῶν θελημάτων, ἀλλὰ χαίρετε ὅτι βασιλεία οὐρανῶν ὑμῖν ἑτοιμάζεται, ἀθανασία, υἱοθεσία, κληρονομία, εὐζωΐα, μακαριότης, ἀγαλλίασις, ἀνάπαυσις πέρας οὐκ ἔχουσα.

Τοιούτων καὶ τηλικούτων προκειμένων, τίς λοιπὸν ὀφείλει ἀκηδιάσαι; τίς δὲ μὴ προσεπειχθῇ καὶ ἐπαγωνίσηται, μᾶλλον δὲ μηδὲν μέτρον εἰδὼς τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀναβάσεως, ἕως ἂν διὰ θανάτου μετέλθῃ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα; μὴ ὅτι εἰκαιολογία ἐστὶν ἡ κατήχησις; μὴ ὅτι θωπεύω φενακίζων ὑμᾶς; μηδαμῶς, ὦ ἀδελφοί μου. ἐνηχοῦνται

3/6 Ψαλμ. α', 2, 3. 11 κῶδ. ἑτοιμάζετε.

ὑμῶν ἀεὶ τὰ ὦτα ταῖς τῶν ἁγίων βοαῖς. ἴστε τί κράζει ὁ μέγας ἀπόστολος· "οὐκ ἄξια", φησί, "τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι εἰς ἡμᾶς". ἐνέγκωμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, τέκνα, καὶ τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας, ⟨ἵνα⟩ καὶ τὸ βάρος τῆς ἀκηδίας, καὶ τὸν κόπον τῆς ἐργασίας, καὶ τὸν λιμὸν τῆς ἐγκρατείας καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις στενοχωρίαν καὶ ἀδημονίαν, καὶ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς συμφθέγγεσθαι τῷ εἰπόντι, "ἕνεκα σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς". διὸ μὴ πτύρεσθε ταῖς δαιμονικαῖς φαντασίαις καὶ ταῖς ἐπιθυμητικαῖς ἐπιβουλαῖς οἱ προκόψαντες καὶ προκόπτοντες καὶ ἀεὶ ἀναβιβαζόμενοι πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος· ἀλλὰ διὰ τοὺς καταρραθυμοῦντας καὶ ἐποκλάζοντας καὶ ἐπισειομένους καὶ ἀμφοτερίζοντας ἀναγκαῖόν μοι τὸ λέγειν, τάχα δὲ καὶ αὐτοὶ ὑμεῖς οἱ πεπαιδευμένοι χρῄζετε

2/5 Ῥωμ. η', 18. 5 κῶδ. ὑμεῖς. 6 ὠβέλισα τὸ ἵνα. 11/13 Ψαλμ. μγ', 22. 17 κῶδ. καταραθυμοῦντας.

ὑποστηρίξεως καὶ ἐπαλείψεως, ἵνα καλῶς διανύσητε τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας. δεῦρο δὴ οὖν λοιπὸν ἅπαντες τῷ φόβῳ φόβον προσθῶμεν, καὶ γενώμεθα εἰς ἀλλήλους χρηστοί, ἐπιεικεῖς, ἀγαπητικοί, πιθανοί, ἱλαροί, φωτεινοί, ἄφθονοι, ἀκενόδοξοι, ἀπέρπεροι, ἀθόρυβοι, ἀγόγγυστοι, ἔχοντες τὴν ὑπομονὴν θεμέλιον καὶ ῥίζαν τῆς ἀγαθῆς ἡμῶν διαβιώσεως.

Πολλὰ τοίνυν εἰσὶ τὰ ἐπαγόμενα ὑμῖν καθ' ἑκάστην θλιβερά, καὶ οὐκ ἀρνοῦμαι. ἀλλὰ οὐχὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν καὶ τὴν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν κληρονομίαν ταῦτα; ναί, καὶ οὐδείς ἐστιν ὁ ἀντιλέγων. ἐπεὶ οὖν διὰ τοῦτο ὁ κόπος καὶ ὁ μόχθος, ὁ τόνος καὶ ὁ δρόμος, ὁ κλόνος καὶ ὁ πόνος, ὁ ἱδρὼς καὶ ὁ λιμός, ὁ πνιγμὸς καὶ ὁ στεναγμός, ὁ τάραχος τῶν λογισμῶν καὶ ὁ κλύδων τῶν πειρασμῶν, τῶν παρὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν προσρησσομένων ἡμῖν ἐν ταύτῃ τῇ θαλάσσῃ τοῦ βίου, μηδαμῶς, ὦ τέκνα, παρακαλῶ, ῥαθυμήσωμεν, μηδαμῶς ἀποκάμωμεν, μη-

5 κῶδ. *πειθανοί*. 8 κῶδ. *ὑμῶν*.

δαμῶς δειλιάσωμεν, μηδαμῶς ἀπελπίσωμεν. Χριστός ἐστιν ὁ προηγούμενος, ὁ ὀρέγων χεῖρα, ὁ λέγων τῇ τοιαύτῃ θαλάσσῃ "σιώπα, πεφίμωσο"· μόνον ἡμεῖς ἔτι ἐλάσωμεν, ἔτι ἐπισπεύσωμεν καὶ περάσομεν. εὖ οἶδ' ὅτι καὶ ἐκπεράσομεν καὶ ἀποσωθησόμεθα ἐν τῷ λιμένι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ποῦ τότε τοῦ κόπου ἐπίδειξις ἢ ὑπόμνησις; οὐδαμῶς, ἀλλ' ἐκεῖ ὄντως "ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός", καθὼς γέγραπται.

Τί οὖν λοιπὸν μακαριώτερον τοῦ τοιούτου ἔργου καὶ τοῦ τηλικούτου κόπου, ἐξ οὗ ἀνατέλλει φῶς καὶ ζωή, χαρὰ καὶ εἰρήνη, εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις ἀπέραντος; ἐὰν οὕτως τις λογίζηται καὶ οὕτω μετέρχηται τὴν ἀρετήν, ὄντως οὐκ ἐκλείπει, οὐκ ἐκκακεῖ, οὐκ ἀποστρέφεται, οὐ νωτάζει, οὐ μόνον πρὸς τὰ ἤδη φθάσαντα ταῦτα καὶ ἐκεῖνα, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς αὐτὸν τὸν θάνατον, πρὸς

3 Μάρκ. δ', 39. 4 ἐλάσωμεν] λαλήσωμεν V. 8/9 οὐδαμοῦ V || Ἠσαΐου λε', 10. να', 11. 12/13 ἀνατελεῖ V. 15 κῶδ. *λογίζεται, μετέρχεται*.

αὐτὸ τὸ σταυρωθῆναι καὶ λογχευθῆναι καὶ κενῶσαι τὸ αἷμα, ἀλλ' ἢ μᾶλλον καὶ ἀσπασίως προσδέξεται τὰ ἔπαθλα καὶ τὰ σκάμματα ὡς ἐφόδια τῶν ἐλπιζομένων. ἐντεῦθεν, ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, οἱ μάρτυρες ἐμαρτύρησαν, πᾶσαν ἰδέαν βασάνων ὑπομείναντες. ἐντεῦθεν οἱ ὅσιοι ὡσιώθησαν, πᾶσαν πεῖραν ἀσκητικὴν ὑπενέγκαντες. ἐντεῦθεν τοιγαροῦν καὶ ὑμᾶς παρεγγυῶμαι ὁ ταλαίπωρος ἀθλῆσαι καὶ στεφανωθῆναι διὰ τῆς μακαριστῆς ὑμῶν ὑποταγῆς καὶ μαρτυρικῆς ὑπακοῆς. ναί, δέομαι ὑμῶν, μὴ στερηθῶμεν τῶν ἀφράστων ἐκείνων καὶ ἀνεκδιηγήτων ἀγαθῶν, μὴ στερηθῶμεν τοῦ ἀκοῦσαι "υἱοὶ καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν". ναί, ἀντιβολῶ καὶ δυσωπῶ ὑμᾶς, μὴ στερηθῶμεν τῆς χαρᾶς τοῦ νυμφῶνος Χριστοῦ καὶ τῆς δεξιᾶς παραστάσεως, ἐν ᾗ πάντες οἱ ἅγιοι εὐφραινόμενοι ἀιδίως, χορεύοντες χορεύσουσι καὶ ᾄδοντες ᾄσουσι, καὶ ἀπολαύοντες ἀπολαύσουσι θεοῦ καὶ τῶν θείων ἁπάντων ἀγαθῶν.

11 ἀποταγῆς V. 12 ἡμῶν V.

Ἔσται δὲ πῶς τὸ ἐπιτυχεῖν ὑμᾶς; ἐάνπερ τὸ μακάριον ὑμῶν ἔργον τελειώσητε, μὴ ἀποῤῥαγέντες, μηδὲ θραυσθέντες, μηδὲ σκορπισθέντες, μηδὲ ἐν τῷ βαράθρῳ τῆς ἁμαρτίας κατακλυσθέντες. διὰ τοῦτο χαίρετε κατὰ μὲν πρῶτον λόγον ἅπαντες, χαίρετε δὲ μᾶλλον οἱ πλεῖον κοπιῶντες· χαίρετε οἱ μειζόνως ὠφελοῦντες, χαίρετε οἱ περισσοτέρως διαλάμποντες, χαίρετε οἱ οἰκονομοῦντες, χαίρετε οἱ ἐπιστημοναρχοῦντες, οἱ πρώτιστοι ἐν τοῖς καμάτοις καὶ ἐξωεργοῦντες, καὶ μάλιστα οἱ ἀροτριῶντες καὶ διασκάπτοντες, ἔτι οἱ ἐν ταῖς διακονίαις ταλαιπωρούμενοι. χαῖρέ μοι ὁ πρωτοβεστιάριος, ὁ κελλαρίτης, ὁ ὑποδηματοῤῥάφος, ὁ σκυτεύς· χαῖρέ μοι ὁ ἑστιάτωρ, ὁ ὀψοποιός, ὁ μεμβρανοποιός, ὁ ἀριστοποιός, ὁ κηπουρός, ὁ χαλκοτύπος· χαῖρέ μοι ὁ νοσοκόμος μετὰ τῶν συνυπουργούντων, ὁ πρωθαλιεὺς σὺν τοῖς ἁλιεῦσιν, οἱ θυρωροί,

5 κῶδ. *κατακλυσθέντας*. 9 χαίρετε οἱ οἰκονομοῦντες - - πάντες χαίρετε] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V. 19 κῶδ. *πρωταλιεύς*.

οἱ φροντισταί, οἱ ζωγράφοι, καὶ ἵνα τὸ πρῶτον ἔσχατον εἴπω, χαίρετέ μοι οἱ ἱερουργοῦντες, οἱ διακονοῦντες, οἱ καλλιγραφοῦντες, εἴπερ γράφετε ἐν ὑπακοῇ καὶ ταπεινώσει, οἱ ψάλλοντες καὶ στιχολογοῦντες καὶ μάλιστά γε ὁ κανοναρχῶν, εἴπερ συνιεῖτε ἃ ψάλλετε καὶ εἰς ὦτα θεοῦ ἠχεῖτε. σὺν τούτοις ἔτι χαίρετέ μοι οἱ ὑπουργοῦντες καὶ διακονοῦντες, οἱ ἀμφιάζοντες καὶ ἀφυπνίζοντες καὶ ἐπιτηροῦντες. χαίρετέ μοι οἱ χαρτουλαρεύοντες καὶ οἱ νοταρεύοντες καὶ καταγραφόμενοι, οἱ χρυσοφύλακες καὶ σκευοφύλακες, οἱ κανισκάριοι καὶ κανδηλάριοι, ὁ κοσμήτωρ, ὁ ὀπωροφύλαξ, ὁ ὁριάριος, ὁ οἰνοχόος, ὁ πρωτοκαλλιγράφος, ὁ βιβλιοφύλαξ, ὁ ταξιάρχης. πᾶς οὖν εἴ τις ἄλλος μικρὸς καὶ μέγας, πάντες χαίρετε, πάντες εὐφραίνεσθε, πάντες ἐπείγεσθε, πάντες καθαίρεσθε, πάντες ὑψοῦσθε. ὡς ξένον θέαμα ὁ ἐν μέσῳ πάσης τῆς ἀδελφότητος μαρτυρούμενος ἐνάρετος! ὡς ἡδὺ ὅραμα ὁ ἐπὶ τοιούτου πλήθους κεχαριτωμένος

---

5 κωδ. *μάλλιστα*. 21 τοσούτου V.

τὸ πρόσωπον ἐν εὐλαβείᾳ καὶ ταπεινώσει καὶ ὑπακοῇ! ὡς εὐκταῖον παράδειγμα ὁ εἰς πάντας τρέχων καὶ διαθέων καὶ φωτίζων τῷ λόγῳ καὶ ἀλείφων τῷ φθόγγῳ, ὅτι τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ μείζων μᾶλλον στάσις ἐν καιρῷ ἀνταποδόσεως! "ἕκαστος" οὖν λοιπὸν "τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται, κατὰ τὸν ἴδιον κόπον", ὥσπερ ὁ ἀπόστολος διδάσκει· ὥστε καλὸν τὸ μοχθεῖν καὶ δι' ὀλίγων ἀγώνων κληρονομῆσαι "ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς πᾶσι τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν", ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

6 κωδ. *ἀνταποδώσεως*. 6/8 Κορινθ. 1, γ', 8. 10/11 Κορινθ. 1, β', 9.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΖ΄.

Ὅτι δεῖ ἐμμένειν ἡμᾶς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ καὶ τῇ κλήσει, ᾗ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός, καὶ μὴ διὰ χλιαρότητα ἀπολέσαι τὰ πολύευκτα ἡμῶν κατορθώματα.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, πλατύναι τὸν θεὸν τὴν διάνοιάν μου ἐν νοήμασι δι' εὐχῆς παρακαλῶ ἔχετε, ὅπως δυνηθῶ ὑμῖν ἐπαρκεῖν πρὸς ταύτην τὴν οἰκτρὰν καὶ μικρὰν κατήχησιν, πρὸς τὰς καθ' ἑκάστην συμπιπτούσας καὶ παρισταμένας ὑποθέσεις, αἵτινες χρῄζουσιν οὐχὶ τῆς τυχούσης μὲν παρακλήσεως, ἀλλ' οὐδὲ τῆς ὀλιγοστῆς παραινέσεως· ἐπιγίνονται γὰρ ἀεὶ ὡς νιφάδες αἱ ὀλιγωρίαι, αἱ ἀκηδίαι, αἱ ἰδιορ-

3 Κορινθ. 1, ζ', 20. 14 κῶδ. *ἰδιορυθμίαι*.

ρυθμίαι, αἱ ἀτονίαι, καί τινων μὲν αἱ παρακοαί, ἄλλων αἱ ὑψηλοφροσύναι, ἐνίων δὲ αἱ ἀποδράσεις, πρὸς τούτοις αἱ ἀντιλογίαι, αἱ ἀκαταστασίαι, οἱ γογγυσμοί, οἱ ψιθυρισμοί. καὶ ποῦ μοι καιρὸς καταλέγειν κατ' ἔπος πάντα, ἐν οἷς ὡς ἐπὶ κλύδωνός τινος χειμερίου συνεχόμενος πολὺν τὸν θόρυβον ἐν τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ ἔχω ἐγγινόμενον, τὸ ποῦ καὶ πῶς καὶ ἡλίκως, συνεργίᾳ τῶν εὐχῶν τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, δυνηθείην ἀκριμάτιστον καὶ ἀκαταπόντιστον τὴν ἐμπιστευθεῖσάν μοι κυβέρνησιν τῶν τιμίων ὑμῶν ψυχῶν ποιήσασθαι; οἶδα δὲ καὶ σύμφημι, ὅτι καὶ αὐτοὶ συνέλκεσθε καὶ συνδιατείνεσθέ μοι ἐν ταύτῃ τῇ κυβερνήσει, ἀλλ' οὐχ οἱ πλείονες. ἦ γὰρ ἂν εὐκοπώτερον καὶ κουφότερόν μοι ἦν τὸ πόνημα.

Διὰ τοῦτο δέομαι, τοὺς μὲν συναγωνιῶντάς μοι ἔτι μᾶλλον συναίρεσθαί μοι τὸν κόπον, ὡς ὀφείλοντας τοὺς ἀξίους παρὰ θεῷ κομίσασθαι μισθούς, τοὺς δὲ ἄλλους τὸ παύ-

16 ἦ] κῶδ. *εἰ*.

σασθαι τῆς δυσπραγίας, ἀναλαβομένους φόβον θεοῦ καὶ τὸ τοῦ φοβεροῦ καὶ φρικτοῦ ἐκείνου κριτηρίου παράστημα, ἐν ᾧ ἀπολήψεται ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. διατί γάρ, τέκνα, ἐνταῦθα ἐληλύθαμεν, ἐξελθόντες τοῦ κόσμου καὶ ἀποχωρισθέντες τῶν κατὰ σάρκα γονέων καὶ συγγενῶν καὶ φίλων, πόλεών τε καὶ πατρίδων, οἴκων τε καὶ χωρίων; οὐχ ἵνα σώσωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχάς; οὐχ ἵνα συγχωρηθῶμεν τὰ ἐν βίῳ ἡμαρτημένα; οὐχ ἵνα εὐαρεστήσωμεν κυρίῳ; οὐχ ἵνα κτησώμεθα τὰ αἰώνια ἀγαθά; οὐχ ἵνα ζήσωμεν ἀγγελικῶς, ζηλοῦντες τοὺς ἀσωμάτους νόας, μᾶλλον δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τρισμακαρίους πατέρας ἡμῶν; καὶ πῶς τὰ ἐναντία πράττομεν, ἀντὶ τοῦ κλαίειν γελῶντες καὶ ἀντὶ τοῦ κατανύσσεσθαι στρηνιῶντες, ἀντὶ τοῦ εὐλαβεῖσθαι ἀγριούμενοι καὶ ἀντὶ τοῦ προσεύχεσθαι καταρώμενοι, ἀντὶ τοῦ ἠρεμεῖν ῥεμβόμενοι καὶ ἀντὶ τοῦ ἡσυχάζειν

4 κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ] Ῥωμ. β', 6. 16 κῶδ. *πράττωμεν.*

σχολιάζοντες, ἀντὶ τοῦ καθαίρεσθαι ῥυπούμενοι καὶ ἀντὶ τοῦ συστέλλεσθαι παῤῥησιαζόμενοι, ἀντὶ τοῦ νηστεύειν ἀκρατευόμενοι καὶ ἀντὶ τοῦ ψάλλειν διαδικαζόμενοι, ἀντὶ τοῦ ὑπακούειν αὐθαδιαζόμενοι καὶ ἀντὶ τοῦ ταπεινοῦσθαι ἐξυψούμενοι; οὕτως λήθη καὶ ἀπροσεξίᾳ τῶν πρώτων συνταγῶν καὶ συνθηκῶν καὶ ὁμολογιῶν ὑποσύρειν ἡμᾶς εἴωθεν ὁ ἀντίπαλος.

Ἀλλὰ γνῶτε, τέκνα, καὶ ἐπίγνωτε καὶ ἀνανήψατε καὶ συνέλθετε πάντες εἰς ὅπερ καὶ συνέθεσθε, ἀποπλῦναι τὰ ἁμαρτήματα, ἁγιασθῆναι, φωτισθῆναι, τελειωθῆναι, θεοποιηθῆναι, κληρονομῆσαι βασιλείαν οὐρανῶν. ναί, παρακαλῶ καὶ δέομαι, μὴ εἰς κενὸν ὁ κόπος ἡμῶν ὀφθείη! πόσα καὶ πηλίκα τεταλαιπωρήκατε καὶ ταλαιπωρεῖτε! πόσα νενηστεύκατε καὶ νηστεύετε! πόσα ἠγρυπνήσατε καὶ ἀγρυπνεῖτε! πόσα ἐπετιμήθητε καὶ ἐπιτι-

12 κῶδ. *ἀποπλῆναι.* 17 τεταλαιπωρήκατε καὶ ταλαιπωρεῖτε] κῶδ. *τεταλαιπωρεῖτε·* σλαβιστὶ острастнстеся и остращенѣ есте.

*

μᾶσθε! πόσα βεβαστάκατε καὶ βαστάζετε! πόσα διηνύκατε καὶ διανύετε! μὴ τοίνυν διὰ χλιαρότητα καὶ ὡρινὴν ἡδονὴν τὰ πολύκτητα καὶ πολυπόριστα καὶ πολύευκτα ὑμῶν κατορθώματα ἀπολέσητε, ἀλλὰ τοῖς προτέροις συγκτήσασθε καὶ τὰ παρόντα, μεγαλεμπόρως τὸν βίον τοῦτον διανύσαντες, καὶ ἄπιμεν πρὸς τὸν παγγάληνον λιμένα τῆς ἀτελευτήτου ζωῆς.

Οἶδεν οὖν ὁ κύριος, ὅπως ἐφίεμαι τῆς ἑκάστου ὑμῶν καθηκούσης ἀναπαύσεως, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ ταλαίπωρον ψυχὴν ὅπως συνδιατίθημι πρὸς τὰ συνεισφερόμενα ὑμῖν, ἀλγῶν ἐπὶ τοῖς ἀλγοῦσι καὶ ἀσθενῶν ἐπὶ τοῖς ἀσθενοῦσιν, ὡς ἀσθενὴς λίαν κατὰ ψυχήν, ἀθυμῶν ἐπὶ τοῖς ἀθυμοῦσιν, ἀγωνιῶν ἐπὶ τοῖς ἀγωνιῶσιν, περιστατούμενος ἐπὶ τοῖς περιστατουμένοις, φλεγόμενος ἐπὶ τοῖς πειραζομένοις. καὶ ἡνίκα οὕτως, τί μὴ παραχωρεῖτέ μοι οἱ πάντες καὶ εὐθύνεσθε καλῶς καὶ ἠρεμαίως, στοιχοῦντες τοῖς διατεταγμένοις,

3 κῶδ. *χλιαρώτητα.* 5/6 κῶδ. *συνκτήσαστε.* 8 κῶδ. *παγγάλινον.* 20 κῶδ. *τὰ διατεταγμένα.*

ἀλλ' ἀντιφέρετε καὶ ἀντεπεξάγετε οἵ τινὲς θελήματα ἰδικά, μᾶλλον δὲ πονηρά, ἐπιθυμήματα βλαβερά, βουλεύματα ὑπερηφανευτικά, οὐ στοιχοῦντες τῷ κανόνι τῆς ὑποταγῆς καὶ κοινοβιακῆς καταστάσεως, ἀλλ' ἐκ φιλαυτίας καὶ ἰδιοῤῥυθμίας νομιμώτερα μᾶλλον ἐξευρίσκοντες καὶ ἁγιώτερα ἐκτιθέμενοι καὶ ἐνθεέστερα δογματίζοντες, ἅτινά εἰσιν ἀσεβήματα καὶ ἀνομήματα; οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐθεντίας, μᾶλλον δὲ διαταγῆς τοῦ διαβόλου, λάθρᾳ καὶ ἀγνοίᾳ μου σίδηρα περιεβάλεσθε καὶ ἀλλήλοις πρὸς ταῦτα παραχωρεῖτε καὶ συνέρχεσθε τῷ συντεκταίνοντι ὑμῖν τὴν ἁμαρτίαν διαβόλῳ· ἄλλοι ἐρημικὰς ζωὰς εὐφημεῖτε καὶ τῷ ἐρημῶσαι ὑμᾶς θέλοντι Σατανᾷ συνδιαλέγεσθε· ἕτεροι τόδε καὶ τόδε, ἵνα μὴ ἐκφαίνω τὰ πράγματα, ταὐτοθελῶς ἐργάζεσθε, τὴν εὐλογίαν τοῦ ἀντιπάλου πάντως δεχόμενοι. καὶ τί ταῦτα πράττοιτε, μὴ ἐρῶντες τὰ οἰκεῖα καὶ ἁρμόζοντα καὶ θεά-

6 κῶδ. *ἰδιορυθμίας.* 11 κῶδ. *περιεβάλλεσθε.* 13 κῶδ. *συντεκτένοντι.*

ρεστα καὶ σωτήρια ὑμῖν; ποῦ τις τῶν ὁσίων τοιαῦτα εἰργάσατο; εἰ δὲ καὶ εἰργάσατο, ἀλλ' ὅμως σπανιάκις ὑπὸ ὀπτασίας, ἢ θεοσημείας, ἢ πατρικῆς παραχωρήσεως, παρορμηθείς. ὑμεῖς δὲ μήπω ἀποκλυσάμενοι, οἱ μὲν τυχὸν μηδὲ αὐτὰ τὰ πρότερον ἁμαρτήματα, οἱ δὲ κἂν ἀποκλυσάμενοι, μήπω τὰ ἤθη ἡμερώσαντες, μηδὲ γευσάμενοι διακριτικῆς γλυκύτητος, τυφλώττοντες τῇ ἀβουλίᾳ καὶ ἰδιοθελησίᾳ, οὕτως, ὡσὰν σκώληκες, κατὰ κρημνοῦ φέρεσθε ὑπὸ τοῦ ὑποσύροντος ὑμᾶς ἀπάτῃ, τοῦ ὄφεως.

Μὴ οὕτως, μηδαμῶς, τέκνα μου, ἀλλὰ πιστεύετε τοῦτο τῶν σοφῶν εἶναι σοφώτερον καὶ τῶν ἁγίων ἁγιαστικώτερον, καὶ τῶν συμφερόντων συμφερώτερον ὑμῖν, τὸ μένειν ἐν τῇ κλήσει, ᾗ κέκληκεν ὑμᾶς ὁ κύριος, ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἐν τῷ πατρί, ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, ἐν τῇ θεοποιμάντῳ μάνδρᾳ· ὁ γὰρ ἐξερχόμενος θηριάλωτος ἔσται πάντως. ἐν ταύτῃ αὐλι-

4 κῶδ. *παρορμηθής*. 17 Κορινθ. 1, ζ', 20.

ζόμενοι τελεῖτε καὶ ἐκτελεῖτε τὰ ἰδιώματα αὐτῆς, τὴν ὁμοψυχίαν καὶ ὁμογνωμίαν, τὴν συνάθλησιν, τὴν συμμαρτύρησιν, τὴν συγκοπίασιν, τὴν συνόμνησιν. εἰ δέ τίς τι καὶ προῦχειν θέλει τῶν ἄλλων ἐν κατορθώμασι, δυνατὸς ὢν — φίλον τοῦτο θεῷ καὶ ἡμῖν — ὑποβαλλέτω ἑαυτὸν τῷ φρονήματι κατώτερον πάντων, μηδόλως ἀντιλογείτω, μηδόλως εὑρισκέσθω ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ δόλος, μηδαμῶς καταφθαζέσθω γογγύζων. ἔστω βραδὺς εἰς ὀργήν, ταχὺς εἰς ὑπακοήν, ταχύτερος εἰς τὸ λέγειν "συγχώρησον" ἐν καιρῷ ἐνστατικῆς διαλέξεως, φαιδρὸς τῷ προσώπῳ διὰ τῆς ἔνδοθεν ἐπᾳδομένης ψαλμολογίας καὶ προσευχῆς καὶ καταστάσεως, κάτω νενευκὼς τὸ ὄμμα, ἀναθρώσκων δὲ τὸν νοῦν εἰς θεόν. ἔστω ἐγκρατευόμενος παντάπασι γέλωτος μέχρι μειδιάματος, τὸ δέον ἀποπληρῶν· ἔστω ἐγκρατὴς καὶ μέχρι λόγου ἑνὸς σαπροῦ καὶ μὴ φέροντος οἰκοδομήν· ἔστω ἀρκούμενος τῷ

1 κῶδ. *ἰδιώματα*. 6 ὢν] κῶδ. *ἂν*. 9 κῶδ. *εὑρισκέτω*.

σιτισμῷ τῆς κοινῆς τραπέζης καὶ μηδὲ τότε ἐμπιπλώμενος· ἔστω ἀρκούμενος τῷ ὡρισμένῳ ὕπνῳ καὶ ἐν τῷ κανόνι νηφαλέως καὶ ἐγρηγορὼς παριστάμενος, ἀκριβευόμενος μέχρις ἑνὸς στίχου μὴ ἀπολέσαι· ἔστω καθ' ἑκάστην ἡμέραν βάλλων ἀρχὴν καὶ μέχρις ἑσπέρας τὸ τῆς ζωῆς αὐτοῦ πέρας διοριζόμενος, καὶ διὰ τοῦτο κατηφευόμενος καὶ στεναχιζόμενος καὶ ἑτοιμαζόμενος τὴν ἔξοδον τῆς ψυχῆς· ἔστω καθ' ἑκάστην ἡμέραν δακρυρροῶν, εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἐν καιρῷ τῆς μεταλήψεως ἢ τῇ ἑσπέρᾳ τῆς καθευδήσεως ὥρᾳ παρειὰς αὐτοῦ βρέχων ἐν κλαυθμῷ τῷ ἀναλογισμῷ τῶν παρεαθέντων ἐξ ἀτονίας πραγμάτων, ἢ καὶ τῇ ἀναλογίσει τῶν οὐρανίων θεαμάτων καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν διοικουμένων ὑπὸ θεοῦ κριμάτων, καὶ μᾶλλον ἐπὶ τῇ τοῦ θανάτου ἐπινοίᾳ, διαχωρίσει τε τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, ἀπαγωγῆς τε τῶν ἀγγέλων, ἀπαντήσει τε τῶν δαιμόνων, ἀπο-

3 κῶδ. *νηφαλαίως*. 11 εἰ δ' οὖν ἀλλ'= εἰ δὲ μή, ἀλλ' οὖν. 14 κῶδ. *παρεθέντων*.

λογίᾳ τε τῶν βεβιωμένων κατά τε νοῦν καὶ πρᾶξιν καὶ λόγον. ποῦ καὶ πῶς ἆρα εὑρεθήσεται ἡ ψυχὴ ἡ ταπεινή; καὶ εἰ ἆρα ἐν τῇ εὐλογημένῃ καὶ δεξιᾷ παραστάσει; καὶ εἰ ἆρα ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραάμ; καὶ εἰ ἆρα ἐν τῷ θείῳ νυμφῶνι; ἢ μήπως περ' ἀπήει μετὰ τῶν ἐρίφων, ἔνθα ἐστὶν ἀκοῦσαι τὸ "ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ";

Ἰδοὺ πόσα προτερήματα καὶ ἀγωνίσματα ὑποδέδεικται ὑμῖν. καὶ ποῦ ἐστιν ἐν ἄλλῳ βίῳ θεοδρόμῳ τοσαῦτα ἐργάσασθαι καὶ πολυειδῆ τὴν ἀρετὴν παραστῆσαι, ἢ ὡς ἐν τῷ ἱερῷ κοινοβίῳ, καθὼς ὁ μέγας νομοθέτης ἡμῶν Βασίλειος ὁ θεῖος διαγορεύει; ἐγὼ τοίνυν φανερῶ ἀφανῶς τινας ἐξ ὑμῶν, ἵνα ἐγκεντρισθῆτε οἱ τὰ μὴ καθήκοντα διαπράττοντες πρὸς ὁμοζηλίαν, εἴπερ ἐθέλοιτε. εἰσὶ

5 Λουκ. ιϛ', 22. 6 νυμφῶνι] Ματθ. θ', 15. Μάρκ. β', 19. Λουκ. ε', 34 || περ] κῶδ. *ὅπερ*. 7 κῶδ. *ἀπείη* || μετὰ τῶν ἐρίφων] Ματθ. κε', 33. 8/10 Ματθ. κε', 41.

τοίνυν ἐν ὑμῖν οἱ ἐξ εἰλικρινοῦς πίστεως αὐτῶν καὶ ἀγάπης πρὸς θεόν τε καὶ τὸν καθηγούμενον τυχὸν μηδόλως ἐνυπνιαζόμενοι, ὅπερ ἔχει καὶ ὁ θεῖος Βασίλειος. εἰσὶν ἄλλοι, οἱ τοῦ δακρύου ἐργάται καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν σχεδὸν ἀκλαυστὶ ἐξερχόμενοι. εἰσὶν ἕτεροι, οἱ μήποτε τὴν ἁγίαν μετάληψιν λαμβάνοντες, εἰ μὴ πρότερον χέωσι τὸ τῶν βλεφάρων ὕδωρ· εἰσὶ δ' ἄλλοι, οἳ τοσοῦτον προσέχοντες καὶ φιλαγνοῦντες, ὡς μηδόλως εἰς πρόσωπον βλάπτεσθαι, καὶ εἰσὶν ἄλλοι οἱ τὴν χρείαν τοῦ ὕπνου καθήμενοι ἐκτελοῦντες, καὶ ἄλλοι πάλιν οἱ ἔξω τῆς τραπέζης μηδόλως πεποκότες ὕδωρ, ἢ φαγόντες βρωτόν, ἄνευ δοθείσης εὐλογίας. ἕτεροι δ' αὖ πάλιν, οἱ προευρισκόμενοι πάντοτε ἐν τῷ κανόνι, κατὰ τὸν θεῖον Σάββαν, καὶ ἄλλοι οἱ μήποτε ἐξάγγελσιν ποιούμενοί μοι περὶ ἐκδικήσεως ἢ ἐκζητήσεως ἱματίου, ἢ ὑποδήματος, ἢ ἄλλου τινός, ἀλλ' ἢ μόνον πρὸς ἐπιζήτησιν νηστείας, ἀγρυπνίας, ἄλλης παντοίας κακοπαθείας εἰς τὸ σῴζεσθαι.

Ἴδε οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, ἴδε οἱ θέλοντες ἀγωνίζεσθαι τὰ ὑψηλότερα, ἴδε οἱ μετὰ τῆς οἰκείας σωτηρίας καὶ τὴν τῶν πλησίων ἀβλάβειαν περιποιούμενοι, μᾶλλον δὲ οὐκ ἀβλάβειαν, ἀλλ' ὠφέλειαν παντεπαίνετον μεθ' ὑπομνήσεως οἱ ποιοῦντες πεποιήκασι καὶ ποιοῦσιν· ἐν τούτοις καὶ τοὺς πεσόντας ἐγείρουσιν. τούτους οὖν οἱ βουλόμενοι μιμείσθωσαν· εἰ δὲ μή γε, ἀρκείσθωσαν ἐπὶ τοῖς καθολικοῖς κατορθώμασιν· ἀρκεσία γάρ ἐστι σωτήριος, καὶ ἐν ταύτῃ μόνῃ τὸν στέφανον αὐτῶν ἀπολήψονται, καὶ οὕτως τὸ παρὸν μακρότερον καὶ διεξοδικώτερον ὑπέγραψα ὑμῖν τὴν κατήχησιν, ἵνα μὴ φρονῆτε παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν, καθὼς καὶ διατέτακται, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

1 κῶδ. *εὐθὺς* || εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ] Ψαλμ. ζ', 11. ι', 2. λα', 11. λϛ', 14. ξγ', 11. οβ', 1. ϙγ', 15. ϙϛ', 11. ρκδ', 4. 14/15 κῶδ. *φρονεῖτε* || Ῥωμ. ιβ', 3.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΗ'.

Περὶ τοῦ περιφράξαι τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς διὰ τῶν ἀρετῶν, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες ἡμᾶς ἀπὸ ὕψους.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ἵνα ἀπὸ ὑποδείγματος ἀρξώμεθα τῆς κατηχήσεως, πολέμου ἡνίκα συμβολὴ φθάσει γίνεσθαι, πρότερον καθίσαντες οἱ στρατηγοῦντες, ἐπισυναγαγόντες τὸν λαὸν καὶ λόγοις παρακλητικοῖς ἐπαλείψαντες καὶ πρὸς τοὺς ἀγῶνας συναγείραντές τε καὶ ἀνδρειώσαντες, οὕτως ἀπίασι πρὸς τὸν πόλεμον. καὶ κυβερνῆται νηῶν πρότερον μετὰ τῶν ναυτίλων συγκαθεσθέντες καὶ συνδιασκεψάμενοι τὰ τῆς ποντοπορείας, οὕτως κελεύουσί τε τὰ ἱστία καὶ

15 κῶδ. *ποντοπορίας*.

ἐξορμῶσι, θεὸν ἐπικαλεσάμενοι ἀρωγόν. ἐῶ λέγειν ὁδίτας, ἐμπόρους τε καὶ γεωργοὺς καὶ πᾶσαν ἄλλην μέθοδον τῆς συμβουλευτικῆς καὶ συγκαθεστικῆς καὶ ὁμονοητικῆς, ἐπιδεομένην πάντως εὐκαιρολογίας.

Ἐπεὶ τοίνυν καὶ ὑμεῖς ὁ τοῦ Χριστοῦ στρατός, τὸ ἐκ τοῦ παντὸς κόσμου ἐκλελεγμένον κυρίῳ συνάθροισμα, τὸ ἀφιερωμένον θεῷ ἀνάθημα, “πάλην ἔχομεν”, κατὰ τὸν ἀπόστολον, “οὐ πρὸς ἐναίμους καὶ ἐνσάρκους ἐχθρούς, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας”, ἔργον ἡμῖν ἐστιν ἀναγκαῖον ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ συναθροίζεσθαι καὶ συγκαθέζεσθαι καὶ συνδιασκέπτεσθαι οὐχ ἅπαξ, οὐ δίς, οὐ τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ (ἢ γὰρ ἂν καὶ τρισσάκις πολεμοῦντες καὶ πολεμούμενοι, οἴκοι ἀνακάμψαντες, ἠρεμίαν ἤγομεν ἀμφότεροι, οἵ τε πολεμοῦντες καὶ οἱ πολεμούμενοι),

9 κῶδ. *πάλιν*. 9/14 Ἐφεσ. ε', 12. 19 κῶδ. *ἤγωμεν*.

ἀλλ' ἀδιαλείπτως καὶ ὡσαύτως, ὅτι καὶ ἀέναος ὁ παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν πόλεμος, ὡς ἴστε καὶ ἴσμεν οἱ πειραζόμενοι. οὐκοῦν τί ξένον ποιοῦμεν καὶ παράλογον, μᾶλλον δὲ εὐλογώτατα καὶ δικαιότατα καὶ χρησιμώτατα, εἰς ταὐτὸ καθ' ἑβδομάδα συνερχόμενοι τρίς, ἀλλ' οὖν καὶ καθ' ἑσπέραν συναγόμενοι καὶ οἱονεὶ συμβουλευόμενοι καὶ συγκροτούμενοι καὶ συνασπιζόμενοι διὰ τοῦ λόγου τῆς κατηχήσεως;

Βλέπετε τοιγαροῦν, στρατιῶται Χριστοῦ, πῶς ἐστε περιπεφραγμένοι τὰς ψυχὰς ὑμῶν, εἰ ἔχετε θώρακα εὐπιστίας, εἰ ὑπάρχει ὑμῖν ἀσπὶς ταπεινοφροσύνης, εἰ πάρεστιν ὑπακοῆς δόρυ, εἰ σκέπει ὑμᾶς περικεφαλαία ἐλπίδος σωτηρίου, εἰ ἐπὶ χεῖρας ὑμῶν ἡ μάχαιρα τῆς εὐανδρείας, καὶ πρότερον, εἰ εὐήνιον ὑμῶν τὸ τίμιον σῶμα καὶ εὔδρομον, ὡς ἂν πῶλος εὐτακτῶν, ἀλλὰ μὴ δυσκαθεκτῶν καὶ ἀναχαιτίζων, βάλλοι κάτω τὸν ἐπιβάτην νοῦν,

1/2 κῶδ. *ἀενάως*. 5 κῶδ. *χρησιμότατα*. 15/16 περικεφ. ἐλ. σωτηρίου] Ἐφεσ. ς', 17.

κατὰ πρόσωπον τῶν πολεμίων. ναὶ τοίνυν ἔχετε—ἀνθ' ὑμῶν ἀνταποκρίνομαι—, ἀλλὰ καὶ σχοίητε ἔτι καὶ ἔτι, τεκνία μου, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες ὑμᾶς ἀπὸ ὕψους, ὅτι πεπυρωμένα ἄγαν τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ, ὅτι ἡμερονύκτιον οὐδὲ τὴν ἀκαριαίαν ὥραν παραχωρεῖ· οὔτε γὰρ ἐσθίει, οὔτε πίνει, οὔτε καθεύδει, ὡς αὐτός που ὁ ἀποστάτης τῷ ἁγίῳ πατρὶ εἴρηκεν, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἡ ἄζωος ζωὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ὀλέθριος κίνησις, τοῦ καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάξαι τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ. ἀλλ' ἡ ῥομφαία αὐτοῦ εἰσέλθοι εἰς καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὰ τόξα αὐτοῦ συντριβείη. πῶς δέ; ἐὰν τὰ ψαλλόμενα ἐνωτιζώμεθα, ἐὰν ἐν τοῖς προειρημένοις ὅπλοις ἀποτρεπώμεθα αὐτόν. τοῦτον, ὡς αὐτὸς ὁ ἀλάστωρ ἔφη, συντρίβει ἡ ταπεινοφροσύνη· τοῦτον ἀναιρεῖ ἡ ὑπακοή· τοῦτον φυγαδεύει ἡ εὐχή· τοῦτον λιμοκτονεῖ ἡ

5 πεπυρωμ. τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ] Ἐφεσ. ς', 16. 12 κῶδ. *εὐθὺς*. 17 κῶδ. *συντρίβη*.

νηστεία· τοῦτον κατεάγει ἡ φιλαδελφία καὶ πᾶσα ἡ λοιπὴ τῶν θείων ἀρετῶν ἐργασία.

Παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ταῖς ἁμαρτίαις ἀξίως τῆς κλήσεως, ἧ ἐκλήθημεν, περιπατήσωμεν, ἵνα μὴ λάβῃ καθ' ἡμῶν χώραν ὁ τύραννος. ἔχεσθε τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, τὸν πόνον ὑποφέροντες, τὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν, εἴτε δι' ἀροτριάσεως, εἴτε διὰ σκάψεως, εἴτε δι' ἀμφιάσεως, εἴτε διὰ καλλιγραφήσεως, εἴτε διὰ τεκτονεύσεως, εἴτε διὰ ἀρτοποιήσεως, εἴτε δι' ἄλλης τῆς οἱασοῦν προκειμένης τέχνης καὶ διακονίας, καὶ πρὸς ταῦτα πολὺς ὁ μισθὸς ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τεταμίευται. ἰδοὺ ὡς δρομεὺς ὁ βίος ἡμῶν διεξέρχεται, ὡς πτῆσις ὀρνέων παρερχόμενος. οὔτε τὰ χρηστὰ διαρκῆ, οὔτε τὰ λυπηρὰ ἐπίμονα. τὴν καλὴν πραγματείαν πραγματευσώμεθα, ἀδελφοί. ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ ὅλους αἰῶνας κληρονομήσωμεν. ῥοπὴ γάρ ἐστιν ἀληθῶς ὁ πᾶς ἡμῶν τῆς ζωῆς βίος πρὸς τὸν μέλλοντα ἄπειρον

8 κῶδ. ἀρωτριάσεως.

αἰῶνα, καὶ μακάριοι οἱ εὖ φρονοῦντες, καὶ τρισμακάριοι οἱ κόσμον μισήσαντες, καὶ ὁλομακάριστοι οἱ γονεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ ἀδελφοὺς καὶ πάντα τὰ ἐν κόσμῳ διὰ κύριον καταλείψαντες. πῶς οὐ μὴ δοξασθήσεσθε ταῦτα πεποιηκότες; αὐτός ἐστιν ὁ λέγων "ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμασθήσεται". δοξάζετε οὖν τὸν θεὸν ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν, ὡς ἀληθῶς καὶ μέλη Χριστοῦ ἐστε ἡγιασμένα, καὶ θυσιάζετε ἑαυτοὺς καὶ ὁλοκαρποῦτε διὰ τῆς ὑποταγῆς ἀεννάως.

Μὴ οὖν τις ἐγκοπτέσθω τοῦ καλλίστου δρόμου, μὴ οὖν τις ἀκηδιάτω, μηδ' αὖ ῥαθυμείτω, μηδέ γε καθευδέτω, μηδὲ ῥεγχέτω. πάντες σύνδρομοι, πάντες σύζευκτοι τῇ ἀγάπῃ, πάντες ὁμοθελεῖς, πάντες ὁμοκάρδιοι, θεόδρομοι, εὐκίνητοι, ἀεικίνητοι τῇ εὐσεβείᾳ, εὐχόμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ἡμῶν ἀναξιότητος, ἵνα σὺν ὑμῖν εὕροιμέν πως ποτὲ σῴζεσθαι, εὐχαῖς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν,

7/8 Βασιλ. 1, β', 30.

διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΘ'.

Περὶ εὐχαριστίας καὶ ὑπομονῆς.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, λύχνον καιόμενον ἔχοντες ἐν ἡμῖν τὸ φίλτρον τοῦ κυρίου καὶ τὸν πόθον τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, ὀφείλομεν ἑκάστοτε ἐπιβάλλειν τὸ τῆς χρίσεως ἔλαιον, ἵνα μήπως ἀποσβεσθεὶς ἐπισκοτάσῃ καὶ ὡς ἐν νυκτὶ ὧδε κἀκεῖσε πλανώμενοι τοῖς πάθεσι κινδυνεύσωμεν. τί οὖν τὸ ἔλαιον; ἡ ὑπόμνησις, ἡ ἀνάμνησις, ἡ ἀναλόγισις, ἡ ἀναγνώρισις τῶν προγεγενημένων, τῶν ἤδη παρισταμένων καὶ μελλόντων. ἀναμνησθῶμεν τοιγαροῦν ἡμέρας ἐκείνας τῆς νεότητος ἡμῶν, ἐν αἷς ἦμεν ὡς ἐν σκότει

---

1 Novae patrum biblioth. t. IX, pars II, σ. 75-77. 7 κῶδ. χρήσεως. 10 κῶδ. ἔλαιον καί. 11 ἀναλόγησις V.

*

τῇ ἀγνοίᾳ πορευόμενοι, ἢ ὡς ἐν θαλάσσῃ τοῖς πράγμασι κυμαινόμενοι, ἢ ὡς ἐν πελάγει ταῖς ἡδοναῖς βυθιζόμενοι, καὶ ὅθεν ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἀνεκαλέσατο καὶ ὁπόθεν ἀνερρύσατο καὶ ἐκ ποίων καὶ ἡλίκων παθῶν ἐξέσπασεν καὶ χεῖρα ὀρέξας ἀνέστησεν, καὶ τρίβον εἰλικρινῆ ὑπέδειξεν, καὶ δραμεῖν ἡμᾶς πρὸς τὸ φωτεινὸν καὶ ἅγιον σχῆμα τοῦτο παρωρμήσατο, πόσων καὶ πηλίκων ἄλλων, συγγενῶν, ἰδίων, ἑταίρων, συνήθων, φίλων, γνωρίμων, ἐναπομεινάντων καὶ μόνων ἡμῶν ὡς ἐξ αἰγυπτιακῆς δουλείας ἐξεληλυθότων καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο τῆς πολιτείας ὄρος ἀναβεβηκότων, καὶ ἐντεῦθεν ἀποσκοπούντων καὶ θεωρούντων ὡς ἐν βαθυτάτῳ τινὶ τόπῳ, πῶς βάλλουσί τε καὶ βάλλονται ὑπ' ἀλλήλων ἄνθρωποι μοχθοῦντες εἰκῇ καὶ μάτην καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις καὶ ἀστάτοις καὶ ῥέουσιν μέγαν τινὰ καὶ ἀνένδοτον ἱδρῶτα ἐπιδεικνύμενοι, καὶ εἴθε μέχρι τούτου, ἀλλὰ μὴ εἰς ἀνταπόδοσιν αἰωνίας κολάσεως!

6 ἐξέσπασεν] ἀνέσκασε V.

Ὑπὲρ οὖν τῆς τοιαύτης μόνης ἀπολυτρώσεως πόσην καὶ ἡλίκην ὀφείλομεν τῷ θεῷ χάριν εἰδέναι καὶ ἀνταποδιδόναι αὐτῷ ἀνταπόδοσιν, ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἀνταπέδωκεν; ἡ δὲ ἀνταπόδοσις αὕτη, ἡ ἀποταγὴ ἡμῶν καὶ ἐκ κόσμου ἀποφυγὴ καὶ ἐκ γονέων ἀπαλλαγὴ καὶ ἐξ ἰδίων ἀπαγωγή, καὶ ἡ ἐν ὑποταγῇ μακαρία ζωή. λοιπὸν οὖν ἐγνωκότες τὴν τοῦ θεοῦ δωρεὰν εὐχαριστήρια προσάγωμεν καὶ ὡς ἑορτάζοντες διαβιβαζώμεθα τὰς ἡμέρας τῆς παροικίας ἡμῶν, ὑπὲρ τὸν Ἰσραὴλ μᾶλλον ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες, "ᾄσωμεν τῷ κυρίῳ· ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται· ἵππον καὶ ἀναβάτην ἔρριψεν εἰς ἀπωλείας θάλασσαν". ἐπεὶ δὲ οὕτως λελυτρώμεθα, χρεία ἄρτι καλῶς ἡμᾶς τὴν ἔρημον τοῦ βίου διαβιβάζεσθαι, πειθηνίους τε εἶναι καὶ φιληκόους, ὑπομονητικούς τε καὶ μακροθύμους, φιλάγνους τε καὶ φιλεντόλους, ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν παλαιὸν λαὸν

6 ἐκ γονέων] ἐξ ἰδίων V. 9 κῶδ. *προσάγομεν.* 01 ὡς] μὴν V ‖ κῶδ. *ἑωρτάζοντες.* 12/14 Ἐξόδ. ιε', 1. 14 κῶδ. *ἀπολείας.* 19 Ἐξόδ. ιε', 24. ις', 3.

γογγυστάς τε καὶ ἀνηκόους, φιλοσάρκους τε καὶ φιληδόνους, αὐθάδεις τε καὶ ἀντιλόγους καὶ κατ᾽ αὐτοῦ τοῦ νομοθέτου ἀντάρτας, μιμνησκομένους οἱονεὶ κρεῶν καὶ λεβήτων, κρομμύων τε καὶ σκορόδων αἰγυπτιακῶν, ἅτινά εἰσι τὰ δυνάμει θεοῦ ἀποταγέντα καὶ ἀπαρνηθέντα ἡμῖν.

Μὴ οὖν οὕτως, μηδαμῶς, παρακαλῶ, ἀλλ᾽ ὡς λαὸς τοῦ θεοῦ ἅγιος ἐσώμεθα ἀπαραπίκραντος, εὐήκοος, εὐμετάφορος ὅπου καὶ ἡνίκα καὶ ὅτε καὶ ὅθεν βούλεται, διὰ τῶν συμβαινουσῶν καὶ ἀποδεικνυμένων ἐντολῶν αὐτοῦ ἀγόμενοι καὶ περιπορευόμενοι καὶ φέροντες τὰ τῆς ὁδοῦ λυπηρά, κἂν λεῖψις βρώματος, κἂν σπάνις πόματος, κἂν ἄλλο τι τῶν εἰωθότων. καὶ ἐὰν οὕτως πεποιθότες ὦμεν, ἄγγελος θεοῦ ἡμῶν προπορεύεται καὶ κύριος ὑπὲρ ἡμῶν πολεμήσει τὰ πάθη, ὡς ἀλλόφυλα ἔθνη, καὶ εἰσελευσόμεθα οὐκ εἰς γῆν

4/5 Ἀριθ. ια΄, 5. 9 ἐσώμεθα=ὦμεν] οὕτως ἐν τῷ κώδικι· *ἐσόμεθα* V. 13 ἀγόμ. καὶ περιαγόμενοι καὶ περιποιούμενοι καὶ φέροντες V. 15 κῶδ. *πώματος*.

Ἀμορραίων καὶ Χαναναίων καὶ Φερεζαίων καὶ Εὐαίων, ἀλλ᾽ εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τῶν πραέων καὶ δικαίων, "εἰς γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα" ἅγιον καὶ ἀθάνατον καὶ ἀκόρεστον, καὶ κατακληρονομήσομεν πάντα τὰ ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθά, συμβασιλεύοντες τῷ δεσπότῃ Χριστῷ. βλέπετε οὖν, ἀδελφοί, τὰ προκείμενα ἡμῖν ἀνταποδοτήρια, σύνετε τὰ ἑτοιμαζόμενα ἡμῖν ἀπολαυστήρια καὶ μὴν καὶ τὰ ἀντικείμενα τοῖς ἀτημελῶς βιοῦσι κολαστήρια καὶ τιμωρητήρια, καὶ τί πέπονθεν ὁ δυσήκοος ἐκεῖνος λαὸς ἐννοούμενοι καὶ εἰς ὅ τι οἱ εὐήκοοι ἀντεπεισέρχονται. καὶ δράμωμεν καὶ διώξωμεν ἐν πολλῇ χαρᾷ, ἐν πολλῇ προθυμίᾳ, ἐν ἀκαταγωνίστῳ ὑπομονῇ ἐπικρατοῦντες τὰς διακονίας ἡμῶν ἱερῶς, ὡς οἱ υἱοὶ τοῦ Καὰθ καὶ τοῦ Μεραρῆ τὰ ἅγια σκεύη ἐκεῖνα, καὶ αἴρωμεν τὴν σκηνὴν τῆς διαθήκης κυρίου, τὸν εὐαγγελικὸν αὐτοῦ νόμον ἀνολιγώρως.

1 Ἐξόδ. λγ΄, 2. 2 γῆν πραέων] Ψαλμ. λς΄, 11. 3/4 Ἐξόδ. λγ΄, 3 || καὶ εἰς γῆν V. 16 κῶδ. *ὑμῶν*. 17 Ἀριθμ. δ΄, 1 κέ.

Μηδεὶς οὖν ἀνήκοος, μηδεὶς γογγυστής, μηδεὶς ψιθυριστής, μηδεὶς κατάλαλος, μηδεὶς παῤῥησιαστής, μηδεὶς ψευδολόγος, μηδεὶς γελωτοποιός, μηδεὶς ζηλοπαθής, μηδεὶς φθονοποιός, μηδεὶς ἀεργός, μηδεὶς συκοφάντης, μηδεὶς ἐν μηδενὶ μωμούμενος τὴν ἁγίαν πολιτείαν, ἀλλὰ πάντες πανσθενεὶ πάντα τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ πράττοντες, ἵνα ἐν τούτοις ἐπιτελέσαντες τὸν καλὸν ἀγῶνα τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον ἀναδησώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

8 κῶδ. *τοῦ θεοῦ.* 9 καλὸν ἀγῶνα] Τιμοθ. 1, ϛ', 12. 2, δ', 7. 10 δικ. στέφανον] Τιμοθ. 2, δ', 8 || κῶδ. *ἀναδυσώμεθα.*

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Κ'.

Περὶ τοῦ συμπιέζειν ἑαυτοὺς ἐν τῷ πνευματικῷ ἀγῶνι καὶ τοῦ μὴ ἐγκαλλωπίζεσθαι.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ὡσὰν νεοττοὶ ἐπὶ καλιᾶς ὑπάρχοντες τὴν μητρικὴν τροφὴν πάντοτε ἀπεκδέχονται μεταλήψεσθαι, οὕτως ὑμεῖς τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως τοῦ ἀμαθοῦς λόγου καθέζεσθε καὶ νῦν ἐπακροώμενοι. ἀλλ' ὥσπερ ἐκείνῃ δῴη κἀμοὶ κύριος, ὧδε κἀκεῖσε περιαθροῦντι καὶ περιθέοντι εἰς τοὺς πνευματικοὺς τῶν πατέρων λειμῶνας, ἐρανίζεσθαι καὶ οἷον ἀνθολογεῖν καὶ συνοίσειν ὑμῖν τὰ δέοντα καὶ αὐτάρκη, ἵνα τρέφησθε καὶ αὔξητε, ἵνα ζῆτε καὶ κινῆσθε τῷ πνεύματι, μέχρις ἂν ἐκπετάσητέ τινες ὑμῶν,

θεοῦ θέλοντος, δι' ἀρετῆς τελείας, εἰς τὸ ἄλλων καθηγεῖσθαι καὶ ἀλλήλους τροφεύεσθαι. εἴη δὲ διὰ μεταβάσεως θανάτου πάντας ἡμᾶς ἐκπετάσαι εἰς τὰ οὐράνια καὶ ὑπερουράνια, ἐκεῖσε "ἔνθα ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός". οὕτω γὰρ ἐλπίζω ὁ ἀνάξιος καὶ οὕτω πιστεύω ἀραρότως καὶ ἀνενδοιάστως, ὅτι ἐκεῖ ἀπελεύσεσθε, ἐκεῖ εὑρεθήσεσθε, ἔνθα "πάντων ἐστὶν εὐφραινομένων ἡ κατοικία", ἔνθα χορὸς ἀγαλλιωμένων καὶ ἦχος ἑορταζόντων, ἀπολαύοντες τὰ ἐπηγγελμένα πᾶσι τοῖς ἁγίοις, τοῖς ἀπ' αἰῶνος Χριστῷ εὐαρεστήσασι, διὰ τὴν καλὴν ὑμῶν εὐδρομίαν, διὰ τὴν ἐπαινουμένην καὶ μακαρίαν ὑμῶν πολιτείαν, διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποφυγήν, διὰ τὴν ἀπὸ τῶν γονέων τῶν σαρκικῶν ἀπαλλαγήν, διὰ τὴν ἐκ τῶν θελημάτων ἀποκοπήν, διὰ τὴν καθ' ἡμέραν ἀθλητικὴν ἔνστασιν καὶ ὑπομονὴν τῆς μαρτυρικῆς ὑποταγῆς ὑμῶν, ὅτι ἐν αὐτῇ ὡς

5 Ἠσαΐου λε', 10. 7/8 κῶδ. ἀνενδυάστως. 9 Ψαλμ. πς', 7. 11 ἦχος ἑορταζόντων] Ψαλμ. μα', 5.

ἀληθῶς ὁμολογεῖτε τὸν κύριον καὶ ἀπαρνεῖσθε τὸν ἀρχιτύραννον διάβολον, ἀποδύεσθε πρὸς τὰ σκάμματα, καὶ τεμνόμενοι καὶ καταξεόμενοι ταῖς ἐπιφοραῖς τῶν νοητῶς καὶ αἰσθητῶς προσπιπτόντων ὑμῖν ἀπό τε σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, ἀπό τε δαιμονικῶν ἐπιβουλῶν, ἀπό τε ἀδελφικῶν συγκρουμάτων, ὕβρεων, ἐσθ' ὅτε καὶ ὀνειδισμῶν οἰκονομικῶν, ἐπιστημοναρχικῶν, ἐγκρατείας τέ φημι καὶ ἀγρυπνίας, ψαλμῳδίας καὶ φιλεργίας καὶ ἑκάστης ἄλλης ἐπιθεωρουμένης διακονίας, καθὼς πολυτρόπως συμπιεζόμενοι καὶ συνστρεβλούμενοι καὶ συνθλιβόμενοι καὶ συντριβόμενοι, καὶ οὐδαμόθεν ἐν μηδενὶ ἔξαρνοι γίνεσθε τῶν ὁμολογιῶν καὶ ἐν κυρίῳ συνθηκῶν, οὐδὲ κάμπτετε γόνυ τῇ Βάαλ, ἀλλ' εὐθαρσῶς καὶ ἀνδρείως διεξέρχεσθε τὴν ὁμολογίαν τῆς σωτηρίας ὑμῶν, καταισχύνοντες τοὺς ἐναντίους καὶ ἀνατρέποντες τοὺς ἀντιπαρατασσομένους ὑμῖν δαιμονικοὺς πολέμους. ἀγὼν οὖν ὑμῖν ἐστιν ἐν τούτῳ μέγας, τέκνα μου, καὶ ἀγώνων ὁ ἱερώτατος,

5 κῶδ. σαρκηκῶν. 12 κῶδ. συμπιαζόμενοι.

καὶ ἐκεῖνα συμφθέγγεσθε μετὰ τοῦ ἀποστόλου λέγοντες· "τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλῖψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; ὅτι ἕνεκα σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς", δαυϊτικῶς συνεπᾴδοντες. ἀλλὰ μακάριοί ἐστε καὶ τρισμακάριοι, εἴπερ τὸν τηλικοῦτον ἀγῶνα ὑμῶν ἕως τέλους ἀποπληρώσητε, ἄμωμον καὶ ἀνόθευτον τῷ θεῷ παριστάνοντες, ἐπειδὴ καθ' ἡμέραν ἡ ἄθλησις παρίσταται καὶ τοῖς μαρτυρικοῖς στεφάνοις καταστέφεσθε. καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τοῖς προλαβοῦσι, τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς ἤδη παροῦσι καὶ μέλλουσι.

Τὰ δὲ παρόντα οἷα (ἵνα κἀνταῦθα μαρτυρήσω ὑμᾶς ἀξίως); ὅτι ἀπὸ μιᾶς ὑπομνήσεως ταπεινῆς ἡμῶν ἥκετε καὶ συνήλθετε καὶ ἀπεδέξασθε καὶ ἀπεκόψατε τὰ διὰ χαλκοῦ εἰς χρῆσιν ὑμῖν ὑπάρχοντα, ταῦτα δὴ λέγω τὰ γραφεῖα, τὰ καλαμάρια, τὰς δακτυ-

2/7 Ῥωμ. η', 35, 36. Ψαλμ. μδ', 22. 17 κῶδ. *εἴκετε*. 20 κῶδ. *δακτυλίθρας*.

λήθρας, τὰ καλλιγραφικὰ διλάβια, τὰ ἐν ταῖς μαχαίραις ψέλλια, τὰ ἐν τοῖς κλειδίοις κρικέλλια, τὰ ἐν ταῖς μηλωταῖς, τὰ σακκοῤῥάφια, τὰ τῶν κανδηλῶν κρεμαστήρια, πλὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὰ λοιπά, ὧν καὶ ἄνευ δυνατὸν ἕκαστον καὶ ἑκάστην διακονίαν τὰ κατὰ χρείαν ἀποπληροῦν· πρὸς τούτοις καὶ τὰ ἐλεφάντινα καὶ ὀστέϊνα κομβία ἀπό τε τῶν μανδύων καὶ τῶν λώρων, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν μαχαιρῶν κεφαλίδας, ἔτι καὶ τὰς ζώνας τὰς μεταξοῤῥάφους καὶ πολυγραμμίστους, μεθ' ὧν καὶ τὰς πινακίδας τὰς πυξιδίους καὶ ἀναγλύφους. ἐν τούτοις γὰρ καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ ὀφειλόντως ἐπεσκεψάμεθα καὶ ὑμεῖς εὐηκόως ὑπεδέξασθε, καὶ εἰ καί τινες ἐλυπήθητε, οὐ θαυμαστόν, ἀλλ' ὅτι θᾶττον ἀπεκόψατε καὶ ἀπερρίψατε, ἐπαινετὸν καὶ κἂν τούτῳ μαρτυρίου στέφανον ἐλάβετε.

Ἵνα τί δέ, τέκνα μου, ἐν τούτοις ἐνεκρατούμεθα, ἐν οἷς οὐδὲν τὸ ὄφελος, οὐκ ὀλίγη δὲ ἡ βλάβη καὶ ἡ ζημία τῆς ψυχῆς; εἰ γάρ, κατὰ τὸν θεῖον καὶ μακάριον Βασίλειον,

"πᾶν ὃ μὴ κατὰ χρείαν ἀλλὰ καλλωπισμοῦ ἕνεκεν λαμβανόμενον περπερείας ἀπόδειξιν ἔχει, ἡ δὲ περπερεία μέρος κακίας", καὶ ὡς πάλιν αὐτὸς ἀλλαχοῦ, "ὅτι δεῖ τὸν ἀληθῆ χριστιανὸν καθαρεύειν παντὸς καλλωπισμοῦ", πῶς ἡμεῖς τοῦ κρίματος ἐκφευξόμεθα, ταῦτα καλλωπιστικῶς παραλαμβάνοντες; εἰ γὰρ καί τις εἴποι, "οὐ καλλωπισμοῦ χάριν, ἀλλ' οὕτως ἁπλότητι ἔχω, ὅπερ ἔχω", καὶ συνείδησίς ἐστιν ἡ κρινομένη λογίζεσθαι τὴν ὕλην οὕτως ἢ οὕτως, λέληθεν ἑαυτὸν φρεναπατῶν καὶ λόγους συνηγόρους τοῖς πάθεσιν αὐτοῦ ἐξευρίσκων· ἄλλος γάρ ἐστιν ὁ ἐπὶ κοπρίας καὶ ἄλλος ὁ ἐπὶ θρόνου, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καθήμενος, καὶ ἄλλως ὁ ὀφθαλμὸς τέρπεται ἐπὶ τῇ τιμιωτέρᾳ καὶ ἀτιμωτέρᾳ ὕλῃ. εἰ δὲ καὶ φαίη τις ἐφθακέναι εἰς μέτρον τελειότητος τὸν χρυσὸν ὡς μόλυβδον καθορᾶν, ἐν ᾧπερ ἐλέγχεται ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐκείνου γέροντος ὁ ἐγκαυχησάμενος, ὅτι βίᾳ

2/3 *κῶδ. περπερίας, περπερία.* 6 *κῶδ. ἐκφευξώμεθα.*

λογισμοῦ τοῦτό τις κατορθοῖ—δέδεται γὰρ μόνον τὰ πάθη, φησίν—, πῶς ἄρα καὶ τὸ σκανδαλίζειν ἑτέρους ἀποδράσει, οὗτινος τὸ κρῖμα βαρὺ καὶ ἀπαραίτητον; εἰ μὲν γὰρ εἰσιν ὁμοταγεῖς, πάντως καὶ ὁμοζηλοῦσι καὶ ἀντιμιμοῦνται τὰ ἴσα πράσσειν· εὐζήλωτον γάρ τι πρᾶγμα ἡ κακία, καὶ χρεία πρὸς τοῦτο ἐπιζητεῖν τὸν ἄσπρον καὶ χρυσίζοντα χαλκόν, τήν τε γραμμοειδῆ καὶ τεχνικὴν ἐπεξεργασίαν, τήν τε στρογγυλοειδῆ καὶ βαφικὴν τῶν κομβίων ἀποτόρνευσιν, ὡσαύτως καὶ τὴν πυξινοῤῥαφικὴν καὶ ἑτεροβαφῆ καὶ πολυγραμμῆ τῶν λωρίων ποίησιν. εἰ δὲ κοσμικοὶ εἶεν, πόσος ὁ γέλως καὶ τὸ πρόσκομμα; τί γὰρ καὶ ὁρῶντες εἴπωσιν; "ἀλλ' οὐχ ὅτι καὶ οὗτοι ἐν τοῖς ὁμοίοις ἡμῶν πάθεσι κατακυλίονται"; καὶ τὸν κατ' αὐτοὺς καλλωπισμὸν αἱρούμενοι καὶ ἐν τούτοις ὡραΐζονται οἱ ἀφαρόκαυκοι καὶ ψευδομόναχοι λέγοντες· "βαβαὶ οἱ θηλυμανεῖς καὶ χρεμετίζοντες ἐπὶ τὰς ὁμοταγεῖς αὐτῶν"! καί γε ἀξίως τοῦτο καὶ ἀκούομεν καὶ ἀκουσόμεθα.

αὐτοὶ δὲ ὑμεῖς, ἐρωτῶ, ὥσπερ κἀγὼ ἐμαυτῷ συνεπίσταμαι, οὐχὶ ἐνορῶντες ὡς, ὅτε ἐν κόσμῳ ἦμεν, τὰ αὐτὰ συναπεφθεγγόμεθα; ναί, τὸ κατ' ἐμὲ ἐξαγορεύω, ὅτι, ὁπόταν εἶδον μονάζοντα καλοφόρητον, ἐγναμμένα περιβεβλημένον, κορόβαφα, ἀποστίλβοντα, λεπτότατα καὶ ψιλοέργαστα, καλίκιά τε φοροῦντα ἢ ὑποδήματα ἐστιλβωμένα καὶ συνηρμοσμένα τῷ ποδὶ κατὰ λόγον, ἀποκρεμώμενον ἔχοντα περὶ τὴν ζώνην παγκαλῆ χαλκόφελλον χαλκοκέφαλον μάχαιραν, ἔστι δ' ὅτε καὶ ἀργυρόμικτον (ἐπεὶ καὶ χαλκοκλείδιον καὶ ὀδοντογλύφιον καὶ τὰ τούτοις ἑπόμενα, μάλιστα καὶ ἐποχούμενον ἵππῳ ἢ ἡμιόνῳ εὐσάρκῳ καὶ εὐβαδίστῳ καὶ πολυτίμῳ, καὶ ταῦτα μετὰ σέλλης ἡλίκης καὶ χαλινοῦ χαλκενδέτου), μέγα βλαβεὶς ἐμίσουν καὶ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ. ἐκεῖνον δὲ ἐφίλουν ὁρᾶν, τὸν τὰ ἀπέριττα φοροῦντα καὶ ἀγράμμιστα, τὸν

2 ὅτε] κῶδ. ὅτι. πρβλ. σελ. 37, 1. 6 κορόβαφα] οὕτως ἐν τῷ κώδικι·

πεζοποροῦντα, τὸν ἀκαλλωπιστοπρόσωπον καὶ ἀπερικλυστόχειρον καὶ ἐκ τῶν τοιούτων ἀποπνέοντα, ἀλλ' οὐχὶ ἄλλως εὐωδιάζοντα· κἀν τούτῳ φωτιζόμενος ἐδόξαζον τὸν θεὸν καὶ ἐλογιζόμην τὸ σχῆμα ἅγιον καὶ ἀλλότριον τῆς κενῆς δόξης τοῦ κόσμου καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ἐπόθουν ἐπιλέγεσθαι.

Ταῦτα οὐκ ἔγωγε μόνος ὁ τάλας, ἀλλ', ὡς οἶμαι, καὶ πᾶς τις ἐπισκήπτων, εἰ ἀληθὲς τὸ κριτήριον ἔχει τῆς συνειδήσεως, οὕτως εὑρήσει. πῶς δὲ καὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπαγορεύσαντος μετὰ τῶν ἄλλων ἡμῖν μηδὲ τὴν τοῦ χαλκοῦ ἐν τῇ ζώνῃ κτήσασθαι, ἡμεῖς ὡς ἐπιλαθόμενοι τῆς ἐντολῆς τοῦτο πράσσομεν; κἂν γὰρ τοῦ χαλκοῦ τὸ εἶδος ἐν τῇ ζώνῃ οὐ πάρεστιν, ἀλλὰ περὶ τὴν ζώνην, ἢ ἐν τῷ μαχαιρίῳ, ἢ ἐν τῷ κλειδίῳ. καὶ ὁ αὐτὸς ἀποδέδεικται λόγος, κἂν βραχύ τι, ὅτι ὅλως οὐ καθαρεύομεν τὴν θεοπαράδοτον ἐντολὴν φυλάσσειν. δυνατοῦ τοίνυν ὄντος ἡμῖν τὴν χρείαν ποιῆσαι

13 Ματθ. ι', 9. Μάρκ. ς', 8. 15 κῶδ. πράσσωμεν.

καὶ ἐν μαχαιρίῳ τοῦ σιδηροφελίου ὄντος, καὶ ἐν κλειδίῳ ὡσαύτως, καὶ ἐν γραφείῳ ὁμοίως, καὶ ἐν τοῖς ἑτέροις ὀργάνοις, πλὴν τῶν κατὰ ἀνάγκην, ὥσπερ πάλιν καὶ ἐν τοῖς κομβίοις τὸ ἀπὸ ξύλου, καὶ ἐν τοῖς πινακιδίοις τὸ ἄνευ πυξίδος καὶ γλυφίδος, καὶ ἐν τοῖς λωρίοις τὸ ἄνευ μετάξης καὶ γραμμίδος, ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὁμοιοτρόπως, τί ματαιοπονοῦμεν καὶ πρὸς ὡραϊσμὸν καὶ καλλωπισμὸν λίχνων ὀφθαλμῶν τὰ τοιαῦτα ἀνθαιρούμεθα, ἔξω βαίνοντες τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ἀπερίττου, προσθήσω δ' ὅτι καὶ τῆς ἐντολῆς;

᾿Αλλ' εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου, ὁ ἀγαθύνας ὑμῶν τὰς ψυχὰς συλλογίσασθαι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀποῤῥίψασθαι τὰ βλαβερά, καὶ μὴ ὅτι μικρὰ καὶ εὐτελῆ ἐστι ταῦτά τις ἀντηγορείτω καὶ ὅτι "ὤφελον τὰ μέγιστα κατορθοῦν". ἀμαθῶς καὶ ἀφρόνως ὁ τοιοῦτος φθέγγεται. ἀδελφὲ γάρ μου ἀγαπητέ, εἰ

1 κῶδ. *σιδηροψελλίου*. 6 κῶδ. *πινακηδίοις*. 7 μετάξης] κῶδ. *μετάξεως* ἐξ ἀνυπάρκτου τύπου *μέταξις*.

μὴ τὸ μικρὸν φορτίον δυνηθείης ἆραι καὶ εἰ μὴ τὴν πρώτην βαθμίδα ἰσχύσῃς ἐπιβῆναι, πῶς δυνηθείης τὰ βαρύτερα ἀναβαστάξαι καὶ εἰς τὴν δευτέραν στάσιν τῆς κλίμακος ἀναπηδῆσαι; ἀπάτη διαβόλου τοῦτο ἐπὶ πάσης ἐντολῆς θεοῦ. τί λέγει ὁ ἅγιος Δωρόθεος; ὅτι, φησίν, ἐκ τοῦ λέγειν "τί γάρ ἐστι τοῦτο καὶ τί ἐστιν ἐκεῖνο" λαμβάνει τις κακὴν καὶ μικρὰν νομήν, καὶ ἄρχεται καὶ τὰ μεγάλα καὶ βαρύτερα καταφρονεῖν καὶ καταπατεῖν τὴν συνείδησιν. οὕτως τοιγαροῦν ἐστι καὶ ἄνω κατὰ μικρὸν εἰς ἀρετὴν ἀνιέναι καὶ κάτω εἰς τὴν ἁμαρτίαν κατιέναι διὰ τῆς τῶν μικρῶν ἐπαναλήψεως, εἰ βούλει δὲ καὶ ὡς ἐπὶ τῶν γραμμάτων πρῶτον μαθεῖν σε δεῖ τὰ στοιχεῖα καὶ ὡς ἐπὶ δρόμου πρῶτον βηματίσαι καὶ ὡς ἐπὶ παντὸς ἄλλου κατὰ τὸν ὅμοιον τρόπον ἀπάρξασθαι. ὑμεῖς οὖν χάριτι Χριστοῦ, τέκνα μου, καὶ ἀπήρξασθε καὶ ἐδράμετε, ἀλλὰ καὶ τρέχετε, ἀλλὰ καὶ ἔτι δράμοιτε δυνάμει θεοῦ καὶ σταματίσοιτε, ὃ συμ-

βαίνει διὰ θανάτου, ἵνα καὶ τὰ ἔπαθλα τῆς νίκης κομίσησθε παρὰ τοῦ ἀγωνοθέτου δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΑ΄.

Περὶ τοῦ νήφειν καὶ πράττειν τὰ ἀξιάγαστα τῆς μακαρίας ὑποταγῆς καὶ [περὶ] τοῦ προσέχειν ἑαυτοῖς.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, πάλιν ἀρχόμεθα διὰ χρόνου εἰς τὴν κατὰ συνήθειαν κατήχησιν ἔρχεσθαι, ἥκοντες ἀπὸ τῆς ἀποδημίας. καὶ οὗτός μοι πρῶτος ὁ λόγος, ὅτι εἴτε ἀποδημοῦμεν, εἴτε ἐνδημοῦμεν, εὐχὴ ἡμῖν ἐστιν ἀεί, εἰ καὶ ῥυπαρά, περιφυλάττεσθαι πάντας ὑμᾶς σώους καὶ εἰλικρινεῖς καὶ ἀπροσκόπους ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ καὶ ἐναρέτῳ πολιτείᾳ ὑμῶν, καὶ μηδένα ὑπὸ τῆς τοῦ διαβόλου ἐπηρείας ὑποσκελίζεσθαι, ἀλλὰ νήφειν καὶ ἐγρηγορέναι ἕκαστον εἰς τὸ πράττειν τὰ δέοντα καὶ ἀξιάγαστα τῆς μακαριστῆς ὑποταγῆς. τούτου γὰρ σῳζομέ-

νου, οὐδεμία μοι περὶ τῶν ἄλλων λύπη, εἰ καὶ λυπεῖν εἴωθεν, λέγω δὴ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ τῆς σωματικῆς ζωῆς ἡμῶν, ὡς ἤδη κατὰ τὸ παρὸν συνεισήνεκται. ἀλλὰ καὶ τὴν στενοχωρίαν εὐρυχωρίαν λογίζομαι, καὶ τὴν πενίαν πλοῦτον, καὶ τὴν ἀπορίαν εὐπορίαν, καὶ τὴν στένωσιν πλατυσμόν, καὶ τὰ ἄλλα ὡσαύτως, ἔχων τὴν ἐλπίδα χειραγωγοῦσάν με, πεπιστευκώς, ὅτι "οὐ λιμοκτονήσει κύριος ψυχὰς δικαίων", καὶ ὅτι "οὐκ ἐγκαταλείψει τοὺς ὁσίους αὐτοῦ", οἷοί ἐστε ὑμεῖς, χάριτι Χριστοῦ τῇ ἄνωθεν προνοίᾳ διατρεφόμενοι καὶ θαλπόμενοι, οὐ μόνον τῇ κατὰ ψυχὴν θεωρίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ κατὰ σῶμα ὑπηρεσίᾳ. τίς γὰρ τοσοῦτον πλῆθος, τὸ πλεῖστον μέρος ἐκ πτωχείας συνιστῶν καὶ οὐκ ἔχων ἀνθρωπίνην συνεισφοράν, δύναιτ' ἂν ἐκθρέψαι καὶ τὰ δέοντα καὶ αὐτάρκη συμπορίσαι, εἰ μὴ θεοῦ δάκτυλός ἐστιν ὁ κάμνων; ἐπάρατε τοίνυν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ ἴδετε, ὅτι καὶ γέροντες καὶ ἀσθενεῖς καὶ κατακεί-

9/10 Παροιμ. ι', 3. 10/11 Ψαλμ. λς', 28.

μενοι καὶ παῖδες καὶ νήπια, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἀστικοὶ πολλοί, ἐξότε εἰσήλθομεν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, καὶ τούτοις πᾶσι τὰ πρὸς χρείαν ἐπαρκεῖ κύριος. καὶ οὐκ ἔστιν ἀξιοθαύμαστον; καὶ οὐκ ἔστιν ἀξιομακάριστον; ναί, λέγω ὑμῖν, τέκνα καὶ ἀδελφοί μου, ἀλλ' ἐὰν καὶ ἡμεῖς ἐν ταπεινοφροσύνῃ πολλῇ μὴ ἀναπεπτωκότες ὦμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν εἰσάγοντες καὶ μοχθοῦντες ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὀφειλομένης χρείας. τότε γὰρ καὶ θεὸς ἐπικλίνεται, ὁπόταν ὁρᾷ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐνεργουμένας ὑπὸ τοιούτου πλήθους, ἐξ ἀφανῶν τρόπων πόρους αὐταρκείας ἀπεκφαίνων. διὰ τοῦτο παρακαλῶν παρακαλῶ καὶ ὑπομνήσκων ὑπομνήσκω· ἕκαστος, ἐν ᾗ ἐκλήθη διακονίᾳ, σπουδαζέτω πολυκάματος καὶ πολύκαρπος εἶναι, καὶ νοητῶς καὶ αἰσθητῶς, ἐπεὶ καὶ θάτερος ὑπὸ θατέρου διαγινώσκεται, καὶ ὁ κατὰ τὸ σῶμα σπουδαῖος, δῆλον ὅτι καὶ κατὰ

7 κώδ. *ταπεινωφροσύνη*.

ψυχὴν ὑπάρχει, ὥσπερ καὶ ἄκαρπος κατὰ ψυχὴν ὁ ἀμελὴς περὶ τὴν ἔξω θεωρίαν.

Δεύτερος δὲ ἐκεῖνός μοι λόγος, ὅτι κοινά εἰσι τὰ πάντα, καὶ οὐ μόνον τὰ σαρκικὰ καὶ αἰσθητά, ἀλλὰ καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ νοητά, αἱ ἀρεταὶ καὶ εὐπραξίαι. ἀλλήλοις κοινωνοῦμεν καὶ εἰς ἀλλήλους περιχωροῦμεν, ὡσὰν ἐπὶ τῆς τοῦ σώματος ὑποδείξεως, καθὼς ὁ ἀπόστολος λέγει, ὅτι "τὸ σῶμα ἕν ἐστι καὶ μέλη ἔχει πολλά· πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς πολλὰ ὄντα ἕν ἐστι σῶμα, καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη"· καὶ ὡς ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν ἤρτηται ἡ ἐφ' ἑκάστῳ μέλει ἐνεργουμένη χρεία, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερά, οὕτω καὶ ψυχικῶς ἡμᾶς ἔστι θεωρεῖν. ὁ πατήρ μου καὶ πατὴρ ὑμῶν τὸ πρῶτον, ἐγὼ δεύτερον, εἶτα ὁ καθεξῆς μέχρι καὶ τοῦ ἐσχάτου ἕξει καὶ τὸν

9/14 Κορινθ. 1, ιβ', 12-27. 12 κῶδ. *πάσχῃ*. 13 κῶδ. *δοξάζηται*. 16 κῶδ. *μέλῃ*.

ἔπαινον καὶ τὸν ψόγον ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως. ἀλλὰ μὴ δοκεῖτε με εὐφραίνεσθαι τὸ πλεῖον ἔχοντα ὡς πρῶτον τῶν καλῶν· δεδιῶ γὰρ καὶ τρέμω, ὅτι, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦ κακοῦ ἀντείσαξίς ἐστι καὶ τὸ πολλοστὸν τῆς ἐνεργουμένης κακίας. ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος ἀποκληροῦμαι κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ τὸ ὀλιγοστὸν ἐσχάτου ἔχοντος. ταῦτα οὖν γινώσκοντες, τέκνα μου, πάντες δράμωμεν, πάντες ἀγωνισώμεθα, πάντες συνεισενέγκωμεν, καὶ μηδεὶς ἐπὶ ζημίᾳ μηδὲ ἐπὶ ἐλαττώσει εἴη τοῦ κοινωνικοῦ ἔργου, κατὰ τὴν ἀνήκουσαν αὐτῷ διακονίαν καὶ δύναμιν.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἴστε γινώσκοντες, ὅτι οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς τὴν στάσιν τῶν βαθμῶν ὁρίζομεν, καὶ θεὸς τάχα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἄλλο γάρ φησι τὸ κρῖμα τοῦ θεοῦ καὶ ἄλλο τὸ τῶν ἀνθρώπων· προάξει γὰρ τυχὸν τὸν τριακοσιοστὸν τρίτον ἢ τέταρτον, καὶ τὸν δέκατον καταβιβάσει εἰς τὸ μεσαίτα-

6 κῶδ. *πολοστόν*. 8 κῶδ. *ὀλιγωστόν*.

τον, καὶ τὸν ἔσχατον ἀναβιβάσει εἰς τὸ πρώτιστον, κατὰ τὴν ἑκάστου ἐπιμέλειαν καὶ ἀρετήν. καὶ εἰ καὶ φοβερὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ἐξώσει ἴσως καὶ ἐκ τοῦ συστήματος παντάπασιν, καὶ εἰς κόλασιν παραπέμψει τὸν κἀνταῦθα ἑτερόψυχον καὶ ἀλλόφρονα καὶ γνωμικῶς διασχιζόμενον, ὥσπερ κἀμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν διὰ τὰ πονηρά μου ἐπιτηδεύματα καὶ τὴν ἀμέλειαν. τί γὰρ ὑμῖν δοκεῖ; ὅτι μὴ διακενῆς ὁ ἀποδημῶν ἀποδημεῖ καὶ ὁ πραγματευόμενος πραγματεύεται, καὶ ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾷ, καὶ ὁ ὁδοιπορῶν ὁδοιπορεῖ, καὶ ὁ ἁλιεύων ἁλιεύει, καὶ ὁ σκάπτων σκάπτει, καὶ ὁ ἀρτοποιῶν ἀρτοποιεῖ, καὶ ὁ κελλαρεύων κελλαρεύει; καὶ παρίημι τὰ ἄλλα, διὰ τὸ μῆκος τοῦ λόγου. μὴ οὗτοι πάντες ἐλλιμπανόμενοι καθίσματος καὶ ἡσυχίας καὶ στιχολογήσεως καὶ ψαλμῳδίας οὐ διαμερίσονται ἐξίσου τοῖς οἴκοι καθημένοις; πάνυ γε, ὥσπερ ἔστιν ἰδεῖν ἐπὶ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον σκύλων καὶ λαφύρων. καὶ γὰρ καὶ ἐκεῖ ἴσα τῶν ἔξω πολεμούντων καὶ οἱ ἐναπομεί-

ναντες ἐν τῇ παραφυλακῇ διανέμονται. καὶ ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων ἔστι λαθεῖν καὶ κλέψαι τὸ δίκαιον, ἐπὶ δὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ἀδεκάστου οὐδαμῶς, ἀλλ' ᾧ μέτρῳ μετροῦμεν, ἀντιμετρηθήσεται ἡμῖν, ὡς γέγραπται.

Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου, προσέχωμεν τοῖς λαληθεῖσι καὶ μὴ ζημιῶμεν οἱ ἔσω τοὺς ἔξω καὶ οἱ ἔξω τοὺς ἔνδον, οἷον οἱ ψάλλοντες καὶ προσευχόμενοι τοὺς διακονοῦντας, οἱ ἀσθενοῦντες τοὺς ὑγιαίνοντας (ἀλλ' ἴσως εἴποι τις ἐνταῦθα, ὅτι "καὶ τί δύναιτ' ἂν ὁ νοσῶν ἐργάσασθαι"; καὶ μάλα τὴν εὐχαριστίαν, τὴν ἀγογγυσίαν, τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀλγηδόνων), ἔπειτα οἱ καλλιγραφοῦντες τοὺς σκάπτοντας, οἱ ἀροτριῶντες, οἱ ἀμπελουργοῦντες τοὺς διακονοῦντας καὶ ὁδοιποροῦντας, οἱ κελλαρεύοντες καὶ ἀριστοποιοῦντες τοὺς μαγκιπεύοντας καὶ ὀψοποιοῦντας, οἱ ἐπιτηροῦντες καὶ ἐπιστημοναρχοῦντες τοὺς ἁλιεύοντας καὶ τεκτονεύοντας, καὶ ἁπλῶς κατὰ ἀν-

4 κῶδ. *ἀδικάστου*. 4/5 Ματθ. ζ', 2. Λουκᾶ ς', 38.
7 κῶδ. *ζημιοῦμεν*. 11 κῶδ. *εἴπει*.

τίφρασιν ἕκαστος ἕκαστον, ὅτι ὁ θεὸς ἐπιβλέπει τὰς ὁδοὺς ἡμῶν καὶ ἐπὶ τὸ βιβλίον αὐτοῦ πάντες ἡμῶν οἱ λόγοι καὶ γράφονται καὶ γραφήσονται, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ αἱ βίβλοι τῶν πράξεων ἡμῶν ἀνοιγήσονται καὶ τὰ ἑκάστου ἔργα ἐμφανισθήσονται, καὶ "ἀπολήψεται ἕκαστος κατὰ τὸν κόπον αὐτοῦ". εὔχομαι τοιγαροῦν πάντας ὑμᾶς τότε καὶ ἐπαινεθήσεσθαι καὶ στεφανωθῆναι διὰ τῶν ἐνταῦθα ἱερῶν ὑμῶν ἀγώνων καὶ σπουδασμάτων, ὦ τέκνα καὶ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

2 ἐπιβλέπει τὰς ὁδοὺς ἡμῶν] Σειρὰχ κγ', 19. 7 Κορινθ. 1, γ', 8.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΒ'.

Ὅτι πάνυ ὠφελούμεθα καὶ προκόπτομεν ἐπὶ τὰ πρόσω κατηχούμενοί τε καὶ διδασκόμενοι.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες, ὡς ἕκαστος ὑμῶν ἐπέχει διακονίας ἐν ταύτῃ τῇ ἁγίᾳ συνοδίᾳ, κἀγὼ ὁ τάλας λαχὼν ἀναξίως τοῦ ἄρχειν καὶ λέγειν οὐκ ὀφείλω ἀμελεῖν τῆς διακονίας μου, ἀλλ' ἀεὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὴν ἑβδομαρήσιον κατήχησιν ποιεῖσθαι, ὅπως ἂν ἔχω δυνάμεως. ἴσως τέ τινες φήσειεν, ὅτι "τί γὰρ καὶ κερδαίνομεν ἐκ ταύτης, ἐφ' ὅσον εἰς ἔργον τὰ λαλούμενα οὐ προάγομεν; πολλάκις γὰρ ἀκούοντες περὶ τοῦ μὴ δεῖν γελᾶν, οὔπω τοῦτο κεκατωρθώκαμεν, καὶ

---

2 κῶδ. ὀφελούμεθα.

πλειστάκις διδασκόμενοι περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀργολογεῖν ἔτι ἀργολογοῦμεν, καὶ πολλάκις νουθετούμενοι περὶ τοῦ μὴ δεῖν φθονεῖν ἢ βασκαίνειν τὸν πλησίον ἔτι ὑπὸ τοῦ πάθους διοχλούμεθα, καὶ ἁπλῶς ὑπομνησκόμενοι περὶ τοῦ μὴ δεῖν ἀμελῶς διακεῖσθαι ἔν τε ταῖς νυκτεριναῖς καὶ ἡμεριναῖς ψαλμῳδίαις καὶ προσευχαῖς ἔτι ἀπομετεωριζόμεθα καὶ ἀπονυστάζομεν, καὶ αἰσθητῶς καὶ νοητῶς, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἐπιφθεγγόμενοι". ἀλλ' οὐκ εἰκότως ταῦτα οἱ λέγοντες λέγουσι, πρῶτον μὲν ὅτι οὐ ῥᾴδιον τὸ ἀνώτερον τῶν παθῶν γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν πασῶν κόπων καὶ σπουδῶν κοπωδέστερον καὶ σπουδαιότερον· δεύτερον, ὅτι, ὥσπερ ἐπί τινος κλίμακος οὐκ ἔστιν εὐθύς τινα ἐπιβάντα ἀπὸ τῆς πρώτης βαθμίδος ἐπὶ τὴν ὑστάτην ἀναπηδᾶν, τῇ δὲ καθ' ἑξῆς ἀνόδῳ ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνέρχεσθαι, οὕτω καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς ταῖς κατὰ μικρὸν αὐξήσεσι φθάνομεν, εἰ θέλοιμεν τῆς κορυφῆς ἐπιλαβέσθαι. ὥστε συμφέρουσα καὶ

13 πασῶν] οὕτως ἐν τῷ κώδικι.

ἡ κατηχητικὴ ὑπόμνησις ἐμοί τε καὶ ὑμῖν, μετάγουσα καὶ μεταφέρουσα κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὸ ἄναντες, μᾶλλον δὲ ἐκ τῶν χαμόθεν ἐπὶ τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ τὰς τιμίας ὑμῶν ψυχάς. καὶ ἄλλως δὲ ἐννοῆσαι χρή, ὅτι, εἰ οὕτως, λαλουμένων καὶ ἀκουομένων τῶν ὀφειλόντων γενέσθαι καὶ κατορθωθῆναι εἰς δόξαν θεοῦ, οὐ γίνεται ἐπικράτησις τῶν παθῶν, τί δ' ἂν ἔμελλε συμβαίνειν καὶ εἰς πόσον ἐφθάζομεν κατόπιν εἶναι σιωπῶντες καὶ μὴ διευκρινοῦντες καὶ ὑποφαίνοντες τὰ ὀφειλόμενα.

Ἐγὼ δεδίδαγμαι παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, ὅτι περ οἱ λόγοι ὁδὸς ἐπὶ τὰ πράγματά εἰσιν, εἴτε χρηστοί, εἴτε ἑτέρως ἔχοντες, καὶ εὖ οἶδ' ὅτι τὸ λαλεῖν τὰ κρείττονα εἰς πρᾶξιν ἡμᾶς ἑκάστοτε φέρει. καὶ ὁμολογῶ, τέκνα μου, ὅτι ἐκ τῶν θεοπνεύστων ἀναγνωσμάτων μικρόν τε καὶ ἐκ τῆς ταπεινῆς ἡμῶν κατηχήσεως πάντοτε ἐπανέρχεσθε καὶ πάντοτε ἐπιτείνεσθε, ἀλλὰ κατὰ μὲν τὸ πρότερον οἱ ἐμπαθεῖς πρὸς ἀνάνηψιν

καὶ βελτίωσιν, κατὰ δὲ τὸ δεύτερον οἱ ἐνάρετοι πρὸς τελείωσιν, καὶ ὁμολογοῦμεν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν εὐεργεσίαν, καὶ οὐ κρύπτομεν τὸν ἔλεον. βλέπετε γὰρ ὅτι σχεδὸν οὔτε μάχαι γίνονται, οὔτε συκοφαντίαι, οὔτε κατηγορίαι, οὔτε λοιδορίαι, οὔτε παρακοαί, οὔτε σφετερίσεις καὶ λαθροφαγίαι· ἀλλὰ καὶ εἰ γίνονται, ἐπείπερ ἐσμὲν ἐν τῇ εὐολίσθῳ ταύτῃ σαρκί, θᾶττον καταστέλλονται, τοῖς ἐπιτιμίοις οἱ ἁλόντες θεραπευόμενοι· καὶ γὰρ οἳ μὲν ἀφορίζονται, οἳ δὲ ξηροφαγοῦσιν, οἳ δὲ παρίστανται, οἳ δὲ ῥητὰς γονυκλισίας βάλλουσι προσφόρως, κατὰ τὸ ἐπιβάλλον τῇ θεραπείᾳ τοῦ πάθους μέτρον. διὸ μηδεὶς λεγέτω, ὅτι οὐκ ὠφελούμεθα κατηχούμενοι, μηδὲ πάλιν ὅτι οὐ προκόπτομεν διδασκόμενοι. καὶ ὠφελούμεθα καὶ προκόπτομεν, χάριτι Χριστοῦ καὶ συνεργείᾳ τῶν εὐχῶν τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, καὶ ἀναβαίνοντες ἀναβαίνομεν ταῖς καλαῖς

4 Ψαλμ. λθ', 11 «οὐκ ἔκρυψα τὸ ἔλεός σου». 13 κώδ. *γονυκλησίας*.

ἀναβάσεσιν ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἀρετῶν, φωτιζόμενοι καὶ ἱερούμενοι καὶ θεοποιούμενοι.

Ἀλλ' ἐπεὶ κόπῳ πολλῷ καὶ μόχθῳ, ὡς εἴρηται, κατορθοῦται, παρακαλῶ καὶ ἀντιβολῶ καὶ δέομαι, ἐπιμένοιμεν τῇ καλῇ ἡμῶν ταύτῃ προθέσει, καὶ τὰς διψυχίας ἀεὶ περικόπτοιμεν, καὶ τὰς ὀλιγωρίας ἀεὶ ἐξοστρακίζοιμεν, καὶ νευρῶμεν ἑαυτοὺς ταῖς ἀγαθαῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς μελλούσαις ἀνταποδόσεσι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν, καὶ τοῦτο ἕως ἂν ἐμπνέωμεν, ἵνα ἐκ τῶν παρόντων ὀχληρῶν καὶ ἐπιπόνων ἀπάραντες διὰ θανάτου κληρονόμοι καταξιωθῶμεν γενέσθαι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΓ'.

"Οτι χρὴ ἀναδραμεῖν ταῖς ἐννοίαις καὶ ἀναθεωρῆσαι τοὺς βίους τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ ὁμοιοτρόπως αὐτοῖς πολιτευθῆναι.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, πρὸς τὰς συμβαινούσας ἡμῖν θλίψεις καὶ δυσχερείας σχεδὸν εἰπεῖν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἰ ἑώρων σωματικῶς, εἶχον ἂν πάλαι ἐξατονῆσαι καὶ δοῦναι ἄλλῳ τὰς ἡνίας τῆς προστασίας· ἐπεὶ δὲ πρὸς θεὸν ὁ ταπεινός μου νοῦς ἀναβλέπει, δι' ὃν καὶ ὑμεῖς κέκλησθε ἐνταῦθα κἀγὼ παρέδωκα ὑμῖν ἐμαυτόν, οὐκ ἀπευδοκῶ, κἂν ἀνευδόκητός εἰμι, οὐδὲ ἀπολέγομαι, κἂν ἄλογός εἰμι, οὐδὲ ἀπογινώσκω,

1 Novae patrum bibliothecae tomus nonus, pars II, σ. 86-88.

κἂν ἀπεγνωσμένος εἰμί, ἀλλ' ἐπείγομαι καὶ συγκαίομαι καὶ συνθλίβομαι καὶ συντρίβομαι, καὶ πάντα ἑτοίμως ἔχω παθεῖν, τοῦ Χριστοῦ δυναμοῦντος, δι' εὐχῆς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, ἕνεκεν ὑμῶν τῶν ποθητῶν μου, μᾶλλον δὲ — ἀληθὲς εἰπεῖν — δι' αὐτὸν τὸν κύριόν μου καὶ δεσπότην. εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ κτίσας τοὺς σύμπαντας αἰῶνας κατεδέξατο δι' ἐμέ, τοῦτο δὲ ἑκάστῳ ἐφαρμόζει, καὶ εἵλετο τῷ τῆς οἰκονομίας μυστηρίῳ πειρασθῆναι, ὑβρισθῆναι, χλευασθῆναι, ὀνειδισθῆναι, καταγελασθῆναι, σταυρωθῆναί τε καὶ λογχευθῆναι καὶ τεθνάναι, τί μὴ ὑποστήσωμαι, μᾶλλον δὲ τί μὴ ὑποστησώμεθα συμβουλευτικῶς; ἀλλὰ θλίψεις, ἀλλὰ στενοχωρίας, ἀλλὰ τοῦτο, ἀλλ' ἐκεῖνο. καὶ γάρ, ἐὰν καλῶς πραγματευσώμεθα καὶ γρηγορήσωμεν καὶ διασπουδάσωμεν, κερδανοῦμεν ἀθάνατα καὶ αἰώνια. ἐὰν δὲ ῥαθυμήσωμεν καὶ ἀπο-

11 ὑβρισθῆναι, χλευασθῆναι] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V. 12 καταγελασθῆναι] ἐλλείπει καὶ τοῦτο τῷ V. 16 ἐὰν] ἂν V. 18 κερδανούμεθα τὰ V.

*

κνήσωμεν, θησαυρίσομεν "ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἀποκαλύψεως θεοῦ".

Ὦ, ποῦ ποτέ εἰσιν αἱ ἅγιαι ψυχαὶ ἐκεῖναι; ὤ, ποῦ ποτε ἀπέλιπεν ὁ κατ' ἐκείνους πόθος καὶ δρόμος; χαρὰ αὐτοῖς ἦν καὶ εὐφροσύνη σωματικὴ θλῖψις, καὶ δόξα καὶ μεγαλωσύνη ἄκρα ἡ ταπεινοφροσύνη, ἔρως καίων καὶ φλέγων ἀνενδότως τὸ φίλτρον τοῦ κυρίου, ἐπιθυμία ἀκόρεστος οὐ τὸ οἰκεῖον θέλημα ἐκπληρῶσαι, ἀλλὰ τοῦτο πανσθενεὶ μὴ ποιῆσαι, ἔφεσις ἀνεκδιήγητος οὐ τὸ ἄρχειν, ἀλλὰ τὸ ἄρχεσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι ἕως γήρως. ποῦ μοι ἡ γηραλέα καὶ μακαρία κεφαλὴ ἐκείνη, ἡ ἐν τῇ τραπέζῃ παρασταθεῖσα μέχρις ἐγέρσεως; οἶδας ὁ ἀναγινώσκων. ποῦ μοι ὁ πολυπείραστος ἐκεῖνος μαργαρίτης τῆς ὑπακοῆς κατὰ τὴν τριακονταετίαν; ποῦ μοι ὁ τίς δε καὶ τίς δε; ὡς γὰρ χορεία ἀστέρων περίεστί μοι τῇ διανοίᾳ πᾶσα ἡ ἱεροσύλλεκτος πληθὺς ἐκείνη.

1 κῶδ. *θησαυρίσωμεν* || Ῥωμ. β', 5. 13 κῶδ. *γήρους, γηραλαία.* 19 κῶδ. *χωρεία.*

τίς ἔσχε τὴν ὑπακοὴν ἀνυπόκριτον καὶ ἐδοξάσθη ἐν τάχει; δράμωμεν ταῖς ἐννοίαις, τέκνα, ἐπὶ τὸ ἐκείνου μοναστήριον. ἴωμεν ἐπὶ τὰ τοῦ μεγάλου Παχωμίου συστήματα· βλέψωμεν ἐκεῖ τὸν ἀοίδιμον Ἰωνᾶν, Πετρώνιον τὸν τρισόλβιον, Θεόδωρον τὸν ἡγιασμένον. εἶτα πορευσώμεθα ἐπὶ τὸ τοῦ ἀοιδίμου Θεοδοσίου ἁγνιστήριον, ὀψώμεθα κἀκεῖσε Βασίλειον τὸν ἀείζωον, Ἀέτιον τὸν θαυμάσιον, τὸν ὁδεῖνα καὶ τὸν ὁδεῖνα. κἀκεῖθεν ἀπελευσώμεθα πρὸς τὸ τοῦ θεσπεσίου Θεοκτίστου σεμνεῖον, πρὸς τὸ τοῦ παναγίου Εὐθυμίου καὶ Σάββα ἐργαστήριον· καὶ ἁπλῶς συντομολογῶ τὰ ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις καὶ μέσοις καὶ τελευταίοις, πῶς καὶ πόσον καὶ ποταπῶς ἠγωνίσατο εἷς ἕκαστος τὸν ἀγαθὸν αὐτοῦ δρόμον.

Ὁμοιοτρόπως οὖν, τέκνα, καὶ ἡμεῖς, εἴπερ καὶ θέλομεν εὑρεῖν τὴν ζωὴν καὶ "τὸ φῶς

2 κῶδ. *τάχη.* 5 κῶδ. *πετρόνιον.* 6 πορευσόμεθα V. 7 ὀψόμεθα V. 9 ὁδεῖνα] οὕτως ἐν τῷ P, δεῖνα V. 13 συντόμῳ λόγῳ V. 15 ἠγωνίσαντο V. 18/19 Ἰωάν. εὐαγγ. α', 9. Ἰωάν. ἐπιστ. 1, β', 8.

τὸ ἀληθινόν", πορευσώμεθα, πάντα φέροντες, πάντα στέγοντες, "μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία" τοῦ ἔργου ἡμῶν, "ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαμβάνοντες τὸν θυρεὸν τῆς εὐπιστίας, ἐν ᾧ δυνήσεσθε σβέσαι τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα", ἄμαχοι καὶ ἀφιλένδεικτοι διαμένοντες, χαίροντες καὶ συγχαίροντες τῇ ἀλλήλων εὐδοκιμήσει, συναρμολογούμενοι ἐν μιᾷ συμπνοίᾳ τοῦ πνεύματος ὡς ἕν τι σῶμα Χριστοῦ, εὐχόμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς δυστήνου μου καὶ ταλαιπώρου ψυχῆς, ἵνα ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης χορηγήσῃ πνεῦμα δυνάμεως εἰς τὸ ἰσχύειν διεξάγειν ὑμᾶς, κατὰ τὸ βούλημα αὐτοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

2 πάντα στέγοντες] Κορινθ. 1, ιγ', 7. 2/3 Κορινθ. 2, ς', 3. 4/6 Ἐφεσ. ς', 16. 8/9 κῶδ. *εὐδοκημήσει*. 13 κῶδ. *χωρηγήσῃ*.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΔ'.

Περὶ τοῦ μὴ ὀλιγωρεῖν ἐν τοῖς πνευματικοῖς ἀγῶσιν, ἀλλὰ συναμιλλᾶσθαι τὴν καλὴν ἅμιλλαν πρὸς ἀλλήλους, τοῦ νικᾶν τὸν ἀντίπαλον.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, βραχυτάτης οὔσης τῆς νυκτὸς καὶ τῆς ὥρας ἐπιδεομένης μετὰ τὴν ψαλμῳδίαν ἀναπαύσεως, ὡς ὀχληρὰ εἶναι δοκεῖ ἡ κατήχησις. ἀλλ' οὖν μετὰ τῶν ἄλλων καταδέχεσθε καὶ ταύτην, παρακαλῶ, ἐν ὀλίγοις ῥήμασιν ὑπομνήσκοντός [μου] περὶ τῆς ἀσκήσεως ὑμῶν, ἐν ᾗ ἐκλήθημεν καὶ δι' ἧς ἀφείθημεν τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων, καὶ ὑπὲρ ἧς ἀγωνιζό-

---

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 56-57. 12 ὑπομιμνήσκουσαν V || ἡμῶν V. 13 κῶδ. *ἀφήθημεν*.

μεθα καὶ τληπαθοῦμεν καθ' ἑκάστην ἡμέραν· στενὴ γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἡ ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη, κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πρὸς τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον καὶ τοὺς πολλοὺς ἀπάγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν. ἀλλ' οὖν ὅτι ζωῆς αἰωνίου ἐπαγγελίαν ἔχει, χαιρώμεθα τοίνυν, τέκνα μου, καὶ προθυμώμεθα καὶ τὴν καλὴν ἅμιλλαν πρὸς ἀλλήλους ἁμιλλώμεθα, ὡς ἐπὶ σταδίου τρέχοντές τε καὶ νικῶντες τὸν ἀντίπαλον, ἵνα τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον κομισώμεθα ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως. διὰ τοῦτο τὰ βαρέα ὡς ἐλαφρὰ λογιζέσθω ἡμῖν, καὶ τὰ ἐπαχθῆ ὡς εὔχρηστα, καὶ τὰ λυπηρὰ ὡς περιχαρῆ, καὶ τὰ στερητικὰ ὡς ἐπιτευκτικά, καὶ τὰ ἀτιμαστικὰ ὡς τιμητικά, καὶ τὰ ὀνειδιστικὰ ὡς ἐγκωμιαστικά, ἡ ὑποταγὴ ὡς ἐπιτυχία ἀρχῆς, ἡ ὀλιγοδεΐα ὡς πολυτροφία, ἡ ὑδροποσία ὡς οἰνοποσία, ἡ βραδυφαγία ὡς

2/4 Ματθ. ζ', 13, 14. 9 προσαμιλλώμεθα V. 11 δικ. στέφανον] Τιμοθ. 2, δ' 8. 12 ἐν τῇ ἡμέρᾳ V. 13 ὡς ἐλαφρὰ - - ἐπαχθῆ] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V.

ταχυφαγία, ἤ τις οὖν ἄλλη παρίσταται ἀσκητικὴ ἄθλησις· ἐν τούτῳ γὰρ τὸ μαρτύριον ἡμῶν καὶ ἡ ἀποκαραδοκία καὶ ἡ ἐλπὶς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ μὴ ὅτι πρὸς τὸ παρὸν λυπεῖ καὶ ἐκτήκει τὰς καρδίας ἐποκλάσωμεν καὶ ἐπολιγωρήσωμεν, ἀντιβολῶ, ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ μέλλον υἱοθεσίαν ἡμῖν ταμιεύεται καὶ βασιλείαν οὐρανῶν καὶ ἀθανασίαν ἀντισχώμεθα, ἀνταγωνισώμεθα καὶ εἰς ἀεὶ καινοποιώμεθα, μόχθους ἐπὶ μόχθοις καταβαλλόμενοι, καὶ ἀγῶνας ἐπὶ ἀγῶσιν, καὶ σπουδὰς ἐπὶ σπουδαῖς, καὶ ὑπακοὰς ἐπὶ ὑπακοαῖς, καὶ ἐκκοπὰς θελημάτων ἐπὶ ἐκκοπαῖς, καὶ ἐπιτιμίας ἐπὶ ἐπιτιμίαις, προσευχάς τε ἐπὶ προσευχαῖς καὶ ἀγρυπνίας ἐπὶ ἀγρυπνίαις, καὶ μελέτας ἐπὶ μελέταις θείαις, καὶ δάκρυα ἐπὶ δάκρυσι, καὶ ἔρωτας ἐπὶ ἔρωσι θείοις καὶ οὐρανίοις.

Τοιοῦτος καὶ τηλικοῦτος ὁ μακάριος βίος

1 ἤ] κῶδ. εἴ. 2 μαρτύριον ἡμῶν] Θεσσαλ. 2, α', 10. 3 Φιλιπ. α', 20. 7 υἱοθεσίαν] Ῥωμ. η', 13. Γαλάτ. δ', 5. Ἐφεσ. α', 5. 10 κῶδ. *καινοποιούμεθα.*

ὑμῶν, ἠλλοιωμένος καὶ ἐπηρμένος τῶν παραυτίκα, ξένος τις καὶ ἀλλόζωος ὑπὲρ τοὺς φρονοῦντας τὰ ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὸ σαρκὸς διοικουμένους καὶ ὑπὲρ τὰ μέλλοντα τὰ τῇδε ἀντιποιουμένους. οἷοι δὲ ὑμεῖς, τέκνα μου καὶ ἀδελφοί, πρὸς τὸ καταλιπεῖν κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ, γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ τέκνα καὶ πᾶσαν περιουσίαν βίου, ἑτοίμως ἔχοντες ὑπὲρ τῆς εἰς τὸν κύριον ἀγάπης καὶ ταλαιπωρεῖσθαι καὶ περιοδυνᾶσθαι, καὶ ἕλκεσθαι καὶ περιφέρεσθαι, μυκτηρίζεσθαί τε, εἰ συμβῇ, καὶ χλευάζεσθαι, καὶ μὴν καὶ τύπτεσθαι καὶ στρεβλοῦσθαι καὶ μελοκοπεῖσθαι καὶ ἀποθνήσκειν. διὰ τοῦτο πολὺς ὁ μισθὸς ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς θησαυρίζεται, καὶ διὰ τοῦτο μετατιθέμενοι ἐκ κόσμου εἰς θεὸν ἄπιτε, καὶ χωριζόμενοι τῆς ἐπικήρου ζωῆς εἰς ζωὴν ἀτελεύτητον μεταβαίνετε, ἐὰν ἄρα μέχρι τέλους τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς ὑποταγῆς ἐπι-

14 πολὺς ὁ μισθὸς ὑμῶν] Ματθ. ε', 12. Λουκᾶ ς', 23, 35. 19 δοκίμιον ὑμῶν] Ἰακώβου α', 3. Πέτρου 1, α', 7.

δείξησθε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΕ'.

Περὶ τοῦ ἀνοθεύτως ἡμᾶς διατελεῖν τὴν πνευματικὴν ζωὴν ἡμῶν.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, τὴν ὀφείλουσαν ἐν τῷ τοσούτῳ πλήθει τῆς περὶ ἡμᾶς ἀδελφότητος προσεῖναι λογικὴν κυβέρνησιν καὶ ἀνδρικὴν ἐπιστασίαν ἐπιλογιζόμενος ὁ τάλας, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀθλιότητα κατασκοπούμενος, οἶδα καὶ πέπεισμαι ἀληθῶς, ὅτι δάκτυλος θεοῦ ἐστι, δι' εὐχῆς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, ὁ συνεργῶν, ὁ τὴν σύστασιν ὑμῶν περιποιούμενος καὶ τὴν ἑνότητα ὑμῶν διακρατῶν, καὶ τὴν συνάφειαν ὑμῶν διαφυλαττόμενος. ἐπεὶ ποῦ ἢ βίου μου πονηροῦ ἐπίδοσις, ἢ λόγου σκοτεινοῦ ἐπίβλησις, ἴσχυεν ἂν τοσοῦτον ἔργον ἀναστήσα-

σθαι, καὶ ταῦτα ἐν τῇ τῶν πόλεων βασιλευούσῃ καὶ ὡς καιροῖς ὀλιγώροις καὶ ἀσθενέσι τῆς ἀρχαιοπαραδότου πατρικῆς πολιτείας, ἐν οἷς οὐκ ἔστιν εὑρεῖν σχεδὸν πρόσωπον τὸ ὀρθοτομοῦν τὸν λόγον τῆς τοῦ βίου ἡμῶν ἀληθείας, ἀλλὰ διαφερομένων ἡμῶν ἑκάστου τῶν ἰθυνόντων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀποδιϊσταμένων ταῖς γνώμαις, ὅσον τὸ καθ' ἡμᾶς τάγμα πρὸς τὸ τῶν λαϊκῶν;

Ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο θρηνῶ καὶ διαπονοῦμαι καὶ διασπαράσσομαι τὰ ἐλεεινὰ σπλάγχνα, ζητῶν εἰς τὴν ἐμαυτοῦ σωτηρίαν τινὰ βοήθειαν, ἵνα μὴ ἀπόλωμαι, ἢ θείαν ἢ ἀνθρωπίνην, τὴν δυναμένην ἀνανεώσασθαι τὴν σωτήριον πολιτείαν καὶ ὁδοποιῆσαι καὶ εὐτακτῆσαι ἕκαστα ἡμῶν εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα καὶ πολίτευμα, τοῦ κανονικῶς καὶ ἐννόμως, ὡς ὑποφαίνουσιν αἱ τῶν θείων πατέρων βίβλοι καὶ μάλιστά γε ἡ τοῦ μεγάλου Βασιλείου ἀσκητικὴ δέλτος. ὑμᾶς δὲ ὡς ἀληθῶς μακαρίζω, τέκνα, ὅτι ἐν γενεᾷ σκο-

7 κώδ. ἰθυνόντων. 19/20 κώδ. τῇ - - ἀσκητικῇ δέλτῳ.

λιαζούσῃ, εἰ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ ἐν ἡμέραις τοιαύταις ζητοῦντες ζητεῖτε τὸν κύριον καὶ κατευθύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ πιστοῦσθε μετὰ θεοῦ τὸ πνεῦμα ὑμῶν εἶναι, καὶ ὅτι ἀνοθεύτως καὶ ἀκαπηλεύτως διατελεῖτε τὴν ζωὴν ὑμῶν, ἀληθείᾳ ἀποταξάμενοι καὶ ἀψευδῶς ἀναχωρήσαντες ἀπὸ τοῦ κόσμου. καὶ τοῦτο καλούμενοι πράγματι φαίνεσθε· ἐμονώθητε γὰρ ἀληθινῶς ἀπὸ πάντων, τῷ μόνῳ θεῷ συναφθέντες διὰ τῆς ἀρίστης πολιτείας καὶ λατρεύοντες.

Ἐντεῦθεν τὸ κοινωνικὸν τῆς ζωῆς ὑμῶν καὶ τὸ μηδὲν ἴδιον ἐπονομάζεσθαι ἀναμεταξὺ ὑμῶν. ἐντεῦθεν ἡ ἄσχετος καὶ ἀκοινώνητος πρὸς τοὺς κατὰ σάρκα ὑμᾶς ποτε γεννήσαντας καὶ ἀγχιστεύοντας ἀπαλλοτρίωσις. ἐντεῦθεν ἡ ἀψευδὴς πίστις καὶ ἕνωσις πρὸς τὴν ἐμὴν ταπείνωσιν διὰ τῆς ἐξαγγελτικῆς τῶν κρυπτῶν καὶ καρδιακῶν βουλευμάτων ὑμῶν φανερώσεως. ἐντεῦθεν ὑμῖν τὸ ἐν τῇ στενώσει πλατύνεσθαι, ἐν τῇ στενοχωρίᾳ

13 κῶδ. *ἐπωνομάζεσθαι.*

εὐρύνεσθαι, ἐν τῇ ἐπιλειψίᾳ τῶν σωματικῶν χρειῶν θεραπεύεσθαι καὶ εὐφραίνεσθαι. καὶ τί δεῖ πολλὰ λέγειν; ἐντεῦθεν ὑμῖν τὸ διαφανεῖς εἶναι καὶ ἐπὶ γλώσσης φέρεσθαι τῶν πολλῶν· καὶ οὐ πλανῶ ὑμᾶς, εἰ καὶ πλανήτης εἰμί, οὐδὲ μεθοδεύω ὑμᾶς, εἰ καὶ σκολιόγνωμος ὑπάρχω. ἀλλὰ δι' ἣν αἰτίαν ταῦτα λέγω καὶ ὑπομνήσκω; ἵνα στηρίζησθε καὶ κρατύνησθε καὶ ἐναγωνίως ἔχητε, μήπως ἀποπέσητε τῆς τηλικαύτης ἀναβάσεως, μήπως ἀπολιγωρήσητε τῆς τοιαύτης προθέσεως, ἀπειπόντες πρὸς τὰ ὑποτακτικὰ σκάμματα, ἢ παρεκτρεπόμενοι πρὸς τὰ ἐνδιάστροφα τῶν ἀνθρώπων σοφίσματά τε καὶ ληρήματα (οὐ γὰρ ἂν φαίην διδάγματα, καθὸ οὐχ ὑπὸ πνεύματος θείου κεκίνηνται), ἔχοντες καὶ τοῦτο πεπεισμένως, ὡς πολλοὶ καὶ πανταχοῦ πάρεισι φοβούμενοι τὸν κύριον καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς θεραπεύοντες αὐτόν. ἀλλὰ

1 ἐπιλειψίᾳ=στερήσει. 9 κῶδ. *στηρίζεσθε καὶ κρατύνεσθε.* 17 κῶδ. *πεπεισμένος.*

πάντοτε τὰ σκάνδαλα καὶ διατί; ἀλλ' ἵνα οἱ δόκιμοι φανῶσιν.

Τοίνυν τῆς ἀγαθῆς ὑμῶν προθέσεως ἐχόμενοι μήποτε ἀμελήσητε τὸ φιλεῖν τὸν κύριον διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων, μηδὲ τὸ ἐξερευνᾶν καὶ διαζητεῖν τὰ εἰς σωτηρίαν· πολλὰ γὰρ διαφεύγει ἡμῖν καὶ παραπίπτομεν, ὡς οὐκ οἴδαμεν, καὶ "παραπτώματα", φησί, "τίς συνήσει"; θέλω δὲ εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἄλλο μετὰ τὴν ἐξαγόρευσιν σύντομον καὶ ἄφθαστον φάρμακον εἰς σωτηρίαν, ὡς καὶ αὐτοὶ συνεπίστασθε. καὶ ἡνίκα τοῦτο τὸ δῶρον νῦν παρέσχεν ὁ κύριος, τί ὅτι οἱ μὲν βραδύνετε πρὸς τὰς ἐξαγορεύσεις καὶ πνίγεσθε τῇ σιωπῇ καὶ ἑλκοῦσθε καὶ σκωληκιᾶτε τοῖς ἀθριαμβεύτοις λογισμοῖς; ἐγὼ οὖν, τέκνα, κατελεῶν ὑμᾶς εἰμι ἐν τούτῳ, εἴπερ τινὲς καὶ ἐστέ, καὶ ἀσθενῶ τῇ ἀσθενείᾳ ὑμῶν. διατί γάρ, παρ' ὧν ἔστιν ὑγιαίνειν καὶ φωτίζεσθαι καὶ εὐπροσωπεῖν, ὑποστήκομεν τὰ ἐναντία; οἶδε πάντα ὁ θεός.

8/9 Ψαλμ. ιη', 13.

οὐ γάρ ἐστι κτῆσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ. πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. γνωρίζειν δὲ ὀφείλω ὅμως κἀγώ. διὰ τοῦτο ζητῶ τὴν ἐξάγγελσιν, ἵνα γινώσκω τὰ ἐμὰ τέκνα καὶ γινώσκωμαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν. αὕτη ἡ γνησία καὶ πνευματικὴ γέννησις, αὕτη ἡ ἀνόθευτος ὑποταγή, αὕτη ἡ ἀμέριμνος ὁδοιπορία, αὕτη ἡ γλυκεῖα προσευχὴ καὶ ἀδιάλειπτος προκοπὴ καὶ ἀναγωγὴ καὶ θέωσις τοῦ κεκτημένου τὸ δῶρον. εὔξασθε, τέκνα μου, ἵνα ἴδω κἀγὼ μακρόθεν, πῶς τὰ προαύλια τῆς ἀπαθείας, καὶ μάλιστα ἐπιζητουμένης ἐν τῇ τῶν πάντων ὑμῶν κυβερνήσει, καὶ μὴ οὕτως ἐναπομείνω ἀεὶ εἰς τὸ βάρος τῆς ἁμαρτίας.

Καλὸν οὖν τὸ τῆς κατανύξεως δάκρυον πηγαζόμενον, καλὸν ἡ καθαρὰ προσευχή, νυκτερινή τε καὶ ἡμερινή. καλὸν οὖν ἡ ὑπομονὴ τῶν προσκρούσεων, καλὸν ἡ τοῦ ἐργοχείρου ἐπίτασις, καλὸν ἡ τῶν ἀναγνωσμάτων ἀγρυπνητικὴ ἐπακρόασις, καλὸν ἡ βραδύγλωσσος

5 κῶδ. *γινώσκομαι.*

ὁμιλία καὶ ἀγελοίαστος συντυχία, καλὸν ἡ σύμμετρος ἐγκράτεια καὶ μετὰ λόγου καὶ προστάξεως βρῶσις καὶ πόσις· καλὸν ἡ ἀναμνημονευτικὴ τοῦ θανάτου ἔννοια καὶ ἡ τοῦ βίου τῶν ἁγίων κατὰ τὸ δυνατὸν μίμησις· καλὸν ἡ φυγὴ τῆς φρικτοποιοῦ παῤῥησίας καὶ ἡ ἐπικρότησις τῆς θείας ταπεινοφροσύνης. τὰ πάντα δοκιμάζοντες, τὸ καλόν, κατὰ τὸν ἀπόστολον, κατέχετε. καὶ τὴν σήμερον, ὅτι παρήλθομεν, εὐχαριστήσωμεν τῷ κυρίῳ, καὶ ὅτι τὸν κανόνα ἐξετελέσαμεν, κἂν ὠλιγωρήσαμεν· ὡσαύτως καὶ περὶ τῆς αὔριον πάλιν δῴη κύριος δύναμιν καὶ κραταίωσιν, ἐνισχύων καὶ πρὸς τὰς σαρκικὰς καὶ σωματικὰς ἐργασίας, ἀμφοτέρωθεν ἡμᾶς παρηγορούμενος καὶ πλεονάζων ἡμῖν τὰ αὐτάρκη καὶ δέοντα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

8/9 Θεσσαλ. 1, ε', 21. 12 κῶδ. ὀλιγορίσαμεν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚϚ'.

Περὶ τῆς ἀρίστης ὑποταγῆς ὑμῶν καὶ τοῦ μηδὲν μέγα ἡγεῖσθαι ὑπὲρ αὐτήν.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, δόξα, δόξα θεῷ τῷ ἀφορίσαντι ἡμᾶς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἡμῶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐπάγγελμα τοῦτο. χάρις κυρίῳ τῷ καλέσαντι ἡμᾶς εἰς τὸν θαυμαστὸν καὶ μακάριον τῆς μοναδικῆς πολιτείας τρόπον. ἡμῖν ὡς ἀληθῶς δέδοται, εἰ καὶ τολμηρὸν εἰπεῖν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, τοῦ "γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν" μᾶλλον ὑπὲρ τοὺς κατὰ κόσμον, "ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν" οἱ πολλοὶ αὐτῶν,

---

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 106-108. 5 τὸ θεῷ ἐλλείπει τῷ V || ἐκ κοιλίας μητρὸς] Ματθ. ιθ', 12. Λουκᾶ α', 15. Πράξ. γ', 2. ιδ', 8. Γαλάτ. α', 15. 11/13 Ματθ. ιγ', 11, 13.

*

ὡς ἔστι τὰ πράγματα. τί γὰρ καὶ οἷα τὰ ἐκείνων; μακαριοῦνται πλοῦτον, τὴν παραυτίκα δόξαν· χαίρουσι τρυφαῖς καὶ ἀπολαύσεσι· γάννυνται μύροις καὶ οἰνοφλυγίαις, μαλακοῖς τε ἱματίοις καὶ ἵππων ἀγέλαις, ἀνδραπόδων τε πλήθεσι καὶ γαιῶν πολλῶν κατασχέσεσιν, οἰκημάτων κάλλεσι καὶ λίθων διαφανῶν ἀγλαΐσμασι καὶ τῇ λοιπῇ ματαίᾳ ποικιλίᾳ· γελῶσι, πηδῶσι, σκιρτῶσιν ὡς ἔριφοι καὶ κορέννυνται καὶ λιπαίνονται ὡς ἕτοιμοι ὕες πρὸς σφαγήν. καὶ μή τι εἴπωμεν τῶν ἄλλων παθῶν τὸν ἑσμόν· παρατρέχει γὰρ ὁ λόγος τὰ ἐξ αὐτῶν τικτόμενα τῆς ἁμαρτίας ἔκγονα καὶ ἀποτελέσματα. καὶ ταῦτα αὐτοῖς τῶν ἐπαινουμένων τὰ αὐχήματα καὶ ἀγαλλιάσματα, ἀλλ' οὐ γὰρ τοῖς σταυρώσασι τὴν σάρκα "σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις" αὐτῆς, οἷοί ἐστε καὶ ὑμεῖς οἱ τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, κατὰ τὸν ἀπόστολον, τὴν σάρκα σταυρώσαντες· ἄλλος γὰρ ὁ πό-

9 ποικιλίᾳ τῇ ματαίᾳ V. 11 σύες V. 14 κώδ. ἔγγονα. 17 Γαλάτ. ε', 24.

θος καὶ ἐπ' ἄλλοις ἡ ἔφεσις ἡμῶν, ὦ τέκνα. ζητοῦμεν καὶ ἐκζητοῦμεν τὴν πάλαι δίαιταν τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς, ἐξ ἧς ἀποβεβλήμεθα. ἀναπολοῦμεν καὶ ἀναγνωρίζομεν τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα ἡμῶν. ἀναχωροῦμεν κόσμου πλάνου καὶ ἐρχόμεθα εἰς θεόν. ἀπεκδυόμεθα σκότος βιωτικὸν καὶ ἐνδιδυσκόμεθα φῶς νοερόν. βλέπομεν εἰς οὐρανὸν ἄνω καὶ γινώσκομεν λόγον κτίσεως, καὶ ἀποκτώμενοι τὰ πάντα δεσπόζομεν τῶν ἁπάντων καὶ—ὢ τοῦ μεγάλου ἐπαγγέλματος! — τίς ἡμᾶς διέστησεν ἀπὸ σαρκὸς καὶ αἵματος, ἀπὸ τῶν φυσάντων καὶ ἀπὸ τῶν ἐγγόνων, ἀπὸ τῶν συνήθων, ἀπὸ τῶν ὁμηλίκων, ἀπὸ τῆς πατρίδος, ἀπὸ τῶν πόλεων, ἀπὸ τῶν ἀγορῶν, ἀπὸ τῶν ὄχλων καὶ δήμων καὶ πάντων τῶν περικοσμίων; τίς ἡμᾶς ἔπεισε δούλους ἑαυτοὺς ἐκδοῦναι τοῖς πνευματικοῖς ἡγουμένοις καὶ πατράσι καὶ ἀναλαβεῖν τὸν ἀσκητικὸν ἀγῶνα τὸν δι' ἐγκρατείας, ἀγρυπνίας τε καὶ χαμευνίας, διανυόμενον καθ' ἑκάστην;

14 κώδ. ὁμιλίκων.

τίς ἡμᾶς ἐφώτισε βλέπειν ἀδιαστρόφως καὶ μηδὲν μέγα νομίζειν χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ κάλλος καὶ φαντασίαν, αὐτὸ τὸ βασιλικὸν διάδημα καὶ πορφυρικὸν περιβόλαιον, ἀλλ' αἱρετώτερόν τι μᾶλλον καὶ ἀξιωματικώτερον καὶ ἐντιμότερον ἡγεῖσθαι τὸ ταῦτα τὰ ῥάκια καὶ πολύρραφα ἱμάτια περιβεβλῆσθαι καὶ ἐν αὐτοῖς ὑπὲρ τὰς λαμπρὰς χλαίνας ἀποσεμνύνεσθαι; τίς ἐδυνάμωσεν ἡμᾶς φυγεῖν ὕλην καὶ σάρκα καὶ τοῖς ἄνω συναρμοσθῆναι διὰ τῆς παρθενείας καὶ ἀφθόρους καὶ ἁγνοὺς διαμένειν κατὰ τοὺς ἀγγέλους;

Ταῦτα τοίνυν τὰ ἡμέτερα, ὦ ἀδελφοί, ἐγκαυχήματα, ἃ ὁ θεὸς ἐδωρήσατο ἡμῖν, ἀγαπήσασιν αὐτὸν καὶ ποθήσασι τὰ μέλλοντα, φῶς ἀπρόσιτον, δόξαν αἰωνίαν, χαρὰν ἀνεκλάλητον, εὐφροσύνην ἀδιάλειπτον, κληρονομίαν αἰώνιον, βασιλείαν οὐράνιον, χοροστασίαν ἀκατάλυτον, θεωρίαν τρισμακάριστον,

6 κώδ. *ἐντιμώτερον*. 16 φῶς ἀπρόσιτον] Τιμοθ. 1, ς', 16 || δόξαν αἰωνίαν] Τιμοθ. 2, β', 10 || χαρὰν ἀνεκλάλητον] Πέτρου 1, α', 8. 18 κληρ. αἰώνιον] Ἑβρ. θ', 15.

πλοῦτον ἄρρευστον, πᾶν εἴ τι καλὸν καὶ τερπνὸν τῶν τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις καὶ μακαρίοις ἀπ' αἰῶνος πατράσιν ἐπηγγελμένων. ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτως, βλέπωμεν καὶ προσέχωμεν, μήποτε ἀνθαιρώμεθα τὰ ἐναντία καὶ φθάσωμεν κατόπιν τῶν βιωτικῶς διαζώντων. διὸ ἁγνίσωμεν ἑαυτοὺς ἔτι καὶ παρθενεύσωμεν ἔτι καὶ φροντίσωμεν ἀπὸ νοὸς καὶ αἵματος καὶ καρδίας καὶ σώματος, καὶ μηδόλως δῶμεν παρρησίαν τῷ δαίμονι. λόγος λόγον καταπιέζει, καὶ βλέμμα βλέμμα σκαμβάζει, καὶ ἀμέλεια ἀμέλειαν περιέπει, καὶ κατὰ μικρὸν μικρὸν γωνιάζοντες καὶ ἰδιάζοντες καὶ ὡς νυκτικόρακες εὑρισκόμενοι ἀποκυοῦμεν τὸν τῆς ἁμαρτίας θάνατον. μὴ οὖν, τέκνα, οὕτως, μή, δέομαι καὶ ἀντιβολῶ· προσέχετε ἀπ' ἀλλήλων. ἐκ τοῦ πλησίον ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος, κατὰ τὸν εἰπόντα, ἐλεεινὸν τὸ βάραθρον, τοῦ αἰωνίου πυρὸς τὸ ἀνταπόδομα. μὴ εἴπῃς "ἐπανελθὼν ἐπανῆκα", μὴ φθέγξῃ

1 κώδ. *ἄρευστον*. 20 Παροιμ. γ', 28.

"χρονιῶν ἐχρόνισα", μὴ λογίσῃ "δυναμωθεὶς ἐνεδυναμώθην". μικρὰ ἀμέλεια, καταφρόνησις, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀφυλάκτως σε προσλαμβάνουσα καὶ χειραγωγοῦσα, εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἁμαρτίας καταβάλλει.

Σκοπεῖτε καὶ ὁρᾶτε, μικροὶ καὶ μεγάλοι, προάγοντες καὶ ἀκολουθοῦντες, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι· ἄνω ἐμακαρίσθημεν, ὧδε ἐταλανίσθημεν· ἄνω ἐδοξάσθημεν, ὧδε ἠτιμάσθημεν· ἄνω ἀγγελικῶς ἐβιώσαμεν, ὧδε σατανικῶς ἐπορεύθημεν. "συνέφερεν αὐτῷ", φησίν, "εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος". συμφέρει καὶ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ ταῦτα εἰρῆσθαι, πλὴν ἀνακτέον καὶ ἐπιστρεπτέον. καὶ ταῦτα οὐ λυπεῖν ὑμᾶς θέλων ἐνεθέμην τῇ παρούσῃ κατηχήσει, ἀλλ' ἵνα, τέκνα μου, διὰ τῆς προαγγέλσεως τὴν ἐρχομένην ῥομφαίαν τῆς ἁμαρτίας ἐξ ὑμῶν τε αὐτῶν κἀμοῦ τοῦ ταπεινοῦ ἐξεώσωμαι ψυχῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, μεθ' οὗ τῷ

11/12 Ματθ. κϛ', 24. 19 κῶδ. ψυχάς.

πατρὶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι δόξα νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΖ'.

Περὶ τῆς ἑορτῆς τῶν ἁγίων Θεοφανείων.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, πάλιν προεόρτιος ἡ κατήχησις, ἀπὸ τῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν τῶν ἐπιφανίων ἡμέραν καταντήσασα, οὐ σχοῦσα μὲν οὐδὲ ἔχουσά τι πρὸς ἀξίαν, οὐ λέγω τῶν θείων πανηγύρεων (τοῦτο γὰρ ἁγίων καὶ θεοσόφων ἔργον), ἀλλὰ τῆς ὑμῖν προσηκούσης ὑπομνήσεως. πλὴν καὶ τὸ νῦν καταβλητέον ἡμῖν τὸ εἰς δύναμιν. ἐδιδάχθημεν οὖν πρότερον [τὸ] τοῦ Χριστοῦ γενέθλιον, ὅτι Χριστὸς "ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ὤφθη ἐν κόσμῳ· ἦλθε γὰρ εἰς τὰ ἴδια, κἂν οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ πάν-

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 88-91. 9 κῶδ. *ὑμῶν*. 10 τὸ νῦν] τοίνυν V. 13 Τιμοθ. 1, γ', 16. Ἰωάν. α', 10-11.

τες ἐδέξαντο". ἡμεῖς δέ, ἐπεὶ ἐδεξάμεθα αὐτόν (καὶ γὰρ τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς καὶ εἴδομεν ἐν σπηλαίῳ τεχθέντα παρθενικῶς τε καὶ ἀπερινοήτως ἐκ τῆς προφήτιδος), καὶ προσεκυνήσαμεν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ καὶ σὺν ἀγγέλοις τὴν τῆς εὐδοκίας αὐτοῦ ὑμνολογίαν ἀνεπέμψαμεν.

Ἐλάβομεν "ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι", ὡς ὁ θεῖος εὐαγγελιστὴς βοᾷ, ἀποῤῥίψαντες τὰ ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος καλύμματα τῶν παθῶν εἰς τὸ τὰ ἱερὰ αὐτοῦ ἐπιφάνια θεάσασθαί τε καὶ ὑποδύσασθαι. ἄπεισιν ὁ λόγος πρὸς τὴν φωνήν (καιρὸς γὰρ ἧκε τῆς τελειώσεως· μέχρι γὰρ τῆς δεῦρο τριακονταετίᾳ ὑποτάσσεται ἀνθρωπίνως τοῖς γονεῦσι, τυπῶν ἡμῖν τὸ ὑποτακτικόν, καὶ τοῦτο, ὡς βούλει, εἴτε φυσικῶς λαβεῖν, εἴτε πνευματικῶς), ὁ νυμφίος πρὸς τὸν νυμφαγωγόν, ὁ δεσπότης πρὸς τὸν δοῦλον, ὁ ἐνσώματος θεὸς πρὸς τὸν ἔνσαρκον ἄγγελον· ὑπέξεισι γὰρ ἄρτι ὁ Ἰωάννης ἐκ τῆς ἐν ἐρήμῳ διαγωγῆς,

8 Ἰωάν. α', 12.

ὅλως θεοφορούμενος καὶ πατροκινήτως διδασκόμενος, ἑτοιμάσαι τὰς ὁδοὺς κυρίου, εὐθείας ποιῆσαι τὰς τρίβους αὐτοῦ, κατασκευάσαι λαὸν περιούσιον. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐγεγόνει διὰ τοῦ ἐν μετανοίᾳ βαπτίσματος, ὑπαντᾷ τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον καὶ ἀνακράζει "ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου". ἐπιζητεῖ ὁ Χριστός μου πρὸς αὐτοῦ τὸ βάπτισμα· θάμβους πληροῦται ὁ Ἰωάννης· κατεπείγει αὐτὸν ὁ δεσπότης εἰς ὑπακοήν, ἀναδύεται καὶ ἀναβάλλεται ὁ ὑπηρέτης τὰ θεοπρεπῆ ἐκπληρῶσαι. πῶς οἴει τὸν Πρόδρομον, ἐν μεταιχμίῳ δύο παθῶν γενόμενον, τῷ μὲν πρὸς ὑπακοὴν συνωθούμενον, τῷ δὲ πρὸς συναίσθησιν τῆς οἰκείας ἀναξιότητος ἀντωθούμενον; ἐνενόει γάρ, ὡς εἰκός, καὶ ἐφθέγγετο τοιαῦτα· "πῶς τελετάρχου σχῆμα ὑποδήσομαι ὁ βραχὺς ἐγὼ καὶ ἀτέλεστος καί σε τὸν παντέλειον θεὸν τε-

2 ἑτοιμάσαι - τρίβους αὐτοῦ] Ματθ. γ', 3. Μάρκ. α', 3. Λουκᾶ γ', 4. 4 λαὸν περιούσιον] Τίτ. β', 14. 6/8 Ἰωάν. α', 29. 13 Πρόδρομον V, δρόμον P.

λεταρχήσω; πῶς ἅψομαι κορυφῆς τοῦ κλίναντος οὐρανοὺς καὶ καταβάντος, τοῦ μετροῦντος τὰ ὄρη σταθμῷ καὶ τὰς νάπας ζυγῷ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν σπιθαμῇ; πῶς καταδύσω ἐν τοῖς ὕδασι καὶ γυμνὸν ἴδοιμι τὸν ἀπερίληπτον καὶ περιβάλλοντα τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις";

Ἀλλ' ὅμως ὁ Χριστός μου (οὕτω πρέπον ἡμῖν ἐστι πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην) —ὢ τῆς μεγάλης συγκαταβάσεως!—τὴν ἐσθῆτα ἀπαμφιέννυται, εἰς τὸ ῥεῖθρον κάτεισι, βαπτίζεται καὶ ἡ μὲν θάλασσα, ὡς ὁ ἱεροψάλτης Δαβίδ, "εἶδε καὶ ἔφυγεν, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω" καὶ τὸ πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς κατῆλθεν, ἡ δὲ φωνὴ πατρόθεν ἐπιμαρτυροῦσα "οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα". εἶτα ἄνεισιν ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ Χριστὸς καὶ φωστὴρ καὶ

2 κλίναντος - καταβάντος] Βασιλ. 2, κβ', 10. Ψαλμ. ιζ', 10. ρμγ', 5. 3 μετροῦντος τὰ ὄρη - - σπιθαμῇ] Ἡσαΐου μ', 12. 6/7 περιβ. τ. οὐρ. ἐν νεφέλαις] Ψαλμ. ρμς', 8. 13 Ψαλμ. ριγ', 3. 14/17 Ματθ. γ', 16, 17.

σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. ὢ μακαρίας χειρὸς τῆς ἀψαμένης κεφαλῆς, δι' ἧς κεφαλὴ πάντων τῶν προφητῶν ἀνηγόρευται! ὢ παλάμης παμμεγέθους, κρατησάσης κάραν τοῦ ἐν οὐρανῷ καὶ γῇ καὶ τοῖς πᾶσιν ἀχωρήτου! ὢ ἱερέως θεοχειροτονήτου καὶ πάντων ἱερέων ὑψηλοτέρου, θεὸν καταξιωθέντος ἐν σαρκὶ βαπτίσαι! φῶς ἔλαμψεν, ἀνίσχοντος ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης, κατὰ τὴν τῇδε ἡμέραν, καὶ νοερῶς καὶ αἰσθητῶς γήθει καὶ ἀγάλλεται καὶ φαιδρύνεται ἥ τε γῆ Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ, ἥ τε Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, μᾶλλον δὲ πᾶσα ἡ οἰκουμένη.

Πρὸς ταῦτα δοξάσωμεν, πρὸς ταῦτα φωτισθῶμεν καὶ ἡμεῖς φῶς γνώσεως, καὶ οἷον τῇ θεωρίᾳ γενόμενοι κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἴδωμεν τὸ μέγα φῶς, τὸν Χριστὸν ἡμῶν βεβαπτισμένον, καὶ προσπτυξώμεθα τὰ ἐν

3 ἀγορεύεται V. 8 πῶς φῶς V || φῶς ἔλαμψεν] Ματθ. δ', 15, 16. 9 ἡλ. τῆς δικαιοσύνης] Μαλαχ. δ', 2. 12 κῶδ. *νεφθαλίμ*. 16 φῶς γνώσεως] Ὠσηὲ ι', 12.

τοῖς ὕδασιν ἴχνη αὐτοῦ ἀκατάληπτα, καὶ μηκέτι πρὸς τὸ σκότος ἐπιστρέφωμεν τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ συνίωμεν καὶ συμπορευοίμεθα, ὀπαδοὶ καλοὶ γεγονότες, καὶ πρό γε τούτου συμβαπτισθῶμεν αὐτῷ· ἔξεστι γὰρ καθ' ἡμέραν, εἰ βουλόμεθα, τῷ τῶν δακρύων βαπτίσματι λέγω, τῷ ὄντι γὰρ καθαρτήριον καὶ ἀείφωτον. οἴκοθεν ἡμῖν τὰ νάματα, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς Ἰορδάνην, τῷ τῆς κατανύξεως ῥείθρῳ φωτιζόμενοι. τὸ καθ' ἑκάστην συνεπώμεθα. κἂν εἰς ὄρος ἀνέλθῃ, συνανίωμεν αὐτῷ· κἂν πειράζηται ὑπὸ τοῦ διαβόλου, τὸν πειραστὴν ἑλεῖν βουλόμενος, συμπειρασθῶμεν αὐτῷ πρὸς μικρόν, ἵν' εἰς αἰῶνας ἀνενόχλητοι διαμείνωμεν. κἂν νηστεύῃ ὡς ἄνθρωπος τεσσαρακονθήμερον, τῷ ἐφημερησίῳ κανόνι ἢ καὶ τῷ ὑπερημερησίῳ ἐν καιρῷ συννηστεύσωμεν αὐτῷ, ἵνα τρυφήσωμεν τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν ἀγαθὰ ἀιδίως. οὐκ

2 ἐπιστρέψωμεν V. 3/4 συμπορευοίμεθα - - τούτου] ἐλείπει ταῦτα τῷ V. 5 τὸ καθ' V. 7 τῷ ὄντι] τὸ V. 11 ἀνέλθοι V. 16 κῶδ. *ἐφ' ἡμερησίῳ*.

ἐτέρφθη ὁ Χριστὸς τῷ εἴδει πασῶν τῶν ὑποδειχθεισῶν αὐτῷ βασιλειῶν τῆς γῆς πρὸς τοῦ Σατανᾶ· μηδ' ἡμεῖς καταθελχθῶμεν τοῖς τερπνοῖς τοῦ παρόντος βίου, ἢ καὶ ταῖς τῆς παρούσης πόλεως περικαλλείαις καὶ ἀπατωσύναις, καὶ ἐν τούτῳ οὔτε πεσούμεθα, οὔτε προσκυνήσομεν τῷ Σέραπι. οὐκ ἠπατήθη ὁ Χριστὸς ἡμῶν εἰπὼν τοὺς λίθους ἄρτους γενέσθαι· μήτι γε καὶ ἡμεῖς, ὡς ὑποβάλλει ὁ δράκων, τὰ πονηρὰ ἢ ἐν τῇ καρδίᾳ ἢ ἐν τῇ γλώσσῃ φθεγγοίμεθα, ἀλλ' εἴπωμεν θεολέκτως "ἄπελθε ὀπίσω μου, Σατανᾶ". ἂν οὕτως ἀποκρουσώμεθα αὐτὸν καὶ οὕτω ποιήσωμεν, οἰχήσεται καὶ ἀφανισθήσεται, μᾶλλον δὲ καταργηθήσεται, καὶ ἄγγελοι ἡμῖν ὀφθήσονται διακονούμενοι, καὶ συγκαταβησόμεθα τῷ Χριστῷ καὶ εἰς μαθητὰς αὐτοῦ ταχθησόμεθα, καὶ τῇ ἀπαθείᾳ περίδοξοι ἐσόμεθα, ὡς φῶτα τέλεια ἐν κόσμῳ, ἐν αὐτῷ

5 κώδ. *περικαλλίαις*. 7 κώδ. *προσκυνήσωμεν* || κώδ. *οὐχ ἠπατήθη*. 8 κώδ. *εἰπεῖν*, σλαβ. рекшаго || Ματθ. δ', 4. 12 Ματθ. δ', 10.

Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΗ΄

Περὶ τῆς κρατίστης διαγωγῆς ἡμῶν, ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἑβδομάδι τῶν Βαΐων.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ἡ τῆς χαρᾶς ἡμέρα ἔφθασεν (ἡ γὰρ τῶν νηστειῶν περίοδος ἤδη τετελείωται) καὶ εὐλογημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι τὸν κόπον καὶ τὸν καύσωνα ἠνέγκατε τῆς ἐγκρατείας, τὸ ἐπιτεταμμένον τῆς ἀγρυπνίας, τὸ εὔτονον τῆς ψαλμῳδίας, τὸ ταλαίπωρον τῆς κατὰ χρείαν ἐργασίας ἔν τε διασκάψεσιν, οἰκοδομήμασί τε καὶ λεπτουργήμασι, καλλιγραφήσεσί τε καὶ ὑφάσμασιν, ἱματοῤῥαφήσεσί τε καὶ ὑποδηματοῤῥαφήσεσι καὶ ταῖς κατὰ πᾶν ὅτι οὖν τῶν οὐσῶν διακονιῶν ἐγχειρήσεσι· καὶ γὰρ οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν παροπτέον, ἀλλὰ ἑκάστη

καὶ παντοίᾳ θεῷ ἀνακειμένῃ τῇ τοῦ κρατοῦντος αὐτὴν καθαρᾷ λειτουργίᾳ· μὴ γὰρ μέγα τι πρὸς κόπον τοῦ τὸν στίχον λέγοντος καὶ ὑπομνήσκοντος καθ' ἑκάστην περὶ τοῦ θανάτου; ἀλλ' οὖν ἐπ' αὐτῇ καὶ μόνῃ, καθ' ὃ δυνάμεως ἔχει, τὴν μισθαποδοσίαν αὐτοῦ λήψεται, ἴσα τυχὸν καὶ τοῦ οἰκονομοῦντος τὰ μείζονα. τί λοιπὸν εἴπωμεν ἐπὶ τοῦ τὰ δεύτερα φέροντος, ἢ τῶν ἐπιστημοναρχούντων, ἢ τῶν ἐπιτηρούντων, ἢ τοῦ κανοναρχοῦντος, ἢ τοῦ κελλαρεύοντος, ἢ τοῦ τραπεζοποιοῦντος, ἢ τοῦ σκυτοδευσοποιοῦντος, ἢ τοῦ μεμβρανοποιοῦντος, ἢ τοῦ κηπουργοῦντος, ἢ τῶν ἄλλων, ἵνα μὴ τὰ καθ' ἕκαστον λέγωμεν; μεγαλόδοξοι οἱ μισθοί, πολυγέραστοι οἱ ἐγχειρισμοί, ἀθλητικοὶ οἱ ἀποτελεσμοί. οὕτως ἡμᾶς ἡ θεία χάρις καλῶς παρήγαγεν, καὶ ἔτι γε παραγάγοι καὶ ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν μετενέγκοι τὸ θεοσύνθετον σύστημα, τὸ ἀδιάῤῥηκτον συνάθροισμα, τὸ νεοκατασκεύαστον κατάστημα, ἀλλ' οὖν ἀρχαιογνώριστον διαβίωμα,

---

8 κώδ. *εἴπομεν*. 12 ἀπόγρ. *σκυτοδευσοῦντος*.

*

τὸ μόνον πρὸς θεὸν ὁρῶν καὶ πρὸς οὐδὲν ἄλλο ἐπιστρεφόμενον, τὸ ἐν κόσμῳ ὁμοψύχημα. εὖγε, εὖγε τῇ κρατίστῃ διαγωγῇ ὑμῶν καὶ τῷ παναρίστῳ καὶ θαυμαστοτάτῳ δρόμῳ, ὦ ἀδελφοὶ αἰδεσιμώτατοι!

Τί δαὶ περὶ τῆς ἑορτῆς ὑπομνήσωμεν, ἄγλωττοι καὶ ἐναγεῖς τυγχάνοντες; ἐπειδὴ καὶ λόγου χρεία καὶ ψυχῆς καθαρότης, πρὸς τὴν τῆς ὑποθέσεως δύναμιν (τὸ γὰρ μὴ καθαρῶς, φησίν, τοῦ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι οὐ θεμιτόν), ὅμως ἕλκομαι δι' ὑμᾶς μνήμην καὶ μόνην ἐπενεγκεῖν, ἵνα καθαγιασθῇ ἐμοῦ μὲν λέγοντος τὸ ταπεινὸν στόμα, ὑμῶν δὲ ἐπαΐουσαι αἱ καλαὶ ἀκοαί. ὁ πανταχοῦ παρὼν Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν μεταβαίνει σήμερον σαρκικῶς ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, πρὸς τὸν ἀοίδιμον Λάζαρον, ἤδη μέλλοντα θνήσκειν· προκατατίθησι γὰρ τὰ τῆς ἑαυτοῦ ἀναστάσεως ἐνέχυρα καὶ προλάμπει τὰς ἀκτῖνας τῆς ἀφθαρσίας διὰ τῆς τούτου ἀναζωώσεως. μεταβαίνοντι δὲ τί φά-

19 κῶδ. ἐνέχειρα.

σκει ὁ τῶν μαθητῶν ἀξιοπιστότερος καὶ ἀξιάγαστος Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος; "ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ". ἴδε πίστεως θερμότητα μαθητοῦ καὶ ὀξύτητος φίλημα! συνανήγειρεν ὅλον τὸν ἀποστολικὸν ἐκεῖνον χορὸν καὶ παρέθηξεν εἰς εὐτολμίαν ἀνδρικὴν συγκινδυνεῦσαι τῷ διδασκάλῳ!

Ταῦτα οὐχ ὡς ἔτυχεν, οὐδὲ μέχρι τοῦ γράμματος ἵσταται, ἀλλ' εἰς ἡμᾶς διαβαίνειν τὸ ὑπόδειγμα ἱστόρηται, ἵνα καὶ ἡμεῖς συνεπώμεθα τοῖς ἡγουμένοις, κἂν θανάσιμα εἶεν τὰ προκείμενα. ἐπεὶ δὲ διήνυε τὴν ὁδόν, λέγει φανερῶς τοῖς φοιτηταῖς, "Λάζαρος, ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ ἀπέρχομαι ἵνα ἀναστήσω αὐτόν". μέγα, ὅτι ἠξίωται Λάζαρος φίλος καλεῖσθαι τοῦ πάντων δεσπότου. ὦ τῆς ἀῤῥήτου συγκαταβάσεως, εἰς τοσοῦτον ἠκούσης μέτρον ταπεινώσεως, ἵνα φίλον τὸν ἄνθρωπον ὀνομάσῃ. ἐν τῷ Λαζα-

3/4 Ἰωάν. ια', 16. 4 κῶδ. θερμότης. 14/16 Ἰωάν. ια', 11.

ρικῷ προσώπῳ πᾶν τὸ ἀνθρώπινον ἔκπαλαι διὰ παρακοῆς, διὰ τοῦ πρωτοπλάστου, ἐχθράναν εἰσποιούμενος καταφιλιάζει, καὶ οἱ ποτὲ μακρὰν ὄντες τῇ διαστάσει τῆς κατὰ ἁμαρτίαν ἔχθρας ἐγγίζομεν ἄρτι τῇ θείᾳ ἀγάπῃ, καὶ οἱ τὴν ἐπίκηρον καὶ θνητὴν ζωὴν λαχόντες ἀθανατιζόμεθα τῇ τοῦ κοινωνήσαντος ἡμᾶς κατὰ φύσιν λόγου θεότητι. "ὁ λόγος γάρ", φησίν, "σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν". ἀλλ' ἀνίωμεν εἰς τὸ προκείμενον.

Εἰσελήλυθε τοίνυν ἐν τῇ Βηθανίᾳ καὶ τὸν ἐν δεήσει κλαυθμὸν Μάρθας τε καὶ Μαρίας ὑπακούσας οἰκτιρμόνως ἐρωτᾷ ὁ ἀληθής, ποῦ τέθειται ὁ θανών; δακρύει ὁ σωτὴρ ἀνθρωπικῶς, δύο φύσεων δεικνὺς τὴν ἀλήθειαν. τῇ γὰρ θεϊκῇ ἐμβριμήσει ἀνακόπτει τὸ δάκρυον. μανθάνει οἰκονομικῶς ὁπόσων ἡμερῶν τὸ ἀποβίωμα καί φησιν, "ὅτι τεταρταῖός ἐστι". παραθαῤῥύνει τὰς πενθούσας, κρατυνομένας ἐν τῇ πίστει· παρακελεύεται τοὺς παρόντας ἀποκαλύψαι τὸν τάφον καὶ ὁ τῆς ζωῆς ταμίας καὶ τῆς πνοῆς διαδότης μεγάλῃ τῇ φωνῇ φησιν "Λάζαρε, δεῦρο ἔξω", καὶ θᾶττον ὁ τεθνηκὼς ἀνίσταται καὶ ὁ σεσηπὼς σεσάρκωται, καὶ ὁ ἄπνους ἐζώωται καὶ τῷ μόνον εἰπεῖν ἔργον νῦν παριστάμενον· ὁ γὰρ εἰπὼν "γενηθήτω φῶς καὶ ἐγένετο", ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κτισμάτων, οὕτω καὶ ἐπὶ τοῦδε ἢ μόνον ἐφώνησε καὶ τῇ πλήξει τοῦ φθόγγου ἡ θεϊκὴ ἐνέργεια ἐκ θανάτου εἰς ζωὴν τὸν νενεκρωμένον ἐπανήγαγε. Λαζάρου τοῦ μακαριωτάτου ἑορτάζωμεν τὰ μνημόσυνα, μᾶλλον δὲ τὰ ἐγέρσια, Λαζάρου ἐκείνου τοῦ τριάκοντα ἔτη ζήσαντος, ὡς ὁ λόγος, καὶ ἐπισκοπήσαντος μετὰ τὴν ἀνάζησιν!

9 Ἰωάν. α', 14. 16. 16 Ἰωάν. ια', 34, 35. 20 Ἰωάν. ια', 40.

Ταῦτα τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγέρσεως τὰ προαύλια. ταῦτα τὰ κατὰ τοῦ θανάτου προμηνύματα, καὶ χαίρομεν καὶ

5 Ἰωάν. ια', 43, 44. 9 Γενέσ. α', 3. 14 κῶδ. ἑορτάζομεν.

συγχαίρομεν ταῖς περὶ Μάρθαν καὶ τὸ ἱερὸν τεράστιον ἐξομολογούμεθα· ἀλλὰ καὶ ὡς οἱ παῖδες τοῖς τῶν ἀρετῶν κλάδοις τῇ κακίᾳ νηπιάζοντες προσυπαντήσωμεν Χριστῷ, εἰσιόντι εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ προφητικῶς ἀνακράξωμεν· "χαῖρε, πόλις Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται πραΰς, ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ πῶλον ὄνου, υἱὸν ὑποζυγίου", τὸ τῶν ἐθνῶν ἄλογον, ὡς λόγος, ὑποτάξων, καὶ δαβιτικῶς μελῳδήσωμεν· "ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου" ἐπὶ τὸ πάθος τὸ ζωηφόρον καὶ ἑκούσιον. ἐνταῦθα σταίημεν τῆς κατηχήσεως, εὐχαριστοῦντες τῷ δι' ἡμᾶς δεδωκότι τὴν μακρὰν ὑπόμνησιν, αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

6/8 Ματθ. κα', 5. Ζαχαρ. θ', 9. 10/12 Ψαλμ. ριζ', 25, 26. Ματθ. κα', 9. Μάρκ. ια', 10.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΘ'.

Περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ περὶ ὁμονοίας.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, εὔθυμός εἰμι τῷ πνεύματι καὶ ἔδωκέ μοι ὁ κύριος πασχάζειν ἐν ἀγαλλιάσει, ἀποσκευασαμένῳ τὸ λυπηρὸν τῆς ταλαιπώρου μου ψυχῆς χάριν τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν καὶ ἡγουμένου Τῶν Καθαρά· τῷ ὄντι γὰρ "περίλυπός εἰμι ἕως θανάτου", σχεδὸν εἰπεῖν, διαναβαλλομένου αὐτοῦ καὶ ἀποσειομένου τὸ ἐγκρινόμενον ἡμῖν θεοπρεπῶς καὶ σωτηρίως. καὶ ὅρα τῆς ὑπακοῆς ἡλίκον ἐστὶ καὶ οὐράνιον τὸ κατόρθωμα, ζωῆς αἰωνίου ἐφόδιον, ὥσπερ καὶ τὸ ἐναντίον τῆς παρακοῆς φέρον εἰς κίνδυνον. ἐκεῖνον μὲν

9 Ματθ. κς', 38.

οὖν ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, εὐχαῖς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, σὺν τῇ ὑμετέρᾳ δεήσει, καταρτίσειεν, σθενώσειεν, ὁδηγήσειεν ποιμαίνειν οὐκ ἐν σκεύεσιν ἀπείρου ποιμένος, ἀλλ' ἐν δυνάμει θείᾳ τὸ πεπιστευμένον αὐτῷ ποίμνιον, καὶ δοίη δι' ὁμοψυχίας ἐν ἡμῖν εἶναι καὶ εἰς ταὐτὸ ζῆν, καθὼς κέκριται.

Ὑμᾶς δὲ ποίοις λόγοις παρακαλέσομεν, ὦ τέκνα πολυπόθητα, καὶ τίσιν ὑπομνήμασι λαλήσομεν τὰ τῆς παρούσης ἡμέρας; ἤδη τὸ κατὰ τοῦ κυρίου συμβούλιον συναθροίζεται σήμερον καὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχονται ἄρχοντες καὶ λαοὶ συλλαβέσθαι τὸν δίκαιον, καὶ ἀνθ' ὧν ὤφειλον ὡς εὐεργέτῃ ἀμείβειν τὰ κράτιστα, ὑπὲρ τούτων ἐπέρχονται ὡς κύνες λαβεῖν αὐτόν· ψυχὴ γὰρ ἐπίφθονος καὶ βασκαίνουσα μᾶλλον ἀγριαίνει ταῖς θεραπείαις, ἕως ἂν εἰς αὐτὸ φθάσῃ τὸ θανατῶσαι τὸν εὐεργετήσαντα. ἐλεεινὸν δέ, ὅτε

3 κῶδ. καταρτήσειεν. 4 κῶδ. ποιμένειν. 7 κῶδ. ἡμᾶς. 9 κῶδ. παρακαλέσωμεν.

καὶ μαθητὴς συνεπιτίθεται τοῖς κακοῖς καὶ τὸν διδάσκαλον ἐνεδρεύεται. τοιοῦτός ἐστιν ὁ παράφρων Ἰούδας. λαμπτὴρ ὢν ἐσκοτίσθη· ἐν ὑψηλῇ πολιτείᾳ ὑπάρχων ἔπεσεν ὡς ὁ Ἑωσφόρος· ὁ πρὶν ἰώμενος νῦν ἐτραυματίσθη· ὁ ἔχων τῆς ἀποστολῆς ἀξίωμα τὸ τῆς ἀποστασίας περιβόλαιον ἐνδύεται· ὁ τῶν ἀποῤῥήτων μυστηρίων ὑποδοχεὺς ἄρτι τῶν διαβολικῶν βουλευμάτων ὑπουργὸς καθίσταται. φεῦ τῆς ἀπανθρωπίας! ἄβαλε τῆς ἀβελτηρίας αὐτοῦ! ἆρα πῶς λήθαργος κατέστη τῶν τηλικούτων κατορθωμάτων; ἆρα πῶς προήχθη εἰς τοιαύτην τόλμαν; ἀλλ' ὅμως ἡ πονηρία πάντα πράττειν οἶδε, καὶ διαστρέψασα τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς κατ' ὀλίγον εἰς ἀλογίαν περιτρέπει τὸν ἄνθρωπον. διὰ τοῦτο λυττᾷ κατὰ τοῦ δεσπότου ὁ τάλας καὶ μεγαλύνει ἐπ' αὐτὸν ψαλμικῶς πτερνισμόν, εἰσιὼν καὶ ἐξιὼν δολερῶς καὶ λόγον παράνομον τιθέμενος κατ' αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ μύρου κένωσιν ὡς ἀτοπίαν καταιτιώμενος. οἷοί

18 Ψαλμ. μ', 10.

εἰσι καὶ οἱ νῦν προδόται τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἱερᾶς ὑποταγῆς διασπασταί, λογύδρια βατταρίζοντες περιδέξια αὐτοῖς καὶ συνήγορα τῆς ἀποστασίας.

Ἀλλ' ὁ μὲν οὕτως κινούμενος καταπρίαται τὸν ἀτίμητον εἰς ὀλιγοστὰ ἀργύρια, καὶ οὐδὲ τὸ τῆς συνδειπνήσεως αἰδεσθεὶς οἰκείωμα, οὔτε τὸ τῆς διανίψεως ἐκπλαγεὶς ὑπόδειγμα, οὐ μὴν οὐδὲ τὸ τῆς διελέγξεως ἐντραπεὶς πρόσρημα, οὐδ' ὅτι τὸ γλωσσόκομον πεπιστευμένος διαβαστάζειν στέργει, ἀλλ' ἀποῤῥήγνυται τοῦ χοροῦ τῶν συμμαθητῶν καὶ συνάπτεται τῶν δαιμόνων τῷ ἀρχηγῷ, καὶ ὅλην τὴν σπεῖραν νύκτωρ ἐπιφερόμενος καταλαμβάνει τὸν ποθούμενον τόπον καὶ προδίδωσιν ἐν φιλήματι δολίῳ "τὸν κύριον τῆς δόξης". ἡμεῖς δέ, ὦ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, μιμηταὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων γινόμενοι ἀδιάσπαστοι μείνωμεν, καὶ ὁμολογοῦντες ἀποθνήσκειν ὑπὲρ ἐντολῆς, συναποθάνωμεν

5 κῶδ. *καταπριᾶται* 8 κῶδ. *διανύψεως*. 12 κῶδ. *ἀποῤῥίγνυται*. 16 Κορ. 1, β', 8. 18 κῶδ. *γενόμενοι*.

αὐτῇ, ἐν μηδενὶ πτυρόμενοι ταῖς τῶν τινῶν ἀποῤῥήξεσι, μᾶλλον δὲ λακίσεσιν· ὡς γὰρ ἐκεῖνος καὶ αὐτοὶ διὰ φιλαργυρίαν καὶ φιλοδοξίαν ἀπαγχονίζονται. καὶ οὕτω μὲν τὰ τῆς προδοσίας ἀπήρτισται· ὁ δὲ Χριστὸς ἡμῶν καὶ κύριος ὁπόσα καὶ πηλίκα ὑπὲρ ἡμῶν οὐ πέπονθεν, ἑλκόμενος καὶ περιδονούμενος ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως ὑπὸ τοῦ φονῶντος ὄχλου, εἶτα παρεστὼς τῷ ἀνόμῳ Καϊάφᾳ, ἐρωτώμενος, διελεγχόμενος, ἐρεσχελούμενος, ἐμπαιζόμενος, ῥαπιζόμενος, ἀπαγόμενος, ἀποδιδόμενος Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι; κἀκεῖσε διανόει μοι τοὺς φυλακισμούς, τοὺς ἀνετασμούς, τὰς ἐπερωτήσεις, τὰς ἀποφάσεις, τὰς κατακραυγὰς τοῦ "αἶρε, αἶρε, σταύρωσον αὐτόν", τῶν Ἰουδαίων τὰς ἐξαιτήσεις, τῶν λεγόντων "τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν", τὴν κατ' αὐτοῦ βαφὴν τοῦ Πιλατικοῦ καλάμου, τὴν φραγέλλωσιν, τοὺς κολαφισμούς, τοὺς ἐμπτυ-

15/16 Ἰωάν. ιθ', 15. 17/18 Ματθ. κζ', 25. 20 κῶδ. *φραγγέλωσιν*.

σμούς, τὴν παικτὴν πορφύρωσιν καὶ στεφάνωσιν, τὴν ὀνειδιστικὴν γονυπέτησιν καὶ κατὰ κεφαλῆς πυγμὴν τῶν γελαστικῶς ἐπιβοώντων "προφήτευσον ἡμῖν τίς ἐστιν ὁ παίσας σε"; τὸν προπηλακισμόν, τὸν συνωθισμόν, τὸν θορυβασμόν, τὸν ἐπικροτασμὸν τοῦ παντὸς κατ' αὐτοῦ μιαρωτάτου ὄχλου· εἶτα τὴν σταύρωσιν, τὴν τῶν ἁγίων χειρῶν καὶ ποδῶν καθήλωσιν, τὸν τῶν ἱματίων διαμερισμόν, τὸν ἐπιτωθασμὸν καὶ ὑβρισμὸν τῶν παραπορευομένων καὶ λεγόντων "εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. οὐά! ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι". τὰ λοιπὰ ἐπιγελάσματα καὶ κατεμπαίγματα καὶ καταλαλήματα, τὴν λόγχευσιν, τὴν τῆς χολῆς ἀπόγευσιν, τὴν νέκρωσιν καὶ ὅσα τούτοις ἄλλα συνέπονται καὶ συμπέπρακται.

Ὑπὲρ τούτων ἁπάντων τί ἡμεῖς συνανοίσομεν οἱ κατάκριτοι τῷ ὑπὲρ ἡμῶν πεπονθότι καὶ ταφέντι καὶ ἀναστάντι; τὸ "πο-

4 Ματθ. κς', 68. 11/13 Ματθ. κζ', 40, 41. 18 κῶδ. *συνανοίσωμεν.*

τήριον σωτηρίου λήψομαι" μετὰ τοῦ Δαβὶδ "καὶ τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι". διὰ τοῦτο φθαζούσης τῆς ἁγίας ἀναστάσεως προσέχωμεν ἀκριβῶς, καὶ τὴν μὲν ἑορτὴν ἑορτάσωμεν λαμπρῶς· καὶ θεϊκῶς—πάσχα γάρ ἐστι, πάσχα τῶν τῆς θείας οἰκονομίας δωρεῶν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον—, τὸ δὲ σῶμα περικρατήσωμεν εὐλαβῶς καὶ κἂν ὑπαλλάξωμεν τὰ βρώματα, ἀλλὰ μὴ ἀνθυπαλλάξωμεν τὰ καταστήματα. πῶς δὲ ἔσται τοῦτο; ἐὰν σωφρόνως καὶ μετρίως καὶ οἴνου ἀπογευσώμεθα, καὶ ἐλαίου καὶ ὄψου ἀπολαύσωμεν καὶ τῶν ἄλλων παραθεμάτων. ὁ μέν, συμβουλεύω, ἀρκείσθω μιᾷ κράσει, ἢ δύο μόνον, ἕνεκα τοῦ διαλῦσαι, ὁ δὲ καὶ τρεῖς πινέτω, ἀσθενέστερος ὢν καὶ λιχνωδέστερος. τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο οὐ τῶν ὑγιαινόντων, ἀλλὰ τῶν ἀσθενούντων, οὐδὲ τῶν ἐγκρατῶν, ἀλλὰ τῶν ἀκρατῶν. καὶ βλέπε, ποῦ φέρει· εἰς ἐμπλησμὸν καὶ κόρον ὕπνου. καὶ τί ὁ

1/2 Ψαλμ. ριε', 4. 13 κῶδ. *παραθημάτων.* 17 κῶδ. *τούτου.*

προφήτης· "ἔφαγε", φησί, "καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἠγαπημένος". μιμνήσκου καὶ Σοδομιτικὸν πῦρ, λάμβανε καὶ τὸν πολυοινήσαντα Λὼτ καὶ ἀσελγήσαντα ἐν ταῖς θυγατράσιν. ἀναθεώρησον καὶ τὸν γυμνωθέντα Νῶε τῇ ἀπειροποσίᾳ. ἀνάγκη γὰρ τὸν νοῦν ἀδρανῆ τυγχάνοντα μὴ οἷόν τε ἀντισχεῖν πρὸς τὰς ἀοράτους παλαίστρας, ἀλλ' εὐθὺς γέλωτος ἀφορμαί, θεωρίαι ἐμπαθεῖς, συλλήψεις λογισμῶν, ἀποκυήσεις φθορῶν κατά τε ψυχήν, κατά τε τὰς ἐκκρίσεις. καὶ ὀκνῶ τὰ ὑπὲρ ἐκεῖνα λέγειν, ἐπειδὴ κακῶν διδασκάλων, ὡς ὁ Θεολόγος, κατὰ τὰ μαθήματα, μᾶλλον δὲ πονηρῶν γεωργῶν πονηρὰ τὰ γεώργια.

Ταῦτα δὲ προκατηχῶ ὑμῖν, ἵνα ἀσφαλίσησθε, τέκνα, ἵνα μὴ κενώσητε τοὺς τεσσαρακοστικοὺς καμάτους, ἵνα μὴ ἀπολέσητε τοὺς πολυδρόμους πόνους ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ, δι' ἀμετρίαν καταβαπτιζόμενοι καὶ κα-

1/2 Δευτερ. λβ', 15. 3 Σοδομιτικὸν πῦρ] Γενέσ. ιθ', 24. 25. 4 Γενέσ. ιθ', 32-38. 5/6 Γενέσ. θ', 20-24.

τακινδυνεύοντες ἐν τῷ πελάγει τῆς ἁμαρτίας (μετὰ γὰρ τῆς τῶν βρωμάτων ἀλλοιώσεώς ἐστι καὶ ὁ χρόνος συναλλοιούμενος· εἴσεισι γὰρ τὸ ἔαρ, κινεῖται τὸ σῶμα, βρύουσιν αἱ πηγαὶ δαψιλώτερον, βράζει περισσοτέρως καὶ τὸ αἷμα, φύουσι τὰ ἄνθη, συναύξουσι καὶ τὰ βλαστήματα τῶν παθῶν. καὶ προσέχετε διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, ὑπομνήσκω), ἀλλ' ἵνα ἐν τάξει καὶ πρὸς χρείαν καὶ φάγωμεν καὶ πίωμεν, καὶ κοιμηθῶμεν καὶ διεγερθῶμεν, καὶ ὁμιλήσωμεν καὶ προσχαριούμεθα, φεύγοντες τοὺς ἐπικρυπτοτέρους τόπους καὶ ἀφιδιαστικωτέρους καὶ τὸ δύο δύο συνευρίσκεσθαι, μάλιστα ἐπὶ ἀρχαρίων καὶ ἀγενείων. καὶ ἐὰν οὕτω πολιτευσώμεθα, οὐ διαλείψομεν καθ' ἡμέραν ἑορτάζειν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

---

15 κῶδ. *διαλείψωμεν.*

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Λ'.

Περὶ τοῦ μὴ γογγύζειν ἐν ταῖς στενώσεσι τῶν σωματικῶν χρειῶν.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ἔργον ἡμῖν ἐστι τοῦτο καὶ ἀγὼν ἀκαταπόνητος, τὸ ἑκάστοτε λαλεῖν καὶ ὑπομνήσκειν καὶ παρακαλεῖν ὑμᾶς ἐν τῇ ὑπομονῇ τῆς κατὰ θεὸν ὑμῶν ζωῆς. εἰ γὰρ οἱ ποίμνης ἐπιστατοῦντες ἀλόγου, ἀγρυπνίας καὶ ἀδολεσχίας καὶ μερίμνας κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἀναλαμβάνουσιν, ἄγοντες καὶ διεξάγοντες τὰ ἐμπιστευθέντα αὐτοῖς θρέμματα, πόσῳ γε μᾶλλον ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀναξίως λαχοῦσι τὸ ἄρχειν ὑμῶν τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ ἄϋπνον ἔχειν τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα καὶ τῇ τοῦ λόγου προσφωνήσει ὡς οἷόν τινι σύριγγι

προσλαλεῖν καὶ προσφθέγγεσθαι τὰ δέοντα καὶ συμφέροντα, καὶ μέντοι πόνους καὶ θλίψεις καὶ στενοχωρίας ἀνατλᾶν ὑπὲρ τοῦ εὐτρεπίζειν καὶ χορηγεῖν ὑμῖν τὰ ἐδώδιμα ἀμφοτέρωθεν; ἐπεὶ δὲ οὕτως τὰ καθ' ἡμᾶς ἀπαιτεῖται, οὔτε ὑμῖν ὁ λόγος ἐᾷ οὕτως ἁπλῶς ὡς ἔτυχεν ἀποφέρεσθαι, ἀλλὰ προσεκτικῶς ἐπαΐέναι τῆς ταπεινῆς φωνῆς ἡμῶν. "τὰ πρόβατα γάρ", φησί, "τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει", ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.

Τί δὲ ταῦτα οὕτως προοιμιασάμην ὑμῖν; καί γε μὴ βαρέως ἐνέγκοιτε τὸ λεγόμενον, ὅτι τινὲς ἐξ ὑμῶν τοῖς χείλεσί με εὐλογοῦσιν, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόῤῥω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. διατί; ὅτι ἐπειδή περ στενώσεως ἐπισυμβάσης ἡμῖν ἐν ταῖς σωματικαῖς χρείαις ἐκ τῆς τῶν προλαβόντων χρόνων ἀφορίας, ἔκ τε τῆς ἐπισυναγωγῆς τῶν ὑπὸ θεοῦ πεμπομένων ὡς ἐκ πελάγους ἐν τῷ λιμένι τῆς

4 κῶδ. *χωρηγεῖν*. 9 Ἰωάν. ι', 27.

*

ἀποταγῆς εἰς σωτηρίαν, ἔκ τε ἄλλων πολλῶν καὶ διαφόρων ξενοδοχιῶν καὶ διανομῶν, καθ' ὅ ἐσμεν ἐν τῇ Βασιλευούσῃ πόλει ταύτῃ, εἶτα πρὸς ταῦτα κατηχησάντων ἡμῶν καὶ ἐκλαλησάντων τὸ ἐνὸν ἡμῖν λυπηρὸν καὶ φροντιστικὸν καὶ μεριμνητικὸν πρὸς τὸν ἐνιαυσιαῖον τῶν χρειῶν πορισμόν, ἐκλιπαρησάντων τε καὶ δυσωπησάντων ὀρέξαι χεῖρα καὶ διεγερθῆναι ἕκαστον καὶ κινῆσαι τὰς ἰδίας χεῖρας ἐπεξεργαστικώτερον, καθ' ἣν ἐντέτακται διακονίαν, καὶ μὴν ὑπομνησάντων, ὅτι πάντως συμβαίνει, ζητοῦντας ἡμᾶς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν πορεύεσθαι, ἐν ᾗ θλίψεις καὶ στενοχωρίαι, πεῖνα καὶ κόποι καὶ ἀγρυπνίαι, γυμνότης καὶ ταλαιπωρία καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, προσθέντων, ὅτι τάχα καὶ δοκιμάζων ὁ θεὸς τὸν πρὸς αὐτὸν ἡμῶν πόθον, εἰ ἐγκαρτερῶμεν ἐν τοῖς λυπηροῖς, παραχωρεῖ πειράζεσθαι ἡμᾶς πρὸς μικρόν, οὐ μᾶλλον ὡς νῦν δέον καὶ ὀφειλόμενον καὶ

13/15 Ματθ. ζ', 13, 14.

χρεωστούμενον ἀπεφάνθητε, ἀλλὰ τοῖς μὲν χείλεσιν, ὡς προείρηται, ἀπελογήσασθε καὶ ἀπευχαριστήσατε· μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ οὐ καρδίαν πρὸς θεὸν ἐσχήκατε ἀληθινήν, διεγογγύσατε καὶ ἐδυσφορήσατε καὶ κατεξανέστητε οὐ κατὰ Μωσέως τινὸς (ηὐλαβήθητε γάρ, εἴπερ οὕτως ὑπελαμβάνετε), ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ τοῦ μόνου ἁμαρτωλοῦ, ἐπιλέγοντες "διατί τοσούτους ἐπισυνάγει, οὓς οὐ δύναται θρέψαι; καὶ τίς χρεία τῆς ἀνάγκης ταύτης καὶ τίς αὐτὸν ἀναγκάζει ὑποδέχεσθαι τοσοῦτο πλῆθος";

Διὸ πρὸς ταῦτα ἀναγκαῖον ἀντιφθέγξασθαι καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἀναγγεῖλαι, καὶ τὴν ῥομφαίαν τὴν ἐρχομένην ἐπὶ τοὺς τοιούτους, πρὸς τὸ μὴ ἐκζητηθῆναι ἐκ χειρῶν μου βεβήλων τὸ αἷμα τῆς ἀπωλείας αὐτῶν. οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν οὐχ ὡς υἱοὶ γνήσιοι κοινωνικῶς ἔφησαν, διατί δεχόμεθα, ἀλλ' ὡς τέκνα μωμητὰ καὶ ἀλλότρια "διατί δέχεται" εἰπόντες, ὑπεξαιροῦντες ἑαυτοὺς τῆς κοινωνίας καὶ ὁμοψυχίας μου. ἔπειτα, εἰ καὶ οὐ-

16 κῶδ. ἀπολείας. 18 κῶδ. κοινονηκῶς.

τως ἔφησαν, καταγνωστοὶ καὶ ὑπεύθυνοι, ὅτι, κατὰ τὸ ψαλλόμενον, "κατελάλησαν τοῦ θεοῦ καὶ εἶπον, μὴ δυνήσεται ὁ Θεὸς ἑτοιμάσαι τράπεζαν" τῷ τοσούτῳ πλήθει; καὶ μὴ ἐγώ εἰμι ὁ ἐπιχορηγὸς τῶν τροφῶν, ἢ ὁ τοὺς καρποὺς φέρων, ἢ ὁ τὰς ἀποθήκας πληρῶν, ἢ πάλιν ἐξ ἰδίας αἱρέσεως καὶ αὐθεντίας εἰσδεχόμενος τοὺς προσερχομένους καὶ αὔξων τὴν ἀδελφότητα; οὐκ αὐτός ἐστιν ὁ κύριος καὶ θεὸς καὶ τροφεὺς παντὸς τοῦ κόσμου, ὁ ἀνοίγων τὴν χεῖρα καὶ ἐμπιπλῶν πᾶν ζῷον εὐδοκίας, ὁ λέγων ὅτι "ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν"; εἶτα πρὸς τοὺς ὀλιγωροῦντας "ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐ πολλῷ

2/4 Ψαλμ. οζ', 19. 11 ἀνοίγων - εὐδοκίας] Ψαλμ. ρμδ', 16. 12/15 Ματθ. ς', 33. 16/19 Ματθ. ς' 26, 30. 19 κῶδ. *ἡμῶν*.

μᾶλλον ὑμᾶς ὀλιγόπιστοι"; ἔπειτα διά τινος σοφωτάτου "ἐμβλέψατε εἰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδετε, τίς ἐνεπίστευσεν κυρίῳ καὶ κατῃσχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ἐγκατελείφθη; ἢ τίς ἐπεκαλέσατο αὐτὸν καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν"; εἶτα αὖθις διὰ τοῦ Εὐαγγελίου "πάντα τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω"· καὶ πάλιν "ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν", καὶ ὅσα ἕτερα συνᾴδοντα τοῖς προειρημένοις.

Τί λοιπὸν κινεῖσθε κατ' ἐμοῦ τοῦ ταλαιπώρου καὶ γλωσσαλγεῖτε καὶ μωρολογεῖτε; ἀλλ', ὡς ἔοικεν, Ἰσραηλῖταί τινές ἐστε λυτρωθέντες ἐκ χειρὸς Φαραὼ τοῦ ἀοράτου καὶ ἐκ τῆς πικρᾶς πλινθουργίας τῶν παθῶν καὶ τῆς σκοτεινῆς Αἰγύπτου, τῆς κοσμικῆς ματαιότητος, εἶτα ἐν τῇ διελεύσει τῆς ἀσκητικῆς καὶ θλιπτικῆς διαγωγῆς, ἐπισυμβαινόν-

2/6 Σειρὰχ β', 10. 5 κῶδ. *ἐγκατελήφθη*. 7 Ἰωάν. ς', 38. 8 κῶδ. *ἐκβάλλω*. 8/10 Μάρκ. ι', 14 19 ἐπισυμβαινόντων] οὕτως ἐν τῷ κώδικι.

των τινῶν στενοχωριῶν, οὐκ εὐχαριστοῦντες θεῷ, οὐκ ἀποδιδόντες αἶνον δοξολογίας, ὡς ἂν διὰ τῆς τοιαύτης ὑμῶν ἀγαθῆς διαθέσεως ἔλθοι τὰ ἐπιδεόμενα ὑπὸ τῆς προνοίας, ἀλλὰ καταγογγύζοντες καὶ οἷον φάσκοντες "ὤφελεν ἀποθανεῖν ἡμᾶς ἐν Αἰγύπτῳ", ὑπομιμνησκόμενοι καὶ λεβήτων, κρομμύων τε καὶ σκορόδων, ἃ ἔξεστιν ὑπολαβεῖν ὡς αἱρεῖται ἕκαστος, ἐν οἷς ἦν ἐν τῷ κόσμῳ. ἀλλὰ τί οἱ τότε πεπόνθασι, συνιεῖτε οἱ ἀναγινώσκοντες· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν εἰσαχθῆναι ἠξιώθη εἰς τὴν γῆν τῆς κληρονομίας, ἔπεσον δὲ τὰ κῶλα αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ, καθὼς γέγραπται. φοβοῦμαι τοίνυν, ὦ τέκνα, μὴ τὸ αὐτὸ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, τὰ αὐτὰ πράσσοντες. καὶ τότε μὲν νηπιότης τῆς σκιᾶς καὶ τοῦ νόμου, νῦν δὲ ἡ τελειότης τῆς χάριτος καὶ ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ. καὶ τοῦτο πάλιν οὐκ ἐπὶ τῶν λαϊκῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῶν τῶν ανα-

6 Ἐξόδου ϛ', 3. 7 κῶδ. *ὑπομημνυσκόμενοι.* 12/14 Ἀριθ. ιδ', 29, 32. 17 Κολασ. β', 17. Ἑβρ. ι', 1.

δραμόντων εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας. ποῦ ποτε ἐφάνη ἐπὶ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν τοιοῦτος διαγογγυσμός; ἢ τίνα ἐκεῖνοι ἀπώσαντο εἰσδέξασθαι θέλοντα σωθῆναι ἐν τοῖς κοινοβιακοῖς, χάριν στενώσεως σωματικῆς; ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον καὶ παντὶ ἀνέῳκτο ἡ θύρα αὐτῶν, οὐ λέγω τῷ βουλομένῳ ἀποτάξασθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ ἁπλῶς ἐπιδεομένῳ πτωχῷ, διαθήκας καὶ μετὰ κοίμησιν αὐτῶν ἁγίας διαθέμενοι ἐπὶ τούτοις;

Οἴδατε τὰ τοῦ μεγάλου φωστῆρος ἡμῶν Εὐθυμίου. διαγινώσκετε τὰ τοῦ ἀοιδίμου πατρὸς ἡμῶν Σάββα καὶ Θεοδοσίου, τοῦ τρισμακαρίστου Παχωμίου. ἆρά γε ἐπισυμβέβηκεν αὐτοῖς στένωσις; καὶ μάλα καὶ πολλαχῶς, ὡς τὸν μὲν ἐν τῷ πάσχᾳ μηδὲ τὴν ἁγίαν προσφορὰν ἔχειν, τὸν δὲ καὶ τὰ κειμήλια ἐπιδοῦναι εἰς διάπρασιν, πρὸς τὸ μὴ διαπεσεῖν τὸ κροῦμα, εἰ καὶ οὐ γέγονε διὰ τὴν ταχεῖαν τοῦ θεοῦ ἐπίσκεψιν. καὶ γοῦν ἑκατὸν νομισμάτων ἐπαγορασίαν σίτου κατὰ

7 κῶδ. *ἀνέωκτῳ.*

ἀνάγκην ἐποιήσατο ὁ μέγας Παχώμιος, καὶ οὕτω πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ποτὲ μὲν εὐθυνοῦντο, ποτὲ δὲ ἐστενοῦντο, καὶ ἀμφοτέρωθεν εὐχαρίστουν καὶ ὑπέμενον τὰ ἀληθινὰ τέκνα καὶ συνέπασχον τοῖς πατράσιν ἐν χαρᾷ καὶ ἀγαλλιάσει· οἱ δὲ μὴ οὕτως ἔχοντες καὶ τότε καὶ νῦν πίπτουσιν ἐν κατάρᾳ καὶ ἀπωλείᾳ. διὰ τοῦτο προσεκτέον, ὦ τέκνα καὶ ἀδελφοί, καὶ ἐπιμνήσθητε ὅτι ὑμεῖς αὐτοὶ οἱ διαγογγύζοντες οὐκ ἐξ οἰκείας ὑμῶν ἐργασίας τὴν τροφὴν πορίζεσθε, καὶ ὅτι ἐληλυθότες ἐνταῦθα μηδὲν ἐπιφερόμενοι ἥκετε, καὶ ὅτι οὐκ ἀπεστράφητε, δι' ἣν αἰτίαν προβάλλεσθε, εὐχαριστήσατε καὶ αἰνέσατε τὸν θεόν τε καὶ ἡμᾶς.

Πῶς οὖν, ὦ ἄφρονες, ὃ πεπόνθατε, οὐκ ἐπιδείκνυσθε ἐν ἄλλοις, καὶ οὗ ἀπελαύσατε δώρου, οὐ μεταδίδοτε ἑτέροις; ἄφιλοι, ἀσυμπαθεῖς, ἄστοργοι, κύνας ἀλόγους εἰ προσεδεχόμεθα λιμοκτονουμένους, ἀποδοχῆς ἦμεν

8 κῶδ. *προσεκιαῖον*. 15 κῶδ. *ἠνέσατε*.

ἄξιοι—"δίκαιος γάρ", φησίν, "οἰκτείρει ψυχὰς κτηνῶν αὐτοῦ"—, οὐχὶ ἀνθρώπους λογικούς, τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως κοινωνοῦντας, ἀδελφοὺς ἡμῶν ὑπάρχοντας, ἐκ ναυαγίου εἰς λιμένα λιπαροῦντας εἰσαχθῆναι, ἐξ ἀπορίας εἰς σωτηρίαν, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν; ἀλλ' οὐδὲν τῶν τοιούτων ἐν τοῖς ἄφροσι διανενόηται. καὶ τὰς ἐντολὰς οὖν φυλάττειν με ἀγαπᾶτε καὶ διαλαλεῖτε καὶ ἐπαγγέλλεσθε ἀποθνήσκειν μετ' ἐμοῦ, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος κυρίου, καὶ ἐπὶ μικρᾷ στενοχωρίᾳ ἀνανεύετε καὶ ἀναδύεσθε· διατί μὴ μᾶλλον ἀναγκάζετέ με, ἵνα μηδεὶς ἐκ τῶν ἐρχομένων πτωχῶν ἀναχωρῇ ἄνευ τοῦ χορτασθῆναι καὶ πεποκέναι οἶνον, καὶ λαβεῖν τινα ἐπιζητούμενα, ὑποδεικνύοντες τὴν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν μεγίστην πρόσοδον καὶ τὸ ἐκείνους πληροῦσθαι διὰ τῆς ὑμῶν ὀλιγαρκίας, ἀλλὰ καὶ χορτάζεσθαι θέλετε καὶ ἐμπιπλᾶσθαι καὶ διφαγεῖν, ἐπεὶ καὶ τριφαγεῖν, ὀψαροφαγεῖν

1/2 Παροιμ. ιβ', 10. 18 κῶδ. *ὀλιγαρκείας*.

τε συχνοτέρως, ἐλαιοφαγεῖν τε καὶ οἰνοποτεῖν ἐν κρασοβολίοις οὐ δύο καὶ τρισίν, ἀλλὰ καὶ πρός, ὃ παρὰ τοῖς πατράσιν ἀπείρηται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ὑγιαίνουσι; καὶ ἐκεῖνα πάλιν δογματίζετε ὡς ἄλογοι καὶ οὐ συμβαίνει ἀμφότερα· "οὐδεὶς γὰρ δύναται", φησί, "δυσὶ κυρίοις δουλεύειν", γαστριμαργίᾳ φημὶ καὶ φιλοθεΐᾳ. ἀλλ' "ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ" τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι ἐπὶ πᾶσι τοῖς τε ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἐνταλθεῖσι καὶ ὑφ' ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν ὑπομνησθεῖσιν, ὅτι οὕτως δεῖ ἡμᾶς παθεῖν καὶ "διὰ πολλῶν θλίψεων εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν", τοιγαροῦν μετάγνωτε καὶ μετανοήσατε, ὅτι ἡμαρτήσατε καὶ ἐπλημμελήσατε ἐνώπιον κυρίου μεγάλως. ἐγὼ γὰρ ὁ τάλας οὐκ ἀπευδοκῶ, οὐδὲ ἀπαναίνομαι, ἀλλ' ὡς ἤδη ἀρχὴν βάλλων ἐν ἐπιθυμίᾳ πολλῇ καὶ ζεούσῃ καρδίᾳ καὶ εἰσδέξομαι πάντα τὸν ἐρχόμενον (οὐκ ἐγώ, ἀλλ'

1 κῶδ. *συχνωτέρως*. 6/7 Ματθ. ς', 24. 8/9 Λουκᾶ κδ', 25 13/14 Πράξ. ιδ', 22.

ὁ ἐντειλάμενος θεός, ἔπειτα καὶ αὐτοὶ μετ' ἐμοῦ· ἓν γάρ ἐσμεν οἱ πάντες), τὸν γυμνὸν ἐνδιδύσκων καὶ τὸν ψυχούμενον θάλπων, τὸν ἀνυπόδετον ὑποδύων καὶ τὸν ἄστεγον εἰσάγων, καὶ τὸν πεινῶντα τρέφων καὶ τὸν διψῶντα ποτίζων· ταῦτα ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν λύτρον, πεποιθὼς ἐπὶ ταῖς ἀψευδέσιν αὐτοῦ ἐπαγγελίαις, ὅτι οὐχ ὑστερήσει οὐδὲ λιμοκτονήσει ψυχὰς δικαίων, οἷοί πέρ ἐστε ὑμεῖς (οὐ γὰρ πάντας ᾐτιασάμην) οἱ ἀγόγγυστοι, οἱ χαίροντες ἐν ταῖς ἐκπληρώσεσι τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, ἐν τῷ πληθυσμῷ τῆς ἀδελφότητος, οἱ ἐγκαρτεροῦντες ἐν ταῖς δοκιμασίαις τοῦ θεοῦ, οἱ πάντα προϊέμενοι καὶ μέχρι θανάτου ὑποστήκοντες, ἢ εἴπερ ἀνεχόμενοι παριδεῖν ἡμᾶς μίαν καὶ μόνην ἐντολὴν τῶν γεγραμμένων, δι' ἧς ἕωλοι καὶ αἱ

3 κῶδ. *ἐνδιδύσκον*. 8 λύτρον] Ματθ. κ', 28. Μάρκ. ι', 45. 11 λιμ. ψυχὰς δικαίων] Παροιμ. ι', 3. 17 κῶδ. *ὑποστίκοντες*.

λοιπαὶ γίγνονται· "ὁ γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρῶν, πταίων δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος", καθὼς γέγραπται.

Ἐπιβλέψατε τοίνυν (πρὸς ὑμᾶς γὰρ πάλιν ἐπιστρέφομαι, ὦ ἀπαίδευτοι) ποσάκις ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐξ ἀναγκῶν ἐῤῥύσατο καὶ πηλίκας αὐτὸς εὐεργεσίας ἐνεδείξατο διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν. οὐχὶ δέδωκε καὶ σίτους καὶ οἴνους ἐν καιρῷ στενοχωρίας; οὐχὶ ἐκίνησεν ἀνθρώπους καὶ διήνοιξεν αὐτῶν τὰς ἀποθήκας εἰς τροφὴν ἡμῶν; οὐχὶ μέχρι τοῦ παρόντος ἀπὸ χωρῶν καὶ νήσων καὶ ἐξ ἀλλοδαπῶν πόλεων πέμπονται ἡμῖν, ὡς οὐκ ἐσμὲν ἄξιοι, εὐλογίαι τινές, μέλιτα, ἔλαια, τυρός, σκεπάσματα, ἱμάτια, χρυσίον, ἐξ ἐπισκόπων, ἐξ ἀρχόντων, ἐξ αὐτῶν τῶν τὰ διαδήματα περικειμένων; οἴδατε τὰ ἐπὶ τῆς παρελθούσης βασιλείας ὅσα καὶ πηλίκα, οἴδατε καὶ τὰ ἐπὶ τῶν παρόντων εὐσεβῶν βασιλέων ἡμῶν. καὶ ὅτε μὲν αἱ δω-

1 Ἰακώβου β', 10. 6 κῶδ. *ὁπηλίκας*. 15 τινές] κῶδ. *τιναί*.

ρεαί, εὐχάριστοι καὶ φιλέντολοι καὶ προθυμητικοὶ μέχρι θανάτου· ὅτε δὲ αἱ ἐλλείψεις, βλάσφημοι καὶ γογγυσταὶ καὶ μεμψίμοιροι. καὶ ταῦτα οὐ κωμῳδεῖν ὑμᾶς θέλων λελάληκα, ἀλλά, καθὼς ὑπήχθητε, ἵνα διὰ μικροῦ ὀνειδισμοῦ ἐξαιρεθῆτε τῶν αἰωνίων βασανιστηρίων. συγχωρήσει τοιγαροῦν ὑμῖν ὁ κύριος καὶ πρὸς τὸ ἑξῆς ἀσφαλεστέρους ἀπεργάσεται, ἵνα πάντα φέροντες, τὰ πάντα ὑπομένοντες σὺν τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν, τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον ἀπολάβητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

1 κῶδ. *προθυμιτικοί*. 3 κῶδ. *μεμψίμυροι*. 11 δικαιοσ. στέφανον] Τιμοθ. 2, δ', 8 || κῶδ. *δικαιωσύνης στ. ἀπολαύητε*.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΑ΄.

Ὅτι χρὴ προσέχειν ἑαυτοῖς ἐν τοῖς διαφόροις βρώμασι, καὶ περὶ ἐγκρατείας.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες· ἐὰν καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸ ῥυπαρὸν ἡμῶν στόμα ἀνοίγωμεν πρὸς ὑμᾶς, ὦ τέκνα πεποθημένα καὶ σεβάσμια, οὐκ ἀρκετὸν ἡγούμεθα διὰ τὸν περιόντα ἡμῖν πόθον καὶ τὴν ἐπὶ τὸ σῴζεσθαι ὑμᾶς ἐπικειμένην ἡμῖν φροντίδα· εἰς τοῦτο γάρ, κἂν ἁμαρτωλοί ἐσμεν, ἀδολεσχοῦμεν νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ περὶ τούτου καταγινόμεθα καὶ τοῦτο ἀναπνέομεν, καὶ τούτου ἐφιέμεθα, καὶ τοῦτο ἐκζητοῦμεν, καὶ τοῦτο ἡ ζωὴ ἡμῶν καὶ ὁ ἐπαινετὸς θάνατος. διὸ καὶ τὸ νῦν, ἐξερχομένων τῶν ἀδελφῶν, ἀνε-

12 τούτου] κῶδ. τοῦτο.

πνεύσαμεν, εὑρόντες τὸ συλλαλεῖν ὑμῖν ἐν τοῖς γράμμασι.

Πῶς τοίνυν, ἀδελφοὶ ἡγιασμένοι, ἐπασχάσατε; καὶ πῶς διέρχεσθε ἐν εὐσεβείᾳ τὰς τῆς ἁγίας ἀναστάσεως θεοφωτίστους ἡμέρας; οἶδα δέ, ὅτι καθαίρεσθε καὶ φωτίζεσθε, καὶ ὑψοῦσθε καὶ ἁγιάζεσθε, καὶ τελειοῦσθε ἐν τῇ χάριτι τοῦ κυρίου μου, ἔχοντες τὸ εἰς ἀλλήλους ὁμονοητικὸν καὶ διεγηγερμένον ἐν πᾶσι καὶ μεγαλοπρόθυμον· τοῦτο γὰρ ἐπιδηλοῦσιν αἱ διαφόρως ἐπεισερχόμεναι ἐπιστολαὶ ὑμῶν, ἀναγγέλλουσαι ἡμῖν τὸ τῆς πίστεως κραταιὸν ὑμῶν καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ὑψηλότατον. καὶ γοῦν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ οὕτως ὑμῖν ταῦτα χαρισάμενος καὶ ἐν τοιούτοις ὑμᾶς κατορθώμασι στηριξάμενος, πλειόνως καὶ μειζόνως καὶ διαρκεστάτως διατηρήσοι καὶ διαφυλάξοι ὅλους ὑμᾶς τοὺς ἐμοὺς φωστῆρας καὶ λαμπτῆρας, ὀφθαλμούς τε καὶ βραχίονας καὶ εἴτι ἄλλο τῶν ὁσιωτάτων. βλέπετε τοίνυν, τέκνα μου, καὶ

7 κῶδ. ὑψοῦσθαι. 8 κῶδ. τελιοῦσθε. 18 κῶδ. ὑμᾶν.

ἀπὸ τοῦ παρόντος, ὅτι τὸ καλὸν καὶ δύσκτητόν ἐστι καὶ τοῖς μὴ προσέχουσιν εὐάλωτον, καὶ τὸ πολυχρονίως εὑρεθὲν ῥᾳδίως διὰ μικρᾶς ἀμελείας διαφεύγοιεν. προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος καιροῦ, ὅτι ἐαρινός ἐστι καὶ τοῦ σώματος κινητικός, καὶ ἡ σὰρξ ἡμῶν γῆ οὖσα ζητεῖ γηΐνως ἐνεργεῖν. ἡ τοίνυν γῆ κοπριζομένη καὶ πιαινομένη ἀναφύει καὶ βλαστάνει καὶ ἀνθοφορεῖ. καὶ ἡ σὰρξ τὸ αὐτό, τοῖς διαφόροις βρώμασι καὶ πόμασι πιαινομένη, ἀνάγκη τὰς τῶν παθῶν ἀκάνθας ἀναβράζειν. περιλάβετε ταύτην καὶ ὑποπιάσατε ἀποστολικῶς, καὶ πρόνοιαν αὐτῆς εἰς ἐπιθυμίαν μὴ ποιεῖσθε, ἀλλὰ τὰ δέοντα καὶ αὐτάρκη χορηγοῦντες μένετε ζῆν ἐν τῷ πνεύματι.

Λοιπὸν μέτρον καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρτου καὶ ἐπὶ τοῦ οἴνου. καὶ ὁ μὲν οἶνος, εἰ καὶ δίδοται εἰς πόσιν, ἀλλὰ κατὰ μικρὰν παρηγορίαν καὶ ἐν καιροῖς ἑορταστικοῖς καὶ ἐν τοῖς κοπωδεστέροις ἔργοις, ἢ ἐν τοῖς νοση-

13 Ῥωμ. ιγ', 14.

λευομένοις, ἢ ἐν τοῖς ἀθυμοῦσι καὶ ἐν τοῖς πρὸς ὁδὸν ἀπαίρουσιν, ἐπεὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὀφείλει λαμβάνεσθαι μέχρι μιᾶς κράσεως, ἢ καὶ δύο τὸ πολύ· τὸ γὰρ γεροντικὸν τί ἀσφαλίζεται, οἴδατε. οὐ τοίνυν ἀπείργειν ὑμᾶς βουλόμενος τῶν βρωμάτων, τέκνα μου, ταῦτα λέγω (καταργείσθω γὰρ τὰ βρώματα, κατὰ τὸν ἀπόστολον), ἀλλὰ τὴν ὄντως τροφὴν ὑμᾶς ἐφιέμενος ἔχειν, διὰ τοῦτο ἐν ὑπομνήσει τίθημι τοὺς λόγους. θέλω ὑμᾶς ἐσθίειν καὶ πίνειν, ἀλλ' ἁρμοδίως καὶ θεοπρεπῶς καὶ σωστικῶς, πρός τε δύναμιν τοῦ σώματος, διὰ τὰ πρὸς χρείαν κατεπείγοντα ἔργα. ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι ἀντὶ τῆς ἐγκρατείας ταύτης καὶ ἀποστερήσεως τῶν τοῦ κόσμου ἡδέων, κρεοφαγιῶν καὶ οἰνοποσιῶν καὶ λουσμάτων καὶ θερμασμάτων καὶ χαρυκευμάτων καὶ ζωμευμάτων, ἑτοιμάζεται ὑμῖν ὁ θεῖος ἐκεῖνος Παράδεισος, ὁ ἔχων "τὸ ξύλον τῆς ζωῆς" καὶ τὸ ὕδωρ τῆς ἀθα-

7 κῶδ. καταργήσθω. 7/8 Κορινθ. 1, ς', 13. 20 τὸ ξύλον τῆς ζωῆς] Γενέσ. β', 9.

*

νασίας, καὶ τὸν γλυκασμὸν τοῦ πνεύματος καὶ τὸ ἀμήχανον καὶ ἀπερινόητον κάλλος τῆς εὐχροίας τῶν ἀῤῥήτως θεωρουμένων αἰωνίων ἀγαθῶν; ὑμῖν τὸ ἀπολαύειν καὶ τρυφᾶν ἐκεῖσε ταμιεύεται· ἐκεῖ φθάζοντες ἔτι μικρὸν ὅσον διὰ θανάτου φάγεσθε καὶ πίεσθε ἀκορέστως καὶ αἰωνίως. καὶ γὰρ ἐνταῦθα, τέκνα μου, ἐὰν ἐπ' αὐτῶν τῶν βασιλευόντων λάβωμεν, οὐ τρυφὴ ἀλλὰ τροφὴ σκωλήκων ἡ ἀπόλαυσις αὐτῶν, οὐδὲ εὐζωΐα, ἀλλὰ δυσζωΐα ἡ ἄνεσις αὐτῶν, οὐδὲ χαρά, ἀλλὰ λύπη ἡ χαροποίησις αὐτῶν, οὐδὲ κατάσχεσις, ἀλλὰ ἀπόσχεσις ἡ κληρονομία αὐτῶν.

Καὶ ὄντως "ματαιότης ματαιοτήτων" ἡ εὐδαιμονία αὐτῶν. οὕτως ὁ μείζων αὐτῶν βασιλεύσας καὶ τῶν ἡδέων τοῦ κόσμου ἀπολαύσας προείρηκε Σολομών. ἔχετε δὲ ὑμεῖς τὴν φίλην ὑμῶν ἐγκράτειαν, τὴν σύζυγον ὑπακοήν· τὰς θυγατέρας τοῦ κυρίου, τὴν ἁγνείαν, τὴν παρθενίαν, τὴν ἐλεημοσύνην·

3 κῶδ. *εὐχρύας*. 9 λάβωμεν] οὕτως ἐν τῷ κώδικι· σλαβιστὶ приимемъ. 10 κῶδ. *σκωλίκων*. 14 Ἐκκλ. α', 2.

τὰς ἱερὰς νεάνιδας, τὴν κατάνυξιν, τὴν ταπείνωσιν. ἀναβλέψατε εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ ἴδετε ποῦ ἡ κατοικία ὑμῶν καὶ ποῦ ἡ κεφαλὴ ὑμῶν, ὁ Χριστὸς καὶ ὁ κοινὸς πατὴρ πάντων, καὶ ἡ πόλις ὑμῶν, ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἡ μήτηρ Παύλου καὶ Πέτρου καὶ τῶν κατ' αὐτοὺς ἁγίων. ὄντως, ἐὰν ἐπιμείνητε, ἐνικήσατε· ἐὰν διαρκήσητε, ἐστεφανώθητε· ἐὰν οὕτω τελειωθῆτε, ἀνοιγήσονται ὑμῖν αἱ πύλαι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ τότε μου μνημονεύσετε τοῦ τάλανος καὶ ἀσώτου, ὅλως ὁρῶντες, μὴ εἰς κρίσιν ἀποπεμπόμενοι· ἀλλὰ δεήθητε καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ὦ τέκνα μου, ἵνα με ὁ θεὸς σὺν ὑμῖν διασῴζων διασώσῃ καὶ δῷ πνεῦμα συνέσεως καὶ καταρτισμὸν ψυχῆς, εἰς τὸ ἀναμέσον ὑμῶν θεοπρεπῶς ἀναστρέφεσθαι.

Ταῦτα μὲν ἐν τῷ τέως ἐλαλήσαμεν. ἔπειτα καὶ ὁ οἰκονόμος, ὡς προέγραψα, ἐξελεύσεται·

5 κῶδ. *ἡμῶν*. 6 Γαλάτ. δ', 26. 8 κῶδ. *διαρκήσατε*. 15 πνεῦμα συνέσεως] Ἐξόδ. λα', 3. λε', 31. Δευτερ. λδ', 9. Ἰὼβ ιε', 2.

ὑμεῖς δὲ εὑρίσκοντές τινας γραμματοφόρους, μὴ διαλείπητε ἀντιπέμποντες ἡμῖν τὰ καθ' ὑμᾶς, ὅπως ἔχει, καὶ ἀγωνίσασθε, τέκνα μου, εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, εἰς ἐπιμέλειαν τῶν κτηνῶν, τῶν χωρῶν, τῶν ἀμπελώνων, πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν ποιοῦντες. ἡγοῦ καλῶς, τέκνον 'Ακάκιε. ἅπαντες ὑμεῖς οἱ λοιποὶ ἀδελφοί μου ἐνθέως ἕπεσθε τῷ προάγοντι, ἵνα εὖ ὑμῖν γένηται πᾶσιν, καὶ ἔσεσθε τέκνα φωτός. ἄρτι δὲ σὺν τῷ ἀββᾷ 'Αμμωνίῳ ἀπεστείλαμεν καὶ τὸν ἀββᾶν Βαρθολομαῖον καὶ ἐπιτηρητήν, ὡς τέκνον ἡμῶν, ἐπὶ ταῖς παρισταμέναις χρείαις· συμφθάζει δὲ μικρὸν τί ποτε ἐξελθεῖν καὶ τὸ σκάφος μετὰ τῶν χρειῶν ὑμῶν. ἵνα δὲ γινώσκητε, ὅτι καὶ ἀδελφοὺς ὑπεδεξάμεθα, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ σχῆμα ἔχοντας· ἐξ ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ ἀββᾶς 'Εφραίμιος, τῆς πόλεως γεγονὼς περιφανὴς ἄνθρωπος καὶ ἀνὴρ εὐσεβὴς καὶ ζητῶν τὸν θεόν. εὔξασθε,

1 κῶδ. *γραμματιφόρους*. 2 ἡμῖν] κῶδ. *ἡμᾶς*. 5 κῶδ. *ἀμπελόνων*. 10 τέκνα φωτὸς] 'Εφεσ. ε', 8.

ἵνα ἐν κυρίῳ καταρτίζωνται. προσαγορεύει ὑμᾶς ὁ κύριος καὶ πατήρ μου καὶ πατὴρ ὑμῶν, ὁ οἰκονόμος, ὁ παροικονόμος, ὁ πρωτοπρεσβύτερος 'Αθανάσιος, ὁ ἐπιστημονάρχης Βαρσανούφιος, ἡ λοιπὴ πᾶσα ἀδελφότης. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν 'Ιησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΒ΄.

Περὶ τοῦ εὐχαρίστως φέρειν τὰ λυπηρὰ τῆς κατὰ Χριστὸν ἡμῶν ζωῆς.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, πρὸς τὰς ἐμαυτοῦ πράξεις ἀφορῶν, ὅτι πονηραί εἰσιν, οἶδ' ὅτι οὐδὲν ὁ ἀσθενής μου λόγος ἀνύσειε προσφερόμενος ὑμῖν. ἀλλ' ἵνα μὴ ἀκούσαιμι "πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, ἔδει σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις", ὅπερ εἴρηται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις, διὰ τοῦτο ἐπείγομαι, συλλαμβάνων τὴν εὐχὴν τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν εἰς ἐπικουρίαν, λαλεῖν καὶ ὑπομνήσκειν ὑμᾶς τὰ δέοντα, καὶ πιστεύω ὅτι τῇ καλῇ ὑμῶν τῇ πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ ἐπείξει καὶ προαιρέσει καὶ τὸ ἐμὸν ἄχρηστον χρήσιμον ἐναποδείξετε.

8/9 Ματθ. κε΄, 26, 27.

Μοχθεῖτε οὖν, τέκνα μου, καὶ ἀγωνίζεσθε, καὶ πρὸς τὰ ἐπερχόμενα λυπηρὰ τῆς κατὰ Χριστὸν ὑμῶν ζωῆς μὴ ξενοπαθεῖτε, ὡς παρὰ προσδοκίαν ἐρχόμενα· μὴ γὰρ οὐ τοῦτο ὡμολογήσατε, ἐληλυθότες ἀπὸ τοῦ κόσμου, κατενώπιον θεοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων αὐτοῦ καὶ πᾶσαν θλῖψιν καὶ στενοχωρίαν ὑπομεῖναι διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, τοῦτο μὲν καὶ ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ, τοῦτο δὲ καὶ ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι, ἐν ὕβρεσί τε καὶ ὀνειδισμοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις ἀσκητικοῖς; λοιπὸν οὐ ξένον τι, ἀλλὰ τὸ ἤδη ὁμολογηθὲν ὑμῖν συμβαίνει, ὁσάκις ἂν καὶ συμβαίῃ. τί δὲ ἐντεῦθεν τὸ κέρδος; βασιλείας οὐρανῶν κληρονομία, τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν εὐφροσύνη, ἀθανασίας ἀπόλαυσις, ζωῆς ἀϊδίου μακαριότης, υἱοθεσία, τρυφὴ παραδείσου, εἴτι ἄλλο ἐστὶ καὶ λέγεται.

Ὄντως οὖν ἀξίως πρὸς ταῦτα ἀνέκραγεν ὁ μέγας ἀπόστολος, ὅτι "οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν

20/21 Ῥωμ. η΄, 18.

δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι εἰς ἡμᾶς", καὶ τότε ἐκεῖνος τὴν οἰκουμένην ὅλην διοικῶν καὶ ὡς ἐν μέσῳ λεόντων καὶ ἄρκτων καὶ πάρδων καὶ λύκων ὑπὸ τῶν ἀπίστων ἑλκόμενος καὶ περιαγόμενος, δακνόμενός τε καὶ σπαρασσόμενος, μετὰ τοῦ πεινῆν καὶ διψῆν αὐτὸν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἐργάζεσθαι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρεῖν τινα, ἀλλ' αὐταρκεῖν αὐτῷ τε καὶ τοῖς οὖσι μετ' αὐτοῦ ταῖς κατὰ τὸ σῶμα χρείαις. ἡμεῖς δὲ εἰ μέν, ἐν οἷς ἐσμεν, εὐχαρίστως καὶ ὑπομονητικῶς φέρωμεν, εὖ ἂν ἔχοι καὶ οὐκ ἀπολειψόμεθα τῆς ἐκείνου μερίδος· εἰ δέ γε ἀποδυσπετοίημεν καὶ δυσαχθόμεθα καὶ βαρυθυμοῦμεν, πῶς τοῖς μέχρις αἵματος ἀντικαταστᾶσι πρὸς τὴν ἁμαρτίαν κοινωνήσομεν; ἢ πῶς οὐ καταγέλαστοι ἐσόμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, μηδὲ τὰ ἐλάττονα μετὰ προθυμίας αἱρησάμενοι, λέγω δὴ τὴν ἀντίλογον ὑπακοήν, τὴν ἀγόγγυστον ἐργασίαν,

6 κῶδ. *πινῆν.* 6/9 Κορινθ. 1, δ', 11-13. 7 μεθ'] κῶδ. *καθ'*.

την ἀνυπερήφανον ὑπηρεσίαν, τὴν εὔκαιρον σιωπήν, τὴν εὔλογον λαλιάν, τὴν ἐπὶ τῇ τυχούσῃ διακονίᾳ μεταφοράν, τὴν εὐτονίαν τοῦ ἔργου, τὴν ἐκκοπὴν τοῦ θελήματος, τὴν εὐχάριστον ὑποδοχὴν τῆς τυχούσης ἐπιτιμίας, τὴν ἀνένδοτον παράστασιν τῆς ψαλμῳδίας καὶ προσευχῆς, νυκτερινῆς τε καὶ ἡμερινῆς, καὶ μέντοι καὶ τὴν ἐφήμερον τῶν ψαλμῶν στιχολογίαν; ταῦτα γὰρ πάντα—ἐπεὶ καὶ πλείω τούτων ἄλλα οὐδὲ γὰρ δυνατὸν ἕκαστον καταλέγειν—ὑποδεχόμενοι καὶ ὑποφέροντες, κάλλιστα βιοῦμεν καὶ βιώσομεν, καὶ ἐπιτερπόμενός ἐστιν ὁ θεὸς ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν, καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀδελφότητος ὁσιώτερος, καὶ ἡ τῶν ἔξωθεν ἐπίσκεψις ὠφελιμωτέρα, καὶ ὁ τοῦ μαρτυρίου στέφανος ὑμῖν ἑτοιμαζόμενος. λοιπὸν "τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ" καὶ τῶν προειρημένων; οὐδὲν οὐδαμῶς. ἀλλὰ καὶ εἰ ἀποθανεῖν ἡμᾶς δέοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν,

6 κῶδ. *ἀνένδωτον.* 12 κῶδ. *βιώσωμεν.* 17/18 Ῥωμ. η', 35.

μετὰ χαρᾶς τοῦτο ἀσπασόμεθα, μόνον ὅτι διὰ Χριστὸν πάσχομεν χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι καὶ "μηδεμίαν ἐν μηδενὶ προσκοπὴν διδόντες, ἵνα μὴ μωμηθῇ" ἡ ἀγαθὴ πολιτεία ἡμῶν. καὶ τοσαῦτα μὲν περὶ τούτων.

Ἴστε δέ, ὅτι στένωσις ἡμῖν γέγονεν ἐν τῷ σίτῳ, ἀποτυχησάντων τῶν χωρῶν, διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, τοῦ ἑνὸς μοναστηρίου, ὥστε μηδὲ κόκκον προσδοκᾶν ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐκεῖσε ἐνταῦθα δέχεσθαι. ἀλλ' οὐδεμία ἀθυμία, εἴπερ εὐτυχεῖτε κατὰ ψυχήν· εἴρηκε γὰρ ὁ εἰρηκὼς καὶ ἀψευδής ἐστιν ἐν ταῖς ἐπαγγελίαις αὐτοῦ, ὅτι "ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν"· ὅπερ καὶ προέδειξε καὶ δείκνυσι καθ' ἑκάστην ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν τὰ θαυμάσια καὶ τὰς δωρεὰς αὐτοῦ. μόνον, ὡς εἴρηται, ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύ-

1 κῶδ. ἀσπασώμεθα. 3/4 Κορινθ. 2, ς', 3. 13/15 Ματθ. ς', 34. 19 κῶδ. ὁσιώτητι.

νῃ, καὶ τὰ ἄλλα συνεισοίσει ὁ καλὸς οἰκονόμος καὶ δοτὴρ ἁπάντων θεός, ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

2 κῶδ. δωτὴρ.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΓ'

Περὶ ἐγκρατείας οὐ μόνον τροφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν παθῶν, ῥηθεῖσα ἐν τῇ ἁγίᾳ Τεσσαρακοστῇ.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ἐμάκρυνα τοῦ κατηχεῖν ὑμῶν τὰς τιμίας ἀκοὰς τὸν ἐξουθενημένον μου λόγον ἐκ τοῦ νοσηλεύεσθαί με ἐπὶ πολύ, καὶ ἡ μὲν χρεία ἐπείγει τοῦ λαλεῖν, ἡ δὲ ἀδυναμία ἐγκοπὴν ποιεῖ τοῦ διαβήματος. ἀλλ' οὖν μικρά τινα ὑπομνηστικὰ ἐν τῷ μικρόν με ἀνακομίσασθαι προσφθέγξομαι ὑμῖν. ὡς ἴστε, ὁ παρὼν καιρὸς ἡ ἁγία Τεσσαρακοστή ἐστιν, ἀπαιτοῦσα ἡμᾶς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνας ἔτι μᾶλλον

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 157-160. 9 λαλεῖν] καλεῖν V. 10 ποιεῖται V. 13 ἡ ἁγία Τεσσαρακοστή] νηστεία V.

παρὰ τὸν προλαβόντα χρόνον, ἤγουν τὴν προθυμίαν, τὴν εὐψυχίαν, τὴν εὐτονίαν, τὴν καρτερίαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν οὐρανοδρόμον προσευχήν, τὴν δακρυοφόρον κατάνυξιν, τὴν εὔκαιρον σιωπήν, τὴν πρέπουσαν λαλιάν, τὴν ἀναντίλογον ὑπακοήν, τὴν συντριβοκάρδιον ταπείνωσιν, τὴν σύμμετρον ἐγκράτειαν καὶ ἀποχὴν οὐ μόνον τῶν ποικίλων καὶ κατὰ κόρον τροφῶν καὶ ποτῶν, ἀλλὰ καὶ φθόνου καὶ μίσους, θυμοῦ καὶ ἔριδος, ζήλου καὶ γογγυσμοῦ καὶ ὑπερηφανίας καὶ παντὸς ἄλλου μυσαρωτάτου πάθους.

Ἐπισκέψασθε οὖν ἑαυτούς, ὦ τέκνα, καὶ προσέχετε, παρακαλῶ· καθαρεύσατε τῶν προῤῥηθέντων καὶ καταρτίσατε ἑαυτοὺς σκεύη ἀπόλεκτα, ὄργανα θεοήχητα, ψαλτήρια τερπνότατα, πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ ἁγίου πνεύματος· εἰς τοῦτο γὰρ καλεῖ ὁ καιρὸς καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ νηστεία. μή μοι λεγέτω τις, ὅτι "τόσον καὶ ψάλλω καὶ στιχολογῶ καὶ τοσοῦτον προσεύχομαι· βραχυφαγῶ λίαν καὶ

9 κατακόρων V. 12 κῶδ. *μισαρωτάτου.*

ὀλιγοποτῶ· καθεζόμενος ἀφυπνῶ, γονυκλιτῶ τε τοσοῦτον, αἴρω τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν πολυώριον". ἀποδεκτέα μὲν οὖν καὶ ταῦτα. πῶς γὰρ οὔ; ἀλλ' ἐκεῖνό μοι φραζέτω, εἰ τὸ φρόνημα καταβεβλημένον ἔχει καὶ τὸ πνεῦμα κατανενυγμένον καὶ τὸ θέλημα ἐκκεκομμένον, ὥστε ἀεὶ εὐηκοεῖν καὶ μηδαμῶς ἀντιλέγειν, μηδὲ γογγύζειν τὸ καθόλου, ἢ φιλονεικεῖν τὸ καθάπαξ, μὴ διαφθονεῖν τὸν ἀδελφόν, μηδὲ ζηλεύειν τὸν πλησίον, μηδὲ κενονοεῖν καὶ κενολογεῖν ταῦτα καὶ ἐκεῖνα, ὡς "διατί ἐκεῖνος οὕτως ἔχει καὶ διατί τοῦτο τοιῶσδε"; κἀκ τούτου ἀλλοιοῦσθαι τὴν καρδίαν καὶ ἀγριοῦσθαι τῷ προσώπῳ καὶ προφέρειν οὐκ ἐξ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἐκ πονηροῦ, ῥήματα καὶ βαττολογήματα ἀπιστίας καὶ ἀφοβίας καὶ ἀτονίας, ἅτινα οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας φέρει εἰς κατάπτωσιν.

Οὐ τὰ τοιαῦτα οὖν, ὦ ἀδελφοί, νηστείας ἔργα, οὐδὲ ἐγκρατείας σκάμματα, ἀλλ' εἴ τι

5 κῶδ. ἔχοι. 11 κενεννοεῖν V.

ταπεινώσεως ἔχει καὶ ὑπακοῆς, ὡς εἴρηται· ἐν τοῖς δυσὶ γὰρ τούτοις κατορθώμασιν οἱονεὶ ὡς ἐν πτέρυξί τισιν ὁ ὑποτακτικὸς εἰς οὐρανὸν ἀνίπταται καὶ τῷ θεῷ συνόμιλος γίνεται. θαυμαστὸν δὲ οὐδέν, ὅτι, καίπερ οὕτως ἡμῶν λεγόντων καὶ ὑμῶν ἀκουόντων, ἐπεισέρχεται ἐν ὑμῖν τὰ μὴ πρέποντα, ἐπεὶ καὶ χώρα μικρὸν ἀμεληθεῖσα τῆς γεωπονίας ἐπιφύει τὰ ζιζάνια. τί δέ ἐστιν, ὅ φημι; ὅτι τινὲς τῶν ἀσυνετωτέρων—οὐ γὰρ ἐγκρατῶν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ τελείων—ζητοῦσι καὶ ἐκζητοῦσιν, ἐρεσχελοῦσι καὶ ἀντιβολοῦσι, διδόασι καὶ ἀντιδιδόασι, βλέπουσι καὶ ἀντιβλέπουσιν, ἐφίενται καὶ ἀντιεφίενται ὥσπερ τινὲς παῖδες καὶ νεωτερίζοντες, ἢ τάχα εἰπεῖν καὶ κοσμίζοντες, περὶ τί γε; περὶ ἐπωμίων, περὶ καλικίων, περὶ ἄλλων τινῶν τῶν τυχόντων. καὶ διατί ταῦτα οὕτως, τέκνα, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ καύχημα ὑμῶν, ἢ τοῦτό

8 κῶδ. *γειτονίας*. 14 κῶδ. *ἀντιφέρονται*. 16 κῶδ. *ἐπομίων*. 19/2 καὶ τοῦτο - - καταχόρτασμα] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V.

ἐστι τὸ νήστευμα ὑμῶν, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον τὸ κατάπτωμα καὶ καταχόρτασμα; τί οὐ στέργετε ἐν τοῖς διδομένοις; τί οὐχ ὑπομένετε ἡμέραν ἐπιδόσεως; τί οὐκ ἐκδέχεσθε τὸν προσεπιόντα καιρόν; οὐχ εἷς ἐστιν ἢ δύο, ἢ τρεῖς, ἀλλὰ καὶ τέσσαρες καὶ πέντε ἀπ' ἐμοῦ τε τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν σκοποῦντες καὶ οἰκονομοῦντες μετὰ πόνου καὶ φόβου θεοῦ, συμπαθείας τε καὶ εὐσπλαγχνίας, καὶ τῆς καθ' ἕκαστον ἀξίως ποιούμενοι τὴν κατὰ χρείαν ἐπίδοσιν. ἀλλ' οὐ πάντως πάντοτε, οὐδὲ τὰ αὐτὰ οἱ αὐτοὶ οὔτε λαμβάνειν ὀφείλετε, οὔτε ἀμφιέννυσθαι, οὔτε σκέπεσθαι, οὔτε ὑποδύεσθαι, οὔτε τροφεύεσθαι, οὔτε ποτίζεσθαι, ἀλλὰ καθὼς ἡ χρεία ἐπιζητεῖ καὶ οἱ ἐπέχοντες τὴν οἰκονομίαν διοικήσουσι. τυχὸν ἴσως σὺ ἐπιζητῶν οὐδ' ὃ φορεῖς ἄξιος εἶ πάντως, καὶ ἐν ᾧ ὀφείλεις ὡς ἀνάξιος κατανύττεσθαι, γογγύζων καὶ κάλλιον ἐπιζητῶν,

4 κῶδ. ἐπιδώσεως. 5/8 οὐχ εἷς ἐστιν - - πατρὸς ὑμῶν] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V. 13 οὔτε] κῶδ. οὕτως.

σκόπησον ὁπόσον τὸ κρῖμα ἐπὶ τὴν σεαυτοῦ κεφαλὴν συνάγεις. ἄρτι ταῦτα μοναστῶν εἰσιν ἀληθινῶν, ἢ ὑποτακτικῶν ἐκλεκτῶν; μὴ γένοιτο, μισθαρνουμένων δέ τινων καὶ δουλοπρεπῶν. οἱ τοιοῦτοι γὰρ τὰ τηλικαῦτα ἐπιζητοῦσιν, ὡς ὑπὸ ζυγὸν ἢ δουλείας ἢ μισθαρνίας τελοῦντες· ὁ δὲ γνήσιος υἱός, ὡς εἰδὼς ὅτι πάντα τὰ τοῦ πατρὸς διαφέρει αὐτῷ καὶ ὡς φιλῶν φιλεῖται παρὰ τοῦ γεννήτορος, μένει, καθὼς ὁρᾶται ὑπὸ τοῦ πατρός, τάχα καὶ ποιεῖται γλυκεῖαν καὶ εὔκαιρον καὶ φιλοπάτριον τὴν ἐπιζήτησιν.

Προσέχετε τοίνυν τί λαλῶ καὶ μὴ ὅτι ἐγὼ ἄρτι νοσῶν ἐσθίω καὶ πίνω παντοίως καὶ καταθαλπόμενος, καίπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἀντιφθέγξασθε· οὐ γὰρ θεμιτὸν ὑμῖν, ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ὑμεῖς ἅπαντες προΐστασθέ μοι εἰς τὸ μὴ διδεῖν ὑμῖν ἔργον θλίψεως, ἀσθενοῦντι διὰ τῆς ἐγκρατείας, ἀλλὰ συνιέντες ὅτι ταῦτα πρέπει ἁγίοις καὶ

15 καταθάλπομαι V. 16 κῶδ. ἀντιφθέγξασθαι. 18 κῶδ. προΐστασθαι.

*

ἐν τούτοις ἡ ἀνόθευτος ὑποταγή, ἐν τῷ πάντα στέργειν καὶ ὑπομένειν. τὰ τοιαῦτα μισητὰ καὶ βδελυκτὰ ζητήματα, ἅπερ καὶ θεὸς καὶ εὐσεβοῦντες ἅπαντες ἀποστρέφονται, μισήσατε. καὶ δοῦλον οὐ ζητοῦντα πρὸς χρείαν ἀλλ' ἐπιμένοντα πότε καὶ πῶς ὁ δεσπότης κατανυγεῖ νέμειν τὰ προσήκοντα εἰδότες, οὐδὲ κἂν ὡς δοῦλοι πιστοὶ αἱρούμεθα τῷ θεῷ καὶ δεσπότῃ πάντων δουλεῦσαι. δουλεύσωμεν αὐτῷ τοίνυν, ἀδελφοί μου γνησιώτατοι, ὡς γνήσιοι υἱοί, κατὰ τὴν προδεδηλωμένην θεωρίαν, καὶ μὴ ληρεῖτε ἐν τοῖς ταπεινοῖς μου λόγοις (ληρήσει γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰς τιμωρίαν αἰώνιον), ἀλλὰ συμβάλλετε ταῦτα εἰς τὰς ὁσίας ὑμῶν ψυχάς, καὶ οἱ μὲν μὴ ἁλόντες εἰς τὰ τοιαῦτα χαίρετε καὶ φυλάσσεσθε, οἱ δὲ ἐμπεπτωκότες ἰάθητε διὰ τῆς παραινέσεως· εἰ δέ τις ἐμπέσοι πρὸς τὸ ἑξῆς, τὰ ἐπιτίμια παιδευέτωσαν αὐτόν.

Οἴμοι! οἴμοι! πῶς ἄζήλωτον τὸ ἀγαθὸν καὶ δυσεύρετόν ἐστιν ἐν τοῖς ἀνθρώποις,

9 τῷ δεσπότῃ καὶ θεῷ πάντων V.

πῶς δὲ εὐζήλωτον καὶ εὐχερὲς τὸ κακόν! οὐδεὶς βλέπει πρὸς τὸν ὑπομονητικόν, πρὸς τὸν ῥακοδυτοῦντα, πρὸς τὸν καταψυχόμενον, πρὸς τὸν περιφρονούμενον, πρὸς τὸν ὀλιγοτροφούμενον, πρὸς τὸν παραθεωρούμενον, πρὸς τὸν εὐήκοον, πρὸς τὸν θεοταπείνωτον, καὶ εἰκονίζει πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν· ἀλλὰ πᾶς—σχεδὸν εἰπεῖν—πρὸς τὸν κάκιστον ἐπιζητεῖ ἀποσκοπεῖν, πρὸς τὸν ἐπιζητητικόν, πρὸς τὸν ἀντίλογον, πρὸς τὸν ὑβριστικόν, πρὸς τὸν γογγυστικόν, πρὸς τὸν καλοφορητικόν, πρὸς τὸν καταθαλπόμενον, πρὸς τὸν ἀναπαυόμενον, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναμάσσεται τὰ κακά, γινόμενος υἱὸς ἀπειθείας καὶ υἱὸς τοῦ σκότους. ἀλλὰ φεῖσαι, φεῖσαι κύριε, καὶ ἐν τῷ ἐλέει σου ἀνακτησάμενος ἡμῶν τὰς ψυχὰς δίδου ποιεῖν τὸ θέλημά σου καὶ ἐργάζεσθαι τὰ προστάγματά σου, ἵνα ἐν πᾶσι καὶ παντοίως ἀκριβευόμενοι τὸν ἑαυτῶν βίον τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν

2 ἀποβλέπει V. 14 κωδ. *γενόμενος*. 19 κωδ. *ἑαυτόν*.

σου ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ὅτι σοὶ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμή, κράτος, προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΔ΄.

Περὶ τοῦ μὴ ἀμελεῖν τῆς οἰκείας σωτηρίας μέχρι θανάτου.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, κυβερνήτου ἴδιόν ἐστι τοῦ ἀπευθύνειν τὸ πλοῖον πρὸς τὴν προκειμένην ὁρμήν, εἰς τὸ ἀποσῶσαι αὐτὸ πρὸς λιμένα σωτήριον. καὶ μὴν καὶ ποιμένος γνώρισμά ἐστι τοῦ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ εἰσελαύνειν καὶ ἐξελαύνειν ἀπό τε νομῶν εἰς νομὰς καὶ παρὰ ψυχρὸν ὕδωρ ἀναπαύειν, καὶ προσλαλεῖν αὐτὸ διὰ σύριγγος, καὶ φρουρεῖν αὐτὸ ἀθηριάλωτον διὰ ἀγρυπνίας, καὶ ὅσα ἄλλα ἐφαρμόζει τῷ ἀγαθῷ ποιμένι. ὡσαύτως καὶ τῷ στρατηγοῦντι ἴδιόν ἐστι λαὸν ἄγειν ἄριστα καὶ παραθήγειν αὐτὸν διὰ παρακλητικῶν

λόγων οὐ μόνον εὖ μάλα φέρειν τὰ δυσχερῆ τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ συμβολῆς πολέμου χωρεῖν ἀνδρείως κατὰ τῶν ἐναντίων. οὕτως κἀγὼ ὁ τάλας καὶ ἀνάξιος ταύτην τὴν φροντίδα πεπιστευμένος τῆς καθ' ὑμᾶς προστασίας, τὴν ταπεινήν μου ψυχὴν προθεῖναι ὀφείλω μέχρις αἵματος ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας ὑμῶν· τοῦτο γάρ ἐστιν ἴδιον, κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, τῷ ἀγαθῷ καὶ ἀψευδεῖ ποιμένι. ἐντεῦθέν μοι ἀγῶνες ἐπεισέρχονται ἀεὶ καὶ λῦπαι καὶ μέριμναι, φροντίδες τε καὶ ἀδολεσχίαι, ἀγρυπνίαι τε καὶ ὀλιγωρίαι, καὶ πανταχόθεν περιέλκομαι, καὶ ἐξ οἰκείας δυνάμεως ἀντισχεθῆναι ἀπορῶν πρὸς τὸν θεὸν καταφεύγω τὸν φιλάνθρωπον, αἰτῶν καὶ δεόμενος, ἵνα μὴ τῇ ἀθυμίᾳ καὶ ἀδρανείᾳ παροργισθεὶς ἐπάρῃ τὴν κραταιὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐκ τῆς διασώσεως ὑμῶν. ἕνεκα δὲ τῆς ὑμῶν πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εἰλικρινοῦς πίστεως ἐπιμένων ἐπιμενεῖ σκέπων καὶ φυλάτ-

6/9 Ἰωάν. ι', 11. 12 κῶδ. ὀλιγορίαι. 17 κῶδ. παροργισθῇς.

των τὸ πλήρωμα ὑμῶν εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον τῆς αὐτοῦ μεγαλωσύνης, δι' ὑμῶν κἀμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν ἐκβιαζόμενος περισώζεσθαι· τῷ ὄντι γὰρ ἔργον ἐστὶ διεξάγειν ψυχὰς λογικὰς καὶ τοσοῦτον πλῆθος περικρατεῖσθαι.

Ἐγὼ οὖν, τέκνα μου, ὁμολογῶ καὶ ἀπέχω τοὺς ἐπὶ τῷ ἔργῳ τοῦ θεοῦ ἀγῶνας καὶ μόχθους καὶ ἱδρῶτας ὑμῶν καὶ ὅτι καθ' ἑκάστην ἡμέραν τείνεσθε ἔνθεν καὶ ἔνθεν διὰ τῶν πνευματικῶν καὶ σωματικῶν ἔργων, τληπαθοῦντες καὶ μηδαμόθεν ἄνεσιν λαμβάνοντες, νυκτὶ μὲν ἀγρυπνοῦντες, ψάλλοντες καὶ προσευχόμενοι, ἡμέρᾳ δὲ τὰ ἔργα ἀναλαμβάνοντες καθ' ὃ ἕκαστος ὑμῶν εὐφυῶς ἔχει, καὶ ὡσὰν μέλισσαι ἐφιπτάμενοι ἐκ τῆσδε πρὸς τήνδε τὴν διακονίαν καὶ ἐκ τοῦ τῆδε καθίσματος εἰς τὸν ἕτερον τόπον. καὶ ἐν τούτοις πᾶσι χαρᾷ χαίρω, τὸν μισθὸν ὑμῶν πολὺν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀποκαραδοκῶν ἑτοιμάζεσθαι. ἀλλ' ἐπειδή, ἕως ἂν διὰ θανάτου ἐξέλθωμεν ἐκ τοῦδε τοῦ κόσμου, οὐκ ἔστιν

9 κῶδ. τείνεσθαι.

οὐδὲ πρὸς μικρὸν ἀμελῆσαι[1] τῆς σωτηρίας, ἐπεὶ τὸ πᾶν ἀπολώλαμεν, διὰ τοῦτο ὑπομνήσκω καὶ τανῦν· προσέχετε, μήποτε βαρυνθῶσιν αἱ καρδίαι ὑμῶν ἀπὸ ἀκηδίας καὶ χαυνώσεως καὶ συλλογισμῶν ἀκαίρων, καὶ συνεισέλθῃ ἐντεῦθεν ὄλεθρος καὶ πτῶσις κατὰ ψυχὴν ὑμῖν, ἀλλὰ νεάζοντες τῇ προθυμίᾳ συναποπεράνωμεν καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἐλλειπούσης ἡμῖν ὀλιγοημέρου καὶ ἐπικαίρου ζωῆς, ἵνα μετὰ ἀγώνων καλῶν καὶ σπουδασμάτων ἱερωτάτων καὶ κατορθωμάτων σεπτοτάτων μετέλθωμεν πρὸς τὸν μέλλοντα αἰῶνα ἐκ τοῦ τῆδε βίου ληψόμενοι τὸν ἀμαράντινον στέφανον τῆς δικαιοσύνης παρὰ τοῦ μισθαποδότου θεοῦ

Βλεπέτω λοιπὸν ἕκαστος, πῶς τῇ διακονίᾳ παρίσταται λειτουργῶν τῷ κυρίῳ, μὴ ἀμελῶς, μὴ ῥαθύμως, μὴ ὀκνηρῶς, μὴ ἐπιπλάστως· οὐκ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ τῷ θεῷ γινωσκέτω προσκρούειν, εἰς ὃν ἡ λειτουργία. ἡμεῖς γὰρ τί ἐπέχομεν; ἢ μόνον συνδούλου

1 κῶδ. ἀμελεῖσαι.

τάξιν, ὑπομνήσκοντες τὰ τοῦ δεσπότου ἐντάλματα. ὥστε καὶ οἱ ὑπακούοντες καὶ οἱ παρακούοντες οὐχ ἡμῖν ὀφλήσουσιν ἢ θεραπεύσουσιν, ἀλλὰ τῷ τὰς ἐντολὰς δεδωκότι ἀγαθῷ δεσπότῃ καὶ θεῷ. εἴτε οὖν καλλιγραφεῖ τις, εἴτε διακονεῖ, εἴτε ἀροτριᾷ, εἴτε σκάπτει, εἴτε ἄλλο ποιεῖ, ποιείτω ὡς ἐνώπιον θεοῦ καὶ οὐκ ἀνθρώπων, καὶ καθαρὸν ἔσται τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐπιμετρούμενον κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ δύναμιν ὑπὸ τοῦ καρδιογνώστου θεοῦ. τὴν γλῶσσαν χρεία φυλάττειν ἀπὸ ματαιολογίας καὶ τὸν ὀφθαλμὸν φρουρεῖν ἀπὸ ἐναντίας θεωρίας, τήν τε καρδίαν τηρεῖν ἀπὸ λογισμῶν καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις ἀσφαλίζεσθαι τῷ φόβῳ τοῦ θεοῦ, ἐν μετριοφροσύνῃ πρὸς ἀλλήλους διεξέρχεσθαι, ἐν ἀγάπῃ ἀπαρρησιάστῳ μετ' ἀλλήλων συνανακίρνασθαι, ὁμιλεῖν δὲ τὰ προσήκοντα καὶ ὁρᾶν τὰ χρήσιμα, καὶ ἀκούειν τὰ δέοντα, καὶ ἅπτεσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ λογίζεσθαι τὰ ἔνθεα, ἵνα οὕτως χαίρωμεν καὶ συγχαίρωμεν, τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ ἐνεργοῦντες

καὶ ἐπικερδῶς τὰς ἡμέρας τῆς παροικίας ἡμῶν διεξανύοντες, τὸν θεὸν ἔχοντες ἐν τῷ οὕτως ἡμᾶς πολιτεύεσθαι βοηθόν, ἀντιλήπτορα, καὶ τὴν πρεσβείαν τῆς ἁγίας Θεοτόκου κραταιὰν σκέπην, τῶν τε δεσποτῶν ἡμῶν τῶν μεγάλων ἁγίων, τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ Θεολόγου, ὧν καὶ τὰ μοναστήρια κατέχομεν. καὶ εἰ ὁ θεὸς μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; καὶ εἰ κύριος ὑπερασπιστὴς τῆς ζωῆς ἡμῶν, τίνα φοβηθησόμεθα; καὶ εἰ τῆς Θεοτόκου τὴν βοήθειαν ἔχοιμεν καὶ τῶν ἁγίων, τίς ἡμῶν κυριεύσει; οὐδεὶς οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ δαίμονες ἀφ' ἡμῶν πόῤῥω ἀφέξονται καὶ ἄνθρωποι ἐπαινέσουσιν, ἐχθροὶ πτοηθήσονται, καὶ οὐδεὶς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἀντιστήσεται· εἰ δὲ ἐναντίως, τὰ ἐναντία ἡμῖν συμβήσεται.

Διό, πατέρες μου καὶ ἀδελφοί, φυλάττωμεν ἑαυτοὺς ἐν καταστάσει καθηκούσῃ, καὶ μάλιστα ἐν ταύτῃ τῇ πόλει παροικοῦντες, καὶ φύγωμεν ἀπὸ τοῦ λαλεῖν τὰ ἀλλότρια·

2 κώδ. ὑμῶν. 9 Ψαλμ. κς', 1. 16 κώδ. ὑμῖν.

ἀλλότρια γὰρ ἡμῶν εἰσι καὶ τὸ περὶ βασιλέων ὁμιλεῖν καὶ τὸ περὶ ἀρχόντων διαλέγεσθαι καὶ περὶ τοῦδε καὶ τοῦδε ἐξερευνᾶν. "ἃ προσετάγη σοι, ταῦτα διανοοῦ", φησίν. ἄλλη ἡ περὶ ἡμᾶς φροντίς, ἀλλοῖαι αἱ ὁμιλίαι. οἱ οὖν τοῦ κόσμου τὰ τοῦ κόσμου, οἱ σωματικοὶ τὰ σωματικά, ἡμεῖς δὲ τὰ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως, τὰ περὶ ὠφελείας ψυχῆς, τὰ περὶ ἀρετῶν, τὰ περὶ βίου τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν, τὰ περὶ θανάτου, τὰ περὶ μεταστάσεως, τὰ περὶ ὑπαντήσεως τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ περὶ ἀπολογίας τῆς ἐν τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, τὰ περὶ ἀνταποδόσεως, τὰ περὶ βασιλείας οὐρανῶν, οὕτως ὡς οἱ ἄγγελοι διαφαινόμενοι, τὸ ὅσον ἐφ' ἡμῖν, φωτίζοντες καὶ τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ περιαντλουμένους, ἐπεὶ τάχα ἐκ τῆς ματαίας ὁμιλίας συμβαίνει ἡμᾶς καὶ εἰς ἃ μὴ θέμις καὶ κατηγορίας ἔν τισι δέχεσθαι.

Προσέχετε οὖν ἐκ τοῦ δεῦρο καὶ φυλάξατε τὸ στόμα ὑμῶν τοῦ λαλεῖν τὰ μὴ ἀνή-

1 τὸ] κώδ. τὰ. 4 Σειρὰχ γ', 22.

κοντα, καὶ προσεπεκτείνεσθε ἐπὶ ταῖς ἀγαθοεργίαις ὑμῶν, ζῆλον ἀναλαμβάνοντες ἔτι μᾶλλον θερμότερον ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἐνστάσεως τῆς ἀληθείας αὐτοῦ προαιρούμενοι καὶ θανεῖν, καὶ τὰς προθέσεις ὑμῶν τὰς τηλικαύτας ὁ θεὸς ὡς πράξεις λογιζόμενος μαρτυρίου στεφάνοις ὑμᾶς καταστέψει ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ ταῦτα μὲν ἐπ' ὀλίγον νῦν· οὐκ ἀποκνήσω δέ, εἰ ὑπερεύχεσθέ μοι καὶ ὑπάρχει μοι δύναμις, καὶ πρὸς τὸ ἑξῆς τὰ αὐτὰ ποιεῖν διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς ὑπομνήσεως, ὑπομνησκόμενος κἀγώ, καὶ διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς νουθεσίας νουθετούμενος καὶ συνετιζόμενος· ἀδελφικῶς γὰρ καὶ ἀγαπητικῶς καὶ οὐκ αὐθεντικῶς, οὐδὲ ἐξουσιαστικῶς ἡ πρὸς ὑμᾶς ὁμιλία ἡμῶν καὶ γίνεται καὶ γενήσεται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΕ.

Ὅτι ὑπομένουσιν ἡμῖν ἐν τῇ μαρτυρικῇ ὑποταγῇ ἀποληψόμεθα τὰ αἰώνια γέρα.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ τέκνα, κεκοπιακότες ἐστὲ ἤδη ἐκ τῆς παρελθούσης ἀγρυπνίας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάβα, ἄρτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ παρόντος κανόνος τοῦ ἐν ἁγίοις καὶ θαυματοποιοῦ πατρὸς ἡμῶν Νικολάου, καὶ ὁ κόπος ὑμῶν ὅσιος καὶ ψυχωφελής, οὐκ ἀπολλύμενος, ἀλλὰ σῳζόμενος, τηρούμενος εἰς ἡμέραν ἀνταποδόσεως δικαιοκρισίας θεοῦ. καὶ τάχα ἀποκνεῖ πως ἡ ἀκοὴ δέχεσθαι λόγον. ἀλλ' ἵνα ἐκκόψωμεν τὴν συνήθειαν, καὶ τὸ παρὸν βραχέα τινὰ διαλεξώμεθα, ὑπομνήσκοντες ὑμᾶς καὶ προθυμοποιούμενοι,

2 κῶδ. ὑμῖν.

ὅτι τὸ ἔργον ὑμῶν χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ συνεργίᾳ τῶν εὐχῶν τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν ἐν προκοπῇ ἐστι, καὶ καθ' ἑκάστην ὡς εἰπεῖν προστιθέμενον καὶ ἐπαυξόμενον καὶ τελούμενον οὐκ ἐξ ὑμῶν, φθαρτῶν καὶ ἐπικήρων, ἀλλ' ἐξ ἐργασίας τῶν ἁγίων καὶ ζωοποιῶν αὐτοῦ ἐντολῶν. καὶ εὖγε, εὖγε, ὅτι τοιοῦτον καὶ τηλικοῦτον τὸ πραγματευόμενον ὑμῖν καὶ ἐνεργούμενον καὶ σπουδαζόμενον καὶ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν τιμίων ὑμῶν ψυχῶν.

Ἄλλοι μὲν ἄλλα αἱροῦνται τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ μὲν περὶ τοῦ οἰκοδεσποτῆσαι, ὁ δὲ περὶ τοῦ εὐπραγῆσαι καὶ δοξασθῆναι ἐκ τῶν τοῦ αἰῶνος τούτου ὀνειροπολουμένων ἀξιωμάτων, ἕτερος δὲ περὶ τοῦ γῆμαι, ἢ παιδοποιῆσαι, ἢ πολυκτηματῆσαι ἐν ἀγροῖς ἢ ἐν δούλοις· πλεῖστα γὰρ καὶ ποικίλα τὰ τοῦ κόσμου τούτου ἐπιθυμήματα. ὑμεῖς δὲ τούτοις πᾶσι χαίρειν προσειπόντες, εἰς ἄλλον κόσμον διὰ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας μετενεχθέντες, τὰ ὑπερκόσμια καὶ οὐράνια καὶ

ἐφίεσθε καὶ ἐπιζητεῖτε, καὶ ἐν τούτοις ἡ καρδία ὑμῶν καὶ ἡ μέριμνα καὶ ἡ ἀδολεσχία, μήτι γὰρ ἄλλο, ἢ ἵνα καθαρθῆτε τελείως ἐκ τῶν παθῶν καὶ κτήσησθε "καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην", προσευχήν τε ἄοκνον, σπουδὴν ἀνένδοτον, κατανύξεως δάκρυα, ἀμεριμνίαν παντελῆ, οὐ λέγω φίλων καὶ συνήθων, ἀλλ' ἤδη καὶ αὐτῶν τῶν τεκόντων καὶ πάσης σχεδὸν τῆς ματαιοπόνου ἀδολεσχίας. καὶ οὕτως ἐστὶν εὐδοκίᾳ θεοῦ· καὶ γὰρ ὁρῶ ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, πῶς ἀεὶ ἐνίσταται καὶ ἐναθλεῖ καὶ ἐκβιάζεται ἑαυτὸν ἀπορραγῆναι παντὸς πάθους ἐνοχλοῦντος καὶ μετὰ θεοῦ μόνου γενέσθαι τῇ διαθέσει.

Οὕτω τοιγαροῦν, ὑπομένουσιν ἐν τῇ μαρτυρικῇ ταύτῃ ὑποταγῇ, δώσειεν ὑμῖν Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν "ἰσχὺν καὶ κραταίωσιν" ἀποτρέψασθαι ὑμᾶς πᾶσαν ἐμπαθῆ καὶ σατανικὴν ἀντιπαράστασιν καὶ εὐμαρῶς διανύσαι τὸν προκεί-

4/5 Ψαλμ. ν', 19. 6 κῶδ. *ἀνένδωτον*. 18 Ψαλμ. ξζ', 36. 19 κῶδ. *ἡμᾶς*.

μενον ὑμῖν τρισμακάριστον ἀγῶνα, καθάπερ καὶ τοῖς προβεβιωκόσιν ἁγίοις ἀνδράσι καὶ θεοφόροις πατράσιν ἡμῶν. μὴ γὰρ κἀκεῖνοι, σῶμα περικείμενοι καὶ ὁμοιοπαθεῖς ἡμῖν ὄντες, δίχα πόνων καὶ ἀγώνων διεξῆλθον τὸν τῇδε βίον; οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ πολλὰ πολυτρόπως ἐνηθληκότες καὶ διαγωνισάμενοι καὶ διὰ πάσης ὑπακοῆς καὶ ταπεινώσεως, ἐγκρατείας τε καὶ τῆς λοιπῆς ἀρετῆς, ὑποτάξαντες τὴν σάρκα τῷ πνεύματι ἀνέδραμον εἰς τὸ τῆς πολιτείας ὕψος καὶ ἐκτήσαντο, ἃ ἐκτήσαντο, τὸ δοξασθῆναι αὐτούς.

Ἐπιμνησθῶμεν τοίνυν τὰ τοῦ πανοσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα κατορθώματα, εἰς ἐφόδιον τῶν ψυχῶν ἡμῶν, καὶ μὴ ἀμνημονήσωμεν τὰ τοῦ ὁμοταγοῦς ἡμῶν προτερήματα· ὑποτακτικὸς γὰρ ὤν, ὡς ἴστε, ὑπήκοος ἦν ἄκρως, εὐπρόθυμος, εὐδούλευτος, καὶ τὰς ἐσχάτας διακονίας λαμβάνων ἔχαιρεν ὡς δοξαζόμενος, κοπιῶν μὲν ταῖς χερσὶν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, ὑδροφορῶν, ξυλοφορῶν, πρῶτος ἐρχόμενος εἰς τὴν ψαλμῳδίαν καὶ

ἔσχατος ἐξερχόμενος καὶ εἴ τι ἄλλο περὶ αὐτοῦ ὅσιον γέγραπται· οὐ γὰρ σχολὴ μακρηγορεῖν, διὰ τὴν ὥραν. μιμησώμεθα οὖν τοῦτον, τέκνα, καὶ ἡμεῖς (δυνατὸν γάρ ἐστιν, ὃ μὲν ἐν τούτῳ, ὃ δὲ ἐν ἄλλῳ πλεονεκτήματι συντρέχοντες καὶ συναμιλλώμενοι ἀλλήλοις ἐν τοῖς κατορθώμασι), καὶ πρὸ πάντων γε ἐκεῖνο φυλαξώμεθα, τὸ μή τι οἰκειοβούλως πράσσειν, μηδὲ αὐτὰ τὰ δοκοῦντα ἡμῖν καλά, ἄνευ τῆς καθηκούσης διερωτήσεως. πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲ ἐκεῖνο σιωπῆσαι ἄξιον, εἰ καὶ μέμψεως ἔχει αἰτίαν, ὅτι οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦτο πράττεται καὶ ἐνεργεῖται παρά τισιν ἀμυήτοις καὶ καταφρονηταῖς, λέγω δὲ τὸ γενέσθαι ἀπωλείας, μᾶλλον δὲ κλοπὰς συχνοτέρως· ἐπὰν γὰρ ἐάσῃ τις τὰ οἰκεῖα καλίκια, ἢ τὰ ὀρτάρια, ἢ τὰ γραφεῖα, ἢ ἄλλα τινά, ἢ ἐν τῷ κοιταρίῳ, ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ ἀσφαλείας, ἀπιὼν εἴς τινα ἀπόκρισιν, ἢ καὶ μακρότερον ἀποδημῶν, ὑποστρέφων οὐχ εὑρίσκει ἃ κατέλιπε. καὶ τοῦτο ὅλον διαβόλου ἔργον, καὶ τοῦτο ὀλέθριον καὶ ταρακτικὸν

*

ἐν ἀδελφότητι. πρῶτον μὲν λύπαι καὶ ἔχθραι, ὑποψίαι τε καὶ καταλαλιαὶ διὰ τοὺς ὑπευθύνους καὶ εἰς τοὺς ἀνευθύνους, ἔπειτα καὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ μακαρίου ἀποστόλου κλέπται βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. "κλέπται" δὲ εἰπὼν οὐ προσέθηκε "χρυσίου ἢ ἀργυρίου, ἢ ἱματισμοῦ πολυτελοῦς", ἀλλὰ ἁπλῶς τὴν φωνὴν ἐξέδωκεν ἐφ' ὅτου οὖν καὶ βραχυτάτου πράγματος.

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ ὑμᾶς, μὴ κλέπτετε σακκοῤῥάφια, βελόνια, πινακίδια, κηρούλια, λουρίδια, ἐγχείρια μαχαίρια, ζωνάρια, προσθήσω δὲ καὶ κρομμύδια καὶ συκίδια καὶ ἀρτίδια καὶ λαχανίδια καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· οἱ γὰρ τοιαῦτα κλέπτοντες καὶ πάλιν λέγω βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. οὐ φοβεῖ ὑμᾶς ὁ ἀποστολικὸς ὅρος; μήτοι ἐγώ εἰμι ὁ τάλας ἐπαπειλῶν; γνωρίζετε τὰ ἀναγινωσκόμενα. διὰ τοῦτο οὖν, παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀξίως περιπατήσωμεν τῆς κλήσεως ἡμῶν, ἧς ἐκλήθημεν, καθαρῶς, ὁσίως καὶ δικαίως,

4 Κορινθ. 1, ς', 8, 9. 19/21 Ἐφεσ. δ', 1.

τῶν προειρημένων πάντων ἀπηλλαγμένοι, ἵνα κληρονόμοι ἐσώμεθα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Λϛʹ.

Περὶ τοῦ πρὸς ἓν μόνον ἀποβλέπειν, εἴτουν τὸ σῶμα τῶν ἑαυτῶν ψυχῶν.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, οὐκ ἐν ταύτῃ τῇ κατηχήσει εἰμὶ πεποιθὼς (ἄπαγε, οὐ γάρ ἐστί τινος ἀξία), ἀλλ' ἐπὶ τῇ τοῦ κυρίου μου ἀγαθότητι, τῇ φρουρούσῃ καὶ συνετιζούσῃ καὶ στηριζούσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὸν φόβον αὐτοῦ, δι' ἧς καὶ αὐτὸ τὸ ταπεινόν μου στόμα ἀνοίγεται μικρόν τι πρὸς διάλεξιν τῆς ἐπιδεομένης χρείας, εἰς καταρτισμὸν τῆς τιμιότητος ὑμῶν, συνεπικουρούσης δηλονότι καὶ τῆς εὐχῆς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν. καὶ πολλὰ μὲν εἰρήκαμεν πρότερον, καὶ πάλιν δὲ ἐροῦμεν, καὶ ἐροῦντες

2 κῶδ. ἧι' οὐν.

οὐ παυσόμεθα, καὶ ἕως ἂν εἰμὶ ἐν τῷ δυστήνῳ σαρκίῳ μου, οὐκ ἀνήσω. οὐκ ἀνόνητος δέ, ὣς οἶμαι, γίνεται ἡ διάλεξις, ἀγαπητοί, ἀλλὰ τῇ ἐθελοσώστῳ προαιρέσει ὑμῶν. εἰ καὶ μηδαμινή, ὅλως εἰς βάθος που χωροῦσα τῶν καθαρῶν ὑμῶν καρδιῶν καὶ ἐνέσπειρε καὶ ἀνεβλάστησε καὶ ἤνεγκε τὸν καρπὸν οὐκ ὀλίγον, οὐδὲ φθειρόμενον, ἀλλ' εἰς αἰῶνα διαμένοντα. τὸ ἔργον ὑμῶν οὐκ ἀπολλύμενον, οὐδὲ ἀποῤῥυόμενον, ἀλλ' "ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων" Δαυϊτικῶς εἰπεῖν, ἐν αὐτῇ τῇ ἀσκητικῇ ζωῇ πεφυτευμένον δείκνυται, καὶ θάλλει καὶ ἀνθοφορεῖ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τὸν καρπὸν ὑμῶν ἀποδώσειεν τῷ δεσπότῃ θεῷ.

Τοιγαροῦν χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε, καὶ τὴν τηλικαύτην χαρὰν μηδὲν ἀρεῖ ἀφ' ὑμῶν τῶν εἰωθότων συμπίπτειν καθ' ἑκάστην λυπηρῶν καὶ θλιβερῶν ὁρατῶς τε καὶ ἀοράτως, πρὸς ἓν μόνον ἀποσκοπούντων. τοῦτο

11/12 Ψαλμ. α', 3. 17 κῶδ. χαίρεται.

δέ ἐστι τὸ περὶ τῶν ψυχῶν ὑμῶν σῶσμα, ἡγεῖσθαι τὰ πάντα δεύτερα, καὶ τὰ ἐξ ἐγκρατείας πονήματα καὶ τὰ ἐξ ἐπιτιμίων κολαφίσματα, καὶ τὰ ἐκ προσκρούσεων ἀλγήματα, καὶ τὰ ἐξ ὑπακοῆς ἐπιφορτώματα, καὶ τὰ ἐξ ἐργοχείρων ἱδρώματα, καὶ τὰ ἐξ ἀγρυπνιῶν ὀλιγωρήματα, καὶ τὰ ἐκ τῶν κατὰ τὰς ὡρισμένας ὥρας ψαλμῳδιῶν συμβαίνοντα ὀχλήματα, καὶ εἴ τι ἄλλο, ὡς εἰς ὁδὸν πορευόμενοι καὶ ἀμφότερα παρατρέχοντες, τά τε ἡδέα, τά τε δυσχερῆ, καὶ πρὸς οὐδὲν καθελκόμενοι, ἀλλὰ πρὸς τὸ κατάλυμα σπουδῇ πολλῇ ἐπειγόμενοι πρὶν ἢ δῦναι τὸν ἥλιον. τί δέ ἐστι τὸ κατάλυμα, ἀδελφοί μου, ἀλλ' ἢ ὁ θάνατος; τίς δὲ ἡ λεχθεῖσα ἑσπέρα, ἀλλ' ἢ ἡ τῆς ζωῆς ταύτης ἐν τάφῳ κατάδυσις, οὐ μὴν οὕτω καταλῦσαι, ὡς ἐν ζοφερῷ καὶ δυσωδεστάτῳ χωρίῳ κατακλειόμενοι, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον μὲν λόγον ὡς χριστιανοὶ ἀληθινοί, ἔπειτα δὲ ὡς ἐν τῷ ἁγίῳ σχήματι τούτῳ ἐναθλήσαντες ὑποτακτικῶς ἀναλάμψαι

7 κῶδ. *ὀλιγωρίματα.*

εἰς ζωὴν αἰώνιον; καὶ ἡ ἡμέρα ἀπέραντος, ἥτις ὑπὸ τοῦ ἀπροσίτου ἐκείνου φωτὸς δημιουργεῖται εἰς ἀνάπαυσιν αἰωνίαν, τοῦτο μὲν μετὰ τὴν τελευταίαν ἀποκατάστασιν, ἡνίκα καὶ τὰ νῦν διαλυόμενα ἡμῶν σώματα ἐν ἀφθαρσίᾳ ἀναλάβωμεν, πρὸς τὸ τῶν αὐτῶν συμμετασχεῖν ὑμῖν ἀγαθῶν, ὡς συγκοπιάσαντα· τοῦτο δὲ καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποβίωσιν, κἂν οὐ τελείως, ἐπειδὴ "ψυχαὶ δικαίων ἐν χειρὶ κυρίου, καὶ οὐ μὴ ἅψηται αὐτῶν θάνατος", καθὼς γέγραπται. ὅπου δὲ χεὶρ κυρίου, τί ἐκεῖ οὐ καλὸν καὶ ἀναπαυστικὸν καὶ θεραπευτικόν; ὥστε δῆλον, ὅτι, ὡς πάντες οἱ ἅγιοι καὶ δίκαιοι καὶ σεσωσμένοι, καὶ ὑμεῖς οἱ καλῶς τὸν ἀγῶνα ὑμῶν τελειοῦντες ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀποθέσεως τοῦ σώματος ἐν αἰσθήσει τῶν ἡτοιμασμένων ὑμῖν ἀγαθῶν γινόμενοι ἐν χαρᾷ μέλλετε εἶναι διηνεκεῖ καὶ θυμηδίᾳ.

Μὴ οὖν λοιπόν τις νυσταζέτω, μηδὲ καθευδέτω, μηδὲ ῥεγχέτω, μηδὲ ὑπτιαζέσθω, μηδ'

9/11 Σοφ. Σολομ. γ', 1.

οὖν ὀκνείτω, μηδὲ γογγυζέτω, μηδὲ ἀπομενέτω, μηδὲ ὀπισθοποδείτω τοῦ οὐρανίου δρόμου τούτου καὶ θεοστεφανώτου καὶ πολυάθλου, ἀλλ' οἱ πάντες πανταχόθεν τὰ πάντα ἐρανιζόμενοι πολὺν τὸν μισθὸν ὑμῖν πορίζεσθε. ὁ γραφεὺς μὴ ἐκλυέσθω τοῦ γράφειν, ὁ κανοναρχῶν μὴ ἀτονείτω τοῦ σαλπίζειν, τοῦ ὑποψάλλειν, τοῦ διεγείρειν τὰς θείας χοροστασίας· ὁ φωτοποιὸς μὴ ἀκηδιάτω τοῦ ὑφάπτειν καὶ κοσμίζειν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἱερὰ φωταγωγήματα· ὁ κελλαρίτης, ὁ ὀψοποιός, ὁ τραπεζάριος, ὃ μὲν ἐπιδιδούς, καθ' ὅ τι ἄν τις χρείαν ἔχῃ, μετὰ πολλῆς ἐπιτηρήσεως, εὐσπλαγχνίας τε καὶ συμπαθείας καὶ διακρίσεως τῶν προσώπων (ἄλλως γὰρ οὗτος καὶ ἄλλως ἐκεῖνος), ὃ δὲ ἑψῶν τὰ πρὸς τὴν χρείαν καὶ τῷ πυρὶ μαχόμενος, πρὸς τὸ κάλλιστα καὶ ἥδυτατα ἀπεργάζεσθαι τὰ βρώματα τῶν ἀδελφῶν· ὁ δὲ ἕτερος ἐν τῷ ἰσόσταθμον τὸν ἄρτον νέμειν, τὸν ἁπαλώτερόν τε καὶ ξηρότερον

8 κώδ. διεγέρειν.

καὶ ἀχρειότερον μὴ ὡς ἔτυχε προσριπτεῖν, ἀλλὰ κατὰ διάκρισιν τοῖς ὑψηλοτέροις καὶ μέσοις καὶ ἐσχάτοις ἐπιμερίζειν (οὕτω τὰ σύνθετα, τὰ ἐλαιόκοκκα, τὰ κάρυα, τὰ λάχανα, τὰ κοχλιάρια, τὰ βαυκάλια), καὶ μηδὲ τοῦ ἐσχάτου παροπτάνεσθαι τὸ χρειῶδες, ὡς τοῦ κυρίου τὴν ἐπὶ τούτοις ὑπηρεσίαν ἀναδεχομένου, καθὼς διδάσκει ὁ θεῖος καὶ μέγας πατὴρ ἡμῶν Βασίλειος.

Τοιγαροῦν ἐκ τῶν προῤῥηθέντων διακονιῶν οἱ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἐνειλημμένοι ἀναλάβετε τὸν νοῦν καὶ οὕτω ποιεῖτε, πρό γε πάντων ὁ οἰκονομῶν, ὁ παροικονομῶν, καὶ πρό γε τούτων ὁ τὰ δεύτερα φέρων, ὁ πρωτοπρεσβύτερός τε καὶ ὁ πρωτοεπιστημονάρχης, ὁ πρωτοκαλλιγράφος, ὁ πρωτοβεστιάριος, καὶ μάλιστά γε οὗτος, ἐνταῦθα γὰρ καὶ ἡ βάσανος. βλέπε, Λουκιανέ, ἡλίκην διακονίαν κατεπιστεύθης! δοξασθήτω ὁ θεὸς ἐν σοὶ δι' αὐτῆς. πρὸς τούτοις ὁ πρωτοκηπουρὸς καὶ ὁ πρωτοσκυτεύς· οὐδ' οὗτος ἔχει μικρὸν τὸν ἀγῶνα. βλέπε, Θεοδόσιε, ὁποίαν διακο-

νίαν ἐπέχεις! εὔφρανον τὸν δεσπότην σου κύριον ἐν αὐτῇ. σὺ δὲ ποῦ διέφυγες ἡμῖν, πρωτονοσοκόμε; ἢ οὐκ οἶδας, ὅτι τῶν ἀθλούντων ὁ μέγιστος εἶ, εἴπερ συνιὼν κατέχεις σου τὴν διακονίαν; εἰ γὰρ μέγας ὁ ἀσθενῶν καὶ ὑποφέρων εὐχαρίστως, πόσου ἄξιος ὁ τοῦτον ἐξυπηρετούμενος θεοπρεπῶς καὶ ἀόκνως; βλέπε σύ τε καὶ οἱ μετὰ σοῦ, πῶς θεραπεύετε τοὺς νοσεροὺς καὶ πῶς συγκαίεσθε ταῖς καύσεσιν αὐτῶν, πῶς συμπονεῖτε τοῖς πονήμασιν αὐτῶν, πῶς συνεξολιγωρεῖτε τοῖς ἐξολιγωρήμασιν αὐτῶν, πῶς συνεξαπορεῖτε τοῖς ἐξαπορήμασιν αὐτῶν. εἰς θεὸν καὶ εἰς ὑμᾶς ἀποβλέπουσι. στρωννύσθωσαν τοίνυν αἱ στρωμναὶ—ὡς εἰπεῖν—καθ' ἑκάστην, διδόσθω καὶ τὰ πρὸς χρείαν ἀόκνως καὶ εὐκαίρως. γινέσθωσαν αἱ ἀλοιφαί, τὰ ἐπιθέματα, αἱ φαρμακοποσίαι, τὰ ἄλλα θεραπεύματα, κατ' ἀξίαν δὲ προσώπου ἕκαστον, καὶ βρῶμα καὶ πόμα καὶ στρῶμα καὶ εἴ τι τῶν ἄλλων. καὶ ἐὰν ταῦτα ἀκούοντες καὶ ποιῆτε καὶ ἐνεργῆτε, μακάριοί ἐστε καὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσεσθε.

Οὕτω γοῦν μεγάλαι καὶ ἀξιοθαύμαστοι αἱ ὑπηρεσίαι ὑμῶν, καὶ ἱεροτελεῖς καὶ ἁγιοπρεπεῖς, καὶ τρισμακάριστος ὁ οὕτω ποιῶν, κἂν μεμβρανᾶς, κἂν σκυτεύς, κἂν ἀγκιστρᾶς, κἂν θυρωρός, κἂν κεραμεύς, κἂν κατηναρᾶς, κἂν βυρσεύς (καὶ μάλιστά γε οὗτος), κἂν τραπεζᾶς, κἂν ἁλιεύς (οὐδὲ τὸν τρόπον παρατρέχω), κἂν ζωγράφος (καὶ μάλιστά γε οὗτος, θείας μορφὰς δημιουργῶν καὶ προσκυνητάς), κἂν κανισκᾶς, κἂν οἰνοχόος (καὶ μάλιστά γε οὗτος), κἂν ὁριάριος (καὶ μάλιστά γε οὗτος), κἂν κτηνίτης (καὶ μάλιστά γε οὗτος), κἂν ὑφάντης (καὶ μάλιστά γε οὗτος), κἂν σελλοποιός, κἂν εἴ τις οὖν ἄλλος. μακάριοι πάντες, ἐργάται θεοῦ πάντες, γεωργοὶ τοῦ τῆς τρυφῆς παραδείσου. πάντας οὖν ὁ κύριός μου καὶ θεός, δι' εὐχῆς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, διαφυλάξει ἐνεργοῦντας τὰς ζωοποιοὺς αὐτοῦ ἐντολάς, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΖ'.

Περὶ τοῦ μὴ δυσκινήτους ἡμᾶς ἀλλ' εὐκινήτους εἶναι πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν, μάλιστα ἐν ταῖς παρούσαις ἡμέραις διαγνοὺς τὴν ἐπίδοσιν τῆς προθυμίας ὑμῶν ἐπὶ πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς ἐθελουσίοις ἀτιμασίαις, πῶς ἑαυτοὺς ἐπιδίδοιτε, καὶ ὃ μὲν δεσμεῖται, ὃ δὲ σιδήρῳ περιβάλλεται, ὃ δὲ σχοινίῳ δέδεται περὶ τὸν τράχηλον, προπομπὴν ποιούμενος ἐπὶ πάσης τῆς ἀδελφότητος, ὁ δ' ἄλλος λυσίζωνος παριστάμενος, ἢ ἑτέρως πως, ἵνα μὴ καθ' ἕνα καταλέγωμεν, καὶ οὕτως πέπεισμαι, ὅτι ἡ ἀθλιότης μου μόνη ἐμ-

13 κῶδ. λυσίζονος. 14 κῶδ. καταλέγομεν.

ποδίζει, ἐπεὶ οὐδὲν τὸ κωλῦον τὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἀνδραγαθήματα ἐπιδείκνυσθαι. καὶ πρὸς ταῦτα τί εἴπω; ὅτι οὐκ εἰμὶ ἄξιος καλεῖσθαι ὑμῶν πατήρ, οὐδὲ διδάσκαλος, οὐδὲ καθηγούμενος, διὰ τὴν καλλίστην ὑμῶν πεποίθησιν καὶ ἐνάρετον διαγωγήν. εὔχομαι δ' ὅμως μηδὲν ὑμᾶς ἐγκόπτεσθαι ἐκ τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος, ἀλλ' ἢ μεγαλοψύχως ἐπὶ πάσης ἐργασίας πνευματικῆς ἀθλεῖν νομίμως ἐν τῷ μαρτυρίῳ τῆς ἀμωμήτου ὑποταγῆς. ἕκαστος δὲ ἴδιον χάρισμα ἔχει, καθὼς γέγραπται, καὶ ὃ μὲν τοῦτο, ὃ δὲ ἐκεῖνο. ὥστε καὶ ὑμεῖς, ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, ἰδιοποιεῖσθε τὰ ἀλλήλων κατορθώματα καὶ χαίρετε τῇ ἑτεροίων προκοπῇ. σὺ τυχὸν φέρεις τὴν τοιάνδε ἀτιμίαν, ἕτερος δὲ νικᾷ ἐν τῇ πολυεργίᾳ, καὶ ἄλλος πλεονεκτεῖ ἐν τῇ σιωπῇ, καὶ ἕτερος ὑπερέχει ἐν τῇ εὐηκοΐᾳ καὶ ἀμφότεροι τὰ ἀμφότερα ἔχετε. εἰς ἀλλήλους περιχωρεῖ τὸ καλόν, ὥσπερ καὶ τὸ ἐναντίον. διὰ τοῦτο χαίρετε καὶ συγχαίρετε ἀλλήλοις, καὶ καθ' ὅ τις ἔχει χάρισμα, ἐν τούτῳ ἐπειγέσθω, φεύ-

γων τὸ κενόδοξον καὶ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μεῖζον λογιζόμενος κατόρθωμα.

Ἐὰν τοίνυν οὕτως ἐσμὲν καὶ εἰς ἀλλήλους συγκιρνώμεθα καὶ πρὸς ἀλλήλους δεσμούμεθα τῇ ἐνώσει τῆς ἀγάπης, προκόψομεν μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ὁ θεὸς δοξασθήσεται ἐν τῷ ἔργῳ ἡμῶν, καὶ ἀκουστὴ ἡ πολιτεία ἡμῶν γενήσεται ἐν πολλῷ μέρει τῆς οἰκουμένης. μηδεὶς δὲ ἔστω, παρακαλῶ, ἰδιοθελὴς καὶ ἰδιόρρυθμος· "οὐαὶ γάρ", φησίν, "οἱ συνετοὶ ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐνώπιον ἑαυτῶν ἐπιστήμονες". μηδεὶς νωθρὸς καὶ παρειμένος, ἵνα μὴ ἀκούσῃ "ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα, ὦ ὀκνηρέ"· μηδ' αὖ πάλιν ἀπληροφόρητος καὶ ἐπαμφοτερίζων ταῖς κρίσεσιν, ἵνα μὴ καὶ οὗτος ἐπακούσῃ τοῦ λέγοντος "ἀνὴρ δίψυχος ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ". ἀλλὰ πάντες εὐκίνητοι, ἀεικίνητοι πρὸς τὴν ἐργασίαν τῆς ἐντολῆς, εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι διὰ τῆς τῶν κρυπτῶν ἐξα-

7 κώδ. ὑμῶν. 10/12 Ἡσαΐου ε', 21. 13/14 Παροιμ. ς', 6. 13 κώδ. ἴσθι. 16/18 Ἰακώβου α', 8.

γορεύσεως, μὴ κρατούμενοι ὑπὸ τῆς κενῆς δόξης, μηδὲ καθελκόμενοι ὑπὸ τῶν μυσαρῶν ἡδονῶν, μηδὲ ἐξελκόμενοι ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας· ὁ γὰρ τοιοῦτος ἔοικε κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ καὶ στάσιν μὴ ἔχοντι, μηδὲ βάσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἀλλ' ἀπείη ἐξ ὑμῶν πάντων τὰ τοιαῦτα. ὅσα δέ εἰσιν ἐπαινετὰ καὶ κρείττονα, καὶ κτήσοισθε καὶ καταπλουτήσοιτε καὶ ἀποθησαυρίσοιτε ἐν ταῖς τιμίαις ὑμῶν ψυχαῖς, πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. ὃ οὖν τις ὑμῶν ἐργάζεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν, εἴτε ἐπαινετόν, εἴτε ψεκτόν, παρατρέχον ἐστίν· ἀμείβεται γὰρ ὡς ῥοῦς ποταμιαῖος, καὶ τοσοῦτον, ὥστε οὐδὲ αἴσθησιν τῆς χθὲς ἡμέρας πρὸς τὴν παροῦσαν ἀποσῴζειν ἔχει. ἀλγεῖ τις ὑπὲρ ἐντολῆς, κοπιᾷ, θρηνεῖ, ὑπομένει, ἱδροῖ, καρδιουλκεῖται, στενοχωρεῖται, ἀδημονεῖ ἢ τυχὸν καὶ ὀνειδίζεται καὶ ἕτερά τινα πανθάνει πρὸς ὥραν ἢ αἴσθησιν, καὶ εὐθὺς παρέδραμε καὶ μένει ὁ ὑπομεμενηκὼς εἰς αἰῶνας αἰώνων, τηρούμενος πρὸς μισθα-

ποδοσίαν. πάλιν οὖν ἡδονεύεταί τις, γελᾷ, τρυφᾷ, ἀτακτεῖ, στρηνιᾷ, παίζει, ἀργεῖ, ἀνυποτακτεῖ, παῤῥησιάζεται, περπερεύεται, φθονεῖ, βασκαίνει, ὀργίζεται, θυμοῦται, δυσπιστεῖ, πονηρεύεται, παρακούει, ὑψηλοφρονεῖ, ῥᾳθυμεῖ καὶ τὰ ὅμοια, μετὰ τὸ οὐδὲν πρὸς τὴν παροῦσαν ὥραν ὠφελεῖσθαι, ἔτι καὶ θησαυρίζει ἑαυτῷ κρῖμα ἀπαραίτητον ἐν ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ. διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου, ἐπιλογισώμεθα καὶ ἑλώμεθα τὴν ἀρετήν, ὡς δὲ μοχθηρὰν καὶ ἐπαχθῆ φύγωμεν τὴν κακίαν· εἰ μὴ γὰρ οὕτω διακρίνωμεν τὰ πράγματα, οὐ δυνάμεθα βλέψαι ὀρθῶς, τοῦ καλοῦ τε καὶ τοῦ κακοῦ διαφορὰν ποιούμενοι. ἀλλ' ἐπεὶ χάριτι Χριστοῦ ἐβλέψαμεν, φύγωμεν ἀπὸ τοῦ σκότους, προσεγγίσωμεν δὲ τῷ φωτὶ καὶ τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας τῆς ἐπικήρου ἡμῶν ζωῆς τελέσωμεν εὐαρεστοῦντες θεῷ, ἵνα ἐπιτύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, τοῖς ἀπ' αἰῶνος αὐτῷ εὐαρεστή-

8/10 Ῥωμ. β', 5.

σασιν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΗ΄.

"Ὅτι ἡ ταπεινὴ ἡμῶν κατήχησις πολὺ κέρδος εἴωθε ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ἐμποιεῖν χάριτι Χριστοῦ.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες, ἐρωτῶ, τίνος ἕνεκεν γίνεται ἡ κατήχησις; ἆρα ἵνα μόνον πρὸς ὥραν ἀναγνωσθῇ καὶ τέρψωμεν ὑμῶν τὰς ἀκοὰς τυχόν, ἢ αὐτοὶ ἐπαινέσητέ με ἐκ διαθέσεως ἢ καὶ πρὸς χάριν; οὐδαμῶς. μὴ οὕτω, τέκνα, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ῥέσκεται, ἵνα ἐνωτίζησθε τὰ λεγόμενα καὶ ἡ δύναμις ἐνιζάνῃ ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν καὶ φέρῃ τινὰ καρπὸν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, συνεπικουρούσης τῆς εὐχῆς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν. ἐγὼ δὲ ὡς τὰ πολλὰ ἐν τοῖς

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 112-113. 3 κώδ. ὑμῶν. 14/15 πατρός μου δι' ὑμῶν V.

πολλοῖς οὕτως ὁρῶ, ὅτι ἅμα τῆς ἀναγνώσεως καὶ εὐθὺς παρῆλθε τὰ λεγόμενα, καὶ ὡς ὅτι οὐδὲ ἐσημάνθη ὑμῖν τι περὶ τῶν προῤῥηθέντων· εὐθὺς γὰρ ἐξερχόμεθα, μετὰ τὴν ἀποπλήρωσιν, καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐμπίπτομεν κατηγορήμασιν. ὃ μὲν γὰρ ἄρχεται ἀκαίρως συντυγχάνειν, ὃ δὲ ἀφαρεὶ ἐπερωτᾶν, ἄλλος γογγύζειν, ἕτερος ἀποδυσπετεῖν πρὸς τὸ καλοῦν ἔργον, ἄλλος ἐνδιαβάλλειν καὶ διεγείρειν μάχας, ἕτερος λοιδορεῖν καὶ ὃ μὲν ὑποκρύπτεσθαι παρὰ τὰς γωνίας τοῦ μοναστηρίου, ὃ δὲ ἡλίου λάμποντος μόλις ἐξανίστασθαι τῆς κοίτης καὶ καθέζεσθαι ἐν τῷ ἐργοχείρῳ· τὰς γὰρ νωθείας καὶ τὰς ἐκλύσεις καὶ τοὺς νυσταγμοὺς καὶ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα καὶ τὴν τοῦ ὅλου σώματος ἐξάτονον ὄκλασιν πάρειμι λέγειν.

Μὴ οὕτω τοιγαροῦν, τέκνα· μηδαμῶς, ἵνα μὴ ἀκούσητε "οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσί με εὐλογεῖ, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρρω ἀπέχει

10 καὶ ἕτερος V.

ἀπ' ἐμοῦ, μάτην δὲ σέβονταί με". ἀλλ' ἐπὰν ἀκούσωμεν τοῦ σωτηρίου λόγου, εἴτε διὰ κατηχήσεως, εἴτε δι' ἐπακροάσεως τῶν θεοπνεύστων Γραφῶν, καθ' οἵαν ὥραν συμβῇ, γενηθήτω ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν κίνησις φόβου θεοῦ, σπινθὴρ ἀγάπης αὐτοῦ, ἐπιθυμία προκοπῆς, ἔφεσις ἐργασίας τῶν ἁγίων ἐντολῶν, ἵνα ἀξιωθῶμεν τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΘʹ.

Ὅτι τοῖς καλῶς εὐδρομοῦσιν ἀπόκεινται οἱ τῆς δικαιοσύνης στέφανοι.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ὀφειλέτης ὑμῶν εἰμι τοῦ ἀλείφειν ὑμᾶς λόγοις παρακλητικοῖς, εἴπερ καὶ δυναίμην ὁ πτωχὸς καὶ εὐτελής, πρὸς τοὺς προκειμένους ἀγῶνας καὶ συμπροθυμεῖσθαι περὶ τὰς χρηστοτέρας ἐλπίδας. διὰ τοῦτο ἡ ὀλιγοστὴ καὶ πενιχρὰ κατήχησις αὕτη. δέξασθε τοιγαροῦν λόγον παρακλήσεως καὶ τὸ νῦν, καὶ συνεγέρθητε καὶ προθυμίας πλησθέντες τελεῖτε τὸν δρόμον τὸν πνευματικὸν (δρομεῖς γάρ ἐστε ὡς ἀληθῶς τοῦ δεσπότου θεοῦ), καὶ διανύετε δρόμον, οὐχ οἷον οἱ ἐπὶ γῆς τρέχοντες ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ δίαυλον βραχὺν

καὶ εὐπεριόριστον, ἀλλὰ τὸν ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν φέροντα, πολυετῆ τε καὶ πολυστάδιον· οὐδὲ ἐν μικρᾷ τινι γωνίᾳ μιᾶς πόλεως, θεατὰς τοσούτους γε καὶ τοσούτους ἔχοντες, ἀλλ', ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τῆς οἰκουμένης, τὰ ἀπειροπληθῆ τάγματα τῶν ἀγγέλων καὶ πάντων τῶν ἁγίων καὶ δικαίων ἐπόπτας κεκτημένοι, καὶ ὁ στέφανος ὑμῖν νικῶσι καὶ τὰ ἔπαθλα οὐ φθαρτά, ὡς οἷα φθαρτὸς δίδωσι βασιλεύς, ἀλλὰ ἄφθαρτα καὶ ἀπρόσιτα, κατὰ τὸν αὐτὸν διανομέα, ἄφθαρτον ὄντα καὶ παμβασιλέα θεὸν τῶν ἁπάντων. οὐδὲ πάλιν ἡ χαρὰ τῆς νίκης λύπη σύγκρατος ἐπὶ μικραῖς ἡμέραις τε ἱσταμένη καὶ αὖθις διαλυομένη, οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ χαρὰ ἄλυπος καὶ ἀνώδυνος, καὶ τῆς εὐφροσύνης ταύτης οὐκ ἔσται τέλος εἰς τοὺς αἰῶνας.

Μακάριοι μὲν οὖν πρῶτον μέν, ὅτι ἐν τοιούτῳ σταδίῳ εἰσεληλύθατε διὰ τοῦ ἐπανηρημένου ὑμῖν σχήματος ἁγίου. μακαρίους δὲ ὑμᾶς μᾶλλον ἄν τις ὀνομάσειε τότε, ὁπόταν,

11 τῶν] κώδ. *τόν*. 15 κώδ. *ἀνόδυνος*.

ἀποδραμόντας διὰ θανάτου, στεφανοῖ ὑμᾶς Χριστὸς ὁ θεὸς ἐν τῇ ἀῤῥήτῳ καὶ ἀθανάτῳ εὐζωΐᾳ. διὸ βλεπέτω ἕκαστος ὑμῶν, ἀγαπητοί, ὅπως τρέχῃ καὶ ὅπως καταλαμβάνῃ τὰ σημεῖα τῆς ἀρετῆς, διαβαίνων καὶ ὑπερβαίνων τοὺς συντρέχοντας πειρασμοὺς τοῦ διαβόλου, πνεῦμα ἰσχύος λαμβάνων, ὑπομονῆς τε καὶ καρτερίας, καὶ μήτε ἐντεῦθεν, μήτε ἐκεῖθεν αἰνιγματωδῶς διαβλεπόμενος, ἀλλ' ὅλος συντεταγμένος ὢν πρὸς τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ δρόμου, μὴ σκάζων ἔν τινι, μηδὲ περιτρεπόμενος ταῖς ἐναντίαις ὑπαντήσεσι. καὶ γοῦν μὴ δειλιάσητε, ἐπείπερ πολύ ἐστι τὸ διάστημα καὶ ὁ χρόνος. ἄγγελον ἑνὶ ἑκάστῳ παρέσχεν ἡμῖν ὁ ἀγωνοθέτης θεός, καὶ συνδιαμείβει τοὺς ἀγῶνας καὶ ὑπερμαχεῖ κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπὶ παντὸς καιροῦ καὶ τόπου.

Ἐδράμετε τοιγαροῦν καλῶς ἀπὸ πρώτης ἡμέρας τῆς ἐνταῦθα ὑμῶν ἐλεύσεως ἕως τοῦ παρόντος, καὶ εἰ καί τινες ὑπεσκελίσθησαν, πάλιν ἀνωρθώθησαν. καὶ εἰ ἐῤῥαθυμήκασιν, ἀλλὰ αὖθις ἀνεκλήθησαν. καὶ εἰ κα-

τητόνησαν, ἀλλὰ θᾶττον ἀνεῤῥώσθησαν. θελήσεως γὰρ καὶ προαιρέσεώς ἐστιν ἐμπράκτου χρεία, πρὸς τὸ εὐτονεῖν καὶ τρέχειν ἴσα καὶ ἵπποις καὶ πτηνοῖς, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ πάντα ταῦτα, ἀκατάφθαστα καὶ ἀκατάληπτα, κἂν τυχὸν σωματικῶς χωλαίνων ἔστι τις, ἢ μονόπους, ἢ ἄπους, ἢ κλινήρης· τοιοῦτο γὰρ τὸ μεγαλοδώρημα. δράμοιτε καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος, παρακαλῶ, μὴ ἐλάττονα τῶν προτέρων ἀλλὰ καὶ ἐπεικτικώτερα συντρέχοντες καὶ συναμιλλώμενοι τὴν καλὴν ἅμιλλαν ταύτην. προτρέχειν δέ ἐστιν ἐν τῷ ταπεινοφρονέστερόν τινα εἶναι, καὶ προάγειν ἐστὶν καὶ ὑπερβάλλειν ἐν τῷ ὑπηκοώτερον εἶναι καὶ εὐλαβέστερον καὶ ἀγογγυστικώτερον καὶ ψαλμικώτερον καὶ ἡσυχαστικώτερον, πολυεργαστικώτερόν τε καὶ εὐκτικώτερον, ἐξαγορευτικώτερόν τε καὶ ἀπαῤῥησιαστικώτερον, ἀκακώτερόν τε καὶ ἀφθονέστερον, πειστικώτερόν τε καὶ φιλοπατριώτερον, καὶ ὅσα ἄλλα κατά τε ψυχὴν καὶ σῶμα ἐνεργεῖται τῆς ἀρετῆς ἰδιώματα. τούτοις καὶ ἐν τοῖς τοιού-

τοις ἔστω ὑμῶν τὸ τρέχειν καὶ δι' αὐτῶν ἐπαιρώμεθα ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν καὶ ἀπὸ κόσμου εἰς οὐρανόν, καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἀπλήστως δράμει, ὅτι πλουσιωτέρως στεφανωθήσεται καὶ ἀνακηρυχθήσεται ὑπὸ τοῦ δεσπότου θεοῦ ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος ἐκείνου.

Ἔστω οὖν ἡμῶν λοιπὸν ἡ ἀγάπη κοινὸν ἰδίωμα, χαρακτηρίζον ὑμᾶς δρομεῖς τοῦ μεγάλου βασιλέως, μᾶλλον δὲ μαθητάς, ἵν' οἰκειότερον εἴπωμεν. καὶ ἐν τῇ ἀγάπῃ μένοντες στέργετε τὰ εἰς ἀλλήλους, τὰς προτιμήσεις λέγω καὶ προχειρίσεις εἴτε διακονιῶν, εἴτε ἐργοχείρων, εἴτε στάσεων καὶ τάξεων. καὶ ἀπέστω φθόνος καὶ ἀπεληλάσθω ἔρις, καὶ ἀποσκορακιζέσθω θυμὸς καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα, τὰ τῶν πλησίον εὐδοκιμήματα ἰδιοποιούμενοι καὶ χαίροντες ταῖς ἀλλήλων προκοπαῖς. οὕτω γὰρ εὐδρομεῖν ἐστι καὶ οὕτω θεραπεύειν θεόν, καὶ οὕτω τις νικᾷ,

2 κῶδ. *ἐπαιρόμεθα* || ἐκ δυν. εἰς δύναμιν] Ψαλμ. πγ', 8. 4 δράμει] οὕτως ἐν τῷ κώδικι.

κἂν μηδὲν ἄλλο τι κέκτηται. ἡ ἀγάπη γὰρ τὸ μέγα κλέος τῶν ἀρετῶν, τὸ δὲ διαπονεῖσθαι, ὅτι ἐκεῖνος προεκρίθη ἐν τῷδε τῷ πράγματι καὶ ἐν τῇδε τῇ διακονίᾳ, σαθρὸν καὶ ἐπιβλαβὲς καὶ τῆς ἐναντίας μερίδος γνώρισμα. μὴ δὴ οὕτως, μὴ δή, ὅτι "μᾶλλον ὤφειλον ἐγὼ ὑπὲρ τὸν δεῖνα ἀναπαύεσθαι" καὶ "πολυχρονιώτερος ὢν τοῦ δεῖνος, χρεία μοι τὸ ὑψηλότερον". οὐκ ὀρθῶς, ἀδελφοί. φεύγοιτε οὖν, δέομαι, τὰς τοιαύτας πανουργίας τοῦ διαβόλου, τὰ μισούμενα τοῖς πατράσι νεωτερίσματα, τὰ κωμῳδιαζόμενα τοῖς ἁγίοις ἐκστρηνιάσματα· ἀλλ' εἴ τι καλόν, εἴ τι σεμνόν, εἴ τι πρέπει ἁγίοις, ὅσα φιλαδελφίας, ὅσα ταπεινοφροσύνης, ὅσα ἐσχατιασμοῦ, κατὰ μίμησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ τὰ εὐτελῆ καὶ ἐξουθενημένα ἑλομένου, ταῦτα καὶ σχοίητε καὶ ἔχοιτε καὶ κτᾶσθε καὶ κτίζεσθε, πορευόμενοι νηπίως καὶ ἀκάκως καὶ εἰλικρινῶς, ὡς ἄρνες Χριστοῦ, ὡς λαὸς ἐκλεκτὸς κυρίου, μηδὲν παρὰ τὸ διατεταγμένον πράσ-

σοντες. εἰ δὲ καὶ γένηται, πάλιν ἐπανορθούμενοι δι' ἐπιτιμίων, ἵν' οὕτως ἀκούσητε τῆς ἐπιθυμουμένης φωνῆς ἐκείνης ἐν καιρῷ ἀνταποδόσεως, "δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου"· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παναγίῳ πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

4/6 Ματθ. κε', 34.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Μ΄.

Περὶ τοῦ ἀποῤῥίψασθαι ἡμᾶς πᾶσαν ἀκηδίαν καὶ διεγερθῆναι πρὸς ἐργασίαν πνευματικήν.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ὥσπερ ἕκαστος ὑμῶν ἀπαιτούμενός ἐστι τὸ τῆς οἰκείας διακονίας ἔργον, οὕτως κἀγὼ χρεωστῶ ὑμῖν τὸν τῆς κατηχήσεως λόγον. εἴθε δὲ τοιοῦτον εὐπόρουν ποικίλον καὶ διάφορον, ὡς δύνασθαι πᾶσι προσφυῆ εἶναι, ἁρμόδιον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ· πολλοὶ γάρ εἰσιν ἐν ὑμῖν, ἀδελφοί μου, οἱ χρῄζοντες παρακλήσεως, οἱ ἐπιδεεῖς παραμυθίας, οἱ χρῄζοντες στηριγμοῦ, ἄλλοι ὑπομνήσεως, ἕτεροι διορθώσεως, καὶ μέντοι τινὲς ἐλεγμοῦ

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 10-12.
11 καὶ ἁρμόδιον V. 12 καὶ 8 κῶδ. *χρίζοντες*.

καὶ ἄλλοι ἐπιτιμίου καί τινες συγκαταβάσεως, ἄλλοι ἀκριβείας, ἔνιοι δὲ ἀτιμίας καὶ ἀδοξίας. πολλῶν γὰρ ὄντων καὶ διαφόρων τῶν ἠθῶν, ἀναλόγως καὶ ὁ διδασκαλικὸς τρόπος ὀφείλει γίνεσθαι· ᾧ γὰρ τρόπῳ οὗτος θεραπεύεται, ἕτερος τυχὸν βλάπτεται, καὶ δι' οὗπερ ἄλλος εὐεργετεῖται, συμβαίνει τὸν ἕτερον καταλύεσθαι, καὶ καθ' οἷον λόγον τις οἰκοδομεῖται, συμβαίνει τὸν ἕτερον ζημιοῦσθαι. ὅθεν οὐ μικρὰ ἡ διακονία μου, ἀλλὰ τῷ ὄντι χαλεπὴ καὶ δυσάνυστος. χρήσομαι δὲ αὐτῇ, χειραγωγούμενος ταῖς εὐχαῖς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, καὶ οὐδ' αὐτῆς ἀμελήσαιμι, ἕως ἐμπνέω· μοχθήσω δὲ καὶ ἀγωνίσομαι τοὺς κυρίους μου καὶ πατέρας μου ὑπομνήσκειν τὰ δέοντα.

Πάντες οὖν εὐδοκίᾳ θεοῦ τῶν σῳζομένων ἐστέ, καὶ πάντες ἐπὶ τῷ σωθῆναι ἐληλύθατε,

2 ἄλλοι ἀκριβείας] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V. 7 εὐεργετεῖται P, εὐαρεστεῖται V. 8/9 καταλύεσθαι - οἰκοδομεῖται] ἐλλ. ταῦτα τῷ V. 12/13 εὐχαῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν V. 16 ὑπομιμνήσκειν V. 17 τῶν σῳζομένων ἐστὲ] Κορινθ. 2, β', 15.

καὶ πάντων ὑμῶν οὐδὲν ἄλλο τὸ ζήτημα, ἢ τὸ σωτηρίας ἐπιτυχεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ διάβολός ἐστι παντὶ ἀγαθῷ ὑπεναντίος, πειραζόμεθα οἱ πολλοί, ὡς οὐ βουλόμεθα· τοὺς μὲν γὰρ ταῖς ἡδοναῖς φλογίζει, συλλαμβανόμενος εἰς ἐπικουρίαν τὴν ἔμφυτον ὄρεξιν τῆς νεότητος· τοὺς δὲ τῇ φιλαρχίᾳ καταβάλλει, δι' ἣν καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ὑψίστων κατέπεσε· τοὺς δὲ ἀμελείᾳ χαυνοῖ καὶ ἀκηδίᾳ δεσμεῖ καὶ ἄγει, ὡς βούλεται καὶ ὅπη βούλεται· ἀπιστίᾳ παραλύει καὶ ἰδιοῤῥυθμίᾳ παραλαμβάνων παρασκευάζει ἔκτοπα πράττειν. καὶ ἵνα τί ἓν καθ' ἓν λέγω, δι' ὧν ὑποσκελίζειν ἡμᾶς πειρᾶται, καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρὸς αὐτὸ τοῦτο παριστάμενος καὶ ἀναμένων τὴν κατάλυσιν ἡμῶν; ἀλλ' ἐπιτιμήσει αὐτῷ κύριος ὁ θεός, ὁ εἰπὼν τῇ θαλάσσῃ "σιώπα, πεφίμωσο", καὶ ἀποσκορακίσει αὐτὸν πόρρω που ἀφ' ἡμῶν. τοῦτο δὲ γίνεται, ἐάν περ εἰς ἑαυτοὺς γενώμεθα

2 ἐπειδὴ P, ἐπεὶ V. 10 ἄγεται V. 17 κῶδ. *αὐτό*. 18 Μάρκ. δ', 39. 20 κῶδ. *γενοίμεθα*.

καὶ ἀναλογισώμεθα τὸν πρῶτον σκοπὸν τῆς ἐνταῦθα ἡμῶν ἐλεύσεως· πᾶσαν γὰρ θλῖψιν καὶ στενοχωρίαν μέχρι θανάτου ὑπὸ μάρτυρι θεῷ καθωμολογήσαμεν ὑποστῆναι. διὰ τοῦτο ἀποῤῥίψατε πάντες τὰ πάντα, οἱ ἀθυμοῦντες τὴν ἀθυμίαν, οἱ φιλαρχοῦντες τὴν φιλαρχίαν, οἱ ἀκηδιῶντες τὴν ἀκηδίαν, οἱ φιληδονοῦντες τὴν φιληδονίαν, οἱ ὑπερηφανευόμενοι τὴν ὑπερηφανίαν, οἱ κενοδοξοῦντες τὴν κενοδοξίαν, οἱ παῤῥησιαζόμενοι τὴν παῤῥησίαν, οἱ ἀτακτοῦντες τὴν ἀταξίαν, οἱ πολυλογοῦντες τὴν πολυλογίαν, οἱ φιλοκοσμοῦντες τὴν φιλοκοσμίαν, οἱ φιλοσαρκοῦντες τὴν φιλοσαρκίαν, οἱ συλλυπούμενοι τὴν ἄλογον λύπην· εἰ δὲ καὶ φθονεῖ τις, τὸν φθόνον, ἢ ἐρίζει, τὴν ἔριδα, ἢ μάχεται, τὴν μάχην, ἢ ἀργεῖ, τὴν ἀργίαν. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ σκότους ἔργα, τῆς κακίας εἴδη, τοῦ πονηροῦ θελήματα καὶ εὑρήματα· τὰ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡ εἰρήνη, ἡ πραότης, ἡ ταπείνωσις, ἡ ὑπακοή, ἡ ἀφθονία, ἡ ἐρ-

15 κῶδ. *φθονῇ*.

γασία, ἡ ἐπιμέλεια, ἡ διέγερσις, ἡ ἀγάπη, ἡ πίστις, ἡ ἐλπίς, ἡ εὐταξία, ἡ προσευχή. ταῦτα τὰ τοῦ φωτὸς ἔργα, ταῦτα τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔπαθλα, τὰ τῶν ἁγίων κατορθώματα.

Εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, παρακαλῶ ὑμᾶς, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ κυρίου, ἀνανήψατε οἱ κεκαρωμένοι τοῖς τοιούτοις πάθεσι, γρηγορήσατε οἱ καθεύδοντες τοῖς τηλικούτοις προσκόμμασιν. εἰ θέλομεν οὖν ζῆσαι καλὴν ζωὴν καὶ εἰ ἀγαπῶμεν ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθάς, ἀκούσωμεν τοῦ λέγοντος· "ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν, ζήτησον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν", καὶ "ποῦ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου", ἀλλ' ἢ "ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν"; ποῦ δὲ τὸ παρωργισμένον "πρόσωπον τοῦ κυρίου", ἀλλ' ἢ "ἐπὶ τοὺς ποιοῦντας κακά, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν"; ὅλον τὸ ἑξῆς τοῦ ψαλμοῦ

1 ἡ ἐργασία - ἡ ἀγάπη] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V. 2 προσοχὴ V. 12/14 Ψαλμ. λγ', 14. 15/16 Ψαλμ. λβ', 18. 17/19 Ψαλμ. λγ', 16, 17.

νουθεσίαν ἡμῖν ἀρίστην ὑποδείκνυσιν, εἰ θέλομεν προσέχειν.

Καὶ τοῦτο μὲν οὕτως. ἐν ταῖς ἡμέραις δὲ ταύταις οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀδελφῶν ἀσθενοῦσιν· ἔστι γὰρ ὁ καιρὸς νοσερός. βοηθήσωμεν οἱ ὑγιαίνοντες τοῖς κάμνουσιν, οἱ δὲ ἀσθενοῦντες τὴν παιδείαν κυρίου ὡς σωτήριον δεξώμεθα καὶ ὑπομονητικῶς φέρωμεν καὶ εὐχαρίστως ἀποδεχώμεθα τὰ διδόμενα ἡμῖν. ἡνίκα δ' ἂν ἀφεθῶμεν τῆς νόσου, μὴ εἰκῇ καὶ μάτην περιφερώμεθα, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις ἡμῶν παριστάμεθα· οὐ γάρ εἰσιν ἐν ἡμῖν δοῦλοι ἀργυρώνητοι, εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ τῆς δουλείας χρῆμα ἀφωρισμένοι (ὅπερ ἡ ἁμαρτία προεξένησε καὶ ὁ ἀπόστολος παρεχώρησε τοῖς κατὰ κόσμον), ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ ἑαυτῶν δοῦλοί τε καὶ δεσπόται, δουλεύοντες καὶ δουλευόμενοι. ὥστε προσέχειν ὀφείλει τις, ἵνα μᾶλλον δουλεύῃ καὶ μὴ δουλεύηται ἀκαίρως. οἶδεν οὖν κύριος ἕκαστον ἡμῶν, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τὴν διακονίαν.

10 κῶδ. *ὑμῖν*. 15 Ῥωμ. ς', 17-18. 21 κῶδ. *ὑμῶν*.

*

οἶδεν οὖν τίνος ἐγένετο καὶ ὅστις ἦν πρότερον, καὶ ὅπως ἦν ἐν τῷ κόσμῳ καὶ πῶς ἐστιν ἄρτι, καὶ πῶς βιάζεται καὶ ὑπομένει καὶ τίσι συνηρίθμηται, καὶ πόσος ἐστὶν ἐν στάσει καὶ οἵους ἔχει προηγουμένους καὶ ἑπομένους, καὶ μεθ' ὧν ἐσθιᾶται καὶ συναναστρέφεται καὶ καθεύδει, καὶ οἵοις κέχρηται ἱματίοις καὶ ὑποδήμασι· καὶ πρὸς ταῦτα πάντα ὁ ἀκριβὴς ζυγοστάτης, ὁ δίκαιος ἐξισωτής, ὁ ἀληθὴς ὀφθαλμός, "ἀποδώσει", καθὼς γέγραπται, "ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ". λοιπὸν μηδεὶς ἀθυμείτω, μηδεὶς ἕτερόν τι λογιζέσθω παρ' ὃ λογίζεσθαι χρή· θεῷ γὰρ πεφανερώμεθα, ἀλλὰ καὶ παραστησόμεθα ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ καὶ φρικτοῦ αὐτοῦ κριτηρίου, ὅτε τῶν βεβιωμένων ἡμῖν ἀποτίννυμεν λόγον, ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

11 Ῥωμ. β', 6.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΑ'.

Περὶ τοῦ παρασκευάζειν ἑαυτοὺς διὰ τῶν ἀρετῶν ἐν ταῖς συμβολαῖς τοῦ ἐχθροῦ.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, ὁ κοπιῶν γεωργὸς ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ, οὐ τὸ ἐπαχθὲς τοῦ κόπου λογιζόμενος ὀκνεῖ καὶ ἀναδύεται, ἀλλὰ πρὸς τὰ μέλλοντα κέρδη ἀποσκοπεύων εὖ μάλα ἑαυτὸν ἐπιδίδωσι πρὸς τοὺς ἱδρῶτας καὶ μόχθους τῶν σωματικῶν ταλαιπωρημάτων. ἐπεὶ οὖν καὶ ἡμεῖς ὥσπερ ἀγρόν τινα ἕκαστος τὴν οἰκείαν ψυχὴν κεκτήμεθα ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι καὶ δεῖ ἡμᾶς πάντως ἐργασίαν ἐν αὐτῇ πνευματικὴν ποιήσασθαι, ἵνα ἔχωμεν τὰ ἐφόδια τῆς ἐκεῖσε διατροφῆς καὶ ἀπολαύσεως (τοῦτο γὰρ ἀπαιτήσει δῆλον ὅτι ὁ δημιουργήσας ἡμᾶς θεὸς

ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως), παρακαλῶ καὶ ἀντιβολῶ καὶ δυσωπῶ· πάντες ὁμοῦ κοινῇ ἐργασώμεθα τοὺς ἀγροὺς ἡμῶν, νεώσωμεν νεώματα εὐσεβείας, σπείρωμεν, ἀλλὰ μὴ ἐπ' ἀκάνθαις τῶν παθῶν, ἀλλὰ κεκαθαρμέναις ταῖς ἀρούραις πάσης ὕλης ἁμαρτίας οὕτω τὸν σπόρον ἐγκαταθώμεθα· ὕσωμεν ὄμβρους πνευματικοὺς ἐν ταύταις, τὰ θεοκατάνυκτα φημὶ δάκρυα· περιθώμεθα φραγμοὺς ὀχυρούς, τὸν φόβον τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸ μὴ λυμήνασθαι αὐτὰς τοὺς νοητοὺς θῆρας· ἡλιολαμπήσωμεν αὐτὰς τῷ θάλπει τῆς πνευματικῆς ἀγάπης, ἵνα εὕρωμεν πληρῶσαι τὰς λογικὰς ἡμῶν χεῖρας δραγμάτων καὶ ἀμησώμεθα πολὺν τὸν σῖτον τῶν ἁγίων ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ. ἐν τούτῳ οὖν κέκληκε κύριος ὁ θεὸς πᾶσαν ψυχὴν ἐν τῷδε τῷ βίῳ, μάλιστα δὲ ἡμᾶς ἐν τῷ ἀγγελικῷ σχήματι τούτῳ. δειξάτω, δέομαι, ἕκαστος ἡμῶν ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς αὐτοῦ τὰ οἰκεῖα

12 τῷ] κῶδ. τῇ. 15 κῶδ. *σίτων* ‖ σῖτον] Ματθ. γ', 12. ιγ', 30. Λουκᾶ γ', 17.

ἔργα εὐθαλῆ, εὔκαρπα, κυπρίζοντα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ, τοῦτο μὲν διὰ τῆς παντελοῦς τῶν κατὰ σάρκα σχέσεων ἀπαλλαγῆς, τοῦτο δὲ διὰ τῆς εὐηνίου ὑπακοῆς καὶ χριστομιμήτου ταπεινοφροσύνης, ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ βελτιούμενος καὶ μεταγόμενος καὶ ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν μεταφερόμενος διὰ τῆς λαμπροφορίας τῶν ἀγαθῶν πράξεων, πᾶσαν παρακοὴν ἀπωθούμενος καὶ πᾶν νόημα αἰχμαλωτίζων εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, στοιχῶν τῷ κοινῷ κανόνι τῆς ἀδελφότητος καὶ τὸ αὐτόμεμπτον ἀεὶ κατέχων, δι' οὗ δυνήσεται εὐμαρῶς τὸν πολυκέφαλον δράκοντα τῆς ὑπερηφανίας καὶ ἰδιοῤῥυθμίας συντρῖψαι καὶ ἀποκτεῖναι.

Εἰς ἐργασίαν τοίνυν ἐκλήθημεν, ὡς εἴρηται, ἀδελφοί· εἰς πόλεμον, εἰς μάχην οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ καθώς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος, "ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκρά-

19 Ἐφεσ. ς', 12.

τορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις”. μηδεὶς οὖν λοιπὸν ἀπαρασκεύαστος ἔστω τῆς μάχης, μηδὲ ἄοπλος, μηδὲ ἀπευδοκείτω ἐν ταῖς πολεμικαῖς συμβολαῖς, ἀλλ' οὖν μηδὲ ξενοπαθείτω τιτρωσκόμενος, ἢ κεντούμενος, ἢ συγκρουόμενος· ταῦτα γὰρ ἰδιώματα τῶν πολεμούντων τυγχάνει. θνήσκει δὲ ἐκεῖνος, οὐχ ὁ ἅπαξ πληττόμενος ἢ καταπίπτων, οὐδὲ ὁ πολλάκις, οὐδὲ ὁ μυριοντάκις, ἀλλ' ὃς ἑαυτὸν παραδίδωσιν ἐθελοντὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἐχθροῖς εἰς τὸ σφάζεσθαι. διό, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, προσέχωμεν καὶ ἐνιστάμεθα κραταιῶς τῷ πολέμῳ, ὡς στρατιῶται Χριστοῦ. πᾶς δὲ στρατιώτης, ὡς ἴστε, ἐν τῷ ἐκστρατεύειν καὶ φωσατεύειν πολλὰς τὰς ἐπαχθείας ἔχει, ἢ τὰς ἐκ τοῦ καύσωνος, ἢ τὰς ἐκ τῶν ὄμβρων, ἐπεὶ καὶ τὰς ἐκ χειμῶνος· οὐκ ἀβροδίαιτον ἐκεῖσε ζωὴν διεξάγει, ἀλλ' ἐσθ' ὅτε καὶ ἄρτου ἐπι-

11 κῶδ. *παραδίδοσιν*. 11, 15 ὡς στρατιῶται] Τιμοθ. 2, β', 3.

δεής ἐστι καὶ ψυχροῦ ποτηρίου γλίχεται ἀπολαύειν, ὅλην τε τὴν ἡμέραν ἢ καὶ τὴν νύκτα συγκλονούμενος καὶ περιαγόμενος καὶ κατακονιορτούμενος καὶ λιποθυμούμενος, ἵνα τί; ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ, ἵνα μὴ λιποταξίου καταγραφὴν λάβῃ, ἵνα ἐν καιρῷ τῶν ἀμοιβῶν πληρόῤῥογος γένηται.

Τοιοῦτο τοιγαροῦν καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως· ἐκείνοις γὰρ πρόσκαιρα καὶ μηδαμινὰ καὶ εὐτελῆ καὶ ῥέοντα, ἡμῖν δὲ ἀθάνατα καὶ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα δίδοται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος τῶν ἁπάντων θεοῦ. διὸ ἀναγκαίως ἐπιμείνωμεν, τέκνα μου· ἐπιμείνωμεν, ἀγωνισώμεθα καὶ ἐπαγωνισώμεθα ἕκαστος, κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ διακονίαν καθαρῶς καὶ ἀνολιγώρως δουλεύων τῷ κυρίῳ, ὁ ἐντελλόμενος ἐν τῷ ἐντέλλεσθαι νουνεχῶς καὶ νηφαλέως, ὁ διακονῶν ἐν τῷ διακονεῖν ἀγογγύστως καὶ εὐπροθύμως. φέρωμεν καὶ ἡμεῖς πείνης καιρὸν καὶ δίψης καὶ

4 κῶδ. *λειποθυμ*. 6 κῶδ. *λειποταξίου*. 7 κῶδ. *πληρόρωγος*.

ὀνειδισμοῦ καὶ ὕβρεως καὶ συγκρούματος καὶ κεντήματος, ἐπαγωγῆς καὶ διακελεύσεως, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς νυκτεριναῖς ψαλμῳδίαις καὶ προσευχαῖς, ὀλιγωρήματα καὶ δυσθυμήματα, τὰ ἀοράτως καὶ ὁρωμένως συμπίπτοντα ἡμῖν καὶ συντρίβοντα καθ' ἑκάστην ἡμέραν διὰ τῶν προσόντων ἡμῖν ἐργοχείρων καὶ διακονιῶν, ἵνα οὕτως εὐχαῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενοι καὶ τὸν δρόμον τελέσαντες, τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀποληψώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

9/10 καλὸν ἀγῶνα κέ] Τιμοθ. 2, δ', 7.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΒ'.

Περὶ τοῦ προσέχειν ταῖς τε ἀπειλαῖς καὶ διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ἐπειδὴ ἔργον μοι καὶ διακονία ὁ λόγος τῆς κατηχήσεως, οὐκ ὀκνητέον, οὐδὲ ἀμελητέον ταύτης τῆς διακονίας, μᾶλλον δὲ καὶ μᾶλλον ἐπεικτέον καὶ μεριμνητέον, τὸ μὲν ἵνα ὑμεῖς οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ ἔχητε τὰ πρὸς ὑπόμνησιν καὶ παράκλησιν καὶ διέγερσιν εἰς σωτηρίαν ψυχῆς, τὸ δὲ ἵνα κἀγὼ ὁ τάλας τὴν ἐμαυτοῦ ταλαίπωρον ψυχὴν ἀνυπεύθυνον διατηρήσω ἐκ τῆς τῶν ὀφειλόντων καταγγέλσεως, κἂν ἀνικανῶ δεόντως τοῦτο πράσ-

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 54-56. 9 ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ] Κολασ. γ', 12 || ἔχοιτε P.

σειν· πιέζει γὰρ καὶ φοβεῖ μου τὴν ψυχήν, ἡνίκα ἀκούω τοῦ θείου διδασκάλου τῆς οἰκουμένης Παύλου ὧδέ που φάσκοντος· "καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ θεοῦ". ἂν οὖν κἀγὼ ὁ ταλαίπωρος κατὰ τὸ ἐνδεχόμενόν μοι τὰ δέοντα μὴ ἀναγγείλω ὑμῖν καὶ διαγορεύσω, πῶς ἵνα ἐκφεύξωμαι τοῦ ἀπαραιτήτου κρίματος τῆς σιωπῆς; διὰ τοῦτο, σύγγνωτε, καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ κατηχήσει ἐλεγκτικῶς πρὸς ὑμᾶς διεξῆλθον, κατηγορῶν καὶ κωμῳδῶν τοὺς τινὰς οὐχ ἵνα λυπήσω ἀλόγως—μὴ γένοιτο—, οὐδ' ἵνα ἐκπληρώσω οἰκεῖον πάθος (μὴ ὑπολάβοιτε), ἀλλ' ἵνα καταφοβήσω καὶ καταρτίσω καὶ βελτιώσω ὁ ἀκατάρτιστος καὶ ἀβέβαιος. πλὴν ὅτι ὁ ζῆλος ἐπὶ τούτῳ καὶ ἡ προθυμία ἐξ ἀγάπης καὶ φειδοῦς τῆς περὶ ὑμᾶς σωτηρίας, τοιγαροῦν, τέκνα μου, ἀκούοντες ἀκούετε καὶ συνιέντες

4/6 Πράξ. κ', 26, 27. 8 ἀναγγέλω P. 18 κῶδ. *τοῦτο.*

συνιεῖτε τίνα τὰ παρὰ τῶν ἁγίων λεγόμενα καὶ ἐντελλόμενα ἡμῖν· ταῦτα γὰρ αὐτὰ εὐτελῶς πως, ἀναξίως, κατατολμῶμεν ἐν ταῖς κατηχήσεσιν ὑποβάλλειν, ὑπομνήσκοντες καὶ διευκρινοῦντες ὑμῖν τὰ ἑαυτοῖς καὶ ὑμῖν ὅσια.

Τί δὴ οὖν λέγουσι καὶ τί ἐμβοῶσιν ἡμῶν καθ' ἑκάστην ταῖς ἀκοαῖς; ἐκ δυοῖν τὸ παρὸν ὑπομνήσω· ὁ μὲν γὰρ ἀπειλῶν τάδε φησί· "μὴ πλανᾶσθε, οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοίδοροι, οὐχ ἅρπαγες, βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι". καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· "πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν". ὁ δὲ

3 καὶ ἀναξίως V. 5 καὶ ἡμῖν V ‖ *τὰ ὅσια* P. 6 ὑμῶν V. 9/13 Κορινθ. 1, ϛ', 9, 10. 11 οὔτε πλεονέκται] ἐλλ. ταῦτα τῷ V. 12 οὐ P, οὔτε V. 14/18 Ἐφεσ. 4, 31. 32. 16 κῶδ. *συμπάσῃ.* 18 ἡμῖν PV.

προσκαλούμενος τοιαῦτά φησι· "δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον κυρίου τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς". καὶ ἑτέρωθι· "εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις".

Τοίνυν, τέκνα καὶ ἀδελφοί, καὶ ταῖς ἀπειλαῖς ἀσφαλισώμεθα καὶ τὰς διδασκαλίας ἐνστερνισώμεθα, καὶ δεῦτε ἐπὶ τὸ αὐτὸ προσκυνοῦντες προσκυνήσωμεν καὶ προσκλαύσωμεν αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ παρελθόντος βίου, ὑπὲρ τῶν καθ' ἡμέραν ὀφλισκομένων ἡμῖν ἐν γνώσει τε καὶ ἀγνοίᾳ, ἔργων, λόγων, ἐνθυμημάτων, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις καὶ δοξολογίαις, ἀλλὰ μὴ ἐν αἰσχρονοίαις καὶ δυσμενείαις καὶ παρακοαῖς καὶ ὑψηλοφροσύναις· "γογγύζει" φησί "τις; ἁμαρτία αὐτῷ ἐστι". μηδὲ γογγύζωμεν, μηδὲ ἀφηνιάζωμεν, μηδὲ αὐτοβουλῶμεν, μηδὲ οἰηματι-

1/4 Ψαλμ. ϟδ', 6. 4/6 Ψαλμ. ϟθ', 4. 8 κῶδ. *ταῖς διδασκαλίαις*. 11 κῶδ. *παρεθέντος*. 12 κῶδ. *ὀφλησκομένων*. 17/18 Θρῆνοι γ', 38. 19 κῶδ. *αὐτοβουλοῦμεν*.

ζώμεθα, ὥς τινες· ἐσμὲν γὰρ γῆ καὶ σποδὸς καὶ τέφρα καὶ κόνις, καὶ μάλιστα οἱ λογιζόμενοι ἐν ἀφροσύνῃ ἑαυτοὺς ἐνδόξους εἶναι κατά τε σωματικὴν ἢ πνευματικὴν ἐργασίαν. ἐγὼ ὁρῶ, ὅτι παρεξῆλθε τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου ἀφ' ἡμῶν· ἄλλο γάρ ἐσμεν, παρ' ὅ εἰσιν οἱ λαϊκοί, ξένην τινὰ περιβεβλημένοι στολὴν καὶ πολιτείαν, ἄζυγες, ἀκτήμονες, ἄκληροι, ἄσχετοι, μᾶλλον δὲ ἄσαρκοι— "οἱ γὰρ ἐν σαρκὶ ὄντες", φησί, "ἀρέσαι θεῷ οὐ δύνανται"—, ἐσταυρωμένοι τῷ κόσμῳ.

Ἐπεὶ οὖν ὁ ἀνῃρημένος ἡμῖν βίος τηλικοῦτος, ἀξιολόγως τὰ τοῦ τηλικούτου βίου γνωρίσματα ἐπιφέρωμεν, ἵνα κυριολέκτως καὶ μὴ ψευδωνύμως ὅ ἐσμεν κεκλήμεθα, καὶ ἐσώμεθα ἔτι ὑπήκοοι, εὐσύστροφοι, εὐκίνητοι, θεόφοβοι, χριστόφρονες, εὐλαβεῖς, ἀπαρρησίαστοι, φιλάλληλοι, ἄφθονοι, ἄμαχοι, ἀπέρπεροι, φιλήσυχοι, φιλεργοί, ἐξαγορευτικοί, εὐπειθέστατοι, ὑπομονητικοί, εὐχάριστοι ἐν

10 Ῥωμ. η', 8. 11 ἐσταυρωμένοι τῷ κόσμῳ] Γαλάτ. ς', 14. 13 κῶδ. *ἀξιωλόγως*. 16 ἐσόμεθα V.

τοῖς κατὰ πᾶν ὅ τι οὖν διδομένοις ἡμῖν, εἴτε βρώμασιν, εἴτε πόμασιν, εἴτε ἐνδύμασιν, εἴτε ὑποδήμασιν καὶ εἴ τι ἄλλο σύνεστιν, ἵνα εὖ πράττοντες κληρονόμοι τῆς ἐπιθυμουμένης καὶ ἐπιζητουμένης ἡμῖν βασιλείας οὐρανῶν, δι' εὐχῆς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, γενώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

1 ὑμῖν V. 6/7 δι' εὐχῆς - - ὑμῶν] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΓ'.

Περὶ τῶν ἀποδρασάντων ἀδελφῶν καὶ τοῦ προσέχειν ἑαυτοῖς.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, πόθεν ὑμῖν ἄρξομαι τὴν παροῦσαν κατήχησιν λέγειν, ἢ πάντως ἐκ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τῶν ἐξ ἀβουλίας ἀποδρασάντων; καὶ ὅτι μὲν εἴωθε τὰ τοιαῦτα συμβαίνειν, πῶς οὐχί; διότι καὶ ἐν σίτῳ ζιζάνια καὶ ἐν ἀμπελῶνι βάτος πέφυκε φύεσθαι. ἀλλὰ τί; ὅτι "υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν" γέγραπται, καταλιπόντες τὸ ἀγαθὸν φῶς τῆς κατὰ θεὸν ζωῆς καὶ πορευθέντες ἐν ὁδοῖς σκότους. ἢ οὐχὶ καὶ αὐτὸ

11/12 Ἡσαΐου α', 2. 14 πορ. ἐν ὁδοῖς σκότους] Παροιμ. β', 13.

τὸ ἐν νυκτὶ πεφευγέναι αὐτοὺς ἔργον αὐτοῖς ἐστι σκότους πεπραγμένον; ἀλλ᾽ ὢ τῆς ἀβουλίας! ὢ τῆς καταφρονήσεως τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων! ἡγήσαντο γὰρ πάντα νόμον θεοῦ ἕωλον καὶ ἀνίσχυρον εἶναι. ἀλλὰ τί τούτους ἀποκλαίομαι; δέον σχετλιάσαι πρὸς τὸν ἐχθρὸν καὶ πολέμιον τῆς ζωῆς ἡμῶν διάβολον, πρὸς τὸν ἀρχέκακον ὄφιν, πρὸς τὸν ὠρυόμενον ὡς λέοντα, καθ᾽ ἑκάστην ζητοῦντα τίνα καταπιεῖν. εὗρε δὴ οὖν τοὺς πειθομένους αὐτῷ, τοὺς ἐξελκομένους καὶ δελεαζομένους ὑπὸ τῆς πανουργίας αὐτοῦ, καὶ τούτους διὰ πολλοῦ χρόνου προλαβόντως σαθρώσας καὶ σαλεύσας καὶ εἰς τὸ πτερύγιον τῆς κακίας ἐνεγκὼν ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ ἔπτωξε καὶ ἀπετυμπάνισεν, οἰκειότερον δὲ εἰπεῖν ἐζώγρησε, καὶ ἀφαρπάσας ἔχει ὀπίσω αὐτοῦ ἀκολουθοῦντας ἐπὶ ὄρη καὶ ἐρημίας καὶ βάραθρα καὶ τόπους, ἐφ᾽ οὓς οὐκ ἐπισκοπεῖ κύριος.

9/10 Πέτρου 1, ε', 8. 13 κῶδ. *προλαβόντος*. 15 κῶδ. *ἔπτωσε*. 16 κῶδ. *ἀπετυμπάνησεν*.

Ταῦτα ὁ ἐλεεινὸς Εὐλάλιος, Πετρώνιος ὁ εὐθύπτωτος καὶ δίψυχος καὶ ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. πῶς οὖν οὐ μὴ πενθήσω καὶ σκυθρωπάσω ἐπὶ τῷ συντρίμματι αὐτῶν, τέκνα καὶ ἀδελφοί; πῶς οὐ μὴ καταγάγω δάκρυα ἐλεεινά, ὅτι, ὅτε ἔφθασεν ὁ χρόνος τῆς εὐδοξίας αὐτῶν, τότε ἠδόξησαν καὶ ἐμαράνθησαν, καὶ ὅτε ἦλθεν ὁ καιρὸς τῆς καρποφορίας αὐτῶν, τότε ἀπεψύγησαν καὶ ἔπεσον ὡς φύλλα ἀπὸ δένδρου; ἐλεεινὸν οὖν θέαμα ὄντως τοσούτους κόπους καὶ μόχθους καὶ ἀγῶνας, εἴπερ ἀληθῶς καὶ πεποιήκασιν, ἐξάπινα ἀπολέσαι καὶ θήραμα αὐτοὺς γενέσθαι διαβόλου. ὤ, ὢ τῆς πωρώσεως αὐτῶν! τίς οὐ στενάξει τοὺς ἀθλίους; τίς οὐ πενθήσει τοὺς ἀξιοπενθήτους; ἐγὼ μὲν οὖν, ὅτι ἀπαιτηθήσομαι τὸν ὑπὲρ αὐτῶν λόγον, ἐλλελοιπώς τι τῶν δεόντων καὶ πρᾶξαι ἐν αὐτοῖς καὶ λέξαι, συνίημι. ἀλλὰ τί ἔδει ποιῆσαι τῷ ἀμπελῶνι, ἵν᾽ οὕτως εἴπω πάλιν, καὶ οὐκ ἐποίησα; τὸ κατὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι τα-

15 κῶδ. *στενάξῃ*. 18 κῶδ. *ἐλλελυπώς*.

*

πεινὴν δύναμιν, μετὰ τὸ ἀποτεκεῖν πνευματικῶς καὶ αὐξῆσαι, ἐνουθέτησα, παρεκάλεσα, ἐπεστήριξα, διηγγειλάμην, ἠπείλησα, ἐσθ' ὅτε καὶ ἐπετίμησα καὶ τὰ ἄλλα πάντα, οἷον παρηγορήσασθαι ἐν καιρῷ θλίψεως, ἀνέξεσθαι ἡμέρας ὀλιγωρίως αὐτῶν, βαστάξα φορτίον ἐξαγορεύσεως αὐτῶν, ἰατρεῦσαι μετὰ συμπαθείας, ἐκθρέψαι μετὰ φιλοστοργίας, παιδεῦσαι μετὰ φιλοτεκνίας εἰς εὐθυγραφίαν, εἰς ἐργοχειρίαν, εἰς ἀνάγνωσιν, εἰς πεῖραν λέξεως παραχωρήσας αὐτοῖς σχεδὸν πᾶν βιβλίον τῶν ὄντων ἐπὶ χεῖρας λαμβάνειν, ὅπερ οὐκ ἂν εὐκόλως εὕροι τις καὶ ἡγουμενεύων· καὶ γὰρ χάριτι Χριστοῦ πολλὴ ἡμῖν πάρεστι βίβλων περιουσία. αὐτοὶ δὲ ταῦτα πάντα οὐ συνῆκαν, καὶ ἀνθ' ὧν πεπόνθασιν ἀγαθῶν, ἐγένοντο ἡμῖν εἰς πικρίαν. βλέποντες γὰρ οὐκ ἔβλεπον τὴν τοῦ θεοῦ ἀγαθότητα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν ἐν ταῖς κατηχήσεσι καὶ τέλος εἰπεῖν ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία.

3 κώδ. ἐπιστήριξα.

καὶ οἰόμενοι εἶναι σοφοὶ εἰς τὰ μάταια ἐμωράνθησαν καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν αὐτῶν ἐν ὁμοιώματι ἀπωλείας. φεῦ τοῦ φθόνου καὶ τῆς ἀπροσεξίας, δι' ἣν πίπτουσιν οἱ πίπτοντες καὶ ὀλισθαίνουσιν οἱ ὀλισθαίνοντες!

Ἀλλ' ὑμεῖς, ὦ τέκνα καὶ ἀδελφοί, τῷ παραδείγματι αὐτῶν σωφρονίσθητε καὶ γνῶτε, ὅτι "ἐθαυμάστωσε κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ" ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῷ μὴ ἐξυπάγεσθαι ταῖς τοῦ διαβόλου ἐπηρείαις, ἀλλ' ἑστάναι ἑδραιότητι τῆς πίστεως ὑμῶν ἀκινήτους ἀπὸ τῆς παραδοθείσης ὑμῖν ἁγίας ὑποταγῆς. μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς, παρακαλῶ, μηδὲ ὄντες υἱοὶ φωτὸς γένησθε τέκνα σκότους καὶ ἀπειθείας, μηδὲ τοὺς πολλοὺς καὶ μακαρίους ὑμῶν πόνους εἰκῇ καὶ μάτην κενώσητε μετὰ τοῦ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς παραδοῦναι εἰς κρίσιν αἰωνίαν. "ἀθετήσας γάρ", φησί, "τὶς νόμον Μωσέως ἐπὶ δυσὶ καὶ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει". πόσῳ δοκεῖτε χείρονος τιμω-

8 Ψαλμ. λ', 21. 14 Θεσσαλ. 1, ε', 5. 18/20 Ἑβρ. ι', 28. 20 κώδ. χείρωνος.

ρίας ἀξιωθήσεσθαι τοὺς τὰς ἐπὶ τῷ ἁγίῳ ἐπαγγέλματι ἡμῶν συνθήκας καὶ ὁμολογίας καὶ διαθήκας πατήσαντας καὶ παίγνιον ἡγησαμένους τὸ μυστήριον τῆς τελειώσεως ἡμῶν; διὰ τοῦτο προσέχετε, παρακαλῶ, καὶ κατορθοῦντες πορεύεσθε τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ, εὐχόμενοι δοθῆναι αὐτοῖς ἀνάνηψιν καὶ ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς κατὰ ψυχὴν θανατηφόρου αὐτῶν πλάνης, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Πλὴν τοῦτο γνωστέον, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν ἀποδείκνυται τί μέλλει ἔσεσθαι ἐκ τῆς ἐνούσης αὐτῷ καταστάσεως, εἴτε σκεῦος ἐκλογῆς, εἴτε σκεῦος ἀπωλείας. ὅτε γὰρ οὐ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον, οὔτε κατὰ προσταγὴν τοῦ προεστῶτος γίνεταί τι τῶν γινομένων, εἴτε περὶ ἀναγνώσεως εἴποις, εἴτε περὶ ψαλμῳδίας, εἴτε περὶ εὐβουλίας, εἴτε περὶ ἐγκρατείας, εἴτε περὶ εὐλαβείας, εἴτε περὶ ἀγρυπνίας, εἴτε περὶ ἄλλου τινὸς τῶν δοκούντων καλῶν καὶ δεόντων εἶναι, ἀλλὰ κατὰ τὸ τοῦ πράττοντος ἰδιόρρυθμον βούλημα καὶ θέλημα (ὅπερ καὶ ταραχὴν καὶ ἀνίαν ἐμποιεῖν εἴω-

θεν ἐν πάσῃ τῇ ἀδελφότητι, καθὼς καὶ ἐν τοῖς προδηλωθεῖσιν ἔσχεν), δῆλον ὅτι ὁ τοιοῦτος ὄργανον κακίας ἀποβήσεται, τοὺς τῆς ὑποταγῆς δεσμοὺς καταπατήσει, ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ ὡς ἐν πυρὶ καὶ σκότει πορευόμενος.

Πάλιν δὲ καὶ τοῦτο ἐπισκεπτέον, ὅτι δικαίῳ λόγῳ ἀφορίζονται οἱ ἀσεβεῖς ἀπὸ τῶν εὐσεβῶν, καὶ οἱ νόθοι ἀπὸ τῶν γνησίων, καὶ οἱ σκολιοὶ ἀπὸ τῶν εὐθυψύχων, καὶ οἱ δόλιοι ἀπὸ τῶν εὐλαβῶν, καὶ οἱ πονηροὶ ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν. "τίς γὰρ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος", φησίν, "ἢ τίς συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ"; ὥστε καὶ ἡμεῖς πολλάκις δι' ἀνοχὴν τοὺς τοιούτους οὐκ ἐκκόπτομεν. εἰ καὶ δοκοῦσιν ἐκ τέχνης λανθάνειν, αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ἁλίσκονται καὶ ἑαυτοὺς ἀφορίζουσι καὶ διιστῶσιν, εἰ βούλει δέ, ὡς ἔχει εἰς τὸ Γεροντικόν, ὅτι ὁ τόπος τοὺς μὴ ποιοῦντας τὸ ἔργον τοῦ τόπου ἐκδιώκει. εὔξασθε οὖν ἀνακληθῆναι αὐτούς, εὔξασθε δὲ καὶ ὑπὲρ

12/14 Κορινθ. 2, ς', 14, 15.

ἐμοῦ τοῦ ἀσθενοῦς ψυχῇ καὶ σώματι, ὅτι πάλιν νοσηλεύεσθαι ἠρξάμην, ἵνα τῷ ἐλέει αὐτοῦ ἐπισκοπὴ ἐν ἀμφοτέροις γένηται καὶ τοῖς οἰκτιρμοῖς αὐτοῦ πάντες σωθείημεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΔʹ.

Περὶ τοῦ μὴ κρύπτειν ἡμᾶς τοὺς πονηροὺς λογισμούς, ἀλλὰ θριαμβεύειν διὰ τῆς ἐξαγορεύσεως.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, περὶ τίνος ὑμῖν διαλέξομαι ἐν τῇ παρούσῃ κατηχήσει; ἢ πάλιν περὶ τῶν ἀποδρασάντων, μᾶλλον δὲ ἀποῤῥαγέντων τοῦ καλοῦ ὑμῶν πληρώματος τριῶν οἰκτίστων ἀδελφῶν ἡμῶν, τὸ μὲν ἵνα αὐτοὶ ἀσφαλέστεροι καὶ ἑδραιότεροι τῷ τῶν ἄλλων πτώματι γίνοισθε, τὸ δὲ ἵνα τὸ λυπηρὸν τῆς καρδίας μου ἔτι κουφίσω, τούτους ἀποκλαυσάμενος. καὶ γάρ, εἰ καὶ ἀνάξιος, ὅμως πατήρ εἰμι καὶ ποιμήν, καὶ οὐδεὶς πατὴρ ἐπ' ἀπωλείᾳ υἱοῦ ἀνεκτῶς φέρει. εἰ δὲ ἐπὶ σωματικοῦ οὕτως, πόσον

γε ἐπὶ πνευματικοῦ; καὶ οὐδεὶς αὖθις ποιμὴν ἐπὶ θηριαλώτου προβάτου αὐτοῦ ἀπαθῶς ἔχει, ἀλλὰ λίαν ποτνιᾷ καὶ ἀνακαλεῖται τὸ ἀπολωλός.

Θηρίον οὖν ὄντως ἄρτι ἥρπασεν οὐ τὸν Ἰωσήφ, ὡς ὁ λόγος, ἀλλὰ τὰ ἐμὰ τέκνα, τὸν Πετρώνιον λέγω, τὸν Μάλχον καὶ τὸν Ἀέτιον. καὶ θηρίον πονηρὸν ὁ λύκος ὁ νοητός, ὁ ἀνήμερος δράκων, ὁ ὄφις ὁ σκολιός, ὁ πάλαι μὲν τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν ἐκβαλὼν τοῦ Παραδείσου δι' ἀπάτης καὶ πικρᾶς γεύσεως, νῦν δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ τοὺς προειρημένους ἐκ τῆς κοινοβιακῆς ζωῆς, ὡς ἐξ Ἐδὲμ ἄλλης, ἐξοστρακίσας. εἰ δὲ καὶ ἄλλους προεξήγαγεν, ἢ ἐκ τῶν ἐνταῦθα, ἢ ἐξ ἄλλοθι τόπου, οὐ καιρὸς λέγειν· καὶ γὰρ ὁ αὐτός ἐστι διάβολος ὁ ἐξ αἰῶνος μέχρι συντελείας ἐργαζόμενος ἢ καὶ ἐργασάμενος τὰ τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα. πῶς οὖν λοιπὸν οὐ πενθήσω ἐπ' αὐτοὺς καὶ στενάξω; πῶς οὐκ ἀλγήσω τὴν ψυχὴν καὶ ἀθυμήσω, ἐννοούμε-

5/6 Γενέσ. λζ', 20, 33. 10/11 Γενέσθ. γ', 1 κέ.

νος τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν; οἱ τρεῖς παῖδες, οἱ τρεῖς νέοι, ἄνηβοι, ἀκατάστατοι, ἀπαίδευτοι. ἆρα πῶς οὐχὶ λαβὼν αὐτοὺς ὁ Σατανᾶς ὧδε κἀκεῖσε περικρημνίσει καὶ συντρίψει τὰ ὀστᾶ τῶν ψυχῶν αὐτῶν ὡς ἀγγεῖα ὀστράκινα; οὐχ ὅτι δὲ οἱ προβεβηκότες καὶ γενειάζοντες δύναιντ' ἂν διασῴζεσθαι ἀπορρησσόμενοι, ᾐτιασάμην ἐκείνους, ἀλλ' ὅτι μετὰ τῆς πτώσεως εἰς κακὸν περισσότερον ἐπιφέρουσι καὶ τὸ νέον τῆς ἡλικίας. ἀλλ' ὢ τῆς ἀβουλίας καὶ τῆς σκοτώσεως τῶν λογισμῶν αὐτῶν, μᾶλλον δὲ φεῦ τῆς ἐμῆς ταλαιπωρίας, δι' ἣν κἀκεῖνοι καὶ εἴ τις ἄλλος πτωματίζεται!

Τί οὖν; ἆρα (πρὸς ὑμᾶς τοὺς ὑγιεῖς ἐπιστρέψω τὸν λόγον, τοὺς ἑστῶτας, τοὺς σῳζομένους), ἆρα ἐπιθυμήσομεν νοσῆσαι καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι; ἆρα σπεύσομεν πτωματισθῆναι, ὡς αὐτοί; ἆρα ἐκζητήσομεν ἀπολέσθαι σὺν αὐτοῖς; μηδαμῶς, ὦ τέκνα. πῶς δέ; ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ μὴ ὑποδέχεσθαι τὴν συμβουλὴν τοῦ ὄφεως, μηδὲ κρύπτειν τὸν ὄφιν ἐν τῇ καρδίᾳ, ἀλλὰ

7 κώδ. *γεννάζοντες*. 17 κώδ. *σπεύσωμεν*.

θᾶττον θριαμβεύειν αὐτὸν κἀκεῖνος ἐκφεύξεται ὡς ἀπὸ πυρός. εἰ γὰρ τοῦτο οἱ προειρημένοι ἐφύλασσον, οὐκ ἂν ὑπήχθησαν εἰς τὰ τοιαῦτα. ἀλλ᾽ ὑμεῖς, ὡς εἴρηται, φυλάξασθε, τέκνα καὶ πρόβατα ὄντες τοῦ Χριστοῦ. μὴ γίνεσθε ἐθελοντὶ θήραμα τῷ διαβόλῳ, καὶ εἰς παράδεισον ἐνδιαιτώμενοι τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ μὴ δελεασθῆτε ὑπὸ τοῦ πονηροῦ ὄφεως καθ᾽ οἱονδήποτε τρόπον καὶ ἀποῤῥιφῆτε εἰς τὸν τόπον τὸν σκοτεινὸν τῆς ἁμαρτίας. ἀγγελικῶς διαζῶντες μὴ ζωωθῆτε διὰ τῆς ψευκτῆς ἰδιοῤῥυθμίας, ἀλλ᾽ ἐπιμένοντες ἐπιμένοιτε καὶ τὰς ἐντολὰς ἐργαζόμενοι ἐργάζοισθε, καὶ μηδεὶς συνεδριαζέτω ἐπὶ πονηροῖς, μηδὲ συγκαθείσθω μετὰ ἀσεβοῦς· ἀσεβὴς γάρ ἐστι καὶ πονηρὸς ὁ συνδιάγων ἢ συλλαλῶν ἐπὶ ἀποδράσει ἢ ἄλλῳ τινὶ πάθει, ἐπὶ ἀπωλείᾳ αὐτοῦ καὶ τοῦ συνεπομένου αὐτῷ.

Ἡνίκα τοίνυν ἀπομονάσῃ σοι ὁ τοιοῦτος,

11 κώδ. ζοωθῆτε. 12 κώδ. ἰδιορυθμίας· οὕτω πανταχοῦ.

ἀδελφέ, καὶ ἄρξηται τὸν ἰὸν τῆς κακίας ἐκχέειν ἐκ γλώσσης αὐτοῦ, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν, ἀποπήδησον, πόῤῥω στῆθι, βύσον τὰ ὦτα, ἵνα κἀκεῖνον καὶ σεαυτὸν περισώσῃς. ὁπηνίκα ἴδῃ σε λυπούμενον ἐκ συμβάντος πειρασμοῦ, σὺ οὖν μὴ δέξῃ αὐτὸν συνεπιτιθέμενόν σοι, ὡς δικαίως λυπουμένῳ ἢ ἀγανακτοῦντι· ὄφις γάρ ἐστι καὶ δολιεύεταί σε εἰσοικίσασθαι. ἡνίκα ἄρξηται αἰτιᾶσθαι τὸν παράδεισον, ὅ ἐστι τὸ κοινόβιον, ἢ τοὺς συνδιαιτωμένους σοι, οἵτινές εἰσιν οἱ ἀφελφοί, τὸν ὀδεῖνα λέγων ἢ τὸν ὀδεῖνα, ἢ τὸ τίδε καὶ τὸ τίδε πρᾶγμα, ἀποῤῥάπισον αὐτόν, ἀντίφθεγξαι τὰ δέοντα, ἵνα κἀκεῖνον σωφρονίσῃς καὶ σεαυτὸν διασώσῃς. τί δὲ καὶ λέγουσιν οἱ τοιοῦτοι; "ἀπαλλαγῶμεν δή", φασίν, "ἐκ τῶν ἐνταῦθα· ὁ ἡγούμενος βαρύς, ὁ ἐπιστημονάρχης ἀσυμπαθής, ὁ κελλαρίτης

1 κώδ. ἄρξητε. 3 κώδ. βύσσον. 12 ὀδεῖνα] ὅρα περὶ τούτου G. Meyer, Zur neugriechischen Grammatik. Graz, 1893, σ. 7. 13 τίδε] οὕτως ἐν τῷ κώδικι ἀντὶ τοῦ τόδε.

ἀδιάκριτος, ἡ ἀκριβολογία πολλή, ἡ χρεία μηδαμινή, πάντες ἐγκελεύονται, πάντες ἐπιτάττουσιν· σπουδή ἐστιν ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τοῦ κόπου, ἢ σῶσαι ἢ σωθῆναι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. δεῦρο, ἀπίωμεν". ποῦ; ἀλλ' εἰς τὸ ἀνάθεμα· μόνον γὰρ τῷ ἐξελθεῖν καὶ εἰ ἦν ἰδεῖν τοὺς τοιούτους κατὰ ψυχήν, εἶδεν ἄν αὐτούς τις ὑγιαίνων ὅλως ἐσκοτισμένους, ἐπτοημένους, δαιμονῶντας, μηδὲν ἔχοντας ὑγιές, μήτε βούλημα, μήτε φρόνημα, ἀλλ' ὧδε κἀκεῖσε μεταφερομένους καὶ μεταπίπτοντας, ὡσὰν τὰ πλανώμενα πρόβατα. καὶ μὴ λογίσησθε, τέκνα, ὡς ὅτι κακίζειν αὐτοὺς θέλων ταῦτά φημι. οὐμενοῦν, ἀλλὰ καὶ πλείονα, ἃ οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, πάρεισιν ἐν αὐτοῖς. ἀλλ' εὔξασθε καὶ ὑπερεύξασθε εὑρεθῆναι καὶ ἀνακληθῆναι αὐτούς, ἢ ἐξ ἑαυτῶν, ἢ ἐκ χειρῶν ἡμῶν. τὸ δὲ ὑμέτερον, ὡς προείρηται, ἵνα ἀσφαλίζησθε, φεύγοντες τὰ αἴτια τῆς συμπτώσεως, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνιζόμενοι τῆς οὐρανίου στεφανώσεως ὑμῶν.

18 κῶδ. ἡμέτερον. 19 κῶδ. ἀσφαλίζεσθε. 21 κῶδ. ἡμῶν.

Ἤκουσται δέ μοί πως, ὥς τινες ἀφυλάκτως τοὺς ἀπολισθήσαντας κυρολογοῦσι. καὶ ἐκεῖνοι μὲν οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀκυρολογήτως ἄξιοι ἐπιμνημονεύεσθαι, ὑμῖν δὲ ἄλλως οὐκ ἔστιν, ἢ ψιλὴν τὴν προσηγορίαν αὐτῶν λέγειν μετὰ ἐλεεινολογίας· οὐδὲ γὰρ οἱ ἀπόστολοι τὸν προδότην ἢ κυριολεκτοῦσιν, ἢ ἀπόστολον ὀνομάζουσιν, ἀλλ' Ἰούδαν καὶ προδότην καὶ κλέπτην. πρὸς τούτοις ἤκουσταί μοι, ὅτι καὶ πάλιν ἀταξίαι γίνονται ἐν ταῖς ἑσπερίαις ὥραις ἐν τῷ ἀριστηταρίῳ, ζητοῦντος ἄλλου κρᾶσιν, βρῶμα, καὶ ταῦτα ἐν Τετραδοπαρασκευαῖς. καὶ οὐκ οἴδατε, ὅτι κατὰ τὴν ἐξωτικὴν καὶ προτέραν ἡμῶν διαγωγὴν διηλλάγημεν, ἐν τῇ πόλει ταύτῃ εἰσελθόντες, τοῦτο δὲ λέγω ἐν τῇ ἐλαιοφαγίᾳ καὶ οἰνοποσίᾳ τῶν ἡμισυεψητῶν ἐν ταῖς δυσὶ Τεσσαρακοσταῖς καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς Τετραδοπαρασκευαῖς; ἀλλ' ἐπειδὴ συμπαθῶ ὑμᾶς ἐκ τῆς ἐμαυτοῦ ἀσθενείας, διὰ τὸ τῆς πόλεως δύσκρατον ὁρίζω ἀπὸ τοῦ νῦν πάντας τοὺς θέλοντας ἐν ταῖς

11 κῶδ. ἑσπεραίαις.

προλεχθείσαις ἡμέραις τῇ ἑσπέρᾳ μίαν κρᾶσιν καὶ κλάσμα ἄρτου λαμβάνειν. καὶ λοιπὸν μηκέτι γίνωνται ἀταξίαι καὶ λογομαχίαι, ὡς ὅτι "ἐγὼ ὤφειλον λαβεῖν καὶ ἐγὼ πλεῖον κεκοπίακα". ἰδοὺ τοίνυν καὶ διὰ τὰς δύο αἰτίας καὶ τρίτον διὰ τὸ θορυβῶδες ἐποιησάμεθα τὴν πάντων ἀνάπαυσιν. μηκέτι οὖν γίνωνται οἱ θόρυβοι, ἐπεὶ ἐγγύθεν τὰ ἐπιτίμια καὶ οἱ ἀφορισμοί. ἀσφαλίσασθε καὶ οἱ ἐπιστημοναρχοῦντες καὶ οἱ ἐπιτηροῦντες, καὶ οἱ οἰνοδοτοῦντες μετὰ τῶν λοιπῶν, ἵνα μὴ ταὐτοπαθήσητε. προσθετέον καὶ τοῦτο, ὅτι τινὲς οὐκ ἐν αἷς διακονίαις ἀπετάχθησαν ἐπιμένουσιν, ἀλλὰ παλιμβουλοῦσι καὶ ἀστατοῦσι, φερόμενοι καὶ μεταφερόμενοι ἐκ τῆσδε εἰς τήνδε ἀσκόπως, καὶ γίνονται λοιπὸν καὶ ἑαυτοῖς βλαβεροὶ καὶ τοῖς εὐτακτοῦσιν, ἑαυτοῖς μέν, ὅτι, κατὰ τὸν ἅγιον Βασίλειον, οὐ δύναται συνιδεῖν τὸ συμφέρον ἑαυτῷ ἕκαστος, τοῖς δὲ εὐτακτοῦσιν εἰς τὸ παραζηλοῦν τὴν ἀταξίαν, ἔπειτα καὶ τοῖς ἐπιστημοναρχοῦσι

3 *κῶδ. γίνονται. οὕτω καὶ κατόπι.*

φροντίδας καὶ ἀδολεσχίας διακενῆς διδόντες. ἀλλὰ μὴ ἔστω τοῦτο· ἕκαστος δέ, ἐν ᾧ κέκληται, διαμενέτω ὑπομονητικῶς, καὶ ὡς διατέτακται στοιχείτω, κἂν ἐπὶ ἔργου, κἂν ἐπὶ μαθητοῦ, κἂν ἐπί τινος ἄλλου· τὸ γὰρ ἐκζητεῖν καὶ πολυπραγμονεῖν καὶ ἐφίεσθαι τὸ οἰκεῖον θέλημα ἀποπληροῦν, τῶν ἀτάκτων καὶ ἀπαιδεύτων καὶ πονηρευομένων. ὥστε λοιπὸν διαγινωσκομένης τῆς κακίας, μηκέτι μηδεὶς τοιοῦτόν τι πραττέτω, ἵνα μὴ ὑπόδικος γένηται τοῖς τῆς ἀταξίας ἐπιτιμίοις. οὐκ οἴδατε τί λέγει ὁ ἅγιος Δωρόθεος; ὅτι "ὁ φθάσας εἰς τὴν κοπὴν τοῦ θελήματος ἔφθασεν εἰς τὸ μέτρον τῆς ἀναπαύσεως". εἰ οὖν θέλει λοιπὸν καὶ βούλεταί τις ἀναπαύεσθαι, τὴν ὁδὸν ταύτην κρατείτω, τὴν ἄρνησιν τῆς οἰκείας θελήσεως, καὶ ἕξει καὶ τὴν παραυτίκα καὶ τὴν μέλλουσαν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δῴη ὑμῖν, δι' εὐχῆς τοῦ πατρός μου, τὸ αὐτὸ φρονεῖν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν, τὸ ὑπομένειν, τὸ φέρειν μέ-

χρι θανάτου τὰ τῆς ἀσκήσεως σκάμματα, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου, εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ μεγαλωσύνη νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΕ΄.

Περὶ τῆς φοβερᾶς ἡμέρας τῆς κρίσεως καὶ περὶ τοῦ ἀποστατήσαντος καὶ ἰουδαϊκῶς εἰς κριτήρια κοσμικὰ ἡμᾶς ἐνάγοντος.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, τί μὲν ὠφελεῖσθε αὐτοὶ ἐν τῇ ταπεινῇ μου κατηχήσει, οὐκ ἔχω λέγειν· ὅτι δὲ ἐγὼ ὁ τάλας τῇ πρὸς ὑμᾶς ὑπομνήσει ἐπισυνάγω ἐμαυτὸν εἰς συναίσθησιν καὶ διέγερσιν καὶ ἐκφόβησιν τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων καὶ τῆς ἐπικειμένης μοι ἀναξίως προστασίας, καὶ πάνυ ὁμολογῶ. ἵν᾽ οὖν ἐμαυτὸν συνετίζω, εἰ καὶ μή τινα ἄλλον, καὶ χρῶμαι καὶ χρήσομαι τῷ ὑπομνηστικῷ πρὸς ὑμᾶς λόγῳ. τίς δέ ἐστι τοίνυν, προσέχωμεν, ὅτι καιρὸς ἀγώ-

6 κωδ. ὠφελεῖσθαι.

*

νων ἐστὶν ἡ παροῦσα ζωὴ καὶ καιρὸς θλίψεων καὶ ἱδρώτων· οὐκ ἀγώνων δὲ καὶ θλίψεων καὶ ἱδρώτων, ὡς ἄν τις εἴποι τῶν αὐθωρῶν καὶ βραχυκαίρων, ἀλλὰ τῶν διηνεκῶν καὶ πολυετῶν καὶ συντελεστικῶν τοῦ αἰῶνος τοῦδε· οὐδ᾽ αὖ πάλιν ἐπὶ μικροῖς καὶ ἐλαχίστοις καὶ ἀνθρωπίνοις τῆς τηλικαύτης πυκτῆς ἡ ἀποτυχία, ἢ ἡ ἐπίτευξις, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὰ τὰ θεῖα καὶ οὐράνια. ἢ γὰρ ἐπιτυγχάνοντες δι᾽ εὐτόνου ὑπομονῆς καὶ καρτερίας ἀνενδότου καὶ φυλακῆς τῶν ἁγίων ἐντολῶν βασιλείαν οὐρανῶν καὶ ἀθανασίαν καὶ ζωῆς ἀιδιότητα καὶ τὴν ἄφραστον καὶ ἀνήκουστον καὶ ἀνεννόητον τῶν αἰωνίων ἐκείνων ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν κληρονομοῦμεν, ἤ, ὃ μὴ γένοιτο, ἀποτυγχάνοντες δι᾽ ἀμελείας καὶ ῥᾳθυμίας καὶ προσπαθείας καὶ ἀγαπήσεως τοῦ νῦν αἰῶνος καὶ τῶν ὀλλυμένων καὶ φθοροποιῶν ἡδονῶν ἀνθέξομεν κόλασιν αἰωνίαν καὶ αἰσχύνην ἀπέραντον καὶ τὴν ἐξ εὐωνύ-

14 κῶδ. *ἀνενόητον*. 18 κῶδ. *ὀλεμένων*. 20 κῶδ. *ἐσχύνην*.

μων παράστασιν, ἀκούοντες τῆς φοβερᾶς ἐκείνης καὶ ἀνυποστάτου φωνῆς τοῦ κριτοῦ τῶν ἁπάντων καὶ δεσπότου θεοῦ· "ἀπέλθετε ἀπ᾽ ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ". ἀλλὰ μήποτε ταῦτα ἀκούσωμεν, τέκνα καὶ ἀδελφοί, μηδὲ ὑποσταίημεν τὸν ἐλεεινὸν καὶ ἀνεκδιήγητον ἐκεῖνον χωρισμόν, τὸν ἀπὸ τῶν ἁγίων καὶ δικαίων, αὐτῶν μὲν προσλαμβανομένων εἰς χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ εἰς φῶς ἀνέκφραστον καὶ εἰς τρυφὴν ἀκόρεστον ("ἀνακλιθήσονται γάρ", φησὶν ὡς τὰ λόγια, "μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ"), ἡμῶν δὲ ἀπαγομένων σὺν τοῖς δαίμοσι πρὸς πῦρ ἄσβεστον καὶ σκώληκα ἀτελεύτητον, πρὸς βρυγμὸν ὀδόντων, πρὸς χάος μέγα, πρὸς τάρταρα ἀνυπόστατα, πρὸς δεσμοὺς ἀλύτους, πρὸς καταχθόνια ζοφωδέστατα, καὶ ταῦτα οὐκ ὀλιγοχαίρως, οὐδὲ ἐνιαυσιαίως, οὐδὲ ἑκατονταετῶς, οὐδὲ χιλιονταετῶς, προσθήσω

3/6 Ματθ. κε', 41. 12/14 Ματθ. η', 11.

οὐδὲ μυριονταετῶς· οὐ γὰρ ἕξει τέλος ἡ κόλασις, ὡς δοκεῖ τοῖς Ὠριγενιασταῖς, ἀλλ' εἰς ἀεὶ καὶ ὡσαύτως καὶ αἰωνίως, κατὰ τὴν ἀπόφασιν τοῦ κυρίου. ποῦ οὖν τότε, καθώς φασιν οἱ ἅγιοι, ἀδελφὸς ἢ πατὴρ ἢ μήτηρ, πρὸς λύτρωσιν, πρὸς ἐκδίκησιν; οὐδαμοῦ· "ἀδελφὸς γάρ", φησίν, "οὐ λυτροῦται· λυτρώσεται ἄνθρωπος; οὐ δώσει τῷ θεῷ ἐξίλασμα ἑαυτοῦ καὶ τὴν τιμὴν τῆς λυτρώσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ". ἐγὼ δὲ ἐρωτήσω ἄλλως· ποῦ τότε, ἀδελφοί μου (ἄρξομαι γὰρ ἀπὸ τῶν μικροτέρων ἀνιὼν ἐπὶ τὰ βαρύτερα), ἡ τῶν ῥαθυμούντων ῥαθυμία καὶ ἡ τῶν ἀμελούντων ἀμέλεια, ἡ τῶν ἀντιλογούντων ἀντιλογία καὶ ἡ τῶν παρακουόντων παρακοή, ἡ τῶν ὑπερηφανευομένων ὑπερηφανία, ἡ τῶν θρασυνομένων θρασύτης καὶ ἡ τῶν ἰδιοῤῥυθμούντων αὐθάδεια, ἡ τῶν γαστριμαργούντων γαστριμαργία καὶ ἡ τῶν παῤῥησιαζομένων παῤῥησία, ἡ τῶν ἐκδικοθελῶν κατεπίτασις καὶ

7/10 Ψαλμ. μθ', 8, 9. 9 κωδ. ἑαυτῷ. 18 κωδ. αὐθάδια.

ἡ τῶν ψευδολογούντων πολυπροφάσιστος πρόφασις, καὶ ἔτι μᾶλλον ἡ τῶν ἀρνησαμένων ἐξάρνησις τῆς ὑπὸ θεῷ μάρτυρι ὁμολογίας καὶ ὑποταγῆς αὐτῶν, οἵτινες καταπατήσαντες τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης αὐτοῦ κοινὸν ἡγησάμενοι καὶ λογισάμενοι μὴ εἶναι θάνατον καὶ ἀνάστασιν, μηδὲ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν, ἀποῤῥαγέντες τῆς ἐν ἁγίῳ πνεύματι συναφείας, ἐστερημένοι τε αὐτοῦ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ὥς φησί που γράφων ὁ μέγας Βασίλειος, ὧδε κἀκεῖσε ὡς πρόβατα πλανώμενα περιφερόμενοι εἰς κρημνοὺς καὶ βάραθρα τῶν οἰκείων φιληδονιῶν, οὐκ ἀρκούμενοι ἐπὶ τῇ φθασάσῃ θηριοβρωσίᾳ αὐτῶν ἕως τοῦ παρόντος, ἀλλὰ καὶ παντάπασι τελείαν ἀνάλωσιν ἐφιέμενοι καὶ μήτε φωνῆς ἐπακούοντες τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, μήτε ἀπειλῆς φοβούσης καὶ ὑποδεικνυούσης τὰ βελτίονα, ἀλλ' ἢ μᾶλ-

4/6 Ἑβρ. ι', 29 «ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος». 11 κωδ. γράφει. 19 κωδ. βελτίωνα.

λον καί τις αὐτῶν ἰουδαΐζειν τῳόντι ἑλόμενος εἰς κριτήρια ἡμᾶς κοσμικὰ ἐναγαγεῖν ἤρξατο; φεῖσαι οὖν, κύριε, φεῖσαι τῆς τοιαύτης ἀναλγησίας καὶ περιφρονήσεως καὶ ἐπισκοτώσεως!

Ἀλλ' ἡμεῖς, τέκνα, "δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν ἐναντίον κυρίου, τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς", καὶ ὑπὲρ μὲν ἐκείνων, ὡς φιλάδελφοι, καθὼς χρὴ εὐξώμεθα καὶ ὑπερευξώμεθα, ζητοῦντες τὴν ὑποστροφὴν καὶ ἀνάκλησιν αὐτῶν, ὑπὲρ δὲ ἑαυτῶν τὰ δέοντα συνεισενέγκωμεν καὶ εἰς βελτίωσιν ἐπαναχθῶμεν, ὑπὲρ τῶν παρεθέντων ἡμῖν ἀμελῶς συγχώρησιν ἐξαιτούμενοι· ὅ τι γὰρ ἂν καὶ εἴπωμεν, ἀλλ' οὖν ἀκμὴν ἐν τῷ σταδίῳ ἐσμὲν καὶ ἐν τῇ μάνδρᾳ σεσώσμεθα καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν ποιμένα ἀγόμεθα, εἰ καὶ τυφλώττοντα. καὶ οὐχ εἷλεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς, οὐδὲ ἐχειρώσατο ὁ ἀντικείμενος, οὐδὲ κατάβρωμα ἔλαβεν ὁ ἀνήμερος θήρ· οὐ γὰρ ἐξέωσε τῆς αὐλῆς, οὐδὲ ἐπὶ στόματος διὰ τραχήλου σύρων παίει τὰς πλευρὰς τῆς ψυχῆς ἡμῶν

6/8 Ψαλμ. ϟδ', 8. 21 κώδ. τραχέλου.

τῇ κέρκῳ αὐτοῦ· ὡς πρόβατα γὰρ Χριστοῦ ἔνδον περιπεφράγμεθα. κἂν πώς ποτε ἀρρωστῶμεν, ἢ χωλεύωμεν, ἢ σκωληκιῶμεν, ἢ ἄλλο τι πάσχωμεν, ἐκεῖνος ὅμως ἔξωθεν σοφίζεται καὶ ἐπιβουλεύει "ζητῶν τίνα καταπίῃ", πῶς δὲ ἐκπηδήσαντα ἐξ ἑαυτοῦ, ἢ ὑποσυρέντα διά τινος λαθραίας ὀπῆς λογισμοῦ ἢ παραθυρίδος, ἢ παρασπασμοῦ τῆς λογικῆς φρακτῆς. ταῦτα τοιγαροῦν σκοπῶμεν καὶ ἐν τούτοις μὴ ἀγνοῶμεν τὰ νοήματα τοῦ ἀντικειμένου, καὶ ἕκαστος κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ δύναμιν καὶ τὴν ὑπάρχουσαν διακονίαν ἐπειγέσθω καὶ ἐπειχθήτω, προκόπτων ἐν ταπεινώσει, ἐν ὑπακοῇ, ἐν ἐξαγορεύσει, ἐν κατανύξει, ἐν προσευχῇ, ἐν δάκρυσιν, ἐν γονυκλισίαις, ἐν στιχολογίαις, ἐν ἔργοις χειρῶν, ἐν ἀγάπῃ, ἐν ἁγνείᾳ, ἐν πάσῃ ἀγαθῇ ἀναστροφῇ, σκεῦος ἐκλεκτὸν Χριστοῦ ἀναδεικνύμενος καὶ υἱὸς φωτὸς χρηματίζων.

4 κώδ. σκωλυκιῶμεν. 6 Πέτρου 1, ε', 8. 19 σκεῦος ἐκλεκτὸν] Πράξ. θ', 15. 20 υἱὸς φωτὸς] Λουκᾶ ιβ', 36.

Ναί, ναί, τέκνα μου, παρακαλῶ καὶ δέομαι, ὑπομνήσκω καὶ δυσωπῶ· ἔτι μικρὸν ὅσον ὅσον καὶ ἔφθασεν ἡ ὥρα, καὶ ἤγγικεν ὁ καιρὸς τῆς χαρᾶς ἡμῶν, τῆς ἀπολυτρώσεως, τῆς ἀγαλλιάσεως, τῆς ἐλευθερίας, τῶν στεφάνων, τῶν ἀμοιβῶν. τάχα τοίνυν καὶ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι καὶ μάλιστα οἱ ὁμοταγεῖς ἡμῶν, λέγω δὴ οἱ ἀποτακτικοί, ἤδη ἀπ' αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὁρῶντες τὰς προκοπὰς ὑμῶν χαίρουσι καὶ ἥδονται (φιλεῖ γὰρ ἕκαστος χορὸς τῶν δικαίων τοὺς οἰκείους αὐτοῦ μᾶλλον ὑπὲρ τοὺς ἄλλους), ἀγωνιζόμενοι εἰς ἐπαύξησιν καὶ προσθήκην τοῦ λαχόντος αὐτοῖς κλήρου, ἵνα πλείονες ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὦσι καὶ συγχορεύωσιν, ὑμνοῦντες τὴν μακαρίαν καὶ ἁγίαν τριάδα, ὅτι αὐτῇ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

11 *κώδ. τῶν οἰκείων.* 14 *κώδ. πλείωνες.*

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜϚ'.

Περὶ τοῦ φέρειν εὐμαρῶς τὸ στάδιον τῆς ἀρίστης ἡμῶν ὑποταγῆς.

Πατέρες μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, ἡ παροῦσα ὥρα καθάρασα ὑμᾶς καὶ φωτίσασα διὰ τῆς ὑμνολογίας καὶ προσευχῆς, μή τι ἄρα ἐπιδεὴς ἐστι τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν λόγου; οὐδαμῶς. ἀλλὰ τὸ σύνηθες ἀποπληροῦντες πάλιν καὶ πάλιν ὑπομιμνήσκομεν, καὶ πάλιν προσαγορεύομεν ὑμᾶς· ἀναγκαῖον γὰρ τὰ τέκνα ἡμῶν τὰ ἐπιπόθητα, τὰ μέλη ἡμῶν τὰ τιμιώτατα, τὰ σπλάγχνα ἡμῶν τὰ οἰκειότατα, ἢ οὐκ οἶδ' ὅ τι καὶ φράσω ἀξιώτερον, δέον εἰπεῖν μᾶλλον τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, τοὺς

14 τέκνα τοῦ θεοῦ] Ἰωάν. α', 12. ια', 52. Ῥωμ. η', 16, 17. Φιλιπ. β', 15. Ἰωάν. 1, γ', 1 κἑ.

υἱοὺς τοῦ φωτός, τὸν ἐκλεκτὸν λαὸν τοῦ κυρίου, τὸ ἄθροισμα τῆς εὐσεβείας, τὸ στράτευμα τῆς ἄνω βασιλείας, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, τὴν ὁμήγυριν τὴν ἀγγελικήν, τὸ ὡς ἀληθῶς "ἔθνος ἅγιον καὶ βασίλειον ἱεράτευμα", οὗ τὸ πολίτευμα οὐκ ἐπίγειον, ἀλλ' οὐράνιον· οὗ ἡ ζωὴ οὐκ ἐν σαρκί, ἀλλ' ὑπὲρ σάρκα· οὐ τὸ ἔργον οὔ τι τῶν ἀπολλυμένων καὶ ῥεόντων καὶ φθειρομένων, ἀλλ' ὅλον δι' ὅλου πνευματικὸν καὶ σωτήριον καὶ αἰώνιον· οὗ τὸ ἔνδυμα εὐτελὲς μὲν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἔνδοθεν δέ, ὡς ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς, διὰ τοῦ κάλλους τῶν ἀρετῶν πεποικιλμένον καὶ διηγλαϊσμένον· οὗ ὁ κλῆρος καὶ ἡ μερὶς οὐ χρυσὸς καὶ ἄργυρος καὶ λίθοι διαφανεῖς, οὐδέ τις ἱματισμὸς πολυτελής, ἢ ἀγρῶν ἢ χωρῶν τόσων γε καὶ τόσων κατάσχεσις, ἢ νομάδων καὶ ἀγελῶν

1 υἱοὺς τοῦφωτὸς] Λουκᾶ ιϛ', 8. Ἰωάν. ιβ', 36. Θεσσαλ. 1, ε', 5 || ἐκλεκτὸν λαὸν] Πέτρ. 1, β', 9. 4 κῶδ. *ὁμήγυρην*. 5 Πέτρου 1, β', 9. 6 πολίτ. οὐράνιον] Φιλιπ. γ', 20. 16 κῶδ. *πολιτελής*.

πολυπληθία καὶ εἴ τι τοιοῦτον (ἃ μικρὸν ὕστερον φθείρεται καὶ ἀπόλλυται), ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος καὶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν καὶ οἱ κόλποι τοῦ Ἀβραάμ, καὶ ἡ ἀθανασία καὶ ἡ μακαριότης, καὶ ὁ Παράδεισος ὁ τερπνὸς καὶ τὰ ἄλλα, "ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· ἀγαθά, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς πᾶσι τοῖς ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστήσασιν αὐτῷ", ὡς γέγραπται.

Τοιαύτη τοιγαροῦν ἡ συνέλευσις ὑμῶν καὶ τηλικαύτη ἡ ἐργασία, καὶ οὗτος ὁ τρόπος καὶ ὁ βίος, θαυμαστός τε καὶ ἐνάρετος, οὐκ ἐκ τῶν κατὰ κόσμον, ἀλλ' ὑπὲρ τὸν κόσμον γνωριζόμενος, οὐκ ἐκ τῶν περιγείων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπουρανίων τιμώμενος. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ κατὰ σάρκα ὡς ἀγενεαλόγητοι καὶ ἀπόλιδες χρηματίζετε, ἕνα πατέρα ἔχοντες, τὸν τῶν ὅλων θεόν, καὶ πόλιν τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ καὶ συμπολίτας τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἁγίους. τί οὖν λοιπὸν θαυμαστόν, εἰ ἐνταῦ-

6 10 Ἐξόδ. ιθ', 6. Κορινθ. 1, β', 9.

θα κακοπαθοῦμεν, διὰ τῆς ἀσκήσεως παντοίως ἑλκόμενοι καὶ περιτρυχόμενοι καὶ ταλαιπωρούμενοι, ἐσθ' ὅτε καὶ ὑβριζόμενοι καὶ ὀνειδιζόμενοι καὶ καταλαλούμενοι καὶ χλευαζόμενοι παρά τινων; εἴπερ "ἀνατελεῖ" ἡμῖν "δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης", καὶ φῶς καὶ ζωὴ καὶ χαρὰ ἀνεκλάλητος καὶ ἡ μετὰ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ὁμοδίαιτος εὐφροσύνη, διὰ τοῦτο, δέομαι καὶ παρακαλῶ, κρατύνατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν ὑπομονῇ καὶ στερεώσατε τὰ φρονήματα ὑμῶν ἐν κυρίῳ, πάντα εὐμαρῶς φέροντες καὶ διεξάγοντες τῇ τῶν μεγάλων ἐλπίδων προσδοκίᾳ· καὶ γὰρ ὅσον ὅσον καὶ ὁ βραχύτατος οὗτος καὶ ὀξυδρόμος χρόνος παριππεύει καὶ ἡμεῖς ἐγγίζομεν οὐ τῷ θανάτῳ, ἀλλὰ τῇ ζωῇ τῇ ἀκηράτῳ· θάνατος γὰρ οὐ κυριεύσει ὑμῶν, ἡνίκα προτεθνήκατε διὰ τῆς ἀποταγῆς τοῦ κόσμου τῇ προαιρέσει.

Ἐχώμεθα τοιγαροῦν τοῦ ἔργου ἡμῶν καὶ τῆς φροντίδος, καὶ εἷς ἕκαστος κατὰ τὴν ἐνοῦσαν αὐτῷ διακονίαν προθύμως ἐπειγέ-

5/6 Ψαλμ. οα', 7.

σθω ἐκτελεῖν καθαρῶς καὶ ὁσίως τὸ ἔργον αὐτοῦ, παριστῶν αὐτὸ ἄμωμον τῷ μισθαποδότῃ θεῷ, ὁ οἰκονόμος ἐν ταῖς τοῦ οἰκονομείου διοικήσεσιν, ὁ ἐπιστημονάρχης ἐν ταῖς τῆς ἐπιστήμης ἀσχολίαις καὶ θεωρίαις καὶ διακρίσεσιν, ὁ κελλαρίτης ἐν ταῖς τοῦ κελλαρίου διαδόσεσιν, ὁ βεστιάριος ἐν ταῖς τῶν ἱματίων πλύσεσί τε καὶ ῥαφαῖς καὶ ἀναλόγως καὶ κατ' ἀξίαν διανομαῖς, ὁ σκυτεὺς ἐν ταῖς τῶν ὑποδημάτων συγκοπαῖς τε καὶ συῤῥαφαῖς, εὐλόγοις τε χρήσεσιν, ἀλλὰ μὴ παραχρήσεσιν, εἰ καὶ κοπωδέστατον τὸ πρᾶγμα. οὕτως ὁ ὀψοποιὸς ἐν ταῖς ἑψήσεσι καὶ καύσεσι τῶν τε ὀσπρίων καὶ λαχάνων καὶ τῶν ξύλων· ὡσαύτως ὁ τραπεζάριος ἐν ταῖς τοῦ ἄρτου διαθέσεσι καὶ ἐμμέτροις σταθμήσεσι καὶ εἴ τι τῶν ἄλλων συμβαίνει. πρὸς τούτοις οἱ ἐν ἑκάστῃ διακονίᾳ, οἵ τε βυρσεῖς ἐν τῷ εὐπροθύμως βυρσεύειν καὶ ἐπαρκεῖν τὰ πρὸς χρείαν τῇ ἀδελφότητι, οἵ τε χαλκεῖς ἐν τῷ χαλκεύειν εὐσυνειδήτως καὶ

4 κῶδ. *οἰκονομίου.*

προσπορίζεσθαι τὰ δέοντα καὶ μή τι ἔξω τοῦ διατεταγμένου πράσσειν, οἵ τε μεμβρανοποιοὶ καὶ κανισκοποιοὶ ἐν τῷ αὐτῷ μέτρῳ καὶ τῇ αὐτῇ διαθέσει· ἐπιβλέπων γὰρ ἐπιβλέπει ὁ κύριος ἕκαστον καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόθυμον καὶ τὸ δύσθυμον καὶ τὸ ὀκνηρὸν καὶ τὸ προφασιστικόν. καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ καλλιγράφοι ταῦτα σκοπείτωσαν, καὶ οὐ μόνον αὐτοί, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑφάνται, οἵ τε νοσοκόμοι καὶ θυρωροί, οἵ τε τέκτονες καὶ οἱ χρυσοχόοι, οἱ ζωγράφοι τε καὶ οἱ ἀμφιασταί, οἱ μάγκιπές τε καὶ οἱ κτηνῖται, οἱ διακονηταί τε καὶ οἱ ἐπιτηρηταί, οἱ ἀφυπνισταί τε καὶ οἱ κανδηλάριοι, οἱ ἀμπελουργοί τε καὶ οἱ κηπουργοί, οἱ πρωτοορδινάριοί τε καὶ οἱ διὰ μέσης, οἱ ἁλιεῖς τε καὶ οἱ κοσμήτορες καὶ εἴ τις ἄλλος μικρὸς καὶ μέγας διακονῶν τε καὶ διακονούμενος, ἀσθενῶν τε καὶ ὑγιαίνων· πάντα γὰρ ἐπιβλέπει, ὡς εἴρηται, καὶ πᾶσιν ἀμείψει ἄξια γέρα ἐν τῇ τῶν οὐρανῶν βασιλείᾳ.

19 πάντα ἐπιβλέπει] Σειρ. κγ', 19.

Ὑπομνήσκειν οὖν περὶ τούτων ἀεὶ μέν μοι ἀναγκαῖον· ὑπέμνησα δὲ ἄρτι μάλιστα, ἡνίκα καὶ ἑορταὶ ἅγιαι ἥκασι, φέρουσαι ἡμῖν μετὰ τῆς ἐνθέου χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως, εἰ μὴ προσέχοιμεν, καὶ τὰς ἐκ τοῦ πονηροῦ βλάβας ἐκ τῆς μᾶλλον παρὰ τὸν προλαβόντα χρόνον ἀνέσεως καὶ ἀναπαύσεως σωματικῆς. ἀλλ' ὑμεῖς ὡς θεόφρονες πάντα θείως καὶ εὐσταθῶς ἀποπληρώσατε νῦν τε καὶ εἰς τὸν ἑξῆς χρόνον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΖʹ.

Ὅτι δεῖ ἡμᾶς τὴν τῶν νηπίων μιμεῖσθαι ἀφελότητα, διὰ τὸν δι' ἡμᾶς νηπιάσαντα Χριστόν.

Ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα, τὴν ἑορτὴν ἤδη ἑωρτάσαμεν τῶν γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ εἰκότα ἀπεπληρώσαμεν, εὐφρανθέντες καὶ ἀγαλλιασάμενοι ἐν ταῖς θείαις ὑμνῳδίαις καὶ ταῖς ἱεραῖς ἀναγνώσεσι, καὶ οὐδὲν παρὰ τὸ εἰκὸς γέγονε χάριτι Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ εἴ τι σωματικὸν πρὸς παράκλησιν, καὶ τοῦτο μετὰ εὐταξίας καὶ τῆς καθηκούσης συμμετρίας. δεδώκαμεν δὲ καὶ τὸ ἅγιον σχῆμα ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀδελφοῖς κζʹ, καὶ χαρὰ γέγονεν

1 Novae patrum bibliothecae t. IX, pars II, σ. 80-83. 14 ἀδελφοὺς P, τινὶ τῶν ἀδελφῶν V.

ἐν οὐρανῷ, καθὼς γέγραπται. εἰ γὰρ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, πόσον γε ἐπὶ τοσούτῳ ἀριθμῷ; οὕτως ἤδη τὰ πάντα χαρίζεται ἡμῖν ὁ κύριος, δι' εὐχῆς τοῦ πατρός μου καὶ πατρὸς ὑμῶν, πλουσίως καὶ μεγαλοδώρως, καὶ τί ἀνταποδώσομεν τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ, ὑπὲρ ὧν ἀνταποδίδωσιν ἡμῖν, ἢ τὸ μιμεῖσθαι αὐτόν, καθ' ὅσον οἷόν τε; βλέπετε, τέκνα καὶ ἀδελφοί, τί γέγονε καὶ ἐξ οἵου ὕψους θεότητος εἰς οἷον ταπεινώσεως μέτρον καθῆκεν ἑαυτόν· θεὸς γὰρ ὢν καὶ κύριος τοῦ παντὸς δούλου μορφὴν ἀνέλαβε, κυηθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ ὡς βρέφος ἐσπαργανώθη καὶ ὡς παιδίον ἐγαλακτοτροφήθη, καὶ ταῦτα ταπεινῶς καὶ εὐτελῶς. ὑπὸ γὰρ σπήλαιον ἐτέχθη καὶ ἐν φάτνῃ ἀνεκλίθη, καὶ τὸ ὁρώμενον κατὰ μικρὸν ηὐξήθη καὶ ἐκ τοῦ παιδίου τελεῖ εἰς

1 Λουκᾶ ιεʹ, 7 || εἰ γὰρ - - ἀριθμῷ] ἐλλείπει ταῦτα τῷ V. 4 δι' εὐχῆς - - ὑμῶν] ἐλλ. ταῦτα τῷ V. 11 ἑαυτῷ V. 12 δούλου μορφὴν] Φιλιπ. βʹ, 7. 17 ἀνεκλίθη] Λουκᾶ βʹ, 7 || ἀνεκλήθη P, ἀνακλήθη V. 18 παιδὸς V.

μειράκιον καὶ οὕτως εἰς ἄνδρα τέλειον, ὅτε καὶ καταδέχεται βαπτίζεσθαι, πηγάζων ἡμῖν τῆς ἀναγεννήσεως τὸ λύτρον· τὰ γὰρ ἑξῆς μεταληπτέα, λέγω δὴ τὴν παράδοσιν, τὰ ζωοποιὰ αὐτοῦ πάθη, τὴν σταύρωσιν, τὸν θάνατον, τὴν τριήμερον ἀνάστασιν. τοῦτο οὖν ὅλον, ὡς οἴδατε, δι' ἡμᾶς γέγονεν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐφ' ὅσον οἷόν τε παραζηλῶμεν αὐτόν.

Ἐπεὶ οὖν ὁ ἀσωμάτως ἐκ πατρὸς πρὸ αἰώνων γεννηθεὶς δι' ἡμᾶς ὕστερον ἐνσώματος ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου ἐτέχθη, γεννηθῶμεν καὶ ἡμεῖς οἱ πρότερον σωματικῶς, ὕστερον πνευματικῶς, κοινῶς μὲν οἱ πάντες ἐπὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἰδίως δὲ οἱ ἀπομονάζοντες διὰ τοῦ ἁγίου σχήματος. διὸ ὀφείλομεν, τέκνα, καὶ νηπιάζειν, καὶ μάλιστα οἱ νεωστὶ σχηματισθέντες, καὶ παιδίων μιμεῖσθαι ἀφελότητα, ἵνα, ἐάν τις παροξύνῃ, ἢ παραπλήξῃ, ἢ ὀνειδίσῃ, μὴ εὐθὺς θηριώ-

2 βαπτίσασθαι V. 8 παραζηλοῦμεν PV. 9 ἐνσωμάτως V. 18 παροξύνει ἢ παραπλήξει ἢ ὀνειδίσει P.

μεθα, ἢ ἐξαγριώμεθα, ἀναλογιζόμενοι τὴν σωματικὴν νεότητα, ἢ τυχὸν τὸ γῆρας, ἢ τὰ ἄλλα, ἢ ὅτι ἐπετροπεύσαμεν, ἢ ὅτι ᾠκονομήσαμεν, ἢ ἐπολιταρχήσαμεν, ἢ ἐδεσποτεύσαμεν, ἢ ἐκτητορεύσαμεν, ἤ τι τοιοῦτον, ἐπεὶ οὔπω ἐγεννήθημεν κατὰ Χριστόν, ἀλλ' ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντα ὑποτασσόμενοι τοῖς πνευματικοῖς γονεῦσιν· ὁ γὰρ τὰ πάντα ὑποτάσσων τῷ λόγῳ τοῦ προστάγματος αὐτοῦ ὑπετάττετο, ὑποταγῆς μέτρα καὶ εὐπειθείας ἀποπληρῶν πρὸς τὴν τεκοῦσαν· τὸ γὰρ ὅτι ὠνειδίζετο καὶ ὑβρίζετο, ἀκούων παρὰ τῶν δυσμενεστάτων γραμματέων καὶ Φαρισαίων "δαιμόνιον ἔχεις" καὶ "ἐν Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια" καὶ "υἱὸς τοῦ τέκτονος" καὶ ὅσα ἄλλα ἐπονείδιστα, τί δεῖ καὶ λέγειν, ὁπότε καὶ ἐμπτυόμενος καὶ ῥαπιζόμενος, σταυρούμενός τε καὶ

1 ἢ ἐξαγριώμεθα] ἐλλείπει τῷ V. 8 πάντα ὑποτάσσων] Ψαλμ. η', 7. Κορινθ. 1, ιε', 26-28. Ἐφεσ. α', 22. Φιλιπ. γ', 21. Ἑβρ. β', 8. 19 Ἰωάν. ζ', 20. η', 48, 52. 12 ὀνειδίζετο P. 14/15 Ματθ. ιβ', 24. Μάρκ. γ', 22. 16 Ματθ. ιγ', 55.

προσηλούμενος καὶ λογχευόμενος, οὐδὲ φωνὴν ἠφίει, ἢ μόνον εὐχαριστήριον καὶ εὐκτήριον; "πάτερ γάρ", φησίν, "ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν· οὐ γὰρ οἴδασι, τί ποιοῦσιν". ἰδοὺ οἱ θέλοντες σῴζεσθαι μιμνησκέσθωσαν τὰ τοιαῦτα ἐξ ὀλίγου πως, εἴπερ συγκληρονόμοι τῶν ἁγίων αἱροῦνται γενέσθαι.

Βλέπετε δὴ οὖν λοιπὸν πάντες μέν, μάλιστα δὲ οἱ ἀποκαθαρθέντες ἄρτι, πῶς μέλετε ἑαυτοὺς διαφυλάττειν εὐλαβεῖς καὶ εὐθέτους καὶ εὐηκόους ἐν ἅπασι, μὴ ἀλλοιούμενοι ἐκ τῆς καλῆς ἀλλοιώσεως, μηδὲ μωμούμενοι τὸ καθαρὸν ὑμῶν ἐπάγγελμα. εἰ δὲ οἱ ἀρτιπαγεῖς οὕτως, πόσῳ γε μᾶλλον οἱ προβεβηκότες χρεωστοῦμεν ἀσφαλεῖς καὶ ἀκράδαντοι εἶναι, τυποῦντες δι' ἑαυτῶν καὶ τοὺς κατωτέρους καὶ φωτίζοντες διὰ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας; οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο προηγοῦνται λύχνοι, ἵνα σκοτίζωσιν, ἀλλ' ἵνα φαίνωσιν. οὐδὲ διὰ τοῦτο προπορεύονται ὁδῖται, ἵνα πλανῶσιν, ἀλλ' ἵνα σώσωσιν. εἰ δὲ τὰ ἐναν-

3/4 Λουκᾶ κγ', 34. 9 μέλλετε P, μέλλεσθε V.

τία, τῶν ἐναντίων εἰσίν, ὅπερ ἀπείη ἐφ' ὑμῖν λέγεσθαι. διὰ τοῦτο προσέχετε ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν οἱ ἔφοροι καὶ ἐπιτηρηταί, οἱ τῆς εὐταξίας, οἱ τῶν διακονιῶν, οἱ τῶν ἐξουσιῶν, μή τι γένηται κατὰ πρόσκλησιν, κατὰ περιφρόνησιν, κατ' ὄκλασιν· ἀλλ' ἐν ἅπασιν οἱ πάντες θείως καὶ θερμῶς τὰ τοῦ θεοῦ τελῶμεν καὶ συντελῶμεν, ἵνα θεραπεύηται Χριστὸς δι' ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἵνα δοξάζηται, ἵνα χαίρῃ, ἐπεὶ καὶ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι αὐτοῦ, ἐπεὶ καὶ οἱ ἅγιοι πάντες, καὶ μάλιστα οἱ πατέρες καὶ ὁμόσχημοι καὶ ὁμοταγεῖς ἡμῶν.

Καλὸν δέ ἐστι μηδὲ τοῦτο ἀποκρύψαι, ὅτι καὶ ἡ ταπείνωσίς μου μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπαυομένη ἐστὶν εἰς τὴν ἁγιωσύνην ὑμῶν, ὅτι κάλλιστα διευθύνεσθαι ἤρξατο, ὅτι εὐτακτεῖ, ὅτι οὐ διαμάχεται, ὅτι γαληνιᾷ. ἀλλ' ἐκ "θεοῦ τὸ δῶρον", οὐκ ἐξ ἐμοῦ,

3/4 οἱ ἔφοροι - - εὐταξίας] ἐλλ. ταῦτα τῷ V. 5 γίνεται V. 17 ἡμῶν P || διευθύνεσθαι P, καὶ εὐθύνεσθαι V. 19 Ἐφεσ. β', 8.